

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені М. П. ДРАГОМАНОВА

Матеріали

МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ
СУЧАСНОЇ ОСВІТИ ТА НАУКИ»

— Київ-2020 —

ЗМІСТ

Aleksieienko-Letovska Lyudmila The structure of the teacher`s professional competence	7-11
Chumak Mykola What should be the future teacher of physics?	12-14
Алексєєнко-Лемовська Людмила, Махонько Микита Моніторинг як ефективний механізм оцінювання якості освітньої діяльності закладів загальної середньої освіти	15-19
Андрєєва Анастасія, Кириленко Олена Системи освіти в різних країнах світу та місце “особистості” в цих умовах	20-22
Атаманчук Петро Природничо-наукова компетентність як умова підвищення престижу майбутнього учителя фізико-технологічного профілю	23-28
Белокурская Ирина Студенческое тьюторство, как средство формирования профессиональных компетенций будущих педагогов	29-34
Бернацька Олена Актуальні питання застосування дистанційного навчання в іншомовній підготовці студентів ЗВО	35-38
Биковський Ярослав STEM-підхід у діяльності фізико-математичних гуртків закладів позашкільної освіти	39-46
Божко Валентина Адаптація першокласників до навчання у початковій школі	47-51
Борисюк Анастасія, Пусь Олена Смартфон як інструмент для виконання завдань під час онлайн навчання	52-56
Бронішевська Оксана Гейміфікація – нова технологія сучасної освіти	57-58
Видиборець Станіслав, Рибальченко Василь, Невірковець Анатолій Дистанційне навчання як тимчасова та вимушена міра проведення підготовки вузькопрофільних спеціалістів в інтернатурі по медицині	59-61
Веселко Вадим Розвиток логічного мислення суб'єктів пізнання у процесі розв'язання фізичних задач	62-64
Височанська Ганна, Єгорова Інга Творчий потенціал як важлива складова особистості майбутнього викладача ЗВО	65-69
Войтків Галина Формування дизайн-мислення в учнів на уроках фізики в процесі проєктної діяльності	70-73

<i>Волинець Тетяна</i>	74-76
Теоретико-методологічні аспекти проблеми навчання в контексті змісту природничої освітньої галузі	
<i>Галандзовська Дар'я, Дудка Тетяна</i>	77-79
Перспективи розвитку Причорноморського туристичного регіону	
<i>Голубаєв Олександр, Мозгова Альона</i>	80-83
Використання автоматизованого відео-спектрального метеорологічного патруля в науково-освітніх цілях	
<i>Гриб'юк Олена</i>	84-91
Використання комп'ютеризованих лабораторій у процесі дослідницького навчання учнів предметів природничо-математичного циклу в школі	
<i>Дерманська Наталя</i>	92-95
Дослідження екзопланет: від минулого до сьогодення	
<i>Дудка Тетяна</i>	96-99
Системний аналіз в управлінні туристичною освітою: виклики непростого двадцятиріччя	
<i>Єгорова Інга</i>	100-104
Запам'ятовування як важливий компонент запобігання ілюзії компетентності у навчанні студентів сучасного ЗВО	
<i>Завгородня Тетяна</i>	105-109
Зарубіжний досвід моніторингу якості вищої освіти	
<i>Загородня Тетяна</i>	110-112
Адаптація освітніх послуг в ракурсі вимог роботодавця	
<i>Захарук Наталія</i>	113-117
Формирование психологической готовности к материнству у студенток учреждения высшего образования	
<i>Ільяшенко Дар'я, Чумак Микола</i>	118-120
Інтеграція знань з фізики і математики як засіб формування творчого мислення учнів	
<i>Касянова Ганна</i>	121-125
Розвиток інтелектуальних здібностей учнів під час навчальних екскурсій з фізики в природу	
<i>Кириленко Олена</i>	126-130
Практична підготовка магістрантів спеціальності 104 Фізика та астрономія	
<i>Кобзар Жанна</i>	131-133
Науково-дослідна робота як предмет педагогічного дослідження	

Коляда Наталія Наукова діяльність сучасного закладу вищої освіти: реалії та перспективи розвитку	134-137
Кондрацька Галина Наука і практика як основа підготовки конкурентноспроможних фахівців	138-141
Коростельова Євгенія Міжпредметні зв'язки в проектній діяльності з фізики учнів основної школи	142-146
Кух Аркадій, Кух Оксана Формування цифрової компетентності та STEM-освіта	147-149
Кух Оксана, Кух Аркадій Інформаційна культура та її розвиток у студентів	150-152
Леганькова Ольга, Финькевич Людмила Современные подходы к оценке качества среды учреждений дошкольного образования	153-157
Лукаш Ірина, Дудка Тетяна Розвиток гірськолижного туризму на Прикарпатті	158-160
Маркусь Ірина Перспективи розвитку дуальної освіти у розрізі оптимізації завдань сучасної трудової підготовки	161-163
Мельниченко Марина, Ситнікова Варвара, Елій Лариса Виховання особистості майбутнього лікаря	164-168
Мендерецький Вадим, Атаманчук Петро, Панчук Олег Управління процесами формування компетентнісного та світоглядного становлення майбутнього фахівця	169-173
Мірошник Ірина, Кириленко Олена Створення і оцінювання тестових завдань в <i>GOOGLE</i> формах для перевірки результатів навчання	174-178
Мойсеєнко Наталія, Черня Ярослава, Кириленко Олена Використання мобільних застосунків під час вивчення зоряного неба на уроках астрономії	179-182
Новікова Анна, Чінчой Олександр Формування математичної компетентності учнів основної школи в позаурочній роботі	183-186
Овечкін Денис, Бабич Вероніка Сучасний стан фізичного здоров'я вчителів закладів загальної середньої освіти	187-190
Полякова Ольга Громадські організації як суб'єкти впровадження інтерактивних технологій у попередження торгівлі людьми в Україні	191-195
Примак Ольга Особливості освітніх STEM-програм у США	196-199

Прокопів Любов	200-203
Особливості викладання курсу «інформаційна та медіаосвіта» у сучасному освітньому просторі ЗВО»	
Рибальченко Василь, Видиборець Станіслав, Невірковець Анатолій	204-207
Ситуаційні задачі як метод післядипломного навчання в інтернатурі по медицині	
Рябека Євгенія	208-211
Вища освіта як відповідь на виклики становлення демократичного суспільства в Україні	
Салига Наталія	212-215
Формування професійного самовизначення майбутніх викладачів ЗВО	
Семеніхіна Лілія, Дудка Тетяна	216-217
Оцінка туристичного потенціалу Західноєвропейського туристичного регіону	
Сисувєв Віктор, Кириленко Олена	218-224
Каталогізація астрономічних спостережень за допомогою розподіленої бази даних	
Ситнікова Варвара, Ситніков Валерій, Мельниченко Марина	225-228
Особливості підготовки фахівців в сучасних вищих навчальних закладах	
Січкара Тарас, Янчевський Леонід, Тирінова Анастасія	229-232
Особливості організації та проведення спеціального фізичного практикуму	
Скиба Володимир, Стадник Володимир, Яцишин Ігор	233-235
Використання додатку GOOGLECLASSROOM в організації самостійної роботи студентів при вивченні хірургії	
Стецик Сергій	236-239
Вплив мобільних технологій на реформування освіти в Україні	
Стинська Вікторія	240-242
Роль науково-дослідницької діяльності у професійному становленні майбутніх викладачів ЗВО	
Стражнікова Інна	243-245
Сертифікація науково-педагогічних працівників як метод моніторингу сучасної вищої освіти України	
Сяська Інна	246-250
До проблеми формування ціннісних екологічних орієнтацій особистості	
Требенко Оксана, Требенко Дмитро	251-255
Офіційний веб-сайт факультету як засіб підтримки наукової роботи викладачів	
Ущатовська Ірина	256-260
Емотивність як антропоцентричний лінгвальний потенціал сторітелінгу у формуванні цінностей бренду	
Федорчук Лілія	261-265
Мотиваційний компонент як складова формування компетентностей у медичних сестер до роботи в інклюзивних закладах освіти	

Фофанов Олександр, Фофанов Вячеслав, Юрцева Алла, Дідух Іван	266-270
Основні аспекти формування комунікативної компетентності студентів у процесі вивчення дисциплін педіатричного профілю	
Финькевич Людмила, Павлюковець Нонна	271-275
Образовательный потенциал філіала кафедри в практикоорієнтованій підготовці спеціалістів дошкільного освіти	
Харченко Юлія, Дудка Тетяна	276-278
Перспективи розвитку України на туристичній карті Європи	
Хулуп Вікторія, Анципирович Ольга	279-281
Использование електронних засобів навчання в музичному вихованні дітей старшого дошкільного віку	
Цоколенко Олександр	282-285
Використання комп'ютерних моделей для формування критичного мислення школярів у процесі вивчення фізики	
Челнокова Софія, Кириленко Олена	286-290
Особливості нових методів подання інформації при вивченні фізики твердого тіла	
Чумак Людмила	291-295
Імідж психолога як феномен соціального сприйняття: міфи та реальність	
Шевченко Лариса	296-299
Розвиток позитивної «Я-концепції» як психологічна умова успішної професійної самореалізації медичних сестер в сучасних умовах трансформаційних суспільних змін	
Шило Сергій	300-304
Використання інформаційно-комунікаційних технологій викладання шкільного курсу фізики	
Шкуренко Олександра	305-308
Європейські медіаосвітні технології: наука і практика	
Ющенко Альона	309-313
Основні переваги хмарного середовища GOOGLE DRIVE в умовах дистанційного навчання	

*****Матеріали конференції друкуються в авторській редакції. За науковий зміст і якість поданих матеріалів відповідальність несуть учасники конференції**

THE STRUCTURE OF THE TEACHER'S PROFESSIONAL COMPETENCE

Aleksieienko-Lemovska Lyudmila

*Candidate of Pedagogic Sciences, associate professor,
Department of the State Service for Education Quality in Kyiv Region
64178171@gmail.com*

Changes taking place in the modern education system are determined by the need for increased teachers' professional development and professionalism, their professional competence. The competence-based education model arises from education modernization aimed at preparing the individual for life, identity formation, as well as general preparation for the fulfillment of the whole range of social functions. As a result, there is a shift in the assessment of educational outcomes from the concepts of «education», «good breeding», «preparedness» to the ideas of «competence» and «competency».

In the conditions of the competence-based approach implementation, the problem of improving teachers' professional competence comes to the fore. Pedagogical personnel's basic qualification characteristics are determined according to the staffing requirements. A teacher's qualification should reflect universal cultural, general professional and professional competence.

In psychological and pedagogical sources there are several approaches to the definition of the professional competence phenomenon, such as pragmatic and functional, axiological, universal, personal and pragmatic.

Within the pragmatic and functional approach, competence is described as the unity of theoretical and practical preparedness for teaching activity, the fulfillment of professional functions in which basic parameters are set by the functional structure of teaching activity. The axiological approach enables to consider professional competence as an educational value implying the introduction of a person into the universal cultural world of values where an individual realizes him-or herself as a specialist and a professional.

According to the universal approach, professional competence is connected, on the one hand, with a specialist's basic qualification, on the other – it allows individuals to orient themselves in a wide range of issues not limited to specialization. It provides individuals' social and professional mobility, openness to changes and creative pursuit, the ability to fulfill their potential, self-creation, and self-education. Within the framework of the personal and pragmatic approach, the teacher's personality and activity as a person in the profession are considered through the specifics of teaching involving interaction with and influence on other people.

The competence-based model attempts to enrich an educational process with personal sense. It is about the education emphasis on education outcomes. The result is not the amount of information learned, but a person's ability to act in problematic situations.

It is possible to distinguish the following principles of this model: 1) the principle of knowledge subordination to skills and practical needs; 2) adaptation of educational objectives to preparation for life; 3) focus on lifelong and self-education.

Since the teaching profession is both transformative and managerial, the concept of the teacher's professional competence implies the unity of their theoretical and practical preparedness to carry out pedagogical activity characterizing their professionalism. In this regard, professional competence is determined by the level of professional readiness for work [1].

In pedagogical literature, there is no single point of view on the essence of the «competency» and «competence» concepts. Competency is personal and interpersonal qualities, abilities, skills and knowledge expressed in different forms and job-related or social life situations.

Nowadays, the «competence» concept has been expanded to include the personal qualities of an individual. Competence means that a person has relevant competency, including personal attitude to it and the object of activity. O. V. Gluzman claims competence to cover not only cognitive and operational-technological components, but also

motivational, ethical, social, and behavioral ones including learning outcomes, a system of value orientations [2]. Thus, competences are formed not only during training but also under the influence of family, friends, work, politics, religion, etc.

The study of the competence – based approach problems in general education was conducted by A. V. Khutorskyi, who, defining the concept of educational competences, proposes their three-level hierarchy: 1) key competences – related to the general (meta-subject) content of education; 2) general subject competences – referring to a certain range of subjects and education; 3) subject competences – partial in relation to the two previous competence levels characterized by a specific description and the possibility to be cultivated within the academic subjects.

Viewed in this way, there are seven key educational competences: axiological, cultural, learning and cognitive, information, communicative, social-labor and self-improvement. They do not conflict with the core competences singled out by the Council of Europe and can be implemented in the practice education.

The success of pedagogical activity depends on each teacher's ability and skills to mobilize their efforts for systematic mental work, rationally build their activity, manage their emotional and psychological state, unlock their potential, and be creative.

The following is the structure of key competences in education:

- educational competence lies in the organization of a learning process and choosing one's own education trajectory, solving the education and self-education problem, the analysis and implementation of educational experience, taking responsibility for the obtained education;

- research competence consists in obtaining and processing information, reference to different sources and their use, organizing expert consultations, preparation and discussion of different resource types for different audiences, using regulatory documents and their systematization in independently organized activity;

- social and interpersonal competence implies a critical review of some social development aspect, determination of the connection between contemporary and past

events, awareness of the importance of political and economic contexts, educational and professional situations, assessment of social events related to health, consumption and the environment, art work and literature understanding;

- communicative competence involves listening and taking into account other peoples' views; speech perception and ability to speak, read and write in several languages; to speak in public, to discuss.

A necessary component of an individual's professionalism is professional competence. Modern professional competence approaches and its interpretations are quite different. The definitions of professional competence as «in-depth knowledge», «the state of adequate task performance», «the ability to fulfill a task in a timely manner» are prevailing. In order to gain professionalism, it is required to have appropriate abilities, desires and personality traits, a willingness to constantly learn and improve one's skills [3].

The teacher's professional competence is the ability to solve professional problems, tasks in professional activity conditions; the amount of knowledge and skills that determine work effectiveness and efficiency. It is a combination of personal and professional qualities. This competence is determined by a motivated desire for continuing education and self-improvement, a creative and responsible attitude to the occupation. The teacher's competence as a professional is manifested in knowledge, education, and authority in the pedagogical field.

Professional and pedagogical competence includes the set of professional and personal qualities necessary for successful pedagogical activities. The development of professional competence is the development of creative individuality, openness to pedagogical innovation, and the ability to adapt to the changing pedagogical environment.

In the scientific literature, the terms pedagogical competence (L. N. Mitina) and professional competence (V. A. Slastonin) are equally used. Many modern researchers also distinguish methodological competence in the professional and pedagogical competence structure. Thus, the teacher's professional competence includes subject (special), psychological and pedagogical, differentiated pedagogical, methodological, and reflexive

components.

The structure of the competence of the specialist involves experience (knowledge, skills), orientation (needs, values, motives, ideals), quality (ability to synergetic manifestations, adaptation, scaling and interpretation, self-development, integration, transfer of knowledge from one branch to another).

Content of professional competence of a pedagogue of one or another major is determined by qualification characteristics. It constitutes a normative model of a pedagogue's competence, reflecting theoretically substantiated professional knowledge, abilities, skills.

In accordance with the definition of the «professional competence» concept, it is proposed to carry out the assessment of the level of pedagogical staff's professional competence using three criteria: knowledge of modern pedagogical technologies and their application in professional activity; willingness to solve professional objective tasks; the ability to control its activities in accordance with the rules and regulations.

REFERENCES

1. Edwards R., Nicoll K. (2006) Expertise, competence and reflection in the rhetoric of professional development. *British Educational Research Journal*, no. 32, pp. 115-131.
2. Hluzman O. V. (2009) Bazovi kompetentnosti: sutnist ta znachennia v zhyttievomu uspikhu osobystosti [Core competence: the nature and value of individual success in life]. *Pedahohika i psykholohiia*, no. 2, pp. 51-60.
3. Sharmahd N., Peeters J., Bushati M. (2018) Towards continuous professional development: Experiencing group reflection to analyse practice. *European Journal of Education*, no. 53 (1). pp. 58-65.

WHAT SHOULD BE A FUTURE TEACHER OF PHYSICS?

Chumak Mykola

*Doctor of Pedagogic Sciences, Associate Professor,
National Pedagogical Dragomanov University
chumak.m.e@gmail.com*

In terms of global development, the pedagogical community has come to realize the need for practical modeling of innovative approaches focused on the development of the general cultural and intellectual potential of subjects of knowledge. In this regard, the problem of developing effective approaches to knowledge management development, aimed at the implementation of the main applied tasks of education. However, today, the issue of slow implementation of the above-mentioned approaches in the educational process of professional training of future teachers of physics remains problematic. At this time, on the political map of the world, countries are competing for the most qualified professionals, which actualizes the study outlined in this paper.

Many scientists have studied the issue of professional training in higher education [1-3]. Given the diversity of scientific views on certain topics, three key areas of research have been clearly outlined, which are presented in terms of the following components: meaningful (why teach?), structural (in what sequence?), and technological (in what way?).

Without going into the details of the author's approaches to the content of educational technologies, which actualize the pedagogical problem of quality educational training of future teachers of physics, two main groups of scientific approaches to justify a certain category were identified: a set of the most advanced approaches to learning and establishing highly effective communication.

As modern processes of globalization and informatization of society have updated the formulation of new requirements for professional training in higher education, the issue of quality educational training of future teachers of physics has acquired a new pedagogical meaning. Largely, this applies to the training of future professionals; the key to the success

of their professional activities is the ability to use their own knowledge in typical and atypical situations.

In modern Ukraine, the problem of seeking modern specialists with the functional potential of an analyst, practitioner-organizer, and manager remains unsolved. Specialists of this level who consider the practical side of their own knowledge management the norm of everyday life can meet such social demands.

The argumentation of the above-quoted position is evidenced by the content of the term «highly qualified specialist», which states that he must «... have special training and possess the knowledge in a wide range of fields, including economics, business, social psychology, etc.» [2, p. 80]. This quote prompts the idea that the practical projection of professional manifestation of the individual's ability to manage his own knowledge is based on deep interdisciplinarity, which involves the knowledge components from different fields.

Currently, professional training of future specialists is conditioned by the need to clarify the qualitative characteristics of the specialist; the availability of a model of his training in the context of educational activities of the educational establishment provided that appropriate pedagogical conditions are created for the successful training of a specialist in this field. It is worth noting that the effectiveness of each task directly depends on the level of knowledge management development at the personal, as well as social levels in general.

An urgent requirement of modern society is the formation of a professionally competent person able to adapt to the changing modern conditions. Under the market conditions, the young generation is faced with increasingly progressive requirements for prompt management of their knowledge. In this context, the issue of creating optimal organizational and pedagogical conditions for the formation of a competitive specialist able to properly present his homeland in the international arena becomes especially relevant.

Thus, the orientation of the educational process on the deepening of skills and abilities of the subjects of cognition to manage their own knowledge in typical and atypical situations makes the formation of a highly qualified specialist of the relevant profile

problematic. The level of competence of such a specialist, in particular, will confirm the personal focus on cooperation with specialists in related fields; readiness to work effectively within the specialty, according to the requirements of world standards; focus on the professional growth and life-long education for self-improvement.

Perfect forms of human knowledge are the basis of global progress, especially in a market economy and fierce competition between people and ideas. The knowledge potential of human capital, multiplied in modern educational conditions, is now becoming a potential element of national wealth. However, many countries are not focused on the transition to the quality knowledge management, which creates a number of social contradictions and uneven socio and economic development of states. To overcome these consequential effects, it is necessary to move away from the outdated assertion that economic development depends only on the growth of quantitative indicators, which are not always identified with the requirements for the concept of «quality».

In the course of generalizations of theoretical substantiations of the importance of quality educational training of future teachers of physics, it becomes clear that we are dealing with rather serious social and cultural task. The implementation of the latter at the interpersonal level is associated with the ability to communicate freely, the ability to show individuality, the willingness to accept innovation, a creative approach to any professional activity, the flexibility of thinking, and the ability to understand the interests and aspirations of the interlocutor properly.

REFERENCES

1. Chibuzor, A., Jovita, O., & Onyemachi U. Knowledge management and organizational innovation. *Journal of Business and Social Science*, 2019, (2). 1–19.
2. Salerno, M. Top Five Tips for A Successful Knowledge Transfer in Times of Chaos, Crisis, or Rapid Change. *Knowledge Management*, 2019, 3(1). 11–23.
3. Ngoc-Tan, N., & Gregar, A. Impacts of Knowledge Management on Innovation in Higher Education Institutions: An Empirical Evidence from Vietnam. *Economics and Sociology*, 2018, 11(3). 301–320.

**МОНІТОРИНГ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕХАНІЗМ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

Алексеєнко-Лемовська Людмила Владиславівна

*кандидат педагогічних наук, доцент,
Управління Державної служби якості освіти у Київській області
64178171@gmail.com*

Махонько Микита Русланович

*головний спеціаліст відділу взаємодії з органами місцевого самоврядування,
моніторингу та позапланового контролю закладів освіти
Управління Державної служби якості освіти у Київській області
nicke2@ukr.net*

Аналіз стану і динамічного розвитку освітніх систем дозволяє стверджувати, що сучасний етап є епохою глобального реформування освіти на світовому рівні. Якість освіти і рівень сформованості професіоналізму педагогів є соціальними критеріями стану та результативності процесу освіти, відповідності потребам сучасного суспільства. У сучасному світі змінюється соціальна роль закладу освіти, розширюється коло особистої відповідальності кожного учасника освітнього процесу

Нова масштабна реформа середньої освіти в Україні має на меті створити систему якісної освіти, що включає такі складові, як: внутрішня система забезпечення якості в закладах освіти; система зовнішнього забезпечення якості освіти; система забезпечення якості в діяльності органів управління та установ, що здійснюють зовнішнє забезпечення якості освіти [5]. Серед інструментів, процедур та заходів забезпечення і підвищення якості освіти нормативні документи визначають моніторинг якості освіти.

Науковці розглядають моніторинг як механізм контролю й відстеження якості освіти, постійне спостереження за освітнім процесом з метою виявлення його відповідності бажаному результату або першочерговим пропозиціям, що дозволяє виявити тенденції розвитку системи освіти.

У словникових джерелах знаходимо визначення моніторингу як процесу регулярного збирання та аналізу кількісних та якісних даних за попередньо визначеними показниками (*monitoring*) з метою сприяння вчасному виробленню рішень, забезпечення підзвітності та створення основи для навчання в рамках освітнього процесу. Здійснення моніторингу дозволяє акумулювати необхідну для оцінювання інформацію [1].

Зазначимо, що у світовій освітній практиці накопичено багатий досвід моніторингових досліджень за різними показниками якості освіти (TIMSS, CIVIC, PISA), які здійснюють авторитетні міжнародні організації та центри.

С. Подмазін визначає моніторинг діяльності закладів освіти як вироблення певних актуальних знань (отримання оперативної інформації) про стан системи (середовища), у якій відбуваються зміни, для подальшого перекладу цих знань на мову управлінських рішень [4]. О. Майоров розглядає його як засіб забезпечення сфери управління будь-якими видами діяльності за допомогою отримання своєчасної та якісної інформації [3].

Із врахуванням загальних положень використання моніторингових досліджень, Г. Єльнікова виділяє державний (відстеження розвитку освіти на всій території України); регіональний (відстеження розвитку освіти на території області, міста, району); локальний (відстеження в межах закладу освіти) рівні управління загальною освітою [2].

З метою з'ясування ситуації щодо забезпечення прозорості та інформаційної відкритості закладів загальної середньої освіти, що набуває особливої актуальності в умовах реформи «Нова українська школа», Державною службою якості освіти України та її територіальними органами було розпочато вивчення загальнодоступних ресурсів закладів загальної середньої освіти на державному рівні [7].

При цьому наголошується, що дане вивчення не є заходом державного нагляду (контролю), оскільки діяльність органів контролю, пов'язана зі збором інформації про масові явища та процеси, що відбуваються у певній сфері, не вважається заходами

державного нагляду (контролю) [6].

Управлінням Державної служби якості освіти у Київській області було проведено дослідження щодо забезпечення прозорості та інформаційної відкритості закладів загальної середньої освіти на регіональному рівні. Опрацьовано веб-сайти 370 закладів загальної середньої освіти (або їх засновників), тобто вивченням було охоплено 48,05% шкіл Київської області.

Результати вивчення засвідчили ряд проблем, що потребують невідкладного вирішення. Зокрема, найбільше занепокоєння викликав той факт, що значна частина закладів загальної середньої освіти не мають власних веб-сайтів. Визначено, що веб-сайти відсутні в 35 (9,4%) шкіл із 370, з них комунальної форми власності 15 закладів, 10 – приватної.

Під час вивчення веб-сайтів було виявлено, що в 291 (78,6%) ЗЗСО відсутня будь-яка інформація щодо ліцензій на провадження освітньої діяльності, що може вказувати також на неналежне виконання органами ліцензування в сфері загальної середньої освіти своїх повноважень, при цьому 91 (24,5%) шкіл не надають відкритий доступ до інформації про свій кадровий склад та 254 (68,6%) – наявність вакантних посад, що не сприяє вирішенню проблеми забезпечення шкіл якісними педагогічними кадрами.

Також особливої уваги слід приділити питанню, щодо порядку подання та розгляду (з дотриманням конфіденційності) заяв про випадки булінгу в закладі освіти, інформацію не оприлюднили 248 (67,02%) ЗЗСО, а план заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу в школі – 185 (50%).

Наразі відкритим залишається питання про відсутність на веб-сайтах шкіл інформації щодо освітніх програм – 177 (47,8%); мови освітнього процесу 232 (62,7%); закріплену за школою територію обслуговування – 196 (52,9%); дані стосовно фактичної чисельності учнів – 177 (47,8%), правила прийому на навчання – 219 (59%).

Враховуючи, що формування відкритих й загальнодоступних ресурсів з інформацією про свою діяльність й надання доступу до такої інформації на власних вебсайтах (у разі їх відсутності – на вебсайтах засновників) передбачено статтею 30

Закону України «Про освіту» [5], визначено рекомендації керівникам закладів загальної середньої освіти щодо виконання вимог законодавства:

1. Удосконалити, або створити (у разі відсутності) сайти закладів загальної середньої освіти із врахуванням вимог щодо відкритості й загальнодоступності, відкритим доступом до інформації та документів, передбачених статтею 30 Закону України «Про освіту».

2. Для поліпшення ситуації на веб-сайті закладів загальної середньої освіти передбачити спеціальний розділ «Прозорість/Прозорість та інформаційна відкритість», в якому розмістити нормативно-правові документи (статут, ліцензії, інформацію про засновників, інші правові документи та інформацію відповідно переліку).

3. За рішенням педагогічної ради (ради закладу освіти) та/або наказами керівника закладу освіти на сайті розміщувати додаткову інформацію, яка забезпечить прозорість діяльності закладу освіти.

4. Крім визначеної законодавством інформації, на сайті ЗЗСО рекомендовано розмістити: Стратегію розвитку закладу освіти, Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти та Положення про академічну доброчесність.

5. Функціонування сайту може здійснюватися на підставі розробленого у закладі освіти Положення про сайт закладу освіти, який затверджується наказом директора. До Положення про сайт закладу освіти за рішенням педагогічної ради (ради закладу освіти) можуть вноситися зміни.

6. Закладам загальної середньої освіти проводити обговорення та консультації з усіма учасниками освітнього процесу (педагогами, батьками чи особами, які їх замінюють) щодо функціонування сайту, зокрема щодо поваги до прав людини в цифровому просторі й ризиків поширення персональної інформації.

7. Адресу сайту (доменне ім'я) й хостинг зазначити у наказі керівника закладу загальної середньої освіти.

8. Передбачити, що організація функціонування сайту покладається на керівника закладу освіти, а інформаційну та програмно-технічну підтримку сайту здійснюють відповідальні особи – адміністратор та/або редактор сайту, які мають виключне право на розміщення інформації на сайті та її редагування.

9. Дизайн сайту формувати в межах наявних можливостей із врахуванням відповідності цілям, завданням, структурі, змісту офіційного сайту та критеріям технологічності й функціональності.

10. Оновлювати інформацію на сайті не рідше одного разу на місяць.

Отже, результати проведеного дослідження свідчать про необхідність продовження роботи щодо забезпечення прозорості та інформаційної відкритості закладів загальної середньої освіти, проведення систематичної цілеспрямованої роботи для розбудови системи якісної освіти як результату взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу та освітнім середовищем.

ЛІТЕРАТУРА

1. Глосарій термінів з моніторингу та оцінювання. / Горошко А., Нарчинська Т., Озимок І., Тарнай В.– Київ: Українська асоціація оцінювання, 2014 – 32 с.
2. Єльнікова Г. В. Наукові основи розвитку управління загальною середньою освітою в регіоні : моногр. / Г.В. Єльнікова. – К. : ДАККО, 1999. – 303 с.
3. Майоров А. Н. Мониторинг и проблемы информационного обеспечения управления образованием / А.Н. Майоров // Школьные технологии. – 1999. – № 1 – 2. – С. 58 – 60.
4. Подмазін С.І. Особистісно орієнтований моніторинг діяльності закладів освіти / С.І. Подмазін // Директор школи. – 2002. – № 33 (225). – С. 8.
5. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
6. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності». Режим дост.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16>.
7. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sqe.gov.ua/index.php/uk-ua/>.

СИСТЕМИ ОСВІТИ В РІЗНИХ КРАЇНАХ СВІТУ ТА МІСЦЕ “ОСОБИСТОСТІ” В ЦИХ УМОВАХ

Андреева Анастасія Михайлівна

здобувач освіти,

Національний педагогічний університет

імені М.П. Драгоманова

16mf.a.andreeva@std.npu.edu.ua

Кириленко Олена Іванівна

кандидат педагогічних наук,

Національний педагогічний університет

імені М.П. Драгоманова

etfa@ukr.net

В умовах інтеграції не тільки економічних, політичних, культурних аспектів ми впевнено можемо назвати і освіту, як одну з складових частин цього соціального явища. Оскільки зміни завжди спіткають до пошуку нових рішень, саме тому і виховання нового “модерного” покоління - є головною метою кожного викладача, усвідомлюючи це чи не усвідомлюючи, ми - творимо майбутнє.

Проаналізувавши безліч країн світу, ми обрали топ - 3 найрозвиненіших. Тож зазначимо головні особливості системи освіти в цих передових країнах.

Школи в Північній Кореї цілком обґрунтовано вважаються одними з найбільш престижних закладів середньої освіти у світі. Успіхи південнокорейських гігантів, таких як «LG», «Hyundai», «Samsung» та ряду інших високотехнологічних брендів, дають розуміння, що підхід до навчального процесу тут особливий – глибинний, фундаментальний і прогресивний. Цілком логічно, тому що населення Південної Кореї має 542 бали за результатами тестування грамотності читання, знання природничих наук і математики – таку оцінку щорічно проводить організація ОЕСД. Для порівняння, в середньому по країнам Європейського Союзу цей показник коливається в межах 489-511 балів.

Усаме філософія робить освіту Сінгапуру привабливою для вивчення. Вона живе не просто на словах, а розкривається в усьому, що ми бачимо у звичайній сінгапурській школі. Її елементи були закладені в розбудову освіти ще з моменту здобуття незалежності.

Філософія стандартного навчання Сінгапуру об’єднує три ключові принципи щодо

викладання і навчання: у країні вірять в холистичну, цілісну освіту; сінгапурці певні, що кожна дитина хоче і може навчатися; навчання розквітає за наступних умов: створення турботливого та безпечного середовища навчання; діти залучаються до активного конструювання знань (навчання через запитання та через вирішення проблем); велика увага до розвитку навичок синтезу й аналізу, вміння дискутувати; акцент на оцінюванні; навчальний рік починається взимку й закінчується восени.

Насамперед це для того, щоб поєднати календарний рік з навчальним. До того ж, у Сінгапурі за вікном увесь рік літо й повноцінно відпочивати місцеві школярі можуть у будь-який сезон.

До середньої школи треба скласти іспит. Іспити в школярів у Сінгапурі не тільки наприкінці навчання, а ще й коли дитині 12 років і вона переходить до середньої школи. Цей екзамен називається Primary School Leaving Examination (PSLE).

Самі ж сінгапурці наголошують, що проводять іспити не задля того, щоб створити рейтинг або вкрати можливості в молоді, а щоб запропонувати дітям певну швидкість отримання нових знань і навичок, яка відповідає їхнім здібностям.

Щоб подивитися на фінські школи, туристу потрібно купити вхідний квиток. Фінська освіта останніми роками – не лише об'єкт інтересу всередині країни, але й один із ключових товарів на експорт.

Багато людей у Фінляндії, згідно з соціологічними дослідженнями, хотіли б бачити своїм майбутнім супутником або супутницею життя саме вчительку або вчителя. Фінські діти і вчителі не розуміють як можна списувати правильні розв'язання з підручника.

У фінських школах немає й постійних тестів. Перевірочні завдання – не з вибором правильного варіанта з декількох, а відкриті, такі, що розвивають не механічне запам'ятовування, а певні компетенції.

Класні журнали давно замінила національна електронна платформа –Wilma. За її допомогою можна працювати на різних рівнях: стежити за успіхами і кожної конкретної дитини, і школи, і системи освіти в країні в цілому. Вчителі залишають у системі короткий відгук – словами пояснюють, у чому кожна дитина була успішною, а в чому не дуже. Цю інформацію можуть подивитися батьки лише цього учня.

У Фінляндії немає конкуренції між школами, вони однакової якості. Дитина йде до тієї, яка найближче. Фіни серйозно ставляться до принципу рівних можливостей – де б не жила дитина, в Гельсінкі, або в далеких куточках Лапландії, у якій би школі не навчалась, вона отримає якісну освіту. І обов'язково безкоштовну – у школі, в училищі, в університеті. Діти ходять школою в шкарпетках, а на уроках фізичного виховання – взагалі босі. Фінський культ читання та культ паперової книги. Книжкові магазини – на кожному розі, а бібліотеки стали громадськими центрами та свого роду коворкінгами.

Якщо коротко переглянути різні закони та статті стосовно освіти в Україні, то можна зробити висновок, що сучасний стан не є «ідеальним». Проте, все ж таки позитивні зміни є. Одним з них став закон «Про повну загальну середню освіту» (від 16.01.2020 р) за яким : нині учні матимуть право обирати предмети, які вони хочуть вивчати. Для вивчення деяких предметів тепер можна формувати міжкласні групи навіть з дітей різного віку; відтепер про оцінки учнів повідомлятимуть не на батьківських зборах, а під час індивідуальних розмов; найважливішою зміною є свобода вчителя у створенні авторських навчальних програм та навіть системи оцінювання (проте бали потрібно буде все одно переводити в 12-бальну шкалу).

ЛІТЕРАТУРА

1. Середня освіта в Південній Кореї: середня школа [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://clout.com.ua/serednya-osvita-v-pivdennij-koreyi-serednya-hkola.html>
2. Кращі системи освіти в світі. ТОП-10 країн [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://rainbowschool.international/uk/luchshie-sistemy-obrazovaniya-v-mire-top-10-stran/>
3. 10 фактів про освіту в Сінгапурі, що вражають [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://osvitoria.media/opinions/10-faktiv-pro-osvitu-v-singapuri-shho-vrazhayut/>
4. Майже 10 фактів про фінську школу [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.rodyna.org.ua/112/>
5. Володимир Зеленський підписав закон про середню освіту 2020 [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://24tv.ua/education/reforma_shkoli_2020_ukrayina_zakon_pro_osvitu_shho_zminilosya_n1265099

ПРИРОДНИЧО-НАУКОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК УМОВА ПІДВИЩЕННЯ ПРЕСТИЖУ
МАЙБУТНЬОГО УЧИТЕЛЯ ФІЗИКО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ

Атаманчук Петро Сергійович
*доктор педагогічних наук, професор,
Кам'янець-Подільський національний
університет імені І. Огієнка
ataman08@ukr.net*

Стан формування природничо-наукової компетентності та світогляду майбутніх учителів фізико-технологічного профілю, який здійснюється на основі монопредметної концепції, сьогодні не відповідає вимогам ринку праці та не сприяє розв'язанню ряду інших соціальних завдань, які є актуальними для сучасного стану освіти в Україні. Саме тому, реалізація системного підходу до проектування змісту фундаментальної і методичної підготовки вчителів природничо-наукових дисциплін та, відповідно, організації навчального процесу, – в основі яких є функціонально-галузевий підхід, як визначальний чинник підготовки майбутніх учителів фізико-технологічного профілю, – з врахуванням вітчизняного і зарубіжного досвіду формування професійних компетентностей та світогляду індивіда, стає нагальною необхідністю. І саме тому, створення концепції та вироблення методик і технологій управління процесами формування природничо-наукової компетентності та світогляду майбутніх учителів фізико-технологічного профілю, в умовах інформаційно-навчального середовища та STEM-освіти, відносимо до важливіших пріоритетів у забезпеченні прогнозованої якості підготовки майбутнього фахівця природничо-наукової галузі.

Формування найвищих рівнів професійних компетентностей і світогляду (вміння, навички, переконання, готовність до вчинку, звичка, авторське педагогічне кредо) можлива лише в умовах впровадження STEM-освіти, в галузях

природничої науки, технологій, інженерії та математики. А це можливо через безперервне формування природничо-наукової грамотності студента (учня) на усіх етапах його підготовки, починаючи з молодшої загальноосвітньої школи, подальшого навчання в закладах вищої освіти і завершуючи закладами післядипломної освіти. Природничо-наукова грамотність є запорукою результативної і якісної освіти для всіх студентів (учнів). Іншими словами, наукова грамотність, є відповіддю на питання: що молодим людям важливо знати, уміти робити, і, що стає пріоритетним в ситуаціях, пов'язаних із наукою й технологіями?

Безумовно, що така система потребує свого наступного розвитку, продовження, доповнення та вдосконалення в ракурсі обґрунтування та впровадження теоретичних і практичних основ дієвого навчання як основного компоненту у становленні майбутнього педагога, зокрема, фізико-технологічного профілю.

Доказову ілюстрацію механізмів формування і вимірювання 3-х прогнозованих рівнів компетентності в забезпеченні якісної природничо-наукової грамотності індивіда, знаходимо в роботі [6, 10-12], де переконливо окреслено теоретичні та методологічні положення рамкового документа міжнародного порівняльного дослідження PISA для оцінювання природничо-наукової грамотності 15-річних осіб [6].

Управлінські аспекти щодо можливостей прогнозування та адекватного забезпечення якості природничо-наукової освіти, через її інформатизацію та створення інтелектуальних навчальних систем, знаходимо у працях багатьох вітчизняних [1; 5; 7 та ін.] та ряду зарубіжних [8, 9, 10] науковців.

Реформування природничої освіти в Україні на засадах компетентнісного підходу може повноцінно вирішуватися лише за умови комплексного вирішення цієї проблеми, що передбачає оновлення державних стандартів, навчальних

програм, підручників та практики навчання. Формування природничо-наукової компетентності майбутніх фахівців відбувається в процесі вивчення ними сукупності наук, які вивчають природу та її закони і визначається низкою зовнішніх і внутрішніх факторів. Внутрішніми факторами формування природничо-наукової компетентності є логіка педагогічної науки та динаміка її розвитку. Зовнішніми – державна політика, економічні та національні умови, культура та система цінностей в структурі суспільної та індивідуальної свідомості. З таких позицій проблема дослідження інноваційних процедур управління процесами формування природничо-наукових компетентностей та світогляду сучасної молоді та майбутніх фахівців безсумнівно, що певною мірою мусить бути структурованою: встановлення об'єкта вивчення; осмислення і дослідження наявних наукових відомостей про об'єкт вивчення; постановка і формулювання наукової проблеми; визначення предмета дослідження; визначення мети і задач дослідження; висунення наукової гіпотези; побудова плану дослідження (вибір методів і процедур); перевірка гіпотези; визначення сфери застосування знайдених рішень; літературне оформлення результатів дослідження; перевірка й уточнення висновків дослідження в масовому досвіді, у широкому експерименті (впровадження в практику).

Важливий складник досліджень – обґрунтування інноваційних дидактичних схем створення відповідних технологічних сценаріїв дієвого і результативного навчання.

Про механізм впровадження освітніх пріоритетів у реальних умовах навчання можемо вести мову як про наслідок керованої інтеграції (поєднання) раціонально-логічного та емоційно-ціннісного стилів діяльності індивіда. На цій підставі обґрунтовано дидактичну модель [2, 3] та розроблено технологічну схему управління формуванням компетентностей і світогляду індивіда [4] в умовах особистісно заданих

цілеорієнтацій (інтелектуальне, світоглядне, методологічне, духовно-культурне збагачення досвіду внаслідок пізнання реального світу).

Як правило, за умови чіткої цілевизначеності, формуються здатності до передбачення (упередження) кінцевого результату навчання, здійснення пошукової та креативної діяльності, виробляється готовність суб'єкта до рефлексії. Таким чином, орієнтуючись на кінцевий результат навчання, легко окреслити основні його цілі – навчальну, дидактичну, розвивальну та виховну, – та подати коментарі до кожної формалізованої схеми.

Навчальна мета орієнтує на первинні перетворення в предметі пізнавальної задачі.

Дидактична мета орієнтує учня на розширення власного тезаурусу до таких змістовно-діяльнісних меж, які окреслені змістом конкретної пізнавальної задачі.

Розвивальна мета – формування розумових і моторних особистісних якостей суб'єкта, які, за умов відповідних тривалості навчання та змісту і кількості виконаних навчальних завдань (вправ), набувають ознак економного функціонування – певної міри автоматизму.

Виховна мета орієнтує на формування в молоді та майбутніх фахівців, адекватних до вимог часу, світоглядних та вольових якостей, належного особистісного ставлення до явищ реального світу [1, 4].

З давніх часів проблема управління результативністю природничо-наукової обізнаності і надійністю формування ціннісно-орієнтаційних якостей індивіда була, є і буде залишатися однією з найактуальніших. Такий її феномен пояснюється тим, що вона слабо піддається алгоритмізації і завжди (на будь-якому етапі розвитку цивілізації) пов'язана з багатоаспектністю самого процесу навчання.

Отже, запропонована модель управління процедурами орієнтує навчально-

пізнавальну діяльність на формування прогнозованих предметних і професійних компетентностей та світоглядних якостей індивіда, внаслідок його мотивованого залучення до активності в навчанні, такої, щоб «теоретик» більше практикував, а «емпірик» більше теоретизував.

Тільки завдяки підвищенню престижу майбутнього педагога фізико-технологічного та фізико-математичного профілів можемо сподіватися, у близькій перспективі, на підготовку компетентних молодих фахівців, здатних долучатися до реалізації важливих державних програм, пов'язаних зі створенням високоточної цивільної та військової техніки, освоєнням сучасних високих технологій (особливо – нанотехнологій), розробкою і втіленням елементів піонерських космічних програм тощо.

В умовах більш всеохопної реалізації презентованого наукового напряму, природничо-наукова компетентність та професійно-науковий світогляд стануть важливими пріоритетами в житті кожної людини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андреев А.М. Підготовка майбутнього вчителя фізики до організації інноваційної діяльності учнів у навчальному процесі: монографія. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2018. – 614 с.
2. Атаманчук П.С. Дидактичні основи формування фізико-технологічних компетентностей учнів : монографія / П.С. Атаманчук, О.П. Панчук. – Кам'янець-Подільський : К-ПНУ, 2011. – 252 с.
3. Атаманчук П.С. Інноваційні технології управління навчанням фізики : монографія / П.С. Атаманчук. – Кам'янець-Подільський : К-ПДПІ, 1999. – 172 с.
4. Атаманчук П. С. Важливі передумови якісного навчання / Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія педагогічна / [редкол.: П.С.Атаманчук (голова, наук. ред.) та ін.]. – Кам'янець-

Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2018. – Вип. 24: STEM-інтеграція як важлива передумова управління результативністю та якістю фізичної освіти. – 194 с. DOI: 10.32626/2307-4507.2018-24.7-10.

5. Богданов І.Т. Теоретичні і методичні засади формування фізико-технічних знань у процесі фахової підготовки майбутніх учителів фізики : дис. ... д-ра пед. наук [рукопис]; 13.00.02 – теорія та методика навчання (фізика) / Богданов І. Т. – Київ, 2010. – 453 с.

6. PISA: природничо-наукова грамотність / уклад. Т. С. Вакуленко, С. В. Ломакович, В. М. Терещенко, С. А. Новікова; перекл. К. Є. Шумова. – К. : УЦОЯО, 2018. – 119 с.

7. Трифонова О.М. STEM середовище навчання фізико-технічних дисциплін / О.М. Трифонова // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія педагогічна / [редкол.: П. С. Атаманчук (голова, наук. ред.) та ін.]. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2018. – Випуск 24: STEM-інтеграція як важлива передумова управління результативністю та якістю фізичної освіти. – С. 37–39.

8. Almasri, A., Ahmed, A., Masri, N., Abu Sultan, Y., Mahmoud, A. Y., Zaqout, I., Akkila, A. N., & Abu-Naser, S. S. Intelligent Tutoring Systems Survey for the Period 2000-2018 // International Journal of Academic Engineering Research (IJAER). Vol 3. Issue 5, 2019. P. 21-37.

9. Foundations of Intelligent Tutoring Systems. [Edited by Martha C. Polson, J. Jeffrey Richardson]. Lawrence Erlbaum Associates Publishers Hillsdale, New Jersey, 2013. 292 p.

10. Martin A., Grudziecki J. Concepts and Tools for Digital Literacy Development. / Innovations in Teaching and Learning in Information and Computer Sciences. 2006. Vol. 5. №. 4. PP. 246-264.

**СТУДЕНЧЕСКОЕ ТЬЮТОРСТВО, КАК СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ
ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ**

Белокурская Ирина Адамовна
*Белорусский государственный педагогический
университет имени М. Танка
belokurska@mail.ru*

В условиях высоких требований к профессиональной деятельности в высшей школе происходит переосмысление роли и ценности знаний и практических навыков, приобретаемых студентами. Становится более актуальной проблема профессиональной зрелости будущих педагогов, увеличиваются требования к их компетентности.

Вопросами развития профессиональной компетентности педагогов занимались такие ученые как Н.В. Кузьмина, Ю.Н. Кулюткин, А.К. Маркова, Л.М. Митина, В.А. Слостенин, Е.А. Панько и др. Педагогическая компетентность представляется одной из ведущих составляющих профессионализма педагогического работника системы дошкольного образования. Формирование педагогической компетентности специалистов является существенным условием эффективного построения образовательного процесса в дошкольном учреждении.

Профессиональная компетентность воспитателя дошкольного образования в сфере общения включает в себя такие показатели, как: содержательный (наличие теоретических знаний, обеспечивающих содержание собственной профессиональной деятельности, осознанность); деятельностный (профессиональные умения и знания, апробированные в действии и освоенные как наиболее эффективные); личностный (профессионально-личностные

качества, определяющие направленность и позицию педагога как субъекта своей деятельности) [1].

Образовательный стандарт высшего образования первой ступени, который разработан с учетом требований компетентного подхода, предполагает формирование у будущих педагогических работников дошкольного образования академических, социально-личностных и профессиональных компетенций.

Требования к социально-личностным компетенциям включают в себя способность к межличностным коммуникациям. Требования к академическим компетенциям предполагают владение навыками устной и письменной коммуникации. Профессиональные педагогические компетенции подразумевают способность осуществлять оптимальный отбор и эффективно реализовывать технологии воспитания, организовывать и проводить учебные занятия различных видов, организовывать и проводить воспитательные мероприятия, формировать базовые компоненты культуры личности воспитанника, эффективно организовывать деятельность в детском коллективе, эффективно реализовывать ценностно-ориентационную деятельность с воспитанниками и родителями, формулировать образовательные и воспитательные цели. Е.А. Панько выделяет следующие группы профессионально-педагогических умений воспитателя дошкольного образования: перцептивно-гностические, проективно-конструктивные, рефлексивные, коммуникативно-организаторские, прогностические [4].

Перцептивно-гностические умения помогают видеть у дошкольников проявление познавательных, волевых, эмоциональных процессов, личностных качеств ребенка. Рефлексивные умения способствуют оценке своих профессиональных достоинств и недостатков, индивидуальных путей к достижению целей в решении педагогических задач. Проективно-

конструктивные умения помогают педагогу планировать деятельность дошкольника, составлять план, сценарий занятия, развлечения. Коммуникативно-организаторские умения обеспечивают установление педагогически целесообразных взаимоотношений с отдельными детьми и со всей группой, с родителями воспитанников и коллегами по работе, администрацией, прогностические умения состоят в умении представить конечный результат воспитательного и обучающего воздействия [4].

Овладение различными видами компетенций воспитателей дошкольного образования происходит не только в ходе освоения студентами учебных дисциплин, но также и в реализации социальной активности будущих специалистов, такой как волонтерская и студенческая тьюторская деятельность. Студенческое тьюторство формирует опыт будущей профессиональной деятельности, является эффективным средством развития профессиональной мотивации, профессиональных педагогических умений и компетенций. [2].

На факультете дошкольного образования БГПУ имени М. Танка создана модель профессиональной социализации студентов факультета средствами тьюторской поддержки, сущность которой заключается в сопровождении адаптации студентов младших курсов к обучению в университете [2].

Тьюторами проводятся индивидуальные и групповые консультации по профилактике эмоционального выгорания, бесконфликтного взаимодействия, воспитания здорового образа жизни студентов, привлечения к участию в общественной жизни университета и студенческой научной лаборатории [3].

.В качестве основных эффективных форм и методов работы с первокурсниками студенты-тьюторы используются различного вида индивидуальные и групповые тьюторские консультации и тренинги.

В ходе тьюторской деятельности у самих студентов-тьюторов активно

развиваются коммуникативно-организаторские умения, которые обеспечивают установление взаимоотношений с отдельными студентами-первокурсниками и со всей группой, со своими коллегами, руководителями. Проявляются они в установлении быстрого контакта, нахождении общего языка и правильных отношений с разными людьми в различных обстоятельствах.

Перцептивно-гностические умения также находят свое развитие в тьюторской деятельности. Они дают возможность познать предмет деятельности, помогают видеть будущим педагогам у своих подопечных проявление познавательных способностей, волевых, эмоциональных процессов, состояний, личностных качеств, обнаружить мотивы поведения, выявить взаимоотношения студентов в коллективе, эмоциональное благополучие каждого.

В ходе тьюторской работы также развиваются рефлексивные навыки студентов. Верно оценивая свои профессиональные достоинства и недостатки, педагогу будет легче избавиться от недостатков и отыскать свои достоинства, индивидуальные пути к достижению намеченных целей в решении непростых педагогических задач.

Важную роль в деятельности тьютора играют проективно-конструктивные умения, которые помогают проектировать развитие личности каждого подопечного в отдельности, группы в целом, помогают планировать тренинги, составлять план, сценарий занятия и т. д. Проявляются они в обеспечении конкретного педагогического мероприятия, которое должно произойти в запланированное время.

Свое развитие в тьюторской деятельности получают и прогностические умения, которые состоят в умении представить конечный результат воспитательного воздействия, выражаются в умении прогнозировать: интеллектуальное и личностное развитие подопечных, развитие группы,

межличностных отношений и общения, развитие сотрудничества, успешность взаимодействия с коллегами, помогают предвидеть возможные трудности в работе, установлении деловых и межличностных контактов, собственное профессиональное и личностное развитие.

Для оценки профессионально-педагогических качеств и умений студентов-тьюторов использовалось шкалирование на основе методики оценки и самооценки профессионально-педагогических качеств и умений педагогов. Студентам-тьюторам было предложено оценить степень выраженности профессионально-педагогических качеств и умений, а также оценить уровень влияния тьюторской деятельности на развитие мотивации профессиональной деятельности.

В результате анализа степени выраженности профессионально-педагогических качеств и умений выявлено, что высокой степенью выраженности коммуникативно-организаторских умений и рефлексивных умений обладают 67% студентов-тьюторов. Также выявлен высокий уровень прогностических умений у 57% тьюторов, достаточный уровень проективно-конструктивных умений у 47% и у 50% достаточный уровень перцептивно-гностических умений. Уровень влияния тьюторской деятельности на развитие мотивации профессиональной деятельности, коммуникативно-организаторских и рефлексивных умений тьюторами был оценен как высокий, на развитие прогностических умений, проективно-конструктивных, перцептивно-гностических умений как достаточный.

По результатам изучения профессионально-педагогических качеств и умений можно говорить о том, что тьюторская деятельность оказывает непосредственное влияние на становление профессионально-педагогических

компетенцій у майбутніх вчителів дошкільного освіти, а також сприяє формуванню їх професійної спрямованості.

ЛИТЕРАТУРА

1. Артюхина А. И. Образовательная среда высшего учебного заведения как педагогический феномен: автореф. дис. .докт. пед. наук: 13.00.08 / А.И. Артюхина; Волгогр. гос. пед. ун-т. – Волгоград, – 2007. – 40 с.
2. Жук А.И. Студенческое тьюторство в БГПУ/ А. И. Жук [и др.]; под общ. ред. А. И. Жука. – БГПУ, Минск, 2017. – 67 с.
3. Белокурская И.А. Тьюторское сопровождение адаптации первокурсников к обучению в учреждении высшего образования. / И.А. Белокурская // Подготовка кадров системы дошкольного образования как ресурс устойчивого развития общества: сб. науч. ст. / Белорус. гос. пед. ун-т; редкол.: О. Н. Анцыпирович [и др.]; под общ. ред. О. Н. Анцыпирович. – Минск, 2018. – С.31-37.
4. Панько Е. А. Психология личности и деятельности педагога дошкольного образования : монография / Е. А. Панько, М-во образования Респ. Беларусь, Белорус. гос. пед. ун-т. – Минск, 2005. – 232 с.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ІНШОМОВНІЙ ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ ЗВО

Бернацька Олена Володимирівна
*кандидат педагогічних наук, доцент,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова
o.v.bernatska@npu.edu.ua*

Іншомовна підготовка студентів немовних спеціальностей ЗВО в умовах пандемії, коли оголошено карантин із запобігання розвитку епідеміологічної ситуації, набула нових форм і поставила нові виклики перед викладачами іноземних мов. Сьогодні набуває актуальності визначення ефективних засобів, форм і методів дистанційної форми навчання з метою формування ключових професійних компетентностей студентів відповідно до навчальних планів і робочих програм.

Мета статті полягає у визначенні актуальних питань організації дистанційного навчання іноземної мови, пошуку засобів підвищення ефективності дистанційного навчання іноземної мови студентів ЗВО, аналізі форм дистанційної навчальної взаємодії, що сприяють подоланню труднощів он-лайн навчання.

Відповідно до Наказу МОН України від 25.04.13 № 466 "дистанційне навчання" - індивідуальний процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій. [6]

Дистанційна форма навчання визначається як така форма організації навчального процесу, в результаті якої передбачається можливість отримання випускниками документів державного зразка про відповідній освітній рівень

[4,с.171].

Питання дистанційне навчання не нове, воно має спільні риси з самостійним та автономним навчанням студентів і у науковій літературі розглядались такі його аспекти: педагогічні методи та прийоми дистанційного навчання іноземної мови студентів (О.В. Олійник); самовдосконалення викладачів щодо проведення дистанційного навчання (А. Троцко), дистанційне навчання англійської мови в процесі професійної підготовки (С.М. Романюк, І.В. Форостюк).

Але якщо раніше до дистанційного навчання було залучено невелику кількість студентів, то сьогодні 100% студентів переведено на дистанційну форму навчання. У зв'язку з епідеміологічною ситуацією в Україні і світі в цілому тенденція організації дистанційного навчання буде і надалі поширюватись. Розвиток технічних засобів та Інтернет платформ відбувається дуже швидко і це потребує постійної роботи з опанування цих засобів і технічної самоосвіти викладачів.

Актуальним питанням застосування дистанційного навчання іноземної мови є такі педагогічні умови його ефективно організації: готовність викладачів опанувати ІТ технології дистанційного навчання, спроможність педагогів створювати власні он-лайн курси з дисциплін "Іноземна мова фахового спрямування", "Теорія сучасної іноземної мови", "Дитяча література іноземною мовою" та інші; технічна та Інтернет оснащеність студентів та викладацького складу.

Педагогічні методи дистанційного навчання іноземної мови: методи навчання за допомогою взаємодії з освітніми ресурсами при мінімальній участі викладача за допомогою комп'ютерних мереж; методи індивідуалізованого викладання і навчання, для яких характерні взаємини студента з викладачем за допомогою електронної пошти або Скайпу; методи надання студентам навчального матеріалу викладачем; методи активної взаємодії шляхом Інтернет конференцій. [2,с. 240].

Актуальним питанням є розв'язання труднощів, що виникають в ході організації дистанційного навчання, а саме:

- розроблені навчальні та робочі програми передбачають навчальну діяльність

в аудиторіях і потребують внесення змін. Додатковий час займе і розробка карток з зазначенням дати, теми, ресурсів, завдань, алгоритмів виконання та оцінювання;

- необхідність самонавчання викладачів з опанування ІТ навичками, активність у пошуку найновіших англомовних ресурсів для навчання іноземної мови (наприклад ресурсами: busyteacher.org., en.islcollective.com, test-english.com, www.youtube.com-Learn English through story, learnenglish.britishcouncil.org.);

- спроможність викладачів вирішити проблему нормування матеріалу для завдань. Перебільшена кількість завдань, чи сторінок для вивчення робить виконання цих завдань демотивуючим фактором для вивчення іноземної мови;

- оцінювання потребує розробки виважених критеріїв, розробки критеріїв рейтингового оцінювання іншомовних навичок студентів, розробки тестових завдань;

- академічна доброчесність стосується не тільки написання наукових статей, це - самосвідомість і чесність студентів у вигляді самостійного та чесного, сумлінного виконання завдань з іноземної мови. Формування ціннісного ставлення до процесу набуття іншомовних навичок студентом;

- соціальна ізольованість та брак живого спілкування.

Романюк С.М., Форостюк І.В. звертають увагу на проблеми та труднощі дистанційного навчання, а саме: недостатність соціальної взаємодії, технологічні проблеми, формальний характер навчання, якщо студент не має відповідної мотивації, необхідність створення окремих програм.

Дистанційне навчання іноземної мови має і переваги: успішність студентів підвищується за рахунок довільного вибору часу і тривалості виконання завдань, можливості використання додаткових джерел інформації, платформ та ресурсів, модульність, технологічність.

Таким чином, актуальні питання дистанційного навчання іноземної мови студентів полягають у визначенні провідних методів он-лайн навчання, опануванні викладачами сучасних ІТ ресурсів і технологій і спроможності вирішити низку

проблем і труднощів комунікативно-орієнтованого навчання із застосуванням Інтернет ресурсів, при якому успішність формування іншомовної компетентності залежить і від свідомості студентів, ступеня вмотивованості і відповідальності, технічного забезпечення студента і викладача, відповідності навчального матеріалу умовам природного спілкування та потребам професійної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бігич О.Б, Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика, Київ: Ленвіт, 2013, 590 с.
2. Олійник О.В. Інноваційні технології дистанційного навчання іноземної мови для студентів немовних ВНЗ - Лінгвістичні дослідження: Збірник наукових праць ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, 2014, вип. 38, с.238-246
3. Новомлинець О.О., Дрозд О.П. Дистанційні курси. Методичні рекомендації щодо веб-ресурсу дисциплін при організації навчального процесу за дистанційною формою , Чернігів: ЧНТУ, 2013, 32с.
4. Романюк С.М. Дистанційне навчання англійської мови в процесі професійної підготовки майбутніх юристів: стан та перспективи. / Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля, Серія "Педагогіка і психологія", Педагогічні науки 2015, №1 (9), с.171-176.
5. Форостюк І.В. Використання платформи Moodle в процесі викладання іноземних мов у нелінгвістичних вищих навчальних закладах /Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2017, №31, том 3, с 191-193.
6. Про затвердження положення про дистанційне навчання: Наказ МОН України від 25.04.13 № 466 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakonO.rada.gov.ua/lows/show/z0703-13>.

STEM-ПІДХІД У ДІЯЛЬНОСТІ ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИХ ГУРТКІВ ЗАКЛАДІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Биковський Ярослав Тімурович

*кандидат педагогічних наук, старший викладач,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова
spqr2357@gmil.com*

Сучасний етап реформування системи освіти обумовлює пошук нових підходів до діяльності закладів освіти, суголосних інноваційним завданням, що стоять перед кожною державою та суспільства загалом у контексті його демократичних засад та сталого розвитку.

Особливого значення у реалізації права кожного на освіту, творчого розвитку і навчання впродовж життя з урахуванням потреб та особистісного потенціалу має система позашкільної освіти, заклади позашкільної освіти.

Встановлено, що заклади позашкільної освіти визначаються як такі, що забезпечують право і рівний доступ до позашкільної освіти, створюють умови для організації змістовного дозвілля вихованців, учнів і слухачів, ранньої профілізації, розвитку їхнього інтелекту, розширення кола інтересів, підвищення пізнавальної активності, необхідних кожному для подальшої життєдіяльності.

У сучасних умовах у закладах позашкільної освіти набувають науково-технічний і дослідницько-експериментальний напрями позашкільної освіти, в яких діяльність фізико-математичних гуртків, спрямована на здобуття вихованцями, учнями і слухачами природничо-математичних знань, умінь, навичок і цінностей.

Отже, метою даної статті є розгляд STEM-підходу у діяльності фізико-математичних гуртків закладів позашкільної освіти.

Теоретичні і практичні засади, на яких ґрунтується позашкільна освіта,

діяльність закладів позашкільної освіти, розкриваються значним діапазоном напрямів наукових досліджень. Фундаментальні положення, значущі для організації позашкільної освіти в цілому та її окремих складників, знаходимо у працях багатьох видатних учених минулого і сучасності.

Питання філософії освіти, що торкаються методологічних аспектів розвитку особистості в освітньому процесі, представлені у роботах В. Андрущенка, В. Кременя, В. Романенка та ін.

У контексті розгляду теоретичних засад навчання учнів у фізико-математичних гуртках закладів позашкільної освіти як складника природничої освіти важливими є наукові напрацювання щодо позашкільної освіти, діяльності закладів позашкільної освіти.

Серед них праці проф. Т. Сущенко (педагогічний процес у позашкільних закладах); проф. О. Биковської (теоретико-методичні основи позашкільної освіти); Науково-методологічні питання теорії і методики навчання фізики і математики, підготовки майбутніх вчителів ґрунтовно розкрили у своїх наукових працях такі вчені, як: В. Сиротюк (теоретико-методичні засади використання дидактичних засобів у навчанні фізики в школах інтенсивної педагогічної корекції); М. Шут (концептуальні підходи до створення підручника з фізики як системи формування основ навчальної діяльності); П. Атаманчук (теоретичні і практичні основи управління процесами становлення майбутнього вчителя фізико-технологічного профілю); М. Чумак (підготовка майбутніх учителів фізики до профорієнтаційної роботи з учнями загальноосвітньої школи в умовах профізалізації навчання); А. Колмогоров (методика навчання математики); М. Шкіль (алгебра і початки аналізу, наближені методи розв'язання диференціальних та інтегральних рівнянь); В. Швець (прикладні задачі природничого характеру в курсі алгебри і початків аналізу) та ін.

Аналіз теоретичних положень і практики навчання учнів у фізико-математичних гуртках закладів позашкільної освіти як складника природничої освіти показав, що

фізико-математичні гуртки закладів позашкільної освіти є складником системи позашкільної освіти, об'єднанням вихованців, учнів і слухачів відповідно до своїх здібностей та інтересів у сфері фізики і математики.

Фізико-математичні гуртки функціонують як у комплексних, так і в профільних закладах позашкільної освіти, серед яких палаци, центри, будинки, клуби дітей, юнацтва та молоді, дитячої та юнацької творчості, науково-технічної творчості, станції юних техніків, Мала академія наук тощо.

Зокрема, за даними Міністерства освіти і науки України, станом на 01.01.2019 р. у нашій державі функціонувало 1 382 заклади позашкільної освіти системи освіти, де навчалось понад 1 млн. 275 тис. вихованців, учнів і слухачів; працювало понад 16 тис. гуртків, груп та інших творчих об'єднань науково-технічного і дослідницько-експериментального напрямів позашкільної освіти, представлених, зокрема, діяльністю фізико-математичних гуртків.

Вивчення діяльності фізико-математичних гуртків закладів позашкільної освіти в теорії та педагогічній практиці показало, що *фізико-математичний гурток закладу позашкільної освіти* – це гурток у системі позашкільної освіти, освітній процес якого спрямований на розвиток особистості у процесі опанування фізики, математики, науки та технології.

Встановлено, що в удосконаленні педагогічних умов діяльності фізико-математичних гуртків закладів позашкільної освіти важливе місце займає розробка і впровадження сучасних підходів до організації освітнього процесу на всіх етапах його здійснення. Аналіз нормативно-правових документів, інформаційних джерел і практики діяльності закладів освіти, у тому числі позашкільної, свідчить, що у фізико-математичних гуртках закладів позашкільної освіти доцільним є застосування STEM-підходу.

Історико-теоретичний аналіз показує, що термін «STEM» виник у 90-х рр. ХХ століття як акронім (аббревіатура) початкових літер слів твірного словосполучення, де

«S» – science, «T» – technology, «E» – engineering, «M» – mathematics. Середовищем його виникнення і джерелом подальшого поширення був Національний науковий фонд США (англ. National Science Foundation (NSF)), де термін використовувався для позначення підходу в освіті, який поєднував наукові дослідження, викладання математики, технологій та інженерії з метою включення даних дисциплін до навчального плану.

З'ясовано, що на сьогодні в науково-освітній практиці STEM розглядається як «підхід», «навчання», «освіта», «проект», «напрямок», «методика», «технологія» тощо.

Встановлено, що у системі позашкільної освіти при формуванні освітнього процесу у фізико-математичних гуртках закладів позашкільної освіти доцільним є застосування STEM-підходу як концептуального підґрунтя, що за своїм цільовим призначенням, можливостями змістового наповнення та інноваційними засобами реалізації є суголосним цілям і задачам функціонування таких гуртків.

Узагальнюючи теоретичні засади і практичну реалізацію STEM у позашкільній освіті, нами встановлено, що *STEM-підхід у діяльності фізико-математичних гуртків закладів позашкільної освіти* – це підхід, який базується на включенні науки, технології, фізики та математики до освітнього процесу фізико-математичних гуртків закладів позашкільної освіти.

Визначено педагогічні умови ефективної діяльності фізико-математичних гуртків закладів позашкільної освіти, в основу яких покладено застосування STEM-підходу з включенням до освітнього процесу 4-х змістових ліній:

Змістова лінія I. «S» – «Science / Наука»

Змістова лінія II. «T» – «Technology / Технології»

Змістова лінія III. «E» – «Engineering / Фізика»

Змістова лінія IV. «M» – «Mathematics / Математика»

Серед педагогічних умов ефективної діяльності фізико-математичних гуртків

закладів позашкільної освіти на основі STEM-підходу нами визначено наступні:

- 1) удосконалення мети, принципів та завдань освітнього процесу у діяльності фізико-математичних гуртків закладів позашкільної освіти на основі STEM-підходу;
- 2) модернізація змісту освіти у діяльності фізико-математичних гуртків закладів позашкільної освіти з урахуванням 4-х змістових ліній «S» – «Science / Наука», «T» – «Technology / Технології», «E» – «Engineering / Фізика», «M» – «Mathematics / Математика»;
- 3) забезпечення різноманітних форм організації освітнього процесу у діяльності фізико-математичних гуртків закладів позашкільної освіти на основі STEM-підходу;
- 4) застосування варіативних методів організації освітнього процесу на основі STEM-підходу у діяльності фізико-математичних гуртків закладів позашкільної освіти;
- 5) використання сучасних засобів організації освітнього процесу на основі STEM-підходу у діяльності фізико-математичних гуртків закладів позашкільної освіти.

Так, при удосконаленні мети, принципів та завдань як першої педагогічної умови ціллю освітнього процесу у діяльності фізико-математичних гуртків закладів позашкільної освіти на основі STEM-підходу постає формування компетентностей особистості з фізики, математики, науки та технології.

Основними принципами ефективної діяльності фізико-математичних гуртків закладів позашкільної освіти на основі STEM-підходу визначено наступні: міждисциплінарність, інтеграція, доступність, практичність, візуалізація.

Узагальнюючи завдання ефективної діяльності фізико-математичних гуртків закладів позашкільної освіти на основі STEM-підходу та з урахуванням компетентнісного підходу, що лежить в основі цільових, процесуально-змістових та результативних характеристик сучасної позашкільної освіти, нами виділено розвиток у учнів таких компетентностей, як:

– пізнавальна (засвоєння початкових знань, елементарних уявлень і понять з фізики і математики, науки та технології, ознайомлення з найпростішими фізико-

математичними та техніко-технологічними процесами та ін.);

– практична (формування вмінь та навичок застосування отриманих знань на практиці, розв'язання фізичних, математичних, наукових і технологічних завдань та ін.);

– творча (розвиток досвіду творчої діяльності з фізики, математики, науки та технології, здатності проявляти творчу ініціативу, формування стійкого інтересу до фізики і математики, науки та технології та ін.);

– соціальна (виховання культури особистості, позитивних якостей, формування емоційно-вольової сфери, набуття досвіду комунікації, входження до соціуму та ін.).

Сутністю другої педагогічної умови ефективної діяльності фізико-математичних гуртків закладів позашкільної освіти на основі STEM-підходу є включення до змісту освіти на всіх рівнях як теоретичного матеріалу, так і практичних завдань з урахуванням 4-х змістових ліній «S» – «Science / Наука», «T» – «Technology / Технології», «E» – «Engineering / Фізика», «M» – «Mathematics / Математика».

Третьою педагогічною умовою ефективної діяльності фізико-математичних гуртків закладів позашкільної освіти на основі STEM-підходу є забезпечення різноманітних форм організації освітнього процесу. Так, для диференціації та індивідуалізації навчання відповідно до вікових, психофізичних особливостей, творчих здібностей та стану здоров'я вихованців, учнів, слухачів, поряд з груповими та колективними формами проведення занять, нами застосовувалася індивідуальна робота, зорієнтована на їхні особисті можливості та потреби.

Наступною, четвертою педагогічною умовою ефективної діяльності фізико-математичних гуртків закладів позашкільної освіти визначено застосування варіативних методів організації освітнього процесу на основі STEM-підходу, успішне поєднання як традиційних методів навчання та виховання, так і інноваційних. Серед них нами виділені наступні: пояснювально-ілюстративні (розповідь, пояснення, бесіда, демонстрація, досліді та ін.), репродуктивні (відтворювальні, метод

колективної роботи та ін.) та творчі (метод розвивального навчання, метод проєктів, проблемне викладення матеріалу, дослідницькі, частково-пошукові та ін.).

Окрема увага, як п'ятій педагогічній умові ефективної діяльності фізико-математичних гуртків закладів позашкільної освіти, приділялася використанню сучасних засобів організації освітнього процесу на основі STEM-підходу, серед яких: технічні засоби навчання (презентації, відео, віртуальні лабораторні роботи та ін.), роздатковий матеріал, наочні посібники тощо.

Таким чином, питання теоретичних засад навчання учнів у фізико-математичних гуртках закладів позашкільної освіти як складника природничої освіти є вкрай актуальними.

Узагальнення нормативно-правових документів, історико-теоретичних підходів та педагогічної практики, показало, що у сучасних умовах є необхідність та ефективність застосування STEM-підходу у діяльності фізико-математичних гуртків закладів позашкільної освіти з метою забезпечення розвитку особистості у процесі вивчення фізики, математики, науки та технології.

ЛІТЕРАТУРА

1. Baryakhtar V. G., Bykovskiy Y.T. Atomic project: history and modernity. 5th ICEEE-2014 International Conference «Global Environmental Changes and Population Health: Progress and Challenges». 19-21 November 2014, Budapest, Hungary Obuda Universty. Hungary: Obuda Universty, 2014. p. 83.

2. Андрущенко В. П. Аксіологічна платформа підготовки сучасного вчителя. Вісник Інституту розвитку дитини. Серія: Філософія, педагогіка, психологія: збірник наукових праць. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. Вип. 36. С. 5–8.

3. Бех І. Особистісно-орієнтований підхід у вихованні // Професійна освіта: педагогіка і психологія: Українсько-польський щорічник. — Ченстохова-Київ, 2000. — С.331-350.

4. Биковська О. Позашкільна освіта: теоретико-методичні основи : моногр. Київ : ІВЦ АЛКОН, 2008. 336 с.
5. Биковський Я.Т. Педагогічні умови діяльності фізико-математичних гуртків закладів позашкільної освіти: дис. канд. пед. наук : 13.00.01 / Биковський Ярослав Тімурович. – К., 2019. – 221 с.
6. Биковський Я.Т. Педагогічні умови діяльності фізико-математичних гуртків закладів позашкільної освіти: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01 / Я.Т. Биковський. – Київ, 2019. – 24 с.
7. Біла книга національної освіти України. За ред. В. Г. Кременя. Київ: Академія педагогічних наук України, 2009. 376 с.
8. Марисюк Л. А., Винокур Н. Є. Навчальна програма розвитку математичних здібностей. Навчальні програми з позашкільної освіти. Науково-технічний напрям / за ред. Г. А. Шури, Н. Ю. Ніколайко. К.: УДЦПО, 2018. В. 3. С. 81–92. Режим доступу: http://udcpro.com.ua/wp-content/uploads/2018/01/navchalni_programi_z_pozashkilnoi_osviti.pdf
9. Степанченко О. В., Чумак М. Є., Сиротюк В. Д. Шкільний фізичний експеримент як засіб формування дослідницьких умінь учнів. Кам'янець-Подільського Національного університету імені Івана Огієнка, педагогічна серія, 2013. Вип. №19. С. 51–55. Режим доступу: <http://pmo.ztu.edu.ua/index.php/2307-4507/article/download/31564/28200>
10. Сущенко Т. Позашкільна педагогіка: теорія, історія практика : наук.-метод. посібник. Київ: МАН, 2011. 299 с.
11. Якість освіти та сучасні особливості організації її моніторингу. [Г. Михайлишин, О. Кондур, І. Червінська]. Гірська школа Українських Карпат. 2016. № 15. С. 119–123.

АДАПТАЦІЯ ПЕРШОКЛАСНИКІВ ДО НАВЧАННЯ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Божко Валентина Іванівна

здобувач освіти,

Київський університет імені Бориса Грінченка

bozkovalya@gmail.com

Сучасна система освіти прагне вирішити проблему формування соціально-компетентної особистості, здатної до успішної інтеграції та самореалізації в суспільстві. Оскільки дитина формується як соціальний організм з перших днів свого життя, то результат її адаптації до навколишнього середовища залежить від злагожденості та ефективності педагогічних впливів на кожному віковому етапі розвитку. Молодший шкільний вік є сензитивним періодом соціального становлення особистості.

Перехідний період між дошкіллям та початковою ланкою відрізняється особливою складністю, що зумовлено зміною соціальної ситуації розвитку і провідного виду діяльності. Таке входженням до нового соціального середовища ставить перед дитиною якісно нові, складніші вимоги до організації життєдіяльності й поведінки. Шести-семи річна дитина включається в процес пристосування до умов нового соціального середовища, який може мати як позитивні наслідки – адаптація, так і негативні – дезадаптація. Таким чином, перед освітянами актуалізується проблема забезпечення першокласникам максимально комфортної, безболісної та плавної зміни соціального статусу дошкільника на школяра.

Саме тому перед школою на сучасному етапі модернізації вітчизняної системи освіти стоїть важливе завдання розробки принципово нових педагогічних підходів, оптимізації освітнього процесу, зокрема дітей молодшого шкільного віку та створення організаційно-педагогічних умов, що забезпечують адаптацію першокласників до навчання.

Виклики часу зумовили розроблення Концепції «Нова українська школа» – документа, який проголошує збереження цінностей дитинства, необхідність гуманізації навчання, особистісного підходу, розвитку здібностей учнів, створення навчально-предметного середовища, що в сукупності забезпечують психологічний комфорт і сприяють вияву творчості дітей [3]. Особлива увага приділяється питанням суб'єктності навчання, необхідності оволодіння учнями способами навчальної діяльності, досвіду взаємодії з іншими людьми.

Проблема адаптації знайшла широке відображення у працях учених усього світу. Загальні аспекти проблеми адаптації розглядалися вітчизняними та зарубіжними психологами: Л. Виготським, С. Рубінштейном, О. Леонт'євим, В. Петровським, Г. Сел'є, Ж. Піаже, Г. Хомич, І. Булах, О. Морозовим, А. Фурманом, Л. Божович, Е. Каганом, К. Бардіним, Н. Максимовою, О. Скрипченком та ін. В наукових працях Т. Алексеєвої, В. Острової, С. Харченко та ін. знайшли відображення загальні проблеми соціально-психологічної адаптації та формування і розвитку адаптивних особистісних характеристик. Проблема соціальної адаптації особистості в умовах навчального закладу досить широко представлена у працях науковців: К. Абульханової-Славської, Ю. Александровського, Г. Балла, Ф. Березіна, М. Боришевського, О. Колісецької та ін. Серед наукових праць визначаються дослідження проблем адаптації першокласників до умов школи (С. Северина, Т. Вовнянко, Н. Аміннінкова, Т. Вовнянко, Т. Фронь). Дослідженням особливостей адаптації обдарованих учнів початкової школи та вивченням значущості соціальної підтримки батьків і вчителів присвячено роботи Керрі-Енн Райт-Скотта, К.М. Бермана, Ф. Гарне Н. Каррінгтона, та інших науковців.

Аналіз наукових (психологічних, педагогічних, філософських) джерел дозволяє стверджувати, що педагогічна наука розглядає адаптацію як процес динамічний і творчий, зумовлений ієрархією головних актів пристосування індивідів до цих умов і норм поведінки, прийняттям в цьому суспільстві, чим визначається можливість їх перебудови, покращання, удосконалення.

Дослідниця О. Кузнецова розглядала адаптивність як складну інтегральну властивість особистості, яка представлена багаторівневим, цілісним утворенням, що включає рівні, відповідні континуально-ієрархічній структурі властивостей особистості (за О. Санніковою): формально-динамічний, змістовно-особистісний, соціально-імперативний [4].

О. Галус розуміє адаптацію як активний усвідомлений процес пристосування особистості до мінливих умов життєдіяльності, набуття і вироблення нею адаптивних механізмів, здатних встановлювати на певних етапах відносну рівновагу із соціумом. За визначенням науковця, загальний процес адаптації – це складне явище, яке має певну структуру.

Кожний структурний компонент адаптації є системою, яка включає: об'єктивне явище і його вимоги; відносини, що виникають у людини, яка адаптується, з відповідним явищем; індивідуальні особливості людини, що відповідають або не відповідають вимогам [1].

Визначаючи зміст феномену «адаптація», науковці намагаються виокремити її рівні відповідно до напрямів дослідження цього процесу та види адаптації за типами її застосування. Відповідно, адаптація людини характеризується двома рівнями: I рівень – у сфері відносин «організм – природне середовище»; II рівень – у сфері відносин «особистість – соціальне середовище». Науковець Л. Зданевич розглядала такі варіанти адаптації: зміна людини при незмінюваному середовищі (відрив від життєвих обставин); різноспрямовані зміни людини і середовища (поглиблення суперечностей); незмінюваність людини при життєвих обставинах, що змінюються (консерватизм); односпрямовані зміни людини і середовища (синхронізація розвитку та умов); незмінюваність людини і середовища (стагнація) [2].

Перспективним завданням педагогічної освіти на сьогодні постає пошук шляхів розвитку і вдосконалення процесу адаптації першокласників до освітнього процесу школи, а саме: використання спеціально розроблених форм і методів на основі розробленої програми з урахуванням індивідуально-типологічних особливостей

дітей в системі цілісного педагогічного процесу.

Процес адаптації першокласників до навчання протікає на всіх її рівнях: біологічному – як пристосування до нового режиму навчання й життя); психологічному – як входження до нової системи вимог, пов'язаних з виконанням навчальної діяльності); соціальному – як процес входження до учнівського колективу. В біологічній або фізіологічній адаптації першокласника виділяють декілька етапів: I етап – гостра адаптація (перші 2-3 тижні) – це найважчий час для дитини, адже в даний період на всі нові впливи організм дитини відповідає значною напругою практично всіх систем, і в результаті першокласник хворіє; II етап – нестійке пристосування – організм дитини знаходить адекватні, близькі до оптимальних варіантів реакцій на нові умови; III етап – період відносно стійкого пристосування – організм реагує на навантаження з меншою напругою [5].

Початок навчання дитини у школі є складним і відповідальним періодом у її житті. Адже освітня діяльність, як і будь-який вид діяльності, є новим або незасвоєним, вимагає мобілізації психічних і психофізіологічних зусиль дитини задля того, щоб опанувати потрібні вміння та навички, пристосуватися до нового режиму дня, знайти своє місце у групі однолітків та нових своїх товаришів у школі, встановити взаємовідносини з учителем. Чинниками, що впливають на успішність адаптації першокласників до навчання є зміна соціальної позиції й соціальне оточення. Першокласник повинен пристосуватись до вимог тих соціальних груп, що характерні для школи (учнівська група, вчителі, інші класи тощо).

Основні стадії, які проходить адаптація, це: врівноваження – встановлення рівноваги між групою та особистістю, які проявляють взаємну терпимість до системи вподобань і стереотипів поведінки один одного; псевдоадаптація – поєднання зовнішньої пристосованості до соціальної групи з негативним ставленням до її норм і вимог; пристосування – визнання і прийняття систем вподобань нової соціальної спільноти, взаємні поступки; уподібнення – психологічна переорієнтація особистості, трансформація колишніх поглядів, орієнтацій, установок відповідно до ситуації [5].

Отже, поняття «адаптація першокласників до навчання в школі» ми розуміємо як системно-організовану, педагогічну та оздоровчу діяльність з надання кваліфікованої й оперативної допомоги першокласникам, спрямовану на створення умов, що сприяють ефективній адаптації дітей до освітнього процесу.

Ми вважаємо, що умовами педагогічного впливу на проходження періоду адаптації першокласників до навчання є наступні: 1) комплексне діагностування першокласників на етапі адаптації, здійснення соціально-психологічного і фізіологічного моніторингу розвитку компонентів адаптації першокласників; 2) реалізація програми адаптації першокласників до навчання в школі засобом здоров'язберігаючих технологій, використання спеціально розроблених форм і методів фізичного виховання в режимі дня; 3) розробка та реалізація індивідуальних програм адаптації особистості дітей 6-річного віку, які навчаються в початковій школі; 4) забезпечення взаємодії учасників освітнього процесу на засадах «педагогіки партнерства».

ЛІТЕРАТУРА

1. Галус О. М. Мотиваційна діяльність особистості в контексті її соціальної адаптації / О. М. Галус // Гуманітарні науки. – 2002. – № 2. – С. 82-89.
2. Зданевич Л. В. Теоретичні і методичні основи професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до роботи з дезадаптованими дітьми: автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Л. В. Зданевич; Житомир. держ. ун-т ім. І. Франка. - Житомир, 2014. - 44 с.
3. Концепція Нової української школи [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/.../ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
4. Кузнецова О. В. Адаптивний потенціал життєстійкої личности / О. В. Кузнецова // Наука і освіта. – Одеса, 2009. – № 8. – С. 26-29
5. Ступаченко А. Труднощі першокласників у період адаптації. Профілактика та особливості подолання [Текст] / А.Ступаченко //Початкова освіта.-№22.-№22.- С.4.

СМАРТФОН ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ПІД ЧАС ОНЛАЙН НАВЧАННЯ

Борисюк Анастасія Сергіївна,
Пусь Олена Андріївна
здобувачі освіти,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова

З 12 квітня 2020 року вивчення всіх дисциплін, зокрема астрономії в НПУ імені М.П. Драгоманова відбувається дистанційно, в зв'язку із оголошенням карантину. Астрономія належить до фундаментальних наук, вивчаючи цю дисципліну опановують основи природничо-наукової картини світу і формують науковий світогляд. З навчальної дисципліни «Астрономія» студенти отримали різні завдання, серед яких написати реферат, створити мультимедійну презентацію, опорний конспект тощо. Кожен студент має прозвітувати про виконання того чи іншого завдання. Коли під рукою немає комп'ютера, освітній процес не зупиняється. В наш час у кожного є можливість виконувати завдання за допомогою мобільного телефону чи планшета. А як саме, ви можете дізнатись з наших покрокових інструкцій.

Написання реферату, доповіді, план-конспекту лекції, тесту тощо. Для виконання даних завдань використовуємо стандартні застосунки, які зазвичай є у кожного, а саме: *Microsoft Word* та *Google Документи* (рис. 1).

Рис. 1. Іконки застосунків Microsoft Word (зліва) та Google Документи (справа)

Надалі алгоритм виконання залежить від того, з яких ресурсів буде використовуватися інформація. Розглянемо деякі з них.

Якщо використовувати інформацію лише з Інтернету. В цьому випадку найменше нюансів та проблем. Робота в застосунку *Microsoft Word* в телефоні, нічим не відрізняється від роботи на комп'ютері, окрім розміщення панелі інструментів та її вкладок.

Спочатку можуть виникати деякі незручності (маленький масштаб зображення, відсутність «гарячих клавіш» (Ctrl+V, Ctrl+C тощо) та відсутність лінійки), але з часом пристосовуєшся і звикаєш. Радимо працювати в режимі альбомної орієнтації телефона та за можливості використовувати стилус.

Алгоритм виконання: знайти потрібну інформацію; скопіювати її з Інтернету та вставити в свій документ; внести правки та привести в належний стан.

Якщо використовувати інформацію з інших документів. Часто буває, що на просторах Інтернет-порталів інформація розміщується не на самих сайтах, а подається у вигляді документів. На жаль, у цьому випадку працювати складніше і одного застосунку буде замало, бо на телефоні неможливо відкрити одночасно два чи більше документа, як ми звикли робити це на комп'ютері. Вихід з цієї ситуації такий: завантажуюмо мобільний застосунок для редагування документів - *Google Документ*.

Проте бувають випадки, коли інформації з одного документу замало і потрібно комбінувати з декількох джерел. Саме для цього, реєструємося на сервісі *Microsoft Office*, де є можливість працювати в онлайн-застосунках (рис. 2).

На цьому сервісі зовнішній вид програми *Word* аналогічний до звичного нам комп'ютерного варіанту. Тут ви маєте змогу в онлайн режимі, виконувати необхідні види робіт, які автоматично зберігаються в хмарі *OneDrive*.

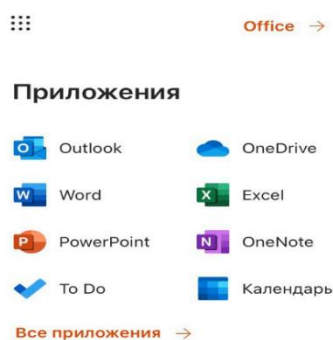

Рис. 2. Сервіс Microsoft Office

Якщо використовувати інформацію з підручників чи наукової літератури в *pdf* форматі. Цей вид роботи вважається найзатратнішим, для пам'яті ваших телефонів. В такому випадку без допомоги Інтернету точно не обійтись, для початку завантажуюмо файл на телефон, в пошуку знаходимо сайт, де можна перетворити *pdf* у *Word* та отримуючи книгу відкриваємо її у *Google Документи* й виконуємо всі кроки описані вище.

Створення мультимедійної презентації. Насправді, для створення презентацій є дуже багато застосунків, проте поговоримо про стандартні, які є на всіх ОС, а саме *Android* та *IOS*.

Ми звикли використовувати *PowerPoint*. Для розробки якісної презентації достатньо орієнтуватися в темі та підготувати мінімальний матеріал, краще робити презентацію маючи доповідь, тоді не буде втрачена послідовність та наочність. Ще важливою частиною презентації є якісні зображення. На жаль, на телефоні не можна проводити деякі дії з зображеннями, наприклад видаляти фон чи змінювати художній ефект, проте це не є проблемою для тих, хто гарно знається на фотошопі чи фоторедакторах, а для тих, кому *Ph* здається чимось недосяжним рекомендуємо шукати зображення в *png* форматі. Тим, кому не до вподоби стандартні шаблони, радимо заглянути в онлайн сервіс *Microsoft Office*. А в панелі інструментів пропонується різноманітне й індивідуальне оформлення кожного слайду. Все ж таки

є деякі недоліки роботи на онлайн платформі, а саме: невеликий вибір шрифтів, відсутність формул та символів.

Для прихильників *Google* є сервіс *Google Презентацій*, він майже не відрізняється від *PowerPoint* в використанні, проте там є багато нових тем та цікавих шрифтів.

Представимо фрагмент (скріншот) мультимедійної презентації створеної на мобільному телефоні за допомогою вище описаних застосунків (рис. 3).

Рис. 3. Скріншот фрагменту мультимедійної презентації створеної на мобільному телефоні

Створення опорного конспекту. Опорний конспект (ОК) це вид роботи, де на 4 сторінках А4 потрібно розмістити найважливішу інформацію із заданої, на самостійне опрацювання, теми. Отримавши таке завдання, ми почали шукати нові програми. З'ясувалось, що даний вид роботи можна виконати в *Instagram*, в *редакторі історій (інстасторі)*. Все що необхідно мати – це готові, гарні фони, інформацію, яку ми помістимо в наш ОК та бажання. Фони ми зазвичай шукаємо в *Pinterest* - це гарний додаток з якісними зображеннями на будь-яку тему. Там ми знайшли космічне небо та цікаві картинки космонавтів. В додатку *PicsArt* сумістили ці зображення, наклавши космонавтів на космічне небо й отримали оригінальні картини.

Далі алгоритм дій такий: відкриваємо *Instagram*; вибираємо потрібне нам фото; при необхідності, задалегідь, робимо скріншоти формул, які будемо використовувати; визначаємо що, де і як буде розміщено; заголовки робимо за допомогою «Класичного» або «Сучасного» шрифтів, інформацію краще подавати за допомогою шрифту «Друкована машинка»; потрібні формули копіюємо з галереї та вставляємо; далі просто розміщуємо необхідний текст, формули й схеми. Ще є цікава особливість *редактора інстасторі* – це неонові шрифти та використання гарних смайлів та *пензлик* з цікавими стилями.

Представимо фрагмент (скріншот) опорного конспекту створеного на мобільному телефоні за допомогою вище описаних застосунків (рис. 4).

Рис. 4. Скріншот фрагменту опорного конспекту створеного на мобільному телефоні

Отже, як бачимо, відсутність комп'ютера - це не причина відмовлятися від виконання завдань. Головне мати бажання і тоді, будь-яка робота буде виконуватись цікаво та легко. Інтернет-простір має великий вибір програм та застосунків, де точно можна знайти те, що буде по душі.

ГЕЙМІФІКАЦІЯ – НОВА ТЕХНОЛОГІЯ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Бронішевська Оксана Василівна

*аспірантка кафедри теорії та методики навчання
фізики і астрономії,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова
ksyshamurka@bigmir.net*

Останні декілька років часто використовують гейміфікацію в навчальному процесі. Ця сфера ще зовсім молода і їй дуже не вистачає структурованих досліджень. Але незважаючи на короткий час свого розвитку існує вже чимало досліджень і публікацій на тему гейміфікації. Тому потрібно уважніше розглянути всі переваги і недоліки цієї технології.

Гейміфікація – це використання у процесі навчання нестандартних підходів з елементами гри [1]. Вона проявляється у трьох формах:

- 1) змагання, головна складова ігрової мотивації, де використовуються такі елементи, як турнірні таблиці, зрозумілі цілі та правила;
- 2) механізм типу «безпрограшний», гра без переможця, яка приємна своїм процесом;
- 3) естетика, мета якої візуалізувати, зробити зрозумілими та приємними цілі, завдання, вектор розвитку, підвищити видимість результатів роботи учнів.

Гейміфікація не повинна відволікати учня від навчальної програми – вона повинна допомагати досягнути вершин у вивченні матеріалу. Тобто, ми не захоплюємо учнів грою, забуваючи про поставлену мету, а розуміємо, що ця технологія потрібна не для розваг, а для підвищення ефективності навчального процесу. Додаючи ігрові елементи необхідно відразу перевіряти, чи допомагають вони нашій аудиторії поліпшити розуміння та подальше застосування отриманої інформації. Потрібно усвідомити, що головна мета застосування гейміфікації – це один із способів мотивації,

все ж не універсальний засіб, не панацея.

Гейміфікація без якісного освітнього контенту працювати не буде.

Виділяють 3 рівня гейміфікації:

– використання в навчальному курсі системи балів і рейтинги студентів;

– додавання сюжету і атмосфери гри. Сюди ж відносяться такі можливості, як внутрішньосистемна взаємодія між користувачами, можливість миттєвого зворотного зв'язку та інтерактивні освітні відеоролики, де сюжет різниться в залежності від дій учня;

– розробка повноцінних освітніх ігор, які комбінують пізнання і розвагу [2].

Впровадження ігрових елементів в процес навчання сприяє підвищенню пізнавальної активності учнів, формуванню інтересу до знань, розвитку навчальної мотивації та ініціативи, непідробна зацікавленість учня, його залученість у процес навчання. У грі активізуються психічні процеси учасників: увага, розуміння, інтерес, сприйняття, мислення.

Але не тільки позитивні сторони у цієї технології, а також і недоліки, такі як, виникнення не серйозного ставлення до навчання; проблема формування самомотивації в умовах, що передбачають винагороди; недосконалість підходів реалізації; без якісного освітнього контенту переваги гейміфікації не реалізуються.

Гейміфікація, як і будь-який новий підхід, має суперечливі оцінки. Проте можна точно зазначити, що цей напрям має шалені перспективи розвитку! Вона просто зробить навчання більш приємним і захоплюючим, адже у грі зосереджено безліч точок мотивації — змагальність, призові стимули, логіка подолання перешкод. Простіше кажучи, навчання не стає грою, але учень починає тепер навчатися так, немов грає.

ЛІТЕРАТУРА

1. Що таке гейміфікація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=627021487779375&set>
2. Це вам не іграшки: темна сторона гейміфікації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://newtonew.com/discussions/gamificationdark-side>

**ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК ТИМЧАСОВА ТА ВИМУШЕНА МІРА ПРОВЕДЕННЯ
ПІДГОТОВКИ ВУЗЬКОПРОФІЛЬНИХ СПЕЦІАЛІСТІВ В ІНТЕРНАТУРІ ПО МЕДИЦИНІ**

Видиборець Станіслав Володимирович

*доктор медичних наук, професор,
Національна медична академія післядипломної освіти
імені П. Л. Шупика МОЗ України,
vydyborets57@gmail.com*

Рибальченко Василь Федорович

*доктор медичних наук, професор,
Національна медична академія післядипломної освіти
імені П. Л. Шупика МОЗ України
pedsurgery_ua@ukr.net*

Невірковець Анатолій Антонович

*кандидат медичних наук, доцент,
Національна медична академія післядипломної освіти
імені П. Л. Шупика МОЗ України
ksene86@gmail.com*

На сьогодні науково-технічний прогрес вказує, що за останні роки дистанційна медична освіта швидкими темпами розвивається в Україні. Все більше і більше медичних шкіл у навчальний процес впроваджують інноваційні технології дистанційного навчання, що є вимогою часу. Зазвичай дистанційне навчання може проводитися як між навчальними базами, а також і в середині нього. Сутність дистанційного навчання полягає в тому, що з операційної, діагностичної чи лікувальної кімнати в аудиторію проводиться трансляція, в якій викладач обґрунтовано роз'яснює етапи та інтраопераційні нюанси проведення операції. Прямий та зворотній відеозв'язок операційної, маніпуляційної та оглядової кімнати з аудиторією лікарів-інтернів на сьогодні є прогресивним у вдосконаленні тонкощів як огляду дитини, так і проведення маніпуляцій і операцій. Поміж тим не тільки одночасний огляд хворого, а і відеозапис огляду дозволяє у віддаленому періоді вивчати ті особливості, які можуть

бути не враховані при первинному огляді. Необхідність впровадження дистанційних технологій у навчальний процес зумовлена тим, що частина маленьких пацієнтів можуть вільно спілкуватися з одним лікарем, а коли в кабінеті знаходиться 6-8 лікарів-інтернів – хворі діти та батьки стримують свої думки та вислови, що слугує запорукою (розбіжностей та помилок), а як наслідок можливі прорахунки у встановленні вірного патогенетичного діагнозу та ґрунтовної лікувальної тактики.

На сьогодні в умовах тотального карантину з причини пандемії, дистанційне навчання як тимчасова та вимушена міра проведення підготовки вузькопрофільних спеціалістів в інтернатурі по медицині, має актуальне значення. До найбільш ефективних методів покращення знань та навчання лікарів-інтернів відносяться лекції та клінічні ситуаційні задачі. Перш за все це вишкіл теоретичної підготовки з врахуванням вітчизняних та закордонних клінічних протоколів та розв'язання ситуаційних клінічних задач – розвиток клінічного мислення. Індивідуалізація навчального процесу коли викладач та лікарі-інтерни знаходяться в самоізоляції в домашніх умовах, що не обмежує в часі розгляду недуг, вродженого чи набутотою характеру. В продовженні учбового процесу, дистанційне навчання дозволяє обговорювати особливості перебігу недуги з врахуванням віку, а також в обґрунтованні провідної методи з врахуванням інформаційності та безпечності діагностики та проведення диференційної діагностики. Стосовно тонкощів та методів проведення оперативного лікування доцільним є демонстрація записаних оперативних втручань з поетапним коментуванням викладача.

До недоліків дистанційного навчання в умовах карантину (самоізоляції) лікарів-інтернів клінічних спеціальностей в медицині доцільно віднести наступні чинники: відсутність очного (живого) спілкування з хворими дітьми та батьками, а також моніторингу і контролю ефективності виконання обстежувальних, діагностичних, лікувальних процедур. Важливе значення має відпрацювання практичних навичок – маніпуляцій та операцій на манікенах та муляжах.

На завершення доцільно акцентувати, що викладач дистанційної освіти це перш

за все наставник, консультант лікарів-інтернів, який повинен координувати пізнавальний процес, постійно удосконалювати навчальний процес, підвищувати творчу активність та свою кваліфікацію відповідно до нововведень, інновацій. Поміж тим власний досвід проведення дистанційної освіти у прямому та зворотньому відеозв'язку операційної чи маніпуляційної з навчальною кімнатою засвідчує, що якість освіти не поступається очній формі навчання, так як дозволяє проводити як проміжний, так і заключний контроль знань.

Таким чином, підводячи підсумок доцільно констатувати, що інноваційні технології дистанційного післядипломного навчання створюють унікальні можливості для використання її як складової безперервного навчання клінічних спеціальностей лікарів-інтернів в умовах тотального карантину та мають позитивні результати.

ЛІТЕРАТУРА

1. Банчук М.В., Волосовець О.П., Феценко І.І., Бойчук Т.М., Булах І.Є. Безперервний професійний розвиток лікарів та провізорів як елемент національної безпеки. Проблеми безперервного професійного розвитку лікарів і провізорів. Збірник праць. Київ – 2007. – С. 6-11.
2. Вдовиченко Ю.П., Вернер О.М., Головань Д.Л. Дискусійні питання безперервного професійного розвитку. Проблеми безперервного професійного розвитку лікарів і провізорів. Збірник праць. – Київ – 2007. – С. 27-29.
3. Вороненко Ю.В., Мінцер О.П. Фактори реформування системи післядипломної медичної освіти. Проблеми безперервного професійного розвитку лікарів і провізорів. Збірник праць. – Київ – 2007. – С. 10-14.
4. Рибальченко В.Ф. Безперервне удосконалення лікаря дитячого хірурга. Хірургія дитячого віку № 3 (32) 2011. - С. 92-93.

РОЗВИТОК ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ СУБ'ЄКТІВ ПІЗНАННЯ У ПРОЦЕСІ РОЗВ'ЯЗАННЯ
ФІЗИЧНИХ ЗАДАЧ

Веселко Вадим Русланович
*аспірант кафедри теорії
та методики навчання фізики і астрономії,
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова*

У період неспинного розвитку науки і техніки, прискореної інформатизації та глобальної інтеграції питання якісної освітньої підготовки набуває неабиякої актуальності. Завтрашня успішність професійного становлення потенційного випускника школи прямо пропорційно залежить від його наявної освітньої «успішності».

Резерви особистісного розвитку «закладають» міцний фундамент мислинневих процесів у суб'єктів пізнання, який забезпечує у подальшому формування та розвиток логічного мислення, уможливленого перебігом певних розумових дій та операцій. У період активного особистісного зростання та становлення потрібно активізувати розвиток логічного мислення, а тому важливим педагогічним завданням стає необхідність залучення відповідних методів і засобів, які актуалізують перебіг цілої низки мислинневих операцій.

Образне мислення, яке трансформується у логічне, є найвищим ступенем розвитку мислення пересічного суб'єкта пізнання. Осягнення мислинневих вершин є доволі складним і тривалим процесом, оскільки повноцінність фундаменталізації логічного мислення унеможлиблюється без систематичної та активної розумової діяльності. Своєрідним інструментарієм розвитку логічного мислення у суб'єктів пізнання є процес розв'язання фізичних задач. Освоєння вихованцями глибин фізики (у т.ч. за посередництвом розв'язання тематичних задач) повинно реалізовуватися не лише у межах аудиторного часу, але й передусім позааудиторного, шляхом

залучення різноманітних форм і методів активізуючих інтелектуальний розвиток у цілому.

Варто підкреслити, що фізика є однією із тих навчальних дисциплін, опанування якої передбачає розвиток логічного мислення, а тому пріоритетним педагогічним завданням у цьому аспекті стає організація навчального часу із максимальною ефективністю.

Характерною особливістю фізичних задач є наявність у їх змістовому каркасі певної проблемної ситуації, яку потрібно вирішити шляхом урахування мінливості умов, що є формальними «координатами» даної задачі. У ході перебігу низки психологічних процесів мислення вирізняється від сприйняття тим, що воно порушує кордони чуттєвого і тим самим розширює масштабність процесу пізнання. У ході нагромадження певної сенсорної інформації відбувається формулювання теоретичних і практичних висновків. Змістова «начинка» останніх віддзеркалює реальність буття не лише окремих речей, явищ та властивостей, але й дозволяє сформулювати певні логічні ланцюжки, які попередньо видавалися «не розвіданими».

Успішність розв'язання фізичних задач визначається рівнем залученості мислення, як окремого психічного процесу, що існує нерозривно від інших пізнавальних процесів (зокрема, уваги, уяви, пам'яті, сприйняття та мовлення). Освоєння тематичної джерельної бази засвідчило, що у процесі розв'язання фізичних задач відбувається залучення основних видів мислення:

- ✓ наочно-образного;
- ✓ практичного;
- ✓ вербально-логічного [3].

Інтелектуальна рефлексія, яка є здатністю до усвідомленого переосмислення змістовності дій є своєрідним новоутворенням, яке актуалізує «старт» логічного мислення. Залучення логічного мислення до розв'язання фізичних задач активізується не лише у момент формулювання правила, але його змістової і

сутнісної конструкції, предметного відкриття. Для того, щоб досягти відповідного рівня продуктивності у процесі навчання фізики суб'єктам пізнання пропонується розв'язання фізичних задач з допомогою використання різноманітних знанневих та понятійних елементів. Ключовими серед останніх є одиниці вимірювання, числа, величини та операції.

Загалом, процес розв'язання фізичних задач породжує у суб'єктів пізнання певний інтерес, особливо актуальним це стає у тому випадку, коли пов'язується із вирішенням практичних завдань, які задовольняють актуальні особистісні потреби та запити.

На основі викладеного можемо зробити висновок, що розвиток логічного мислення у суб'єктів пізнання частково актуалізується у процесі розв'язання фізичних задач. У ході перебігу певних мислинневих операцій відбувається перехід логічного мислення на більш високий рівень розвитку, що забезпечує повноцінну особистісну інтелектуалізацію.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вечтомов Е.М. Решение логических задач как основа развития мышления / Е.М. Вечтомов, Я.В. Петухова // Концепт. - №8. – С. 11 – 25.
2. Канин Е.С. Логические задачи / Е.С. Канин // Математика для школьников. – 2011. – № 3. – С. 17 – 30.
3. Комиссарова, А.Ю. Формирование познавательной деятельности школьников через систему внеклассной работы по физике / А.Ю. Комиссарова // Концепт. – 2014. - №11. – С. 1 – 5.
4. Нефедьева М.А. Решение логических задач как способ развития креативного мышления / М.А. Нефедьева // Педагогический ИМИДЖ. – 2017. - №1 (34). – С. 78 – 82.
5. Ончукова, Л.В. Логические задачи в школьном курсе физики / Л.В. Ончукова // Концепт. – 2012. – №12. - С. 1 – 13.

ТВОРЧИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ЗВО

Височанська Ганна Андріївна

здобувач освіти,

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет

імені Василя Стефаника»

hanna.vysochanska@gmail.com

Єгорова Інга Вячеславівна

кандидат педагогічних наук, доцент

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет

імені Василя Стефаника»

yegorova.inga@gmail.com

Сьогодні стає все більш очевидним той факт, що успішним і ефективним може бути те суспільство, яке робить акцент не лише на знаннях, але й на інтелекті та творчості людей. Усім добре відомим є вислів, що все нове – це забуте старе. І саме творчість відкриває перед людиною можливість побачити в буденних і, часом, примітивних речах - нові можливості. Це стосується майже всіх сфер нашої діяльності. Інноваційні технології XXI століття беруть на себе значну кількість рутинної роботи, яка раніше потребувала від людини посиленої розумової діяльності та відповідних часових рамок. Зараз же, комп'ютери економлять не лише час, а й вивільняють інтелектуальну енергію людей для пошуку нових нестандартних стратегій в певній сфері. Але при цьому, на жаль, люди виявляються не готовими до такого «звільнення», бо не дозволяють собі використовувати творчість для вирішення певних завдань. Все частіше помічаємо, як більш розвинені країни намагаються «переманити» до себе інтелектуальних і творчих людей з різних куточків світу. Ядром цього явища є боротьба за людський ресурс, родзинкою якого є інтелект і креативність.

Сучасна вища школа в Україні, вважаючи своїм пріоритетним завданням

гуманізацію освітньої діяльності, намагається забезпечити підготовку висококваліфікованих спеціалістів з відмінною професійною базою, розвинутими духовно-емоційними та розумовими здібностями, вмінням гідно презентувати себе та свої досягнення, а також вирішувати прикладні чи теоретичні завдання, будучи прикладом еліти сучасного суспільства. Саме за даних умов майбутні фахівці зможуть в подальшій професійній діяльності майстерно передавати своїм студентам безцінні знання таким чином, щоб науковий прогрес в Україні міг бути стабільно конкурентоспроможним на світовому рівні.

Ціллю сучасного викладача є не лише передача конкретних знань своїм студентам, але й розвиток в них навичок самостійного мислення, творчого підходу, відчуття власних ресурсів і формування індивідуального стилю викладання, який базується на засвоєних знаннях та досвіді. Професійна підготовка студентів в сучасних закладах вищої освіти здійснюється на рівні з навичками володіння теоретичним матеріалом та практичними вміннями, здатністю підтримувати контакт з аудиторією, відкритістю і доброзичливістю, а також розвитком творчого потенціалу.

З точки зору В.І. Андреевої, Н.В. Кічука, П.Ф. Кравчука та інших сучасних вчених, творчий потенціал містить у собі всі здібності особистості: мислення, волю, пам'ять, переконання, дар передбачення, оригінальність, ініціативність, висока самоорганізованість і працездатність. У характеристиці творчого потенціалу виражена єдність природного та соціального, наявність природних задатків людини до творчості й необхідність їх розвитку в умовах соціальної діяльності. Х. Гейвін розуміє творчий потенціал з точки зору його ресурсності та оригінальності вирішення. Творчі люди не лише діють за межами рамок, а й демонструють дійсно високоякісні результати «фонтанування» [1]. Розглядаючи творчість як процес конструктивних перетворень інформації і створення інноваційних результатів, що є суб'єктивно і об'єктивно вагомими, ми визначаємо *творчий потенціал* як

суб'єктивну детермінанту творчості, системне утворення. Творчий потенціал трансформується в оригінальних перевтіленнях зон життєдіяльності людини на рівнях: особистість – динаміка – продукт динамічної взаємодії. Враховуючи, конструювання та руйнування стереотипів, як невід'ємні тенденції творчості, то таку поведінку індивіда можна назвати «ефектом Фенікса».

Найвищий рівень розвитку творчості в процесі професійної підготовки - взаємодія між зазначеними її рівнями, коли «творче поле» захоплює всі ділянки мозку. Внутрішнім змістом творчості можна вважати динамізм усіх якостей і властивостей людини в творчому акті. Такий динамізм становить основний зміст поняття творчого потенціалу. Його пов'язують з усвідомленням діяльнісних засад буття індивіда, під яким розуміють силу, здібності, потенційні можливості, енергію. Політ фантазії є складовою творчого процесу, забезпечується знаннями, підкреслюється здібностями і цілеспрямованістю, супроводжується емоційним станом. Уся діяльність компонентів психічної активності сприяє утворенню різноманітних цінностей в усіх сферах людської діяльності [2]. Складність в організації навчального процесу магістрів, полягає в необхідності формування установок активної пізнавальної позиції в професійній діяльності серед майбутніх викладачів.

Творчий потенціал особистості майбутнього викладача проявляється лише в тому випадку, якщо в процесі навчання студент має можливість визначати власні цілі та ставити перед собою завдання в навчальній діяльності; вибирати оптимальні форми та темпи засвоєння знань; здійснювати пізнавальну діяльність у відповідності з власними індивідуальними здібностями; здійснювати рефлексію навчальної взаємодії та відкидати шаблонне мислення [3].

Організація навчальної діяльності з позиції компетентнісно-креативного підходу здатна фундаментально змінити її характер. Ресурсність навчальної діяльності, визначається стимуляцією прояву, в майбутніх фахівців, інтуїції,

імпровізації, здатності до рефлексії та прогностичності.

Підготовка майбутніх викладачів в закладах вищої освіти, повинна поєднувати в собі два важливі аспекти: соціалізацію особистості і її саморозвиток як суб'єкта діяльності, а також як спеціаліста в процесі становлення його індивідуальності та професійної компетентності.

Особливості, описаного нами підходу в навчанні, проявляються в:

- організації навчальної діяльності в формі діалогу, моделюванні спільного пошуку викладачем та студентами вирішення навчальної проблеми;
- умовах діалогічного спілкування, прояву креативності як професійних здібностей майбутніх фахівців;
- засвоєнні навчальної інформації через призму власного досвіду, емпатії, рефлексії.

Одними із ключових характеристик процесу навчання студентів у закладах вищої освіти є усвідомлення власних мотивів, цінностей, «перезавантаження» в сфері внутрішніх пріоритетів, повної відповідальності за взаємодію з, вже не «завуальованим» з боку батьків, оточуючим світом, поява можливості глобального життєвого вибору, а також розкриття в собі принципово нових здібностей, потягів, думок та бажань, стосовно самореалізації та самоактуалізації в подальшому. Особливо свідомим для студента є вибір перспективи подальшого навчання в якості студента-магістра, оскільки здебільшого засвоївши чотирьохрічну освітньо-професійну підготовку, в людини з'являється чітке розуміння власних вмінь, здібностей, потреб та бажань, щодо певної сфери - в даному випадку, в сфері надання освітніх послуг закладів вищої освіти. Тому помітна кількісна різниця в числі студентів-магістрантів, відносно юних абітурієнтів. Щодо перших, то процес їхнього подальшого становлення, як майбутніх викладачів закладів вищої освіти, характеризується поглибленим засвоєнням тонкощів обраної сфери, включаючи фундаментальну, гуманітарну, соціально-економічну та науково-практичну

підготовку.

Отже, педагогічний наставник, перебуваючи у постійній взаємодії з магістрами, повинен створити такі педагогічні умови, які б сприяли розвитку творчого потенціалу майбутніх фахівців та стимулювали їх в процесі діяльності. В арсеналі студента-магістра є великий обсяг засвоєного теоретичного матеріалу, практичних умінь та навичок, механізмів, позицій та стратегій щодо подальшої професійної діяльності. В сучасних умовах розвитку освітнього простору, одним із важливих завдань другого рівня вищої освіти є активізація творчого потенціалу майбутніх викладачів, шляхом максимальної орієнтації на творче начало та виділення креативного підходу як одного із сучасних напрямків навчання, що забезпечать підвищення їхньої ефективності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Когнитивная психология/ Х. Гейвин. СПб. : Питер, 2003. 272 с.
2. Нікітюк О. Б. Креативність як невід'ємний компонент інтелектуального розвитку творчої особистості в процесі навчання у вищих навчальних закладах / О. Б. Нікітюк, О. Ф. Євсюков // *Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних сил. 2010. № 4. С. 237-241.*
3. Щербань П. М. Навчально-педагогічні ігри у вищих навчальних закладах. К., 2004. 207 с.

**ФОРМУВАННЯ ДИЗАЙН-МИСЛЕННЯ В УЧНІВ НА УРОКАХ ФІЗИКИ В ПРОЦЕСІ
ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Войтків Г. В.

*кандидат педагогічних наук,
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»
h.voitkiv@gmail.com*

Ми живемо в час швидких змін. Навчаючись у школі та здобуваючи професійну та вищу освіту, сьогодні важко передбачити, які професії будуть актуальними в майбутньому. Але вже точно відомо, які навички є та будуть корисними при опануванні будь-якої професії та в будь-якій сфері діяльності. Дослідниками виявлено, що такими навичками сьогодні є: творчість та інноваційність, критичне мислення і вміння вирішувати проблеми, комунікація та співробітництво, вміння працювати з інформацією, медіа та комп'ютерні навички, які відносять до навчальних. Не менш важливими є життєві навички, такі як: гнучкість та пристосованість, ініціатива та самоспрямованість, соціальні навички та толерантність, продуктивність та ефективність, лідерство та відповідальність. В умовах компетентнісно-зорієнтованого навчання формування цих навичок відбувається в перерізі всіх шкільних предметів, в процесі формування ключових компетентностей і часто залежить від професійної компетентності вчителя, його обізнаності із сучасними технологіями навчання та їх реалізацією на практиці.

Фізика – предмет, який в силу своєї специфіки має великий потенціал для реалізації компетентнісного підходу у навчанні, який відрізняється від традиційного своєю практичною спрямованістю. В методичній літературі з фізики є багато досліджень та методичних рекомендацій як розвивати вище перелічені навички для успішного життя та навчання. Зокрема, багато уваги приділено технології розвитку критичного мислення на уроках фізики, яка формує критичне мислення, вміння працювати з інформацією; з метою розвитку творчого мислення, дослідницької компетентності на

уроках фізики використовують проектну діяльність, розв'язування творчих нестандартних, олімпіадних задач; спільне виконання лабораторних робіт, групова робота дає можливість сформувати навички співпраці та комунікації; використання цифрових інструментів для проведення експерименту, обчислення похибок, перегляду тих деталей явища чи процесу, що не можна відтворити в лабораторних умовах, формує медіа та комп'ютерні навички. Однак, аналіз науково-педагогічної та методичної літератури та практика роботи вчителів -фізиків показала, що мало звернена увага на формування навички інноваційності.

У вітчизняній літературі дуже часто поняття «творчості» та «інноваційності» не відрізняються. Однак у роботі англійського дослідника креативності М. Вест [1], творчість розглядається як розвиток нових ідей, інноваційність ж полягає у трасляції таких ідей на мову практики. «Інновація – це впровадження нових, поліпшених способів виконання роботи. Інновація не означає абсолютної новизни. Це поняття означає впровадження змін, користь з яких може бути різноманітною: економічні ефекти, особистий розвиток працівників, більша згуртованість групи, краща комунікація всередині організації, вищі показники роботи організації. М. Вест пропонує трактувати креативність як творення нових рішень у науково-професійному процесі, а інновації – як застосування їх на практиці» [2].

Таким чином поняття «творчість» та «інноваційність» пов'язані між собою процесом генерування нових ідей, створенням нових рішень. Відмінністю є те, що «інноваційність» потребує пристосування нових ідей до потреб соціуму, до запитів в конкретний час в конкретному місці, що в свою чергу удосконалює значущість створеної ідеї чи продукту.

Цікавою технологією, яка передбачає формування навички інноваційності і, яку можна ефективно використовувати в процесі роботи над проектами у навчально-виховному процесі з фізики є технологія розвитку дизайн-мислення.

В Європейських країнах дизайн-мислення застосовують в різних сферах, в тому числі і в галузі освіти, як для покращення роботи вчителя, так і для формування самої

навички дизайн-мислення в учнів. В Україні дизайн-мислення появилось недавно. Ми пропонуємо використовувати саму технологію дизайн-мислення для формування навичок творчості та інноваційності під час виконання проєктів, які передбачені шкільною програмою, або ж у позаурочний час.

«Дизайн-мислення, за визначенням Дж. Літки – людиноцентричний, варіативний, повторюваний, заснований на можливостях підхід до вирішення проблем [3]. Дизайн-мислення варто використовувати в тих випадках, коли проблема, яку потрібно вирішити є :

- людиноцентричною, тобто потрібно ґрунтовне розуміння багатьох людей;
- сама проблема не до кінця зрозуміла, потрібно її вивчати і досягти консенсусу щодо самої проблеми;
- існує багато великих та малих змінних, а попередня (історична) інформація навряд чи допоможе, або приведе до відомих результатів;
- для розв'язання поставленого завдання є дуже мало наявної інформації для аналізу.

Сама технологія дизайн-мислення ґрунтується на пошуку відповідей на чотири запитання: Що є?, Що якщо?, Що вражає?, Що працює?. Даючи відповіді на такі запитання в процесі розв'язання творчого задання чи створення нових рішень та продуктів, ми прийдемо до інноваційного рішення та, в свою чергу, сформуємо навичку інноваційності. Дослідники дизайн-мислення пропонують дотримуватись такої технології для пошуку інноваційних рішень [3].

Покрокова схема використання дизайн-мислення:

Крок перший. З'ясувати сутність проблеми, побачити можливість.

- визначити масштаб проєкту;
- накидати дизайн-проєкт;
- розробити план.

Крок другий. Встановити відоме. Дати відповіді на запитання: Що є?.

- провести заплановані дослідження;

- сформулювати висновки;
- визначити дизайн-критерії.

Крок третій. Побачити можливість. Дати відповідь на запитання: Що якщо?

- мозковий штурм;
- презентація на серветці;
- розвиток концепції.

Крок четвертий. Побачити найкращі рішення. Дати відповіді на запитання: Що вражає?

- підтвердити основні припущення;
- створити прототип.

Крок п'ятий. Ефективний відгук. Дати відповіді на запитання: Що працює.

- отримати відгук;
- провести пробний запуск;
- отримати кінцевий результат (вийти на ринок).

Застосування технології дизайн-мислення в проєктній діяльності на уроках фізики дасть можливість не тільки отримати якісний продукт, але й чітке уявлення про дизайн-мислення та сформує в учнів навички творчості та інноваційності такі потрібні у 21 столітті.

ЛІТЕРАТУРА

1. West M. A. Rozwijanie kreatywności wewnątrz organizacji. Warszawa, 2000.
2. Швай Р. Творчість, креативність та інновація як важливі поняття сучасної педагогіки. Вісник Львів. ун-ту. Серія педаг. 2009. Вип. 25. Ч. 2. С. 74–81
3. Дизайн-мислення для інновацій. URL: https://edx.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+DTI101+2017_T3/info

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ В КОНТЕКСТІ
ЗМІСТУ ПРИРОДНИЧОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

Волинець Тетяна Василівна
*старший викладач кафедри теорії
та методики навчання фізики і астрономії,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова
kmf_npu@ukr.net*

В наш час, коли відбувається інтеграція України в Європейський та світовий освітній простір, стає актуальним процес реформування шкільної освіти, оскільки він зачіпає майже кожного громадянина. В законі України «Про освіту», національній доктрині розвитку освіти України у XXI ст. наголошується на тому, що головною метою Нової Української Школи (НУШ) є створення умов для розвитку та самореалізації кожної особистості, школа повинна давати учням не тільки знання, як це відбувається зараз, а й уміння застосовувати їх у повсякденному житті. Оскільки специфіка предметів освітньої галузі «Природознавство», яка налічує п'ять предметів: фізика, астрономія, біологія, географія та хімія, полягає у використанні принципу наступності під час навчання, в контексті принципу наступності, систематичне вивчення шкільного курсу фізики в 7-9 класах, повинно бути логічним продовженням пропедевтичного вивчення фізики, яке відбувалось протягом п'яти років в курсі природознавство.

У 2016 році Україна вперше долучилась до програми міжнародного оцінювання учнів – PISA. Дослідження PISA проводяться кожні три роки

(починаючи з 2000 року), шляхом тестування навичок і знань 15-річних учнів, які саме в цьому віці в більшості країн закінчують основну школу.

Програма має на меті порівняти освітні системи близько 80 країн світу через вимірювання компетентностей учнів із читацької грамотності, математики та природничих дисциплін (також), прямо не пов'язаних з оволодінням шкільними програмами. Велика увага у дослідженні приділяється вивченню факторів, що впливають на успішне навчання учнів, при цьому PISA не перевіряє рівень навчальних досягнень учнів, а оцінює наскільки учень зможе використовувати знання й уміння, отримані в школі, за можливих життєвих труднощів і викликів.

Так природничо-наукова грамотність за даним дослідженням визначається як вміння пояснювати наукові явища, робити обґрунтовані висновки про них, усвідомлювати вплив науки і технологій на зміну матеріального, інтелектуального і культурного середовищ. Крім оцінки предметних компетентностей, метою PISA також є визначення чинників, що впливають на рівень навчальних досягнень учнів у світі. Ідеться про такі чинники як навчання в ранньому дитинстві, мотивації до навчання, здатності регулювати свою власну навчальну поведінку, задоволення від науки та інші. Участь України в дослідженні PISA та методологія оцінювання їх виконання слугує практичним орієнтиром для освітян у становленні компетентнісної парадигми освіти в Україні.

Нажаль, результати міжнародного оцінювання учнів – PISA, які ми отримали у грудні 2019 року підтвердили величезну проблему в сучасній

системі освіти - ми не вчимо учнів застосовувати знання на практиці. Саме ці неприємні результати повинні стати поштовхом у розвитку природничо-наукова освіти в правильному напрямку, на засадах принципу наступності! Крім того, треба пам'ятати, що на сучасному етапі впровадження положень «Нової школи», вирішенню проблеми наступності завжди буде заважати інформатизація, яка постійно виводить учнів на рівень вищий запланованого, що потребує постійної корекції програми і методики сучасного навчання.

В умовах інтенсивного розвитку системи освіти та існуючих протиріч між високим та новим рівнем вимог Нової школи, до сучасної освітньої галузі «Природознавство» з одного боку та недостатнім рівнем методичної підготовки майбутніх учителів природознавства і фізики до проведення пропедевтики фізичних знань з іншого боку, особливої актуальності набуває методика реалізації принципу наступності у навчанні природознавства і фізики учнів основної школи. Впровадження якої забезпечить більш успішне засвоєння фізичної компоненти в курсі природознавства, що значно підвищить якість навчання фізики в основній школі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Волинець Т.В. Генеза принципу наступності у навчанні природознавства і фізики нової української школи в навчальних програмах // НАУКОВИЙ ЧАСОПИС Нац. пед. ун-та ім. М. П. Драгоманова. Серія № 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. – Випуск 19: Збірник наук. праць. / За ред.. В. Д. Сиротюка. – К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2018. – С. 88 – 91.
2. Оголосили результати України у PISA. Освіторія. [Електронний ресурс] - Режим доступу до ресурсу: <https://osvitoria.media/news/ogolosyly-rezultaty-ukrayiny-u-pisa/>

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРИЧОРНОМОРЬСЬКОГО ТУРИСТИЧНОГО РЕГІОНУ

Галандзовська Дар'я Анатоліївна

*здобувач освіти,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова*

Дудка Тетяна Юріївна

*доктор педагогічних наук, професор,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова*

Рекреаційно-туристична діяльність в останні десятиліття все більшою мірою набуває провідну роль у світовій економіці. За деякими оцінками фахівців частка РТ економіки у світовому валовому національному продукті перевищує 10%. При цьому спостерігаються досить стійкі тенденції зростання інвестицій в цю сферу. Даний сектор економіки розвивається досить швидкими темпами в багатьох регіонах України – насамперед у Карпатському регіоні та в українському Причорномор'ї та Приазов'ї. Прогнозується, що РТ діяльність, перетвориться на важливий сектор економіки приморських та інших регіонів.

Проблема розвитку туризму і рекреації в причорноморському регіоні знаходиться у епіцентрі дослідження різних науковців, що засвідчено значною кількістю публікацій. Однак вона потребує розширення досліджень як по лінії розширення та розвитку рекреаційно-туристичної системи так і по шляху підвищення її якості, в тому числі пов'язаного з підвищенням соціально-економічної та економіко-екологічної ефективності.

Виходячи з необхідності всебічного аналізу сучасних проблем розвитку та оцінки практики становлення рекреаційно-туристичного комплексу причорноморського регіону, в даній роботі подана оцінка сучасних світових і регіональних тенденцій і закономірностей розвитку туризму і рекреації. При цьому необхідно враховувати можливі фактори впливу на трансформацію даної сфери приморських регіонів не тільки України, а й усього Азово-Чорноморського басейну, які можуть бути обумовлені великомасштабними міжнародними подіями та регіональними інфраструктурними перетвореннями.

У Причорноморському туристичному регіоні існують усі необхідні передумови для

активного розвитку туризму. Поряд з важливими факторами (зручне географічного розташування та розгалужена санаторно-курортна база), треба відзначити також і сприятливий клімат, унікальний рельєф та багату культурно-історичну спадщину. Ці фактори дають реальну можливість створити конкурентний туристичний продукт, що матиме значний попит не лише у громадян України, а й у іноземців. Однак, одним із граничних чинників розвитку туризму в області є незадовільний стан туристичної, інформаційної та сервісної інфраструктури. Особливо це стосується зон автомобільних шляхів та міжнародних транспортних коридорів. Крім того, мають місце занадто повільні темпи росту обсягів інвестицій у розвиток матеріальної бази туризму, а також відсутність комплексного підходу до рекламування національного туристичного продукту на внутрішньому та міжнародному ринку туристичних послуг. Тому, питання дослідження сучасного стану туристичної інфраструктури області, визначення перспективних векторів її удосконалення та розвитку є особливо актуальним сьогодні.

Причорноморський регіон має важливе значення серед провідних економічних центрів держави, оскільки займає посідає чільне місце за питомою вагою валового регіонального продукту в обсягах вітчизняного ВВП країни. У структурі економіки регіональних господарських систем виробництво товарів і послуг становить майже рівні частки з незначними перевагами реального сектору, при одночасній протилежній тенденції в цілому по Україні: співвідношення виробництва товарів і надання послуг складає приблизно 46 і 54 % ВВП.

Регіон вирізняється досить розвиненим промисловим виробництвом та досить потужним аграрним сектором. Структурна побудова промислового виробництва має певний рівень нерівномірності. Серед реалізованої продукції промисловості по містах та районах найбільша частка забезпечується містами Одеса та Миколаїв. Формуються інструменти регулюючого впливу на промисловий розвиток, зважаючи на рівень потенціалу, яким володіє регіон та перспективні результати його реалізації. Більшість завдань, пов'язаних з промисловим розвитком регіону, вирішується місцевими органами самоврядування, а також ринковими організаціями та суспільними громадськими суб'єктами. Усе це свідчить про інтерес до проведення аналітичної оцінки

конкурентоспроможності економічної системи Причорноморського регіону, що зумовило вибір напрямку дослідження в науковому і практичному аспектах.

Результати опрацювань з проблем і перспектив розвитку рекреаційно-туристичного бізнесу в Причорноморському регіоні України дають можливість зробити деякі висновки постановочного та рекомендаційного характеру, основними з яких є наступні:

- Причорноморський регіон України має всі передумови для створення розвиненої, висококонкурентної індустрії туризму. Цьому, зокрема, сприяють нові інтеграційні та комунікаційні процеси в регіоні, які виступають додатковими факторами розвитку туризму. На базі підвищення інвестиційної активності капіталу, дієвого сценарію розвитку Приморського туризму і сприятливого законодавства, туризм має всі підстави зайняти провідне місце в структурі народногосподарського комплексу у країні;

- експертні прогностичні оцінки показують, що в найближчій перспективі основний контингент виїзного туризму в Україну, насамперед, орієнтованого на узбережжя Чорного та Азовського морів) складатимуть: туристи з країн СНД - в межах 70%, з країн ЄС - близько 25%, з інших країн 2-5 %. Переформатування і реструктуризація виїзного туризму в зоні українського Причорномор'я і Приазов'я в бік збільшення туристів з країн ЄС можливе тільки за умови кардинального поліпшення якості різноманітності сервісу і відпочинку, а також соціально-політичної стабільності та екологічної безпеки.

- вкрай важливо провести прогностичну оцінку можливості використання унікального рекреаційного ресурсного потенціалу та умов розвитку туристської індустрії на узбережжі Чорного та Азовського морів з урахуванням нових факторів впливу в контексті національних пріоритетів та регіональних детермінант соціально-економічного прогресу.

Одним з найактуальніших питань рекреаційно-туристичного освоєння узбережжя Чорного моря є програмно-цільове формування нового привабливого туристичного вигляду в контексті нових складних і багаторівневих процесів трансформації туристичного бізнесу, які в найближчі роки істотно змінять весь європейський і світовий туризм. У цьому плані необхідно спрогнозувати, яким буде європейський і світовий туризм в найближчі 10-15 років і в цьому напрямку розробляти стратегію становлення національної туристичної індустрії, підвищення її бюджетної ефективності в приймаючих регіонах.

ВИКОРИСТАННЯ АВТОМАТИЗОВАНОГО ВІДЕО-СПЕКТРАЛЬНОГО МЕТЕОРНОГО ПАТРУЛЯ В НАУКОВО-ОСВІТНІХ ЦІЛЯХ

Голубаєв Олександр Володимирович

*кандидат фізико-математичних наук,
завідувач Чугуївської спостережної станції
Науково-дослідного інституту астрономії
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна,
старший науковий співробітник
alexandr_sky1@ukr.net*

Мозгова Альона Михайлівна

*кандидат фізико-математичних наук,
провідний інженер сектору астрометрії та малих тіл Сонячної системи
Астрономічної обсерваторії
Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
методист II категорії лабораторії фізико-технічних та математичних наук
науково-методичного центру Національного центру
Мала академія наук України
alenamozgova@ukr.net*

У 2018 році було розроблено і сконструйовано спостережний комплекс (автоматизований відео-спектральний метеорний патруль) для отримання кінематичних і фізичних характеристик метеорних тіл та визначення їх хімічного складу. Створений апаратний комплекс розширює не тільки матеріальну і наукову, але й навчально-наукову бази Науково-дослідного інституту астрономії Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Він використовується у навчальному процесі на кафедрі астрономії та космічної інформатики ХНУ імені В.Н. Каразіна під час проведення практичних та лабораторних занять, виконання бакалаврських і магістерських робіт та розробці новітніх методик дистанційного дослідження астрономічних об'єктів Сонячної системи.

Метеорний патруль обладнаний двома CCTV камерами, одна з яких

оснащена дифракційною ґраткою 500 ліній/мм для спектральних спостережень. Як приймачі випромінення використовуються CCTV камери фірми Watec (Японія): WAT-902H2 ULTIMATE з часовою роздільною здатністю 20 мс, та частотою зміни кадрів 40 мс^{-1} з точністю не гірше 0.1 мс^{-1} . За паспортними даними у таких камерах застосовується CMOS-матриця яка має розмір $1/2''$, фізичний розмір одного пікселя становить $8.6 \times 8.3 \text{ мкм}$, чутливість відеокамери 0.0001 Лк (при відносному отворі F/1.4). Роздільна здатність відеокамери більше 570 телевізійних ліній, відношення сигнал/шум більше 46 дБ. При спостереженнях автоматичне регулювання посилення було відключено. Для перетворення аналогового сигналу з камери в цифровий застосовується телевізійний тюнер з восьмирозрядним АЦП. У якості програмного забезпечення для захоплення відеозображення використовується автоматичний реєстратор метеорів UFOCapture. Часова прив'язка метеорних патрулів здійснюється за рахунок GPS-приймачів. Усі астрокамери оснащені варіфокальними об'єктивами Tamron 12VM1040 ASIR (F=10 мм, відносний отвір F/1.4), який забезпечує поле зору $34.4^\circ \times 25.8^\circ$. Розмір одиничного пікселя у кутовій мірі становить $2.65'$. Оптичні прилади встановлені на екваторіальному монтуванні Sky-Watcher EQ6-R Equatorial GoTo mount і працюють у автоматичному режимі. Для кожної камери створена динамічна база даних, що безупинно поповнюється під час первинної обробки нових спостережень. Для обробки спостережного матеріалу створений пакет програмного забезпечення.

Для визначення оберненої лінійної дисперсії у спектрі камери, оснащеної дифракційною ґраткою, використовувалась неонова (Ne) лампа. У результаті отримано зображення перших двох порядків спектру Ne. Обробка отриманого зображення спектру Ne показала, що обернена лінійна дисперсія у першому порядку спектра становить 1.50 нм/піксель та 0.76 нм/піксель – у другому порядку спектра. Спектральна чутливість відеоспектрального комплексу лежить у діапазоні довжин хвиль від 350 до 800 нм, а максимальне значення спектральної чутливості

оптичної системи припадає на ~ 700 нм.

Проведено тестування створеного пристрою у режимі астрономічних спостережень протягом 7 ночей (з 06 вересня по 07 жовтня 2018 року). У результаті таких спостережень зафіксовано 119 метеорів та 44 метеорних явищ на камеру оснащеною дифракційною ґраткою 500 ліній/мм. Визначено, що гранична зоряна величина для спостережного комплексу (для камери без дифракційної ґратки) становить $+5.4^m$. Для спектральної камери гранична зоряна величина становить $+4.0^m$.

Метеорний комплекс розміщено на Чугуївській спостережній станції НДІ астрономії ХНУ імені В.Н. Каразіна. У 2019 році метеорний патруль доповнено камерою, яку розмістили на території НДІ астрономії в Харкові, для проведення базисних спостережень метеорних явищ. За період серпень – грудень 2019 року на Чугуївській спостережній станції за допомогою метеорного патруля отримано: 581 відео фрагмент із зафіксованими метеорними явищами (не спектральні спостереження), 181 – із спектрами. Відеокамерою у Харкові отримано 250 відео фрагментів метеорних явищ (не спектральні спостереження).

Для обробки відео спектральних спостережень метеорів розроблено програмне забезпечення "AVSMPpro". Наразі здійснюється обробка спостережного матеріалу, отриманого під час базисних та спектральних спостережень метеорів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Голубаєв О. Перші результати спостережень метеорних явищ за допомогою автоматизованого відео-спектрального метеорного патруля Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна / О. Голубаєв, А. Мозгова // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Астрономія. – 2019. – 59 (1). – С. 41–48.

2. Голубаєв О. Автоматизований відео-спектральний метеорний патруль НДІ астрономії Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна / О. Голубаєв, А. Петренко, А. Мозгова // VIII Всеукраїнська наукова конференція «Астрономія і сьогодні», 12 квітня 2019 р., Вінниця: ДПУ імені М. Коцюбинського. – С. 25–30.
3. Голубаєв О.В. Автоматизований відео-спектральний комплекс НДІ астрономії Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна для спостережень метеорних явищ / О.В. Голубаєв, А.М. Мозгова // Міжнародна наукова конференція, Астрономічна школа молодих вчених, Ужгород (Колочава), 21-23 травня 2019 року. – Програма і тези доповідей. – Ужгород (Колочава). – 2019. – С.9–10.
4. Голубаєв О.В. Автоматизований відео-спектральний комплекс НДІ астрономії Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна для спостережень метеорних явищ / О.В. Голубаєв, А.М. Мозгова // International conference “Astronomy and space physics at Kyiv university”, May 28-31, 2019, Kyiv, Ukraine. – 2019. – Book of Abstracts. – P.60–62.
5. Golubaev O.V. Observational complex for obtaining the kinematic and physical characteristics of meteor bodies and determination their chemical composition / O.V. Golubaev, A.M. Mozgova // 6-th Gamow International Conference in Odessa “New Trends in Astrophysics, Cosmology and HEP after Gamow” and 19-th Gamow Summer School “Astronomy and beyond: Astrophysics, Cosmology, Radioastronomy and Astrobiology” (Ukraine, Odessa, Chernomorka, August 11–18, 2019). – 2019. – P. 46.

ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРИЗОВАНИХ ЛАБОРАТОРІЙ У ПРОЦЕСІ
ДОСЛІДНИЦЬКОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ ПРЕДМЕТІВ ПРИРОДНИЧО-МАТЕМАТИЧНОГО
ЦИКЛУ В ШКОЛІ

Гриб'юк Олена Олександрівна
*кандидат педагогічних наук, доцент,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова
olenagrybyuk@gmail.com*

Активізація діяльності учнів та підвищення їх рівня мотивації в процесі навчання предметів природничого циклу можливі з педагогічно виваженим використанням комп'ютеризованих лабораторій в цілому та мікроскопів і датчиків зокрема.

Комп'ютеризовані лабораторії – комплекти обладнання і програмного забезпечення для проведення демонстраційного і лабораторного експериментів, широкого спектру досліджень, лабораторних практикумів з фізики, хімії, біології, в тому числі для накопичення та аналізу даних природничих експериментів з використанням проектною та дослідницькою роботи учнів.

Оптичний мікроскоп – пристрій для здійснення досліджень на уроках природознавства та навколишнього світу, біології, хімії, фізики, екології, інформатики та інформаційних технологій. Мікроскоп з'єднується з комп'ютером з використанням інтерфейсу 2.0, має програмне забезпечення Digital Blue QX5 Computer Microscope OS Windows, Adobe Photoshop, ACDSee, Nero Vision, Pinnacle, Adobe Premere. Можливе також використання програмного забезпечення на базі Macintosh OS. Переваги використання програми – фіксоване збільшення лінз мікроскопа 10, 60 та 200 кратності і т.д. (640 кратності, 1250 кратності). У лабораторії, де вивчаються предмети природничого циклу, розширюється спектр видів

індивідуальної і групової діяльності учнів із використанням унаочненого навчального матеріалу.

Комп'ютеризована лабораторія складається з потужного, мобільного і зручного у використанні персонального комп'ютера, вимірального інтерфейсу, датчиків, додатково використовується комп'ютеризований мікроскоп. Із використанням комп'ютеризованого обладнання можна проводити лабораторні роботи в рамках шкільної програми та нові дослідження, синхронізуючи дані з КОМСДН з можливістю подальшого їх опрацювання, конвертації (*перетворення даних з одного формату в інший із збереженням їх логічно-структурного змісту*) [1].

Комп'ютеризовані лабораторії з фізики використовуються для виконання різних лабораторних робіт, в т.ч. щодо вивчення руху по похилій площині; простих коливальних рухів; вольт-амперних характеристик опору, ламп нагрівання і діода; магнітних полів; швидкості звуку; дифракції та інтерференції світла.

Комп'ютеризовані лабораторії з біології і хімії використовуються в процесі вивчення впливу фізичних вправ на температуру тіла людини і частоту її серцевих скорочень; дослідження випаровування води наземними рослинами; вплив рослинності на мікроклімат місцевості; кислотно-основне титрування.

Використання комп'ютеризованих лабораторій та окремих датчиків (датчиків вологості, концентрації кисню, частоти серцевих скорочень, температури, кислотності і т.д.) суттєво підвищує наочність як під час безпосереднього виконання роботи, так і в процесі опрацювання результатів дослідження. У комплект обладнання лабораторії з фізики входять датчики: струму; відстані; сили; вологості; освітлення; індукції магнітного поля; тиску; звуковий датчик (мікрофонний); термопара; напруги.

У комплект цифрової лабораторії з хімії і біології входять датчики: дихання;

частоти серцевих скорочень; вологості; освітлення; кисню; рН-метр; температури. Обладнання комп'ютеризованої лабораторії універсальне, відповідно, учні можуть використовувати в різних експериментальних установках, здійснювати вимірювання в «польових умовах», економити час учнів і вчителя, спонукати учнів до творчості, надаючи можливості змінювати параметри вимірювань. Із використанням програми для здійснення відеоаналізу можна отримувати дані з відеофрагментів. Усе це сприяє дослідженню реальних життєвих ситуацій, що записані на відео учнями і фрагменти навчальних і науково-популярних відеофільмів.

З використанням комп'ютеризованих лабораторій учні зможуть займатися науковим експериментуванням за підтримки вчителів, учених, не обмежуючись тематикою уроку, набуваючи досвіду щодо аналізу та уточнення результатів дослідження [2]. Наприклад, у процесі вивчення кислотності різних речовин учні можуть самостійно формулювати висновки про те, що популярні напої шкідливі для системи травлення. Відповідно, під час використання деяких миючих засобів (наявні хімічні реактиви) необхідно використовувати рукавички. В рамках дослідження реалізуються нові підходи в навчанні, що сприяють формуванню в учнів навичок самостійного пошуку, опрацювання та аналізу повідомлень, в тому числі сприяють розкриттю творчого потенціалу школярів [3].

На уроках біології учні можуть виконувати лабораторні роботи з використанням цифрових лабораторій та окремих датчиків. Нижче наведено приклади.

I. Програма основної школи: Реакція серцево-судинної системи на навантаження (8 клас). Дія ферментів на субстрат (на прикладі каталізу) (8 класи, 9, 10 класи). Вивчення кровообігу (8 клас). Функціональні проби. Проби для оцінки системи дихання (8, 9, 10 класи). Залежність між навантаженням і рівнем енергетичного обміну (8-10 класи).

II. Програма середньої школи: Каталітична активність ферментів в живих

тканинах (9-10 класи). Пристосованість організмів до середовища існування (9-10 класи).

Безперечно, суттєво зростає мотивація учнів щодо навчання під час проведення позаурочних досліджень з використанням експериментальних завдань. Наприклад, під час вивчення тем розділу «Біологія рослин»: *Поглинання води корінням. Кореневий тиск (6 клас). Поглинання листками CO₂ і виділення O₂ під дією світла (6 клас). Дихання коренів. Дихання листка. Випаровування води рослинами. Транспірація. Дихання насіння. Холодостійкі та теплолюбні рослини. Умови проростання насіння.*

Розділу «Зоологія»: Водяні тварини (7 клас). Холоднокровні та теплокровні тварини (7 клас)

Розділу «Біологія людини» - «Людина та її здоров'я» (8 клас): Реакції серцево-судинної системи людини на фізичне навантаження. Проблеми з кровообігом при перетисканні пальця. Газообмін в легенях. Модель Дондерса. Дихання. Механізм вдиху та видиху. Життєва ємність легень. Реакція дихальної системи на фізичне навантаження. Будова і функції шкіри. Виділення. Дихальна і терморегуляторна функції шкіри.

Розділу «Загальна біологія» (9-11 клас): Дія ферментів на субстрат (на прикладі каталізу). Розкладання пероксиду водню H₂O₂. Вплив рН середовища на активність ферментів. Вплив зовнішніх факторів на фотосинтез. Швидкість фотосинтезу

У процесі навчання хімії учні можуть виконувати лабораторні роботи з використанням датчиків та цифрових лабораторій на уроках та в позаурочний час. Наприклад, в процесі навчання тем: *Вивчення законів електролізу та застосування електролізу на практиці (датчики струму та напруги). Аналіз води. Хімічний аналіз питної води. Вивчення кислотності різних проб води: з-під крану та питної бутильованої води, питної і мінеральної води (датчик кислотності).*

Експериментальна перевірка газових законів. Дослідження екзотермічних (взаємодія хлориду міді з алюмінієм) та ендотермічних (взаємодія харчової соди з лимонною кислотою, кефіром, соком квашеної капусти) реакцій. Дослідження теплового ефекту горіння палива. Вивчення хімічного каталізу розкладання пероксиду водню H_2O_2 у присутності каталізатора (MnO_2).

У процесі навчання біології можна виконувати демонстраційні експерименти, в тому числі: *Газообмін в легенях. Проби з затримкою дихання. Зміни кровообігу під час перетискання. Зміна тиску у водному середовищі. Клапани вен. Будова і функції венозної системи. Функція виділення і терморегуляторна функція шкіри. Реакція серцево-судинної системи на дозоване навантаження.*

У процесі використання комп'ютеризованих лабораторій в демонстраційному експерименті результати настільки очевидні, що учні можуть не тільки швидко зрозуміти та запам'ятати навчальну тему, але й на конкретних прикладах з життя відповісти на поставлені вчителем запитання.

Наприклад, під час досліду з перетисканням пальця учні зрозуміють, чому в тісному взутті мерзнуть ноги; чому джгут для зупинки кровотечі взимку не можна накладати на той же проміжок часу, що влітку. Врешті, школярі зрозуміють, чому теплокровні тварини можуть жити в холодному кліматі, а холонокровні – ні; чому холонокровні тварини можуть довго обходитися без їжі і т.д. На уроках хімії можна провести демонстраційні експерименти. В усіх навчальних програмах достатня увага приділяється проблемам охорони навколишнього середовища. З метою ґрунтовного вивчення цієї області знань необхідне проведення лабораторних практикумів (*в тому числі з використанням датчиків кисню, рН і освітлення, тиску, температури, вологості і т.д.*) та екскурсій.

У позаурочний час рекомендується проведення екологічних досліджень з тематики: *Дослідження ефективності освітлення у школі. (Вимірювання освітлення в приміщенні школи). Визначення кислотності різних напоїв. Вплив*

фізичних параметрів повітря на здоров'я учня в приміщенні школи. Вплив провітрювання на мікроклімат навчальних приміщень. Абіотичні фактори середовища. Екологія урбанізованих територій. Вміст кисню в повітрі різних житлових приміщень міста. Вплив зміни кислотності ґрунту на видовий склад рослин. Визначення концентрації кисню у «квітучих» водоймах.

Навчально-виховний процес з педагогічно виваженим використанням інформаційно-комунікаційних технологій відбувається на високому педагогічному та технічному рівні, в тому числі в малокомплектних школах.

Новим напрямком експериментальної роботи на уроках в школах стало проведення досліджень фізичних явищ з комп'ютерним опрацюванням результатів та використанням роботів. Набуті під час безпосереднього дослідження навколишнього середовища знання сприяють розвитку самостійного мислення та спонукають до нових експериментів [4].

Наявність графічного середовища програмування *LabVIEW*, яке затребуване та використовується в сучасній промисловості для управління виробництвом, відповідно, комплекту точних та зручних датчиків, що прикріплюються до робота *NXT*, перетворюють процес експериментування в пізнавальне, динамічне та захопливе дослідження.

Лабораторні практикуми з використанням датчиків *Vernier* щорічно проводилися в рамках міжнародної літньої школи «Clever: School of Natural and Mathematical Sciences», куди було запрошено обдаровану молодь. Найпростіший та зрозумілий з усіх датчик температури використовувався для проведення експериментів з метою визначення температури води в декількох склянках, знаходячи їх місцерозташування [5].

Для цього було сконструйовано голосовий термометр. Робот переміщався уздовж прямої, шукаючи за допомогою датчика освітлення склянки з водою різної температури. Знайшовши об'єкт дослідження, робот зупинявся та опускав в склянку

датчик температури *Vernier*. Після цього вимірювалась температура води упродовж 10 секунд. Для пошуку склянок використовувався датчик освітлення *LegoMindstorms*.

Програма, написана в середовищі *LabVIEW* має зручний інтерфейс. Цікавим для учнів було також проведення хімічного експерименту з використанням роботів. Ідея полягала в можливості управління хімічною реакцією з використанням програми *LabVIEW*. У процесі формування полімеру зростала температура розчину. Після того, як полімер був сформований, температура зменшувалася та відбувалося охолодження та твердіння полімеру. В досліді спостерігали за змінами оптичної густини об'єкта та змінами температури. Характеристики вимірювалися з використанням датчиків освітлення і температури поверхні *Vernier* та виводилися на екран (у режимі он-лайн) у графічному вигляді. Усі операції проводилися роботом автоматично: процес вивільнення реактиву з однієї пробірки; додавання його в пробірку для дослідження; занурення в пробірку щупа для формування на ньому полімеру; вивільнення готового полімеру зі щупа.

Безперечно, використання *Lego NXT* мікрокомп'ютера для робота, який оснащений точними датчиками *Vernier*, робота в графічному середовищі програмування *LabVIEW* з метою автоматичного опрацювання даних допоможе школярам перевірити свої гіпотези [6], самостійно виконувати свої експерименти в міжпредметних областях та навчитися виконувати наукові дослідження [7].

ЛІТЕРАТУРА

1. Гриб'юк О. О. Дослідницьке навчання учнів предметів природничо-математичного циклу з використанням комп'ютерно орієнтованих методичних систем / О. О. Гриб'юк. Монографія. – Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. – 858 с.: іл.

2. Гриб'юк О.О. Перспективи впровадження варіативних моделей комп'ютерно орієнтованого середовища навчання предметів природничо-математичного циклу у загальноосвітніх навчальних закладах України / Гриб'юк О.О.

// Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія педагогічна / [редкол.: П.С. Атаманчук (голова, наук. ред.) та ін.] – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2016. – Випуск 22: Дидактичні механізми дієвого формування компетентнісних якостей майбутніх фахівців фізико-технологічних спеціальностей. – С. 184-190.

3. Гриб'юк О.О. Математичне моделювання при навчанні дисциплін математичного та хіміко-біологічного циклів: навчально-методичний посібник для учителів / О.О. Гриб'юк. – Рівне: РДГУ, 2010. – 207 с.

4. Hrybiuk O. Improvement of the Educational Process by the Creation of Centers for Intellectual Development and Scientific and Technical Creativity. In: Hamrol A., Kujawińska A., Barraza M. (eds) *Advances in Manufacturing II. MANUFACTURING 2019. Lecture Notes in Mechanical Engineering*, 2019.: 370-382. Springer, Cham Online.

5. Hrybiuk O. Problems of expert evaluation in terms of the use of variative models of a computer-oriented learning environment of mathematical and natural science disciplines in schools, [w:] *Zeszyty Naukowe Politechniki Poznańskiej. Seria: Organizacja i Zarządzanie, Zeszyt Nr 79*, Poznań: Wydawnictwo Politechniki Poznańskiej (WPP), 2019.: 101-119. ISSN 0239-9415.

6. Hrybiuk O. Mathematical modeling as a means and method of problem solving in teaching subjects of branches of mathematics, biology and chemistry // *Proceedings of the First International conference on Eurasian scientific development. «East West» Association for Advanced Studies and Higher Education GmbH. Vienna. 2014. P. 46-53.*

7. Гриб'юк О.О. Педагогічне проектування комп'ютерно орієнтованого середовища навчання дисциплін природничо-математичного циклу. / Гриб'юк О.О.// *Наукові записки. – Випуск 7. – Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. Частина 3. – Кіровоград.: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2015. – С. 38–50.*

**ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКЗОПЛАНЕТ:
ВІД МИНУЛОГО ДО СЬОГОДЕННЯ**

Дерманська Наталя Василівна
*здобувач освіти,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова
n.dermanskaya@gmail.com*

Про актуальність відкриття екзопланет та подальше їх дослідження можна говорити довго. Від можливості контакту із собі подібними до справжнього науково-технічного виклику: тераформування придатних для цього планет, та заснування галактичних імперій. Але враховуючи, що зараз ми не маємо змоги відвідати потенційно придатні для життя планети, або зв'язатися з їх ймовірними жителями, можемо висловити тільки своє бачення щодо актуальності даних досліджень. Ще в ученні Анаксимандра мислителя VI століття до Н. Е., є певний здогад про можливість виокремлення з «апейрону» понад одного світу [1]. Думки про те, що ми можемо покинути Землю й оселитися деінде хвилювали й збурювали уяву не одного покоління науковців. Враховуючи, що з часом ідеї науковців знаходили матеріальне втілення, а у 1992 році було відкрито першу екзопланетарну систему – мрії про позаземний дім стали набагато ближчими.

Сьогодні є три найбільші проекти, що присвячені відкриттю та вивченню екзопланет. Це – орбітальний телескоп Kepler (2009 – 2018 р.р.), космічний телескоп TESS (2018- теп. час) та космічна обсерваторія Cheops (2019 – теп. час.).

Телескоп Кеплер був виведений на навколосонячну орбіту, на відстань 1а.о., з періодом 372,57 діб. Таким чином він фактично повторює шлях Землі, але дещо відстає від неї. Це незвичне місце спостережень було вибране відносно основної задачі: пошук екзопланет транзитним методом. 1,4 – метровий рефлектор направили на ділянку неба біля межі сузір'їв Лебеда та Ліри й утримували в одному положенні впродовж 4 років. Після того, як два гіроскопи з чотирьох вийшли з ладу, вченим вдалося продовжити місію, але для цього довелося «відвернути» телескоп від запланованого напрямку та направляти його

у різних напрямках близьких до екліптики [2]. У 2018 році NASA оголосили, що телескоп вичерпав запаси пального й залишиться на стабільній орбіті далеко від Землі. За 9 років місії телескопом було відкрито близько 3000 екзопланет. Нещодавно студентка університету Британської Колумбії Мішель Кунімото провела аналіз зашумлених даних й «вручну» відкрила ще 17 екзопланет, які не були виявлені при автоматичній обробці даних.

Телескоп TESS прийшов на заміну Кеплера. Більш сучасний, єдиний науковий інструмент TESS — сформований з чотирьох ширококутних CCD-камер. Кожна камера має 16,8 мегапіксельний детектор із низьким споживанням енергії та низькими шумами, який розроблено в лабораторії Лінкольна. Кожна камера має поле зору $24^\circ \times 24^\circ$, а також ефективний діаметр 100 мм, систему лінз із семи оптичних елементів, смуговий діапазон від 600 до 1000 нм.

Протягом двох років телескоп виконає огляд 26 секторів неба розміром $24^\circ \times 96^\circ$ з метою виявлення раніше невідомих транзитних екзопланет поблизу найближчих та найяскравіших зір [5].

Зараз телескопом відкрито три екзоплаенети, але жодна з них не знаходиться в «зоні придатній для життя».

Cheops – це перша європейська спеціалізована місія, яка має на меті не стільки відкриття нових екзопланет, скільки дослідження вже відомих. Тепер ми маємо унікальну можливість з більшою точністю визначати радіуси відомих екзопланет в діапазоні від супер-Земель до аналогів Нептуна, для яких вже є оцінки маси, що були зроблені на основі наземних спектроскопічних спостережень. А це вже дає змогу з більшою точністю визнати їх густину, а значить робити висновки про склад й зрозуміти чи перед нами кам'яниста планета, чи в її складі переважно вода (або лід).

Найбільше місія зосереджена на зорях 12-ї величини. Окремим розділом дослідів стануть екзосупутники. Їх шукатимуть за відхиленням моментів входу планети на зоряний диск та сходу з нього, що викликаний їх гравітаційним впливом на екзопланету.

Сам апарат важить близько 58 кг. Головним науковим інструментом «Хеопса» є оптичний телескоп системи Річі—Кретьєна з діаметром дзеркала 32 см. Хвильовий діапазон інструменту — 400-1100 нм [2].

Нині дуже часто, передовиці публікують щось на кшталт: «Знайдено ще 56 претендентів на «другу Землю»», при цьому маючи на увазі, що знайдені екзопланети знаходяться у зоні, придатній для життя. Зона, придатна для життя (habitable zone, HZ) – це умовна область в космосі, визначена розрахунками, щоб умови на поверхні планет, що в дану зону входять, будуть близькими до умов на Землі й що там є вода в рідкому стані. Галактична зона, придатна для життя (GNZ) – ідея полягає в тому, що не всі місяця в галактиці однаково сприятливі для розвитку життя.

На жаль, цього надто мало, щоб стверджувати про можливість існування складного життя на планеті. Адже в Сонячній системі Венера та Марс теж знаходяться в HZ, але Марс – холодний кам'яний світ, а Венера (хоч і дуже подібна до Землі за розмірами) – гаряче пекло. Потрібно також говорити про життєпридатність планети. Звісно, для зародження та існування життя потрібно багато факторів, але виділяють: стабільність зорі, навколо якої обертається планета (часті й сильні спалахи знищуватимуть будь-яку стабільну форму життя), а ще каменисту поверхню та правильну суміш газів. Тиск і температура занадто газоподібної планети будуть надто високими для формування складних молекул типу ДНК. В розрідженій атмосфері атомам знадобиться занадто багато часу, щоб зустрітися, прореагувати й сформувати молекули [4].

Зараз більшість планет це т.з «гарячі Юпітери» - клас екзопланет, що обертаються на відстані менше 0,15 а.о. від материнської зорі й мають масу наближену до маси Юпітера. За сучасними уявленнями ймовірність формування подібних планет так близько до зір досить низька, через нестачу газу й пилу. Вони мали б сформуватися на віддалених орбітах, а потім мігрувати вглиб планетарної системи. Раніше вважалося, що подібна міграція порушує процеси формування землеподібних планет, бо ці гіганти поглинають або розсіюють планетезималі. Але в Університеті Колорадо була створена комп'ютерна симуляція міграції газового гіганта крізь протопланетний диск всередину системи. Область диска 0,25 – 10 а.о., що містить скелясто-льодяний матеріал кількістю 17 мас Землі, розподілений між 80 планетезималіями розміром 3500-7000 км і 1200 більш дрібними об'єктами. Сам диск за складом неоднорідний. Всередині – багато заліза, маже нема води, на периферії навпаки – багато водяного льоду, мало заліза. Період моделювання – 200

млн. років. Саме за такий час в 1/3 випадків в НЗ за орбітою газового гіганта формувалася планета земного типу на стабільній орбіті. За розрахунками, ці планети мали формуватися в умовах надлишку води, що свідчить про наявність океанів, де може зародитися життя [3].

На останок хочу ознайомити з двома майбутніми місіями з дослідження екзопланет.

PLATO – основна задача якої пошук та характеристика земле подібних екзопланет в НЗ. Місія має стартувати в 2026 році, основна місія триватиме 4 роки, протягом яких PLATO вивчатиме 2 протилежні частини небесної сфери (одна перетинається з базовим полем телескопа Kepler, для калі бровки й уточнення вже отриманих даних). PLATO шукатиме планети тим самим методом, що і Kepler, але точність його вимірів буде вищою. В спектр наукових задач також входять: пошук екзосупутників, екзокомет, кілець та акреційних дисків протопланет біля молодих зір. Та найголовніше – астрономи отримають надійний інструмент для виявлення та вивчення властивостей землеподібних об'єктів у НЗ.

ARIEL – космічний телескоп, оснащений дзеркалом, діаметром 1 м й зможе вести спостереження як в звичайному, так і в інфрачервоному діапазоні. Орієнтовний час відправки – середина 2028р. За час місії він має дослідити мінімум 1000 екзопланет. Очікують, що він зможе досліджувати хімічний склад газової оболонки екзопланет і виявляти наявність води, вуглекислого газу, метану й інших компонентів. Можливо, телескоп зможе «роздивитися» навіть хмарність, сезонні та добові зміни атмосфери [2].

ЛІТЕРАТУРА

1. Виц Б.Б. Демокрит. - М.: Мысль, 1979.
2. Манько В. Космические обсерватории сегодня и завтра//Вселенная Пространство Время: журнал. – 2018. – №3(163) . – С. 38–45.
3. Попов С. Что искать и где найти. Классификация внесолнечных планет//Вселенная Пространство Время: журнал. – 2006. – №12(31). – С. 4–23.
4. iguides.ru/main/other/pochemu_prebyvanie_v_obitaemoy_zone_ne_delaet_ekzoplanety_prigodnymi_dlya_zhizni
5. uk.wikipedia.org/wiki/TESS

СИСТЕМНИЙ АНАЛІЗ В УПРАВЛІННІ ТУРИСТИЧНОЮ ОСВІТОЮ: ВИКЛИКИ
НЕПРОСТОГО ДВАДЦЯТИРІЧЧЯ

Дудка Тетяна Юріївна
*доктор педагогічних наук, професор,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова
t.yu.dudka@npu.edu.ua*

Сьогоднішні реалії засвідчують, що підвищення конкурентоспроможності кожної адміністративно-територіальної одиниці є пріоритетним завданням розвитку усіх країн світу. У контексті такої тенденційності особливе місце відводиться туризму як найбільшій складовій сфері послуг, функціонування якої на локальному рівні визначається ефективністю професійної підготовки туризмологів, дієвістю існуючого галузевого законодавства, рівня розвитку регіонального менеджменту та інших детермінант.

Своєчасність соціального замовлення ринку праці на професійну підготовку туризмологів є результатом суспільно-економічного розвитку туристичних регіонів, що частково пов'язане із продуктивністю функціонування на їх території менеджменту туристичної дестинації (МТД) – різновиду регіонального менеджменту. Об'єктивна обумовленість функціонування у часопросторі МТД продиктована необхідністю поглиблення розвитку сфери послуг в цілому, на яку за підрахунками окремих науковців у високорозвинутих країнах світу припадає понад 40 % інвестиційного обсягу та близько 70 % зайнятого населення [4; 8].

У пошуках найбільш раціонального обґрунтування сутнісного наповнення МТД, на основі поєднання методів систематизації та узагальнення, нами умовно виділено дві групи авторських підходів, розкриваючих змістове наповнення заявленої категорії на рівні управління:

- високоорганізованою соціально-економічною системою туристичного регіону, сформованого низкою незалежних та географічно-споріднених складових сфери послуг [4; 6];

- внутрішньогалузевим-диверсифікаційним комплексом взаємозалежних і територіально-локалізованих в межах туристичного регіону системоутворюючих елементів сфери послуг [2; 7].

Запорукою соціальної успішності галузевого менеджменту та конкурентоспроможності туристолога на ринку праці є високоякісна професійна підготовка, яка змістовно дотична до всесвітньовизнаних профільних наукових надбань сучасної міжнародної спільноти.

Здобутий у процесі професійної підготовки освітньо-кваліфікаційний рівень практично віддзеркалюється у сумі набутих знань, сформованих умінь і навичок та уможлиблюється, зокрема, шляхом залучення до навчання технології соціально-професійного проектування. Цінність даної технології відтворюється у реально-практичній можливості майбутніх туристологів: актуалізувати проблему наявності слабких сторін, які стримують розвиток МТД; переосмислити можливі варіації підсилення регіонального розвитку туристичного регіону; окреслити шляхи врегулювання існуючих деструкцій крізь призму наявного на даній території ресурсного та демографічного потенціалу.

На сьогоднішній день, розробка конкурентоспроможного туристичного проекту надзвичайно складне завдання. Правильний розрахунок попиту на туристичний проект здатний провести лише високопрофесійний туристолог, який володіє досвідом проектування, набутим ще зі студентських років.

Сучасні соціальні вимоги до рівня професійної підготовки майбутніх туристологів є досить актуальною педагогічною проблемою, що засвідчено низкою тематичних наукових праць [5; 1; 3]. Розв'язання означеної проблеми передбачає такої організації системи навчання, яка здатна активізувати набуття нових знань та

формування умінь проектування, що уможливиться у ході поглиблення складності запропонованих вихованцю завдань.

З метою раціоналізації процесу організації професійної підготовки майбутніх туризмологів в умовах педагогічного університету, перед викладачем вищої школи постає надзвичайно важливе завдання – підібрати і диференціювати проблемні завдання за рівнем складності. Усі проблемні завдання повинні відповідати вимогам часу – бути актуальними та, водночас, аргументованими з точки зору всесвітньовизнаних науковців світу [1; 2; 3; 4]. Інформаційно-інтелектуальним джерелом невичерпних науково-інформаційних ресурсів для педагогів та студентства слугує, зокрема, рейтингова електронна база сучасних наукометричних періодичних видань, які віддзеркалюють цивілізаційно-дослідницький поступ соціуму XXI ст.

Отримані дослідницьким шляхом результати опрацювання титульної проблематики не вичерпують подальшої множинної предметності наступних наукових пошуків, перспективними серед яких можуть виступити наступні: дослідження та впровадження нових технологій навчання фахівців сфери послуг із залучення до проектної діяльності інформаційних ресурсів – спеціально розроблених програм, з метою полегшення розрахунків та оптимізації регіональної міжгалузевої структури, яка формує цілісний потенціал наявної туристичної дестинації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Roberson D. Learning while traveling: The school of travel. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, volume 22, June 2018. [Електронний ресурс].
Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/321914253_Learning_while_traveling_The_school_of_travel.

2. Joppe M. Tourism policy and governance: Quo vadis? Journal: *Tourism Management Perspectives*, volume 25, 2018. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2211973617301241>.
3. Bakhmat N., Dudka T., Liubarets V.. Multimedia education technologies usage as the condition for quality training of the managers of socio-cultural activity. Journal: *Information Technologies and Learning Tools*. № 2, 2018. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/2027/1327>
4. Nordin S. Tourism Clustering & Innovation. Sweden «ETOUR», 2003.
5. Leua T., Erikssona M., Muller D. More than just a job: exploring the meanings of tourism work among Indigenous Sami tourist entrepreneurs. *Journal of Sustainable Tourism*, volume 26, June 4, 2018. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://umu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1200335/FULLTEXT01.pdf>
6. Барбарицька В., Малиновська О. Менеджмент туризму: Туропереїтинг. К.: Альтпрес, 2004.
7. Морозов М. Туристская дестинация и закономерности их развития: монография. М.: «МИГМТ», 2005.
8. Жильцов Е., Казаков В. Экономика социальных отраслей сферы услуг. Москва: «ТЕИС», 2008.

**ЗАПАМ'ЯТОВУВАННЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ КОМПОНЕНТ ЗАПОБІГАННЯ ІЛЮЗІЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ У НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ СУЧАСНОГО ЗВО**

Єгорова Інга Вячеславівна
*кандидат педагогічних наук, доцент,
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»
yegorova.inga@gmail.com*

Процес навчання, формування знань, умінь і навичок майбутнього викладача ЗВО як основних складових, що визначають готовність студента до педагогічної діяльності та усвідомленої поведінки, є однією із основних процесуальних проблем сучасної вищої школи. Прагнення її розв'язати зумовлене нагальною потребою суспільства щодо перегляду парадигми підготовки майбутнього викладача до професійної діяльності та спілкування як до визначальних форм взаємодії в освітньому середовищі. Інтенсифікація навчання залишається на сьогодні однією із ключових проблем педагогічної науки та педагогіки вищої школи, зокрема. Але, як здобути знання? Як зробити їх міцними? Чи може студент сказати, що після вивчення якоїсь теми чи дисципліни він опонував їх? Можливо, це тільки ілюзії компетентності в навчанні? Кожна людина, яка навчається, задає собі ці питання.

Інформаційний вибух та сучасні темпи появи наукової інформації, яку необхідно встигнути донести до студента за період його навчання, спонукають як викладачів так і самих студентів ліквідувати створений «цейтнот» за рахунок оптимізації навчального процесу. Говорячи про інтенсифікацію навчального процесу, ми маємо на увазі, в першу чергу, передачу студентам великої за обсягом навчальної інформації при незмінній тривалості навчання та без заниження вимог до якості знань [1, с. 152]. Досить часто серед студентів побутує думка, що достатньо навчальний матеріал зрозуміти і на цьому, власне, учіння завершується. Однак для повноцінної цілісної навчальної діяльності важливим залишається збереження навчальної інформації в пам'яті та вміння

застосувати її згодом у своїй практичній діяльності. Відсутність здатності відтворити засвоєні знання у пам'яті та на практиці веде до *ілюзії компетентності у навчанні*.

У системі набуття знань *перцепція* дозволяє отримувати інформацію з різних джерел. Ми можемо сприймати інформацію, читаючи, слухаючи, переглядаючи або використовуючи всі операції разом. Також цікавим є досвід, представлений доктором, професором нейробіології інституту ім. Ховарда Х'юза (США) Терренсом Сейновськи, котрий для покращення процесу сприйняття та розуміння навчального матеріалу, пропонує студентам під час лекції ставити запитання лектору. Активність в дискусії дозволяє студентам отримати набагато більше знань, ніж коли вони просто слухають лекцію [3]. Другий крок, який допомагає студентам отримати ґрунтовні знання - *розуміння*. Саме наше розуміння дозволяє поєднувати розкидані шматки один з одним. Розуміння допомагає студентам зафіксувати основну думку. Найкращі способи, які можуть допомогти у цьому, це:

- 1) Спробувати пояснити комусь певний навчальний матеріал;
- 2) Спробувати зрозуміти контекст і зрозуміти, де він може бути реалізований;
- 3) Вивчити основні поняття та поняття, які допоможуть зрозуміти суть (тут допоможуть операції мислення індукції та дедукції).

У системі навчальної діяльності запам'ятовування виступає зв'язуючою ланкою між розумінням та відтворенням. Тобто можна виділити 2 блоки : *розуміння – запам'ятовування* та *запам'ятовування – відтворення*. А звідси цілком зрозумілим стає твердження, що запам'ятовування в даному логічному ланцюгу підкреслює роль запам'ятовування в усій діяльності навчання.

Сучасні дослідники пам'яті (Терренс Сейновськи- доктор, професор нейробіології інституту ім. Ховарда Х'юза; Марк Уільямс – професор психології Оксфордського університету, Дув Драаізма – професор Гронінгенського університету, Барбара Оуклі – професор університету Сан- Дієго, Ольга Борисова – доктор психологічних наук, професор, нейролінгвіст та ін.) стверджують, що одночасно наша пам'ять може утримувати до 7 ± 2 об'єкти. Тому ця важлива емпірична закономірність повинна

враховуватись в організації подачі навчального матеріалу та під час організації процесу запам'ятовування. Звідси, якщо структурувати навчальний матеріал в цілісні блоки, то оптимальна кількість для запам'ятовування таких блоків не повинна перевищувати 7 ± 2 .

Якщо розглядати пам'ять в процесі навчання, то варто одразу наголосити, що пам'ять піддається розвитку. Адже існують різноманітні способи, що дозволяють покращити нашу пам'ять, сприяють її розширенню та вдосконаленню. Розвиток пам'яті нерозривно пов'язаний з різноманітними видами предметної діяльності, тобто пам'ять розвивається не сама по собі, а в процесі діяльності, за рахунок спеціальних психофізіологічних ресурсів, котрі здатні забезпечити її розвиток. Звідси і різноманітні типи пам'яті індивідуально притаманні кожній людині (зоровий; асоціативний; слуховий; рухливо-моторний; дотиковий (тактильний); запаховий та універсальний (змішаний тип пам'яті) – слухово-моторний, зорово-рухливий, зорово-слуховий).

Пам'ять дитини суттєво відрізняється від пам'яті дорослої людини. Відомий психолог Л.С. Виготський слушно зазначав, що для дитини мислити - означає згадувати, а для дорослого згадувати – означає мислити. В цьому ємкому твердженні міститься надзвичайно важливе для розуміння особливостей пам'яті дорослих положення. Оскільки, як і в інших компонентах діяльності - у навчанні, саме за рахунок спеціально створених мнемонічних засобів, процес запам'ятовування перетворюється у специфічну діяльність, направлену на майбутнє відтворення.

Розглядаючи запам'ятовування як один із видів діяльності навчання ми повинні особливо усвідомлювати його мету. Адже ми запам'ятовуємо не для певного накопичення, а для обов'язкового відтворення засвоєного в інших видах діяльності. Пам'ять - це як цемент, який зберігає інформацію в нашій свідомості. Нашу пам'ять можна тренувати і розширювати. І найбільш ефективними методами тут можуть бути:

- 1) не читати текст кілька разів, а намагатися висловити його, переказавши власними словами;
- 2) розподілити навчальний матеріал на логічні частини та запам'ятати ключові ідеї;
- 3) міцне запам'ятовування потребує часу, тому вивчати навчальний матеріал слід

поступово, протягом семестру, а не в останню ніч (перед іспитом). Звідси, повтор навчального матеріалу з певним інтервалом у часі, дозволить міцно зафіксувати його;

4) можна використовувати асоціації, аббревіатури, це допоможе значно краще запам'ятати навчальний матеріал;

5) спробувати пригадувати вивчений матеріал за межами навчальної кімнати чи аудиторії, де студент зазвичай навчається. Це також сприятиме міцному запам'ятовуванню.

Таке цільове визначення процесу запам'ятовування організує його як спеціальну діяльність у рамках більш широкої діяльності – навчання. Отже, мета запам'ятовування – відтворити певний матеріал в майбутній діяльності; засоби запам'ятовування – різноманітні мнемонічні схеми, в яких фіксується зміст матеріалу, що запам'ятовується; продукт запам'ятовування – відтворений зміст у ситуації майбутньої діяльності. Звідси, запам'ятовування стає вихідним моментом відтворення та саме від нього і залежатиме майбутнє відтворення матеріалу.

Управляючи процесом запам'ятовування студентам необхідно враховувати наступні правила:

- практично неможливо запам'ятати неорганізований матеріал, його варто від структурувати та створити схеми [2, с.220];
- потрібно намагатися запам'ятати не тільки сам навчальний матеріал, але і принцип його структурування та схематизації;
- у процесі запам'ятовування слід завжди керуватися його основною метою – відтворення та застосування знань у майбутній діяльності.

Існують різні способи запам'ятовування навчального матеріалу: довільно-безпосереднє; безпосереднє мимовільне; довільне опосередковане; мимовільне опосередковане; комплексне. І завдання викладача ЗВО вміти не тільки визначити найбільш ефективно поєднання способів запам'ятовування саме для своєї навчальної дисципліни, але й коригувати запам'ятовування студентів безпосередньо в ході навчальної діяльності. Однак, саме застосування у практичній діяльності закріплених у

пам'яті знань, дозволяє зрозуміти, чи засвоїли студенти навчальний матеріал і наскільки міцні їх знання. Нам здається, що ми все знаємо, усе розуміємо, все пам'ятаємо, але не можемо розв'язати математичне рівняння, довести теорему, здати тести, написати звіт. Тож у процесі засвоєння наших знань ми перебуваємо в ілюзіях компетентності. Ось чому перевірка практичною діяльністю дозволить педагогам виявити ілюзії компетентності у знаннях та допоможе студентам здобути міцні, ґрунтовні знання.

Отже, викладач може суттєво допомогти студентам у формуванні адекватних способів опанування навчальним матеріалом. Тут варто мати на увазі, що ефективний спосіб запам'ятовування здатен швидко автоматизуватися. В сфері організації запам'ятовування студенти можуть досягти вражаючих результатів. Ось чому викладачу доцільно затратити деякий час на початку навчального курсу на вироблення прийнятних способів запам'ятовування, з тим, щоб у подальшому більш ефективно організувати весь процес навчання. Оскільки свідоме опрацювання способів запам'ятовування виробляє мотивацію до вивчення і всієї дисципліни, що у подальшому дозволить студентам уникнути ілюзії компетентності у навчанні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Педагогика и психология высшей школы. Серия "Учебники, учебные пособия".- Ростов на Дону, 1998. 544 с.
2. Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія: Навчальний посібник. – К.: Академвидав (Альма – матер), 2005. 360 с
3. <https://www.coursera.org/learn/learning-how-to-learn/home/welcome>

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Завгородня Тетяна Костянтинівна

*доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри,
ДВНЗ Прикарпатський національний університет імені
Василя Стефаника
king_feodor@ email. ua*

Сьогодні українська вища освіта стоїть перед значними викликами, обумовленими позитивними змінами та новими освітніми орієнтирами, які відбуваються в світі, культурно-освітніми процесами, що спостерігаються в європейських країнах. Все це вимагає реформування вищої освіти, пошук нових шляхів розв'язання проблеми, своєчасну відповідь на виклики часу.

Враховуючи це, мета сучасної вищої школи включає підготовку конкурентоспроможних фахівців, які здатні здійснювати побудову конкурентоздатної економіки. Тому, одним із актуальних питань сьогодення є забезпечення якості освіти взагалі, і вищої зокрема, та приведення її у відповідність міжнародним стандартам. Це є стимулом до моніторингу якості національної системи освіти, яку визнала Рада Європи, головним завданням якої є створення єдиного європейського освітнього простору. Все це підкреслює актуальність даної проблеми.

Питання якості освіти взагалі й вищої зокрема значне місце відводиться і у Законі України «Про вищу освіту». Так в статті першій зазначеного документу дається визначення термінам: «якість вищої освіти» та «якість освітньої діяльності», а розділ V присвячено питанню забезпечення якості вищої освіти [1]. Слід зауважити, що ці два терміни взаємопов'язані: якість освітньої діяльності у ЗВО впливає на якість вищої освіти. Водночас остання коректує освітню діяльність закладу і кожного викладача зокрема. Висвітлюючи обрану проблему, ми робимо аналіз наукових розвідок дослідників різних країн, присвячених якості вищої освіти; а також результатів якості освітньої діяльності (рівень організації освітнього процесу у ЗВО, що відповідає стандартам вищої освіти й забезпечує здобуття особою якісної вищої освіти).

В сучасних умовах проблема моніторингу якості освіти є предметом наукового дослідження в працях вітчизняних (А.Дурдас, І.Іванюк, В.Конограй, О.Локшина, Т.Лукіна, О.Ляшенко, Н.Никифорова, О.Овчарук, О. Пермякова, Ж. Чернякова та ін.) та зарубіжних (Р.Барнет, Л.Харві, П.Якобссон та ін.) учених.

Аналіз публікацій з даної проблеми засвідчує, що науковці значну увагу приділили висвітленню досвіду моніторингу якості вищої освіти в зарубіжних країнах. Значна кількість наукових пошуків дослідників даної проблеми присвячена визначенню сутності понять «моніторинг», «якість освіти». Так, наприклад Ж.Чернякова в статті «Моніторинг якості інтернаціоналізованої освіти: досвід Великої Британії» опирається на визначення категорії якості освіти, яке визначено у документі «Оцінка якості вищої освіти у Великобританії», в якому під якістю вищої освіти розуміють рівень знань і вмінь, якими студент оволодів під час навчання за умови ефективного викладання, підтримки, оцінювання [6]. А поняття «моніторинг», з точки зору дослідниці, є категорією багатоаспектного трактування: «як постійний контроль, ретельне дослідження», як «основний засіб вивчення навчальних досягнень студентів ЗВО», як «система інструментарію яка здатна оцінити ефективність освітнього процесу, передбачити подальші кроки до його підвищення, вивчення та врахування досвіду тих країн, де така система діє на високому рівні. Також Ж.Чернякова схарактеризувала зміст діяльності міжнародних організацій і, в першу чергу, агентств із контролю якості вищої освіти у Великій Британії. Так, створені у країні міжнародні організації з контролю якості освіти розробили основні напрями оцінки якості міжнародних освітніх програм транснаціональної освіти, а також програми у різних галузях, що відповідає сучасним вимогам ринку праці [6, с. 198]. Заслугує на увагу й висновок автора не тільки про розробку теоретичних положень досліджуваної проблеми, але й практичне значення, а саме – розробка спеціальних інструментаріїв та прийняття особливих заходів щодо контролю якості освіти. Заслугою автора є й узагальнення в таблиці змісту діяльності окремих національних організацій або агентств з контролю якості освіти [6, с.198]. У цілому дослідницею визначено та розкрито методіку реалізації зовнішнього та внутрішнього моніторингів якості освіти в національній освітній системі країни.

Одночасно Ж.Чернякова зазначає, що міжнародна організація стандартизації пропонує перелік інтернаціоналізаційної діяльності, який зареєстрований та включений до моніторингу якості інтернаціоналізованої освіти [6, с. 200].

Отже, провести моніторинг якості освіти та визначити міжнародні освітні стандарти в контексті інтернаціоналізації європейського освітнього простору ВНЗ Великої Британії допомагають запрошені зовнішні екзаменатори, які є незалежними.

Переосмислення традиційної системи оцінювання знань учнів/студентів спостерігається й у Франції – країні, яка, як зазначає О. Пермякова, «здійснює пошук нових форм ефективності діагностики якості освіти відповідно до єдиних європейських стандартів, може бути цікавим і корисним для української освітньої спільноти» [5]. Автор наголошує на особливостях проведення моніторингу якості навчання в закладах освіти Франції в контексті сучасних міжнародних моніторингових досліджень і підкреслює, що головне завдання проведення моніторингу в освіті спрямоване на забезпечення її якості. Освітні департаменти Франції надають великого значення не лише моніторингу якості навчання на національному рівні, а й приділяють значну увагу міжнародним моніторинговим проектам з урахуванням національних надбань французької вищої школи. Це досягається за рахунок певних заходів: професіоналізації університетів з відкриттям нових спеціальностей, можливої інтеграції освітнього процесу і наукових досліджень, а головне – підтримки високої якості освіти через удосконалення процедур, механізмів і стимулів системи контролю її якості [2, с. 135]. Одночасно слід зазначити, що процеси реформування системи вищої освіти Франції торкнулись і структури навчальних програм, їх змісту й якості надання освітніх послуг. Тобто державні структури намагаються змінити підхід з прямого контролю сфери вищої освіти на здійснення стратегічного управління. Так, у 2006 році для забезпечення якості освіти було створено урядовий орган AERES, завдання якого є перевірка і оцінювання якості, стратегій, розроблених саме освітянами та дослідниками. Міністерство один раз в чотири роки укладає з закладами вищої освіти нову угоду тільки після проходження процедури акредитації через AERES. Окрім цього урядовий орган здійснює комплексне

інспектування, що дає змогу виділити критерії вимірювання результатів й оцінювання ефективності діяльності закладів вищої освіти [2, с.136].

До європейського освітнього простору входить і Румунія, яка будучи учасником проекту «Імплементція системи забезпечення якості освіти через співробітництво університету-бізнесу-уряду в ЗВО», досягла ступеня «чудової продуктивності» у 8 показниках з 20-ти. 30-35 вишів країни різних форм власності відповідають досить високим стандартам якості освіти. З вересня 2009 р. Румунське агентство щодо забезпечення якості вищої освіти є членом Європейської асоціації із забезпечення якості вищої освіти [4, с. 362-363].

Цікавим для України також є досвід вирішення проблеми якості вищої освіти країн Балтії, де освіта відзначається високою якістю, а заклади вищої освіти є одними з кращих у Європі. Вони реформують зміст і структуру вищої освіти, а оцінка її якості, згідно з декларацією про співпрацю в галузі гарантії якості вищої освіти, здійснюється міжнародними комісіями, до складу яких включені зарубіжні експерти з країн ЄС. У країнах Балтії переважають, як зазначає автор, експертні форми оцінки якості освітніх програм, увага до внутрішньо університетської освітньої політики й системи контролю якості (відвідування, бесіди, різноманітні форми контролю тощо). Однак слід наголосити, що подібність в оцінці якості освіти в цих країнах не заважає їм мати й індивідуальні особливості, які досить переконливо розкриває автор[3].

Заслужують на схвалення матеріали навчально-методичного посібника «Імператив якості: вчимося цінувати і оцінювати вищу освіту» підготовленого авторським колективом науковців - учасників міжнародного проекту «Національна система забезпечення якості і взаємної довіри в системі вищої освіти - TRUST» (упорядник: Роман Добко). У виданні представлено результати наукових пошуків дослідників українських та європейських університетів, представників різних Європейських та українських міністерств й асоціацій. Так, обґрунтовано важливість концептуального підходу до забезпечення якості вищої освіти в Україні, визначено цілісну уяву про проблеми забезпечення якості вищої освіти в Україні і шляхи їх розв'язання.

У цілому наліз публікацій вітчизняних науковців з проблем моніторингу якості вищої

освіти в зарубіжних країнах засвідчує, що українським органам освіти варто взяти до уваги політику провідних європейських країн щодо вимірювання стандартів якісної вищої освіти в контексті міжнародних вимог. Водночас важливо щоб, враховуючи досвід європейської вищої школи моніторингу якості освіти в контексті сучасних євроінтеграційних процесів, зберегти національну ідентичність вищої освіти в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про вищу освіту» № 1556-VII від 1 липня 2014 р. – Електронний ресурс. Режим доступу: vnz.org.ua/zakonodavstvo/111-zakon-ukrainy-pro-vyschu-osvitu.
2. Дурдас А. Вища освіта Франції в контексті сучасних євроінтеграційних процесів /А.Дурдас // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. Сер. Педагогічні науки. – Київ, 2017. – Вип. №1-2 (5051). – С.132-137.
3. Конограй В.В. Система оцінки якості вищої освіти в країнах Балтії: порівняльний аналіз /В.В.Конограй//Педагогічні науки: теорія історія, інноваційні технології. –Суми, 2015. –№ 10. –С. 345-355.
4. Никифорова Н.О. Румунський досвід забезпечення якості вищої освіти згідно стандартів ESG. Н.О. Никифорова // Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Стратегічний потенціал державного та територіального розвитку (4-5 жовтня 2018 р.). – Маріуполь. 2018. – С. 362-364.
5. Пермякова О.Г. Моніторинг якості освіти Франції у контексті міжнародних досліджень. *Електронний ресурс.* Режим доступу: www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/pspo/2005_8_1/.../permyakova.pdf
6. Чернякова Ж.Ю. Моніторинг якості інтернаціоналізованої освіти: досвід Великої Британії /Ж.Ю.Чернякова//Наукові записки НДУ ім. М.Гоголя. Психолого-педагогічні науки. – Нежин, 2013. –№ 3. –С.196-201.

АДАПТАЦІЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ В РАКУРСІ ВИМОГ РОБОТОДАВЦЯ

Загородня Тетяна Миколаївна

кандидат технічних наук,

Сумський державний університет

zaporos12@ukr.net

Інтерес до вивчення ринку освітніх послуг не знижується і в умовах сьогодення. Дослідженнями теоретичних та практичних проблем функціонування ринку освітніх послуг займаються такі науковці, як Н. Авшенюк, Б. Данилишин, М. Долішній, Г. Товканець та інші. Згідно аналізу результатів останніх досліджень і публікацій можна зробити висновок про недостатнє висвітлення розв'язання питання постійно змінних вимог роботодавців та освітніх послуг, що надаються в сучасних вищих навчальних закладах.

За даними міжнародних досліджень 84 % випускників вищих навчальних закладів (ВНЗ) США одразу влаштовуються на роботу, щодо Японії – ця цифра становить 92 %, чого не можна сказати про нашу країну. На сьогодні лише близько 46 % випускників українських ВНЗ влаштовуються на роботу після отримання диплому. Згідно останніх досліджень роботодавці все частіше незадоволені рівнем підготовки та компетенцією здобувачів роботи. Зокрема, згідно дослідження Світового Банку, чотири з десяти компаній, що працюють у ключових сферах, заявляють про значний розрив між навичками, які мають їх робітники, та цілями, які ставить перед собою бізнес [1].

У цьому контексті одним із пріоритетних завдань університету є створення інформаційної системи збору та аналізу і статистичних даних щодо вимог роботодавця. Це обумовлено невідповідністю між набором компетентностей, які формуються під час навчання у майбутнього фахівця і набором компетентностей, які висуває роботодавець (причому останні динамічно нестабільні) (Рис.1).

Розробці та проблемам впровадження систем управління (ERP), присвячено значну кількість робіт. Стали з'являтися розробки корпоративних систем для управління

вузами але немає системи, що охоплює всі аспекти навчального процесу на рівні «викладач – студент – роботодавець».

Проблема:

розрив між вимогами
роботодавця і
компетентністю випускників

Задача:

побудова адаптивної технології
навчання з метою мінімізації розриву
(відхилення) від вимог роботодавця

Рисунок 1. Наочне зображення існуючої проблеми і задачі сучасних ВНЗ

Існуюча зараз у ВНЗ організація навчального процесу, передбачає використання програмного забезпечення найчастіше в якості технічних засобів навчання. У провідних зарубіжних вузах здійснено перехід до використання інформаційних технологій в управлінні навчальним процесом. У вітчизняних ВНЗ створюються і починають використовуватись подібні інформаційні технології, які використовують чіткі дані, проте майже не використовується інформація, отримана в умовах невизначеності та ризику і яка ґрунтується на використанні слабкоструктурованих даних. Але більшість даних, якими доцільно оперувати під час навчання студентів є саме слабко структурованими, отриманими в умовах невизначеності

Варто зауважити, що застосування різних технологій переробки інформації до одних і тих самих вхідних даних відкриває можливості отримання різних вихідних продуктів, що призводить до різних рішень. Використання можливостей сучасних інформаційних технологій дозволяє викладачу трансформувати структуру процесу навчання, оптимізувати навчальний процес, підвищити ефективність навчання.

Ми пропонуємо використовувати розроблену нами інформаційну технологію підтримки прийняття рішень, яка дозволяє підвищити рівень компетентності випускника і підготувати його під вимоги роботодавців, тим самим скоротити час адаптації випускника на робочому місці. Це в подальшому дозволяє досягти рівня професіонала значно швидше ніж за традиційної траєкторії навчання.

Пропонована інформаційна технологія використовує метод співставлення вимог роботодавця з варіантами реалізації навчального процесу, що дозволяє скорегувати навчальні програми для забезпечення необхідного рівня компетентності на основі онтологічного подання та застосування методу деформованих конфігурацій для визначення параметрів навчального процесу.

Нами запропоновано новий підхід до забезпечення компетентності випускників ВНЗ з урахуванням вимог роботодавців, який покладено в основу прикладної інформаційної технології. Загальна схема запропонованої інформаційної технології полягає у тому, що експерт приймає рішення після закінчення кожного навчального модулю щодо зміни параметрів індивідуальної складової навчального процесу. На рівень сформованих компетенцій впливає якісне та кількісне змістовне наповнення навчального модулю.

ЛІТЕРАТУРА

1. <https://tyzhden.ua/Economics/173301>
2. Загородня Т. М. Використання систем підтримки прийняття рішень при оцінюванні сформованого рівня компетентності фахівців технічних спеціальностей / Т. М. Загородня / Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». – Харків : НТУ «ХПІ», 2014. – № 40 (1083). – С. 25-33.

ФОРМИРОВАНИЕ ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ ГОТОВНОСТИ К МАТЕРИНСТВУ У
СТУДЕНТОК УЧРЕЖДЕНИЯ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

Захарук Наталья Сергеевна
преподаватель,
БГПУ имени Максима Танка
natasha_8205@mail.ru

В настоящее время правомерно говорить о материнстве как самостоятельном психологическом феномене, требующем целостного научного подхода. Это обусловлено определяющей ролью матери в развитии личности ребенка, сложной структурой материнского поведения, множественностью его культурных и индивидуальных вариантов, а также обилием современных исследований в данной области.

Современные исследования значительно расширяют спектр тем, связанных с проблемой материнства. Так изучаются качества матери, необходимые для создания оптимальных условий для развития ребенка (Е. И. Исенина, Т. И. Барановская, Е.В. Попцова, Н. Н. Авдеева, Н. А. Хаймовская, О. В. Баженова, Г.Г. Филиппова и др.), мотивация материнского поведения (Р. К. Махмутова), образ матери и его формирование в онтогенезе (Т.Г. Киселева, Е.В. Понамарева) [3; 5].

На наш взгляд, необходим комплексный подход к изучению феномена материнства, на основании которого должно строиться исследование психологической готовности к материнству. В связи с обозначенной социокультурной ситуацией чрезвычайно важным и актуальным становится вопрос подготовки подрастающего поколения к выполнению материнских функций. Очень важно, чтобы воспитание будущих матерей производилось не только в семье, но и в системе образования. Это позволит решать проблему психологической и нравственной подготовки девушек к материнству, к осознанию и принятию миссии матери и ответственности за рождение

и воспитание ребенка.

Существуют эмпирические исследования ценностного характера родительства и материнства в студенческом возрасте. Так, в исследовании О.В. Алифиренко показана позиция студентов педагогического вуза по отношению к материнству, которая, в основном носит позитивный характер: семья, материнство, ребенок являются ценностно значимыми категориями, что, автор связывает со спецификой получаемого образования. «Ребенок воспринимается студентами как ценность, понимается значимость взрослого человека в его личностном формировании. В основу детско-родительских отношений, по мнению молодых людей, должен быть положен принцип гуманизма, проявляющийся в понимании, уважении ребенка, любви к нему» [1].

Отношение к материнству, и формируемая на этой основе психологическая готовность к материнству определяются семейным фактором, характером детско-родительских отношений. Так, Е.Ю. Шулакова в своем исследовании установила, что «психологическая готовность к позитивному осознанному материнству у девушек, готовящихся к семейной жизни, и беременных женщин определяется совокупностью условий, связанных с состоянием их психического, психологического и духовно-нравственного здоровья, а также образом жизни и характером детско-родительских отношений в их семьях» [6].

На этапе теоретического анализа по теме исследования был сделан вывод о том, что готовность к материнству не может рассматриваться только с точки зрения эффективности функционирования матери как основного фактора, определяющего качество развития ребенка. Психологическая готовность к материнству проявляется не только (или не столько) в готовности создать для ребенка все необходимые условия развития и полноценно удовлетворить его потребности, но и в готовности к действию в новых условиях как цельная и самоценная личность. Полноценное материнство предполагает рассмотрение его женщиной как возможности расширения собственных жизненных перспектив, творческих способностей, приобретения нового уникального опыта и подтверждения зрелости своей личности. Исключительная специфичность

феномена материнства в том, что это период приобретения женщиной уникального опыта на всех уровнях своего бытия: духовном, телесном, межличностном, личностном и т.д.

Для организации эмпирического исследования психологической готовности к материнству студенток и выявлению ее уровней была применена методика «Психологическая готовность к материнству» (ПГКМ) [4]. Данный метод опирается на изучение мотивационно-ценностного компонента психологической готовности к материнству (отношение к себе и ребенку как самоценности, стремление к самореализации, альтруистическая направленность, нравственно-духовные ценности). Общий уровень психологической готовности к материнству рассчитывается как сумма всех изученных показателей. Необходимо отметить, что утверждения, включенные в опросник, фактически являются переформулированными запросами (волнующие темы, жалобы, проблемы), связанными с материнством, предъявленные респондентами, в результате проведения опроса и консультативной работы автора с ними.

В основу исследования содержательных аспектов готовности к материнству, положены определенные показатели генеза материнства, что отражает уровень готовности к материнству и служит основанием для прогноза эффективности последующего материнского поведения. На основе своего исследования С. Ю. Мещярякова выделяет и описывает три уровня психологической готовности к материнству [2]:

- низкий уровень готовности к материнству, характеризуемый наличием колебаний в принятии решения иметь ребенка, преобладании негативных ощущений и переживаний в период беременности;

- высокий уровень готовности к материнству, присущий женщинам, не испытывающий колебаний в принятии решения иметь ребенка. Для данной группы женщин характерно радостное принятие своей беременности;

- средний уровень готовности к материнству, который проявлялся в в

противоречивой установке на воспитание.

В исследовании приняли участие 100 студенток факультета дошкольного образования учреждения образования «Белорусский государственный педагогический университет имени Максима Танка».

На основании полученных данных были выделены три группы девушек по уровню ПГКМ: высокий уровень ПГКМ – 16% респондентов, средний – 70%, низкий – 14%. Таким образом, в группе студенток доминирует средний уровень психологической готовности к материнству.

Качественный анализ ответов говорит о том, что респонденты не склонны полностью согласиться с предложенными утверждениями, что свидетельствует о процессе формирования данного феномена (психологической готовности к материнству). Наиболее позитивно рассматриваются следующие категории ответов в обеих группах. Все респонденты не готовы принять тот факт, что рождение ребенка связано с определенными испытаниями (недосып, ограничение свободы и т.д) и готовы к переменам в своей жизни и о том, что они не сразу будут хорошо понимать своего ребенка. При этом они скорее согласны, что от качества материнской заботы будет зависеть дальнейшая жизнь ребенка и готовы это осуществлять. Наибольшую вариативность ответов с диапазоном ответов от «нет, не верно» до «пожалуй верно» со значительным числом «не знаю» получает у респондентов «готовность к принятию разнообразия проявлений материнства и ограничением себя ради ребенка». Значительная часть респондентов сомневаются в своей готовности к материнству и тем, что оно связано с новыми перспективами. Что таким образом подтверждает результаты данного исследования относительно доминирования среднего уровня психологической готовности к материнству.

Можно сказать, что психологическая готовность к материнству у студенток является на стадии формирования, преобладание среднего уровня определяет тревожное, амбивалентное материнское отношение, где отмечена пониженная или недостаточная ценность ребенка, когда преобладающими являются ценности из

других потребностно-мотивационных сфер. Поэтому так важно использовать ресурсы образовательной среды учреждения высшего образования для формирования позитивной направленности на материнство и повышения уровня психологической готовности к материнству.

ЛИТЕРАТУРА

1. Алифиренко О. В. Позиции студентов педагогического вуза по отношению к материнству / О. В. Алифиренко // Известия ВГПУ. – 2008. – №9. – С. 245–249
2. Мещерякова С. Ю. Психологическая готовность к материнству / С. Ю. Мещерякова // Вопросы психологии. – 2000. – № 5. – С. 12 -16
3. Киселева Т. Г. Женский образ в социокультурной рефлексии: монография / Т. Г. Киселева. – М. – 2002. – 230с.
4. Скоромная Ю. Е. Субъективная готовность к материнству как психологический феномен : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.13 / Ю. Е. Скоромная. – Москва, 2006. – 217 с.
5. Пономарева Е. В. Психологические особенности формирования образа материнства в онтогенезе / Е. В. Пономарева // ИСОМ. – 2013. – №2. – С. 161–164.
6. Шулакова Е. Ю. Формирование психологической готовности девушек к здоровому образу жизни и осознанному материнству : Дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / Е. Ю. Шулакова. – Н. Новгород, 2002. – 201 с.

ІНТЕГРАЦІЯ ЗНАНЬ З ФІЗИКИ І МАТЕМАТИКИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ

Ільяшенко Дар'я Вячеславівна

здобувач освіти,

Національний педагогічний університет

імені М.П. Драгоманова

20fmf.d.iliashenko@std.npu.edu.ua

Чумак Микола Євгенійович

доктор педагогічних наук, завідувач кафедри теорії та

методики навчання фізики і астрономії,

Національний педагогічний університет

імені М.П. Драгоманова

chumak.m.e@gmail.com

Сучасне суспільство потребує від школи формування різноспрямованої особистості, яка вміє міркувати, бачити рішення складних завдань і вирішувати їх.

Для того щоб система традиційного навчання задовольняла вимоги, які диктує європейський освітній простір, потрібні нові форми організації освітнього процесу, наприклад: продуктивне навчання, пошукова і творча діяльність, інтегроване навчання та інші.

Одним з найважливіших компонентів творчої діяльності є творче мислення. Воно носить динамічний характер, який можна описати, як сукупність інтелектуальних операцій, які пронизують різноманітні особисті рівні мислення [1, С. 34]. Під інтелектуальними операціями розуміємо процес оперування структурними одиницями мислення: образами, поняттями, символами тощо.

Дж. Гілфорд (J. P. Guilford) є одним із перших, хто досліджував творче мислення. Він виділив чотири його особливості: оригінальність, незвичайність ідей; семантична гнучкість - здатність бачити об'єкт під різними кутами зору; образна гнучкість -

здатність змінювати сприйняття об'єкта, для того щоб побачити його приховані сторони та можливість спільно переглядати різні ідеї в невизначеній ситуації [2].

Грахам Уоллес (G. Wallas) [3] використовуючи дані самоспостереження, розмежував чотири стадії творчого процесу: підготовка, дозрівання, осяяння і перевірка істинності.

Тепер зупинимося на інтегрованому навчанні та розглянемо його на прикладі двох шкільних навчальних предметів: фізики і математики. Інтегроване навчання допомагає розвинути науковий стиль мислення в учнів, підвищує якість їх знань, розширює світогляд, дозволяє формувати у них інтерес до науково-дослідницької діяльності, підвищує інтерес до предметів і показує взаємозв'язок предметів, що вивчаються. В основу інтегрованого навчання закладено інтегрований урок.

Суспільні процеси, що полягають у позитивному ставленні до креативу є достатньо зрозумілими, їх мета пояснюється привабленням покупця, клієнта, інвестора тощо. Цього легко досягти, якщо вразити його уяву, щоб все, що він побачить, запам'яталося чимось відмінним від звичного.

Для реалізації одного з завдань нашого дослідження, яке передбачало розробку та впровадження в освітній процес методичних особливостей інтеграції знань з фізики та математики як засобу формування творчого мислення в учнів під час різних форм роботи, ми, обрали тему «Математика - надійний інструмент для фізики». В рамках означеної теми було проведено п'ять інтегрованих з математикою уроків, одним з яких був розроблений нами урок «Математика як допоміжний засіб фізики». На уроках математики учні вчать працювати з математичними виразами, а завдання викладання фізики полягає в тому, щоб познайомити учнів з переходом від математичних моделей до фізичних явищ, закономірностей, демонстрації зв'язків між ними. Освітнім завданням цього уроку є представлення застосування математичного апарату при розв'язуванні задач з фізики методом пропорцій.

На нашу думку, дієвою формою інтеграції знань з природничих дисциплін також

є проектна діяльність. Для ефективної роботи над проектом, доцільно створити сайт для спільної роботи учнів та учителів.

Інтеграція таких предметів, як фізика та математика дозволяє не тільки поєднувати обидва предмети, а й підвищити успішність учнів та розвивати у них творче мислення. Вона є дієвим засобом формування всебічно розвинутої особистості. Інтеграція знань з фізики та математики забезпечує не лише успішне засвоєння навчального матеріалу учнями, а й відбувається розвиток творчого мислення, розвиток їх самостійності, активності, наполегливості, цілеспрямованості, прагнення до творення чогось нового, вміння знаходити рішення в нестандартній ситуації, а також прищеплювати любов до фізики як предмету. Мислення учнів розвивається у процесі розв'язування навчальних задач, створення проектів тощо. Складання фізичних задач сприяє розвитку творчого мислення учнів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Губенко О. В. Психологічна діагностика й активізація у старшокласників й молоді творчих науково - технічних здібностей: науково-методичний посібник. – К.: Педагогічна думка, 2016. – 228 с.
2. Guilford, J.P. (1950) Creativity, American Psychologist, Volume 5, Issue 9, 444–454.)
3. Wallas, G. (1926). The art of thought. London: Jonathan Cape.

РОЗВИТОК ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ ПІД ЧАС НАВЧАЛЬНИХ ЕКСКУРСІЙ З ФІЗИКИ В ПРИРОДУ

Касянова Ганна Володимирівна
*кандидат педагогічних наук, доцент,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова
avk9292@gmail.com*

Навчальні екскурсії – це один з видів навчально-виховної роботи з фізики. Вони є ефективним засобом розширення кругозору учнів та розвитку їх інтелектуальних здібностей.

Про необхідність і доцільність проведення занять на лоні природи писав видатний педагог В. О. Сухомлинський. На таких заняттях в учнів розвивається вміння спостерігати явища, які відбуваються у навколишньому середовищі, розкривати їх фізичну сутність. Під час екскурсій учень має змогу знайти підтвердження засвоєним у класі теоретичним положенням, порівняти результати демонстраційних і фронтальних експериментів із перебігом явищ у природі. При цьому вчитель повинен враховувати, що передбачені для спостереження явища і закономірності у природі тісно взаємопов'язані, а це означає, що учня необхідно навчити визначати головне і зосереджувати увагу на його вивченні.

Об'єктами таких екскурсій можуть бути природні об'єкти: парки, водойми, річки, луки, ліс, ботанічні сади, заповідники тощо.

На відміну від фронтального та демонстраційного експерименту, що проводяться вчителем на уроках фізики, під час якого фізичне явище часто доводиться вилучати з його природних умов, спрощувати, створюючи штучні умови, на екскурсіях є можливість спостерігати явища, що відбуваються в реальних умовах, у взаємозв'язку з іншими. Це дає учням конкретні і живі уявлення про ті явища і об'єкти, про які на уроці вони дістають лише схематичні і обмежені відомості.

Проведення екскурсій з фізики, зокрема, з метою вивчення фізичних явищ у живій природі, відкривають досить широкі можливості для розвитку інтелектуальних здібностей учнів, таких як дивергентне та конвергентне мислення, увага, уява та пам'ять.

Навчальне спостереження, що відбувається безпосередньо під час екскурсій в природу, учнями основної школи є наочним, свідомим та цілеспрямованим та супроводжується такими розумовими операціями, як аналіз, синтез, порівняння, конкретизації, узагальнення тощо.

Навчальний фізичний експеримент також є можливим та корисним під час екскурсій в природу, оскільки він як метод наукового пізнання, сприяє формуванню світогляду та розвитку інтелектуальних здібностей учнів.

Обсяг і зміст матеріалу екскурсій визначається програмою курсу фізики та чітко визначеною метою екскурсії.

План екскурсії забезпечує послідовність її проведення.

Підготовка вчителя починається з вибору об'єкту екскурсії, можливостей унаочнення фізичних явищ та процесів, "відкриття", дослідження та закріплення фізичних закономірностей, властивостей фізичних тіл, набуття експериментальних компетенцій.

Вчитель визначає знання та уміння, що можуть бути або закріпити учні під час екскурсії, які спостереження та в якій послідовності їм необхідно провести, які задачі можна залучити із навчальної літератури або скласти самостійно за матеріалом екскурсії.

Після чітко визначеної мети, вчитель фізики має скласти план підготовки та проведення навчальної екскурсії в природу, який містить теоретичну, практичну, творчу та оціночну складові.

Перед проведенням екскурсії для вивчення фізичних явищ у живій природі учням можна поставити такі питання: перелічить, які фізичні явища у живій природі

ви побачили або про які явища почули під час екскурсії, наведіть приклади, поясніть, з проявами яких фізичних законів вони пов'язані.

В більшості випадків вчитель сам проводить екскурсію а природу.

Спираючись на програму з фізики, методичні вимоги до проведення екскурсії, рівень знань та можливості учнів, їх запити, він/вона відбирає найбільш цікаві факти, пов'язані з метою та навчальним матеріалом, готує розповідь або евристичну бесіду з учнями, прогнозуючи запитання учнів, що стосуються теми екскурсії.

Щоб підтримувати увагу учнів під час огляду екскурсії, треба ставити їм запитання, які б примушували їх думати і стежити за розповіддю вчителя.

Під час пояснень учні роблять короткі записи, зарисовки, фотографують – це концентрує їхню увагу на необхідному матеріалі та сприяє відтворенню в пам'яті побаченого на екскурсії.

Формою систематизації та контролю знань учнів є екскурсійна карта, підготовлена вчителем та заповнена учнями під час екскурсії.

Складання та використання екскурсійних карт є досить поширеним в за кордоном, проте інноваційним в Україні.

Так після вивчення Розділу 1 «Фізика як природнича наука. Пізнання природи» в 7 класі основної школи ми пропонували екскурсію до Ботанічного парку імені Фоміна з використанням екскурсійної карти.

Під час екскурсії учні спостерігали, робили малюнки, актуалізували опорні знання, систематизували, планували та проводити фізичний експеримент, шукали відповіді на проблемні запитання, навчалися бути креативними.

Досвід проведення такої екскурсії дає можливість стверджувати про розвиток пізнавального інтересу та відповідно уваги, уяви, пам'яті та мислення учнів.

Екскурсійна карта

№	Завдання та задачі.	Розв'язування	
1	Озирніться навколо, Замалуйте 6 фізичних тіл, що вас оточують		
2	Запишіть усі речовини, з яких вони складаються		
3	Підійдіть до водойми, розгляньте басейн та оточуюче його середовище. Які фізичні явища ви можете спостерігати зараз? Систематизуйте їх за видами Результати запишіть у табличку.	Звукові	
		Теплові	
		Електромагнітні	
		Світлові	
		Механічні	
4	Чому дорівнює ціна поділки вимірювальної стрічки?		
5	За допомогою вимірювальної стрічки знайдіть об'єм басейну		
6	Знайдіть дуб та біля нього як найменше 10 жолудів. Методом рядів оцініть довжину та товщину(діаметр) жолудя		
7	Виготовіть палетку з кроком 1 см. Оцініть площу листка клену, липи .		
8	Де в парку можна спостерігати явище дифузії? Поясніть це явище.		
9	Візьміть два камінчика та дві грудки вогкої землі, сильно їх притисніть . Результат замалуйте та поясніть з точки зору МКТ		
10	Розгляньте краплю роси. Що вона вам нагадує? Чому рослини не можна поливати вдень?		
11	В Ботанічному саду живе багато білок. Чим є для білки її хвіст? До якого виду фізичних явищ можна віднести стрибки білки з гілки на гілку?		
12	Прислухайтесь до звуків , що вас оточують, висуньте гіпотезу, чому вони різні? За допомогою лінійки підтвердіть її експериментально.		

Використання екскурсійних карт вчителем дає можливість аналізувати та оцінювати пізнавальну та творчу діяльність учнів, рівень їх навчальних досягнень.

Експерсії в природу дозволяють учителю фізики створювати оптимальні умови для навчання, виховання та розвитку учнів, тому є важливими та необхідними для формування та розвитку інтелектуальних здібностей учнів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бугаев, Александр Иванович. Методика преподавания физики в средней школе : Теорет. основы. [Учеб. пособие для пед. ин-тов по физ.-мат. спец.] / А. И. Бугаев. - М. : Просвещение, 1981. – 288с.
2. Иванова Л.А. Активация познавательной деятельности учащихся. Пособие для учителей.- М.:Просвещение, 1980. – 160 с.
3. Ілляшенко Г. Ю. Навчальні експерсії з фізики. – К.: Рад. Школа, 1968. – 154 с.
4. Сергеев А.В. Наблюдения учащихся при изучении физики на второй ступени обучения. Пособие для учителя. – К.: Радянська школа,
5. Система позакласної роботи з фізики в середній школі. Методичний посібник для вчителів. / За ред З.В.Сичевської. – К.: Рад школа, 1971. – 240 с.
6. Холодная М.А. Психология интеллекта: Парадоксы исследования 2-ое изд, перераб. и доп. СПб.: Питер, 2002. – 272 с.
7. Шарко В.Д. Навчальна практика з фізики. – К.: Фенікс, 2006. 1988.
8. Сердинский В.Г. Эксперсии по физике в средней школе. – М.: Просвещение.1980. – 223 с.

**ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА МАГІСТРАНТІВ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 104 ФІЗИКА ТА АСТРОНОМІЯ**

Кириленко Олена Іванівна
*кандидат педагогічних наук,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова
etfa@ukr.net*

Магістранти, які навчаються на фізико-математичному факультеті за спеціальністю 104 Фізика та астрономія на завершальному етапі професійної підготовки, проходять дві виробничі практики: науково-дослідницьку та науково-педагогічну. Головною метою цих практик є формування у магістрів відповідних компетентностей – здатність, готовність проводити навчальну, виховну роботу у ВНЗ, керувати науковою роботою студентів, проведення самостійних наукових досліджень з фаху [3].

Компетентності – якості, яких повинен набути вчитель, для діяльності, в рамках визначених для нього компетенцій. Компетентності вчителя фізики це сукупність знань, умінь, навичок, ціннісно-сміслових орієнтацій, емоційно-волової регуляції поведінки, мотивації і готовності до діяльності; набутих під час навчання і обумовлених власним досвідом діяльності у галузі навчання фізики та споріднених предметів.

Вони не перевіряються явно, а через результати навчання (кожен з елементів компетентності може бути представлений як результат навчання). **Заплановані результати навчання** – це формулювання того, що, як очікується, буде знати, розуміти і демонструвати студент після закінчення навчання. Порівняння компетентностей і запланованих результатів навчання, пропонує різними освітніми програмами, є, на мій погляд, найкращим способом оцінювання якості

освіти.

При плануванні виробничих практик магістрантів-фізиків на кафедрі експериментальної і теоретичної фізики та астрономії ми пропонуємо використовувати таку структуру та зміст (табл. 1) [1, 2].

Таблиця 1.

Структура та зміст практики

<i>Структура та зміст науково-дослідницької практики</i>	<i>Структура та зміст науково-педагогічної практики</i>
<i>Етап 1. Підготовчий</i>	
<ul style="list-style-type: none"> - настановча конференція; - інструктаж з техніки безпеки; - ознайомлення: з організацією наукової роботи на кафедрі, вимогами та нормативними документами, що регламентують її виконання; з вітчизняними та іноземними джерелами літератури за обраним напрямом дослідження; - планування індивідуального графіку проходження практики. 	
<i>Етап 2. Виробничий</i>	
<ul style="list-style-type: none"> - участь в наукових заходах кафедри; - планування і проведення наукового експерименту; - теоретична науково-дослідницька робота з тематики дослідження; - участь в наукових конференціях; - участь в організації науково-дослідницької роботи студентів молодших курсів; - підготовка: тез для виступу на науковій конференції; статті за темою дослідження; - виконання індивідуального завдання. 	<ul style="list-style-type: none"> - відвідування і аналіз занять викладачів кафедри з різних навчальних дисциплін; - розробка план-конспекту заняття за планом навчальної дисципліни (одне лекційне та одне практичне, семінарське або лабораторне заняття) і його проведення; - підготовка виступу на науковій студентській конференції або засіданні наукового гуртка; - проведення виховного заходу в академічній групі; - проведення експериментальної перевірки методичних рекомендацій, що пропонуються в магістерській роботі.
<i>Етап 3. Обробка та аналіз отриманих даних</i>	
<ul style="list-style-type: none"> - підготовка портфоліо; - систематизація та оформлення результатів дослідження, виконання індивідуального завдання (як розділ/пункт магістерської роботи). 	

Практики магістрантів проводяться у строки, визначені графіком навчального процесу на поточний навчальний рік, що розробляється на основі навчального плану відповідної спеціальності. Терміни проведення практики і кількість кредитів ECTS: науково –дослідницька - 4 семестр, 2 тижні, 3 кредити ECTS = 90 годин; науково-педагогічна 4 семестр, 4 тижні, 6 кредитів ECTS = 180 годин. Норми часу для планування і обліку навчальної роботи з керівництва практикою студентів НПУ імені М.П. Драгоманова визначаються відповідно до "Положення про планування та облік основних видів роботи професорсько-викладацького складу НПУ імені М. П. Драгоманова", затвердженого Вченою радою університету 25.06.2015 р., протокол № 11. Керівник науково-дослідницької практики – 1 година на студента, керівник науково-педагогічної практики – 4 години на студента на період всієї практики.

Практики в навчальному плані плануються окремо, але зручно б було їх об'єднати. Викладач вищого навчального закладу за статусом повинен одночасно займатися навчальною, методичною, дослідницькою, виховною діяльністю. Окремо проведення практик не завжди доцільне: важко спланувати, щоб всі завдання практики були виконанні за таких короткий час. Пропонуємо в робочих програмах планувати комбінований варіант – виділяти завдання дослідницької та педагогічної діяльності.

Після закінчення практики магістрант пред'являє портфолію, яке представляє набір звітних документів, що підтверджує проходження ним практики. Нижче представлено зміст портфолію практиканта з аспектами оцінювання та максимальною кількістю балів (табл. 2).

Портфоліо практиканта

Портфоліо практиканта (аспект оцінювання, максимальна кількість балів)	
<p>за підсумками науково-дослідницької практики:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Титульний лист. 2. Зміст. 3. Вступ (звіт практиканта про проходження науково-дослідницької практики). 4. <i>Бібліографія</i> (стислий аналіз науково-інформаційних джерел, проаналізованих практикантом та відібраних для написання магістерської роботи) – 10 балів; 5. <i>Відзив на наукову роботу</i> (статтю, автореферат дисертації, наукову роботу учня або студента) – 10 балів. 6. <i>Реферат наукової публікації</i> за проблематикою дослідження – 10 балів. 7. <i>Текст доповіді виступу на науковій конференції</i> (апробація результатів дослідження) – 10 балів. 8. <i>Текст статті</i> (ксерокопія) з обраної проблематики дослідження, підготовлена до друку згідно з вимогами ВАК України – 10 балів. 9. <i>План-конспект засідання наукового гуртка</i> (іншого науково-організаційного заходу) для студентів молодших курсів – 10 балів. 10. <i>Аналіз відвіданого наукового заходу</i> – 10 балів. 11. <i>Оформлення результатів виконання індивідуального завдання</i> (як розділ/пункт магістерської роботи) – 10 балів. 12. Додатки (щоденник практиканта) <p><i>Захист поданого портфоліо практики</i> – 20 балів.</p>	<p>за підсумками науково-педагогічної практики:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Титульний лист. 2. Зміст. 3. Вступ (звіт практиканта про проходження науково-педагогічної практики). 4. <i>Відвідування і обговорення лекції, практичного (семінарського, лабораторного) заняття</i> – 10 балів; 5. <i>Тези виступу на студентській науковій конференції (засідання наукового гуртка)</i> – 15 балів. 6. <i>План-конспект підготовленого і проведеного лекційного заняття</i> – 20 балів. 7. <i>План-конспект підготовленого і проведеного практичного (лабораторного, семінарського) заняття</i> – 20 балів. 8. <i>План-конспект проведеного виховного заходу в академічній групі</i> – 15 балів. 9. <i>Психолого-педагогічний аналіз відвіданого заняття</i> – 10 балів. 10. <i>Психолого-педагогічний аналіз проведеного виховного заходу</i> – 10 балів. 11. Додатки (щоденник практиканта).
Максимальна сума балів:	
10+10+10+10+10+10+10+10+20 = 100	10+15+20+20+15+10+10 = 100

Підсумкова оцінка проходження науково-дослідницької практики складається із суми балів, які виставляються комісією на основі розгляду портфоліо практиканта та усного захисту його основних положень та виставляється за 100-бальною шкалою. Підсумкова оцінка проходження науково-педагогічної практики складається із суми балів, які виставляються комісією на основі розгляду портфоліо практиканта та виставляється за 100-бальною шкалою. Підсумкова атестація за результатами практики з оцінкою (диференційований залік) є складовою частиною загальної оцінки результатів діяльності магістранта на практиці.

Зміст і послідовність проведення виробничих практик має бути чітко визначеними, відповідати навчальному плану та освітньо-науковій програмі підготовки магістра. Діяльність магістрантів і викладачів повинна плануватися та регламентуватися в робочій програмі практики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Робоча програма «Виробнича, науково-дослідницька практика», розглянута і схвалена на засіданні кафедри ЕТФА 12 вересня 2018 року, протокол №2 (розробники: к.ф.-м.н., проф. Грищенко Г.О., к.п.н., Кириленко О.І).
2. Робоча програма «Виробнича, науково-педагогічна практика», розглянута і схвалена на засіданні кафедри ЕТФА 12 вересня 2018 року, протокол №2 (розробники: к.ф.-м.н., проф. Грищенко Г.О., к.п.н., Кириленко О.І).
3. Положення про організацію та проведення практик студентів Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова / Укладачі: Р. М. Вернидуб, Н. Ю. Верпатова, Г. І. Мухіна. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2019. – 44 с.
- 4.

НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА ЯК ПРЕДМЕТ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Кобзар Жанна

аспірантка кафедри теорії

та методики навчання фізики і астрономії,

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

ZhannaDmytrenko@gmail.com

З часу відкриття на вітчизняних теренах перших класичних університетів і до сьогодні науково-дослідна робота вважається однією із найбільш перспективних та показових сфер інтелектуальної діяльності. Разом із тим, наявні внутрішньодержавні соціально-економічні перетворення привели до зменшення показника престижності науково-дослідної роботи, що поступово віддзеркалилося у зниженні зацікавленості молодого покоління до освоєння науково-академічних вершин.

Оптимальна доступність після академічної професійної освіти є досить цінною на світовому ринку праці, адже інтелектуальна складова наукового ступеня засвідчує про рівень активності, особистісного розвитку та індивідуального становлення. Проте, сьогодні складається досить складна кадрова ситуація на ринку висококваліфікованих наукових кадрів, що частково пояснюється тим, що:

- ✓ частина випускників по завершенню навчання вирушає за кордон у пошуках кращого професійного майбутнього;
- ✓ окремі здобувачі успішно закінчивши аспірантуру не бажають працювати у сфері науки та освіти через низький рівень матеріально-технічного забезпечення.

Різке зростання зацікавленості молоді до після академічної професійної освіти, яка спостерігалася наприкінці минулого століття, було виявом значного попиту на висококваліфіковані науково-педагогічні кадри. Здобуття наукового ступеня, шляхом написання науково-дослідної роботи, вже сьогодні не вважається показником

приналежності до певного наукового товариства. Останній факт частково пояснюється тим, що нині вища і після академічна професійна освіта стає у певному розумінні соціальною нормою. Джерелознавчі матеріали засвідчують, що такий масовий характер соціального опанування вершин науково-дослідної роботи потенційними здобувачами привів до зниження якості згаданої підготовки.

Об'єктивно проаналізувавши наявні соціокультурні реалії варто підкреслити, що проведення «аудиту» результативності функціонування сучасної науково-дослідної роботи на рівні цілої держави завдання досить складне та багатоаспектне. Тим не менше, вагомість досліджуваного педагогічного феномена сьогодні важко переоцінити. Підвищений рівень зацікавленості управлінських кіл до модернізації після академічної професійної освіти перш за все націлений на удосконалення існуючої системи підготовки наукових кадрів, що незмінно приводить до формулювання чергової дефініції – «наукоємність національної економіки».

Науково-дослідна робота є особливою сферою людської діяльності, що вирізняється своєю ресурсоємністю, яку можна аналізувати крізь призму цілої низки кількісних показників. Доречність практичного використання таких кількісних показників засвідчує про необхідність уніфікації вимог до пересічного представника наукового товариства, який відкритий до міжнародної співпраці із зарубіжними колегами.

Окремими критеріями оцінки якості сучасної науково-дослідної роботи слугує комплекс наступних показників:

- участь у міжнародних проєктах, які передбачають зовнішнє фінансування;
- наявність опублікованих статей у наукометричних виданнях (Scopus, Web of Science);
- участь у роботі наукових конференцій всеукраїнського та міжнародного рівнів.

На основі викладеного можемо підсумувати, що інтеграційний характер розвитку сучасної науково-дослідної роботи позначений підвищенням рівня ефективності підготовки майбутньої наукової зміни. Ефективність розв'язання цього надскладного завдання компілює до відповідної ресурсної забезпеченості (зокрема, фінансової, кадрової, інфраструктурної та інформаційної). Своєчасний моніторинг за якістю та результативністю науково-дослідної діяльності розкриває усю глибину кадрової підготовки у різноманітних аспектах наукового пізнання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бедный Б., Козлов Е., Максимов Г., Хохлов А. Диагностика потенциала подготовки научных кадров вуза // Высшее образование. 2003. № 4. С. 3–14.
2. Москвичев Л.Н. Диссертация как научная квалификационная работа // Социологические исследования. 2001. № 3.
3. Сенашенко В., Пахомов С., Клейманов А. Модернизация послевузовского профессионального образования // Высшее образование. 2004. № 12. — С. 25–31.

НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Коляда Наталія Миколаївна
*доктор педагогічних наук, професор,
проректор з інноваційних досліджень
та європейської інтеграції,
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини
Koliada_n@ukr.net*

Наука – джерело інноваційного розвитку економіки та добробуту населення. Відповідно до пріоритетних напрямів розвитку науки та основних засад державної освітньої політики України стратегія розвитку наукової та науково-технічної діяльності університету спрямована на підвищення його конкурентоспроможності і прозоре входження до європейського та світового освітньо-наукового простору.

Основна мета наукової діяльності сучасного закладу вищої освіти – максимально ефективний і продуктивний науковий результат, інтегрований у світовий науковий простір.

Програмою діяльності Кабінету Міністрів України (ціль 1.5) визначено ключові показники ефективності наукової діяльності:

- зростання кількості публікацій та кількості цитувань українських учених, які індексуються провідними наукометричними базами даних;
- зростання частки грантового фінансування в загальному обсязі фінансування наукових досліджень та розробок;
- зростання питомої ваги видатків на фінансування наукових проєктів, грантових та стипендіальних програм для молодих учених у загальному обсязі видатків державного бюджету на науку [1].

Основна мета реформування науки – створити умови для українських учених,

за яких вони: інтегровані у світовий науковий простір; максимально ефективні й продуктивні; організаційно та матеріально підтримані державою.

Одночасно із завданнями, які бере на себе уряд, держава, університет працює над підвищенням якісних і кількісних показників наукового продукту. Оскільки рівень ефективності та продуктивності наукової діяльності визначає не лише статус університету як закладу вищої освіти в цілому, його рейтингове місце, але й обсяг фінансування.

Тому сьогодні університет має два основні орієнтири щодо траєкторії подальшого розвитку наукової діяльності:

– показники ефективності наукової діяльності ЗВО, закладені у Формулу розподілу видатків державного бюджету на вищу освіту між закладами вищої освіти (Постанова КМУ від 24 грудня 2019 р. № 1146 «Про розподіл видатків державного бюджету між закладами вищої освіти на основі показників їх освітньої, наукової та міжнародної діяльності») [3];

– показники ефективності наукової діяльності ЗВО, визначені Методикою проведення державної атестації закладів вищої освіти в частині провадження ними наукової (науково-технічної) діяльності (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.03.2019 р. № 338 «Про державну атестацію закладів вищої освіти в частині провадження ними наукової (науково-технічної) діяльності», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 27 червня 2019 р. за № 688/33659, № 689/33660) [2].

Наукова діяльність університету є невід’ємною складовою його функціонування як закладу вищої освіти у процесі підготовки висококваліфікованих фахівців. Вона ґрунтується на тісній інтеграції освіти і наукових досліджень – і не лише в межах університету, а й на державному та світовому рівні.

Перспективи розвитку наукової, науково-технічної діяльності ЗВО актуалізовано за такими складовими: розвиток та оновлення наукової школи; пріоритетні тематичні напрями для ЗВО; дослідницька діяльність молодих учених;

підготовка наукових кадрів; дослідницька інфраструктура; інноваційна та виробнича інфраструктури; академічна доброчесність; популяризація наукового напрямку; науково-технічні заходи; публікаційна активність; наукові видання; співпраця з бізнесом та промисловістю; співпраця з міжнародними закладами та організаціями, іноземними фірмами та виробниками.

Сучасний заклад вищої освіти має ряд конкурентних переваг (ємність ринку, здатність до інновацій, наявність освічених кадрів, наукових шкіл), які дають змогу їй успішно виробляти інтелектуальні продукти, найвигідніші з яких – інновації передусім (але не тільки) науково-технічного характеру. Основою української інноваційної конкурентоспроможності має стати людський капітал, а також знання і результати наукових досліджень, ефективна реалізація яких з можливістю виходу на світові ринки сприятиме розвитку держави.

Показником якості наукової діяльності закладу вищої освіти є публікації науково-педагогічних працівників. Надзвичайно актуальним є представлення наукових здобутків університету на міжнародному рівні. До того ж сучасні тенденції представлення наукових досліджень, посилення ліцензійних умов вимагають від науковця – викладача вищого закладу освіти – подання отриманих результатів до світових періодичних видань і видавництв, що входять до різних наукометричних баз даних.

В науку немає коротких шляхів (японська приказка). Підтвердженням цієї істини є актуальні питання та нагальні нові завдання, що стоять перед закладами вищої освіти. Важливість таких завдань простежується на рівні усіх суб'єктів наукової діяльності університету – науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, кафедр, факультетів, центрів, лабораторій, наукових шкіл – тих, хто з року в рік підтримує наукові традиції університетів, додає (і кількісно, і якісно) наукового результату.

За словами французького філософа Вольтера, успіхи науки – діло часу і

сміливості розуму. Реалії ж сьогодення ставлять перед нами цілу низку нових завдань щодо організації наукової, інноваційної та міжнародної діяльності університету. На такі актуальні питання варто не лише звернути увагу, але й вчасно відреагувати, використовуючи ресурси та інтелектуальний потенціал науково-педагогічних працівників і здобувачів вищої освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Концепції та плани реалізації державної політики щодо досягнення цілей 1.1–1.5 Програми діяльності Кабінету Міністрів України, 2019 р. (*проект*). – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-dlya-gromadskogo-obgovorennya-proyekti-koncepcij-ta-planiv-realizaciyi-derzhavnoyi-politiki-shodo-dosyagnennya-cilej-11-15-programi-diyalnosti-kabinetu-ministriv-ukrayini>.
2. Про державну атестацію закладів вищої освіти в частині провадження ними наукової (науково-технічної) діяльності. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0688-19>.
3. Про розподіл видатків державного бюджету між закладами вищої освіти на основі показників їх освітньої, наукової та міжнародної діяльності. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1146-2019-%D0%BF>.

**НАУКА І ПРАКТИКА ЯК ОСНОВА ПІДГОТОВКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ
ФАХІВЦІВ**

Кондрацька Галина Дмитрівна
*доктор педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри спортивних дисциплін і туризму,
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
kondrgala73@gmail.com*

Відомо, що освіта є траєкторією руху до цивілізаційного поступу та економічного розвитку. Розкрито важливість взаємодії теорії й практики в освітньому просторі закладів освіти у науково-педагогічній та практичній діяльності для підготовки конкурентноспроможного фахівця. Показано траєкторії руху системи освіти для розвитку ринку праці через забезпечення якості вищої освіти в Україні.

Ринок праці ставить свої вимоги до підготовки конкурентноспроможних фахівців різних галузей освіти. Наука і практика має тісний зав'язок між собою для управління сферою освіти. Переглядаючи нормативно-правові документи Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту» та «Концепцію розвитку освіти України на 2015- 2025 рік» варто звернути увагу, що одним із пріоритетів є забезпечення рівного доступу до якості освіти усім громадянам України та перетворення освіти на соціальний ліфт [5]. Міністерство економіки та інфраструктури висуває свої вимоги до сучасних професій та розподілу робочих місць. Соціологічні опитування виявляють у відсотковому відношенні рейтинги сучасних спеціальностей. Окреслені вимоги потребують перегляду взаємодії теорії та практики, яка є в центрі уваги багатьох учених і діячів освіти, а саме питанням теорії і практики у формуванні майбутніх фахівців присвячені роботи (Гончаренко С. [2], Сущенко Л., Тимошенко О. [8] та ін.). У зв'язку з впровадженням концепції НУШ постали нові проблеми перед педагогічною теорією та практикою, де процес взаємодії закладів вищої освіти та загальноосвітніх шкіл має носити компетентнісний характер. На сьогоднішній день до підготовки фахівців

висуваються вимоги володіння компетентностями, які мають носити гнучкий характер і забезпечувати конкурентоспроможність на ринку праці, цю проблему розглядають у своїх дослідженнях (С. Безбородих [1], О.Дубасенюк [4], Г. Кондрацька [6] та ін.).

Зазначимо, що проблемі взаємодії теорії та практики приділяли увагу не лише педагоги-практики, але й науковці С. Важинський [3], Т. Кристопчук [7]. С. Сисоєва [7], Т. Щербак [3]. Так, помітно зміцнилися зв'язки педагогічної науки зі шкільною практикою, відчутнішим став вплив науково-педагогічних досліджень на якість роботи школи.

З'ясувати важливість взаємодії теорії й практики в освітньому просторі закладів освіти у науково-педагогічній та практичній діяльності для підготовки конкурентоспроможного фахівця.

Освіта – це один з основних важелів цивілізаційного поступу та економічного розвитку. Першим напрямом Концепції розвитку освіти є приведення системи освіти відповідно до потреб сучасної економіки та інтеграції України в європейський економічний та культурний простір [5]. Переглядаючи ринок праці можна побачити виклики суспільства до підготовки фахівців з гнучкими фаховими знаннями і вміннями, які швидко перекваліфікуються на суміжні професії.

Нас цікавить проблема вивчення та узагальнення педагогічного досвіду, чи може така діяльність бути науковою. Вона може створювати, а може і не створювати наукове знання. Вивчення та узагальнення педагогічного досвіду є науковою діяльністю, якщо: – здійснюється системне вивчення досвіду; – на засадах наукових технологій здійснюється об'єктивна оцінка ефективності досвіду. Вивчення досвіду може призвести до його негативної оцінки. Але і такі висновки, якщо вони є детальними та ґрунтовними, мають значення для розвитку педагогічної науки та практики. Дещо іншою є ситуація, коли вивчається дійсно дієвий досвід [3].

Досвід багатолітньої роботи говорить про потребу розширення змісту дуальної освіти у ЗВО. Як відомо на сьогоднішній день важливим процесом є принципи укладання освітньо-професійних програм у ЗВО: діалектичний має в необхідності додержання наступності під час переходу від старого до нового, від попереднього до

наступного; принцип об'єктивності, який стверджує: в питаннях науки жодна думка не відіграє вирішальної ролі; принцип достатньої повноти обґрунтування: будь-яке наукове судження повинне бути засноване на експерименті і теоретичних доказах. Зміст освітньо-професійних програм містить теоретичний, методичний та практичний компоненти і має забезпечити поєднання науки і практики у підготовці конкурентноспроможного фахівця.

Визначення значимості компонентів програми у підготовці фахівців має мати обґрунтоване концептуальне підґрунтя і формувати загальні і професійні компетентності відповідно до очікуваних результатів навчання.

Концептуальні засади розвитку вищої освіти в Україні розкривають освіту як основу побудови державної політики. Однак стає очевидним той факт, що освіта та планування економічного процесу розвитку країни незавжди співпадають.

Розглянуто по-крокову модель виходу вищої освіти на конкурентноспроможну платформу:

- першим кроком є моделювання і планування освітнього процесу для майбутніх фахівців,
- по-друге запит ринку праці на освітні послуги необхідних професій,
- по-третє формування центрів перепідготовки та перекваліфікації необхідних фахівців.

Такий особистісно-зорієнтований підхід науки і практики розв'яже завдання прерозподілу місць праці і зробить конкурентноспроможним кожного випускника вищого закладу освіти.

Запропонована модель реалізується за допомогою безперервного принципу підготовки, перепідготовки та перекваліфікації фахівців та формування їх конкурентноспроможності на ринку праці. Відтак, особистісно-зорієнтований підхід розв'яже завдання прерозподілу місць праці для забезпечення економічного зростання країни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Безбородих С. М. Формування конкурентоспроможності майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки. // Безбородих С. М. Дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». – м. Старобільськ – 2016. – 272.
2. Гончаренко С. Методологічні засади побудови педагогічної теорії / Семен Гончаренко // Шлях освіти. – 2007. – № 3. – С. 2–10.
3. Важинський С. Е. Методика та організація наукових досліджень : Навч. посіб. / С. Е. Важинський, Т. І. Щербак. – Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. – 260 с.
4. Дубасенюк О.А. Професійна педагогічна освіта: становлення і розвиток педагогічного знання: монографія / за ред. проф. О.А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – 443
5. Концепція розвитку освіти України на 2015 - 2025 рік від 16.08.2018р.
6. Кондрацька Г.Д. Експериментальне дослідження системи формування професійно-мовленнєвої культури студентів факультетів фізичного виховання / Г. Д. Кондрацька, Н. Б. Кізло // Науково-практичний журнал «Наука і освіта» ПНУ ім. К.Д. Ушинського Одеса, 2017. – С. 127-133.
7. Методологія науково-педагогічних досліджень: Підручник / С.О.Сисоєва, Т.Є.Криstopчук. – Рівне: Волинські обереги, 2013. – 360 с.
8. Тимошенко О.В. Теоретико-методичні засади оптимізації професійної підготовки вчителів фізичної культури у вищих навчальних закладах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / О.В. Тимошенко. — К., 2009. - 35с.

МІЖПРЕДМЕТНІ ЗВ'ЯЗКИ В ПРОЕКТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ З ФІЗИКИ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ

Коростельова Євгенія Юріївна
*аспірантка II року навчання,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова
502fizika@gmail.com*

Навчально-дослідницька діяльність змінює акценти освітньої діяльності із засвоєння знань, умінь на дослідницькі навички та досвід, які сприятимуть прискоренню адаптації молоді до дорослого життя [1]. Під час виконання навчальних проектів вирішується ціла низка різномірних дидактичних, виховних і розвивальних завдань: розвиваються пізнавальні навички учнів, формується вміння самостійно орієнтуватися в інформаційному просторі, висловлювати власні судження, виявляти компетентність [4]. У проектній діяльності важливо зацікавити учнів здобуттям знань і навичок, які знадобляться в житті. Для цього необхідно зважати на проблеми реального життя, для розв'язання яких учням потрібно застосовувати здобуті знання.

Міжпредметні зв'язки є виразом інтеграційних процесів, що відбуваються сьогодні в науці і в житті суспільства. Ці зв'язки відіграють важливу роль у підвищенні практичної і науково-теоретичної підготовки учнів, істотною особливістю якої є оволодіння ними узагальненим характером пізнавальної діяльності [5]. Формування уявлень про сучасну наукову картину світу можливе лише на міжпредметній основі, тому що кожен предмет вносить вклад у розв'язання цієї проблеми.

Для того, щоб досягти цілей навчання потрібно зацікавити дитину. Пошук ідеї для міжпредметної проектної діяльності з фізики- одне з найважливіших міркувань. Іноді школярам просто потрібна невелика допомога у виборі тем, які їх цікавлять.

Відповідаючи на ряд запитань про повсякденні інтереси та заходи, учень допомагає визначити область, яка найкраще підходить для нього.

Далі треба визначитись з методом побудови проекту. Вчені проводять експерименти з використанням наукового методу, інженери слідуєть процесу інженерного проектування на основі творчості.

Обидва процеси можна розбити на кілька етапів, як показано на рисунках 1 і 2 та в таблиці 1.

Таблиця 1.

Порівняння наукового методу і методу інженерного проектування

Науковий метод	Процес інженерного проектування
Вкажіть своє питання	Визначити проблему
Фонові дослідження	Фонові дослідження
Сформулюйте свою гіпотезу, визначте змінні	Вкажіть вимоги
Проектний експеримент, встановлення процедури	Створюйте альтернативні рішення, вибирайте кращі і розробляйте їх
Перевірте свою гіпотезу, провівши експеримент	Побудувати прототип
Проаналізуйте свої результати і зробіть висновки	Тестування і ре-дизайн в разі необхідності
Спілкування	Спілкування

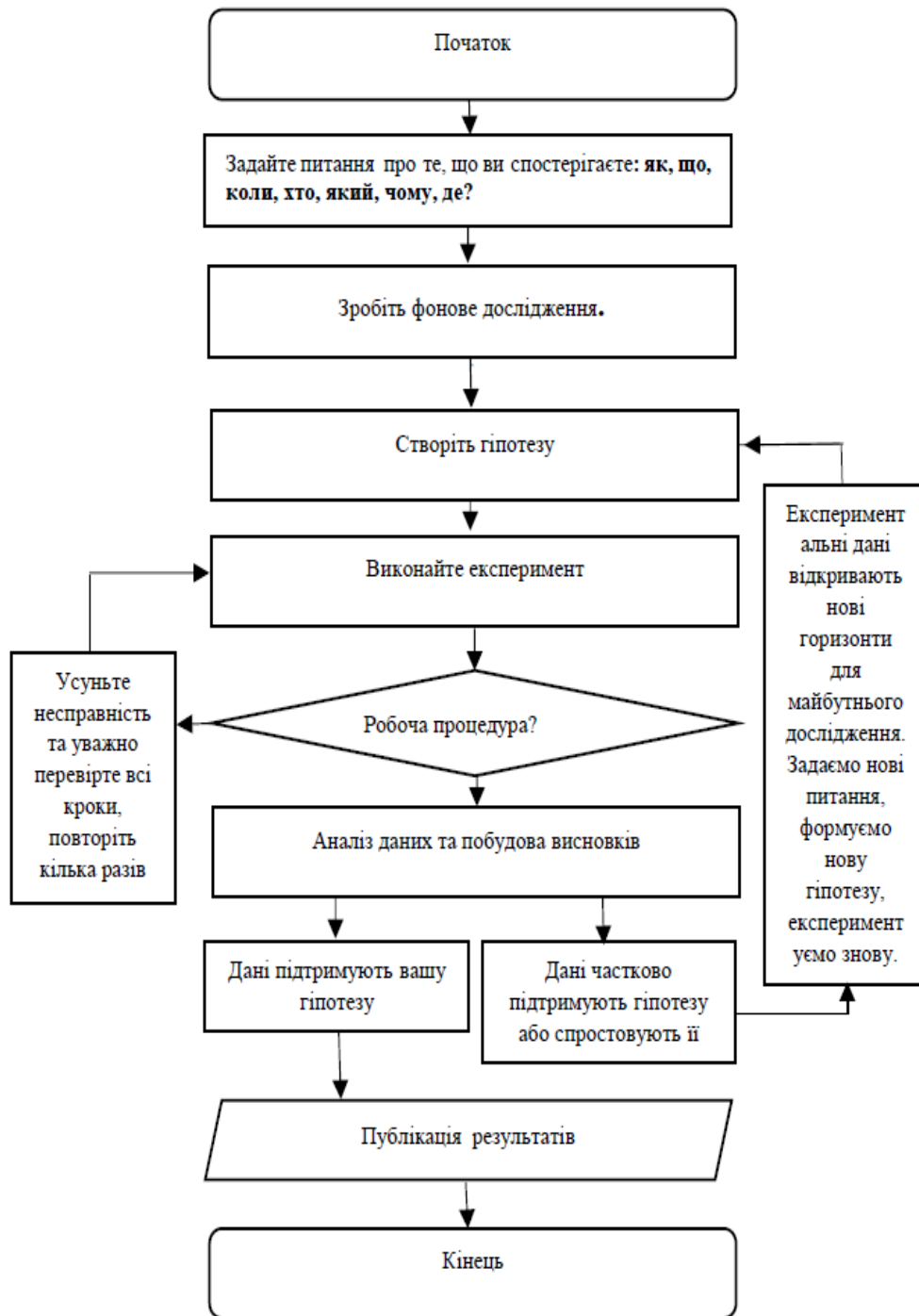

Рис.1. Блок-схема наукового методу в міжпредметній проектній діяльності з фізики.

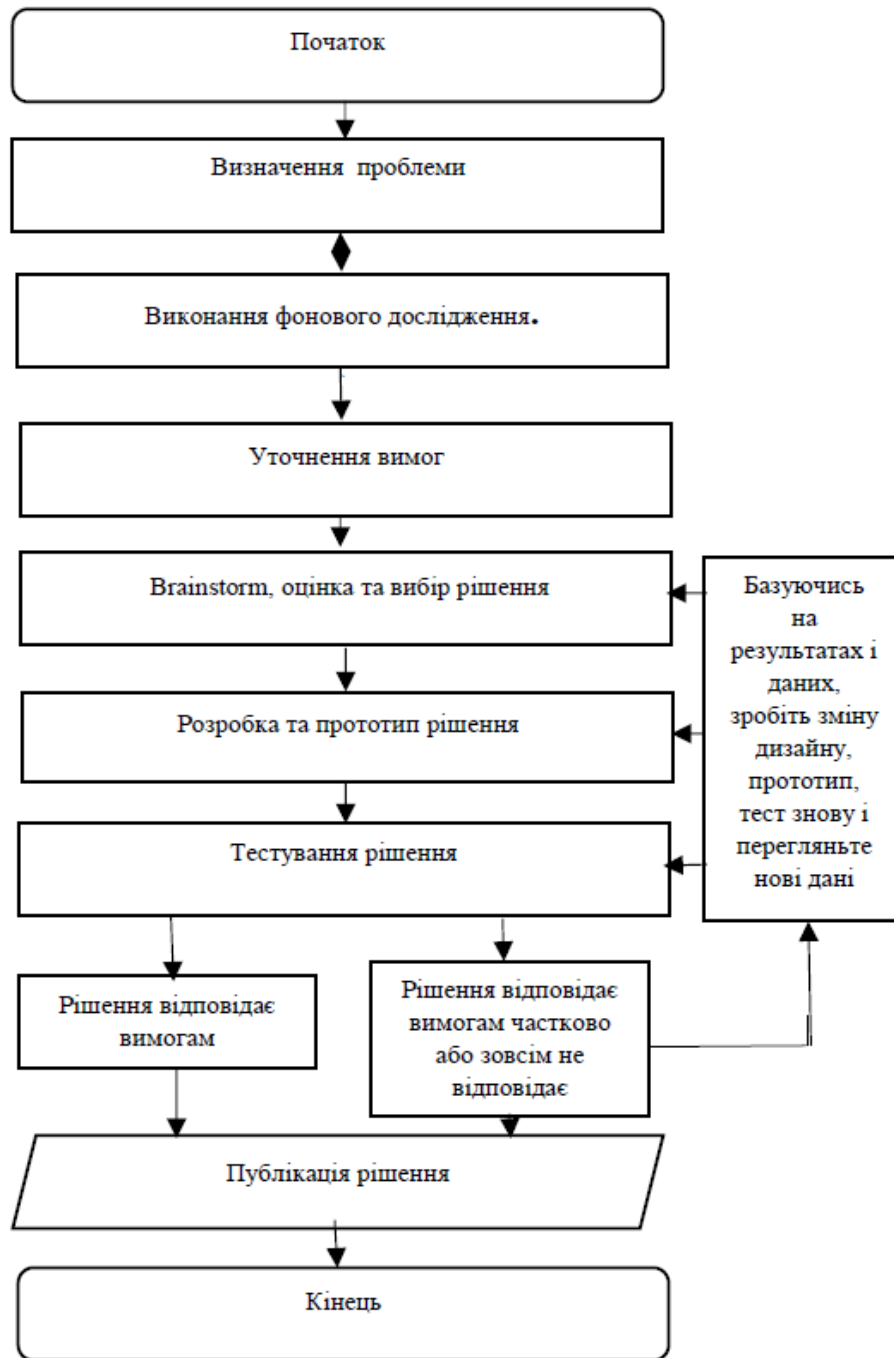

Рис.2. Блок- схема процесу інженерного проектування

У реальному житті відмінність між наукою і технікою не завжди зрозуміла. Проект може потрапити в простір між наукою і інженерією. Багато проектів, навіть якщо вони пов'язані з інженерією, можуть і повинні використовувати науковий метод.

Використання компетентнісно орієнтованої цілеспрямованості у сучасному міждисциплінарному проєкті з фізики основної школи посилює його діяльнісну спрямованість відповідно до методологічних засад навчання і формування ключових компетентностей учнів [2,3]. Виконання таких проєктів сприяє засвоєнню знань про стан природного середовища, сферу застосування фізичних законів, усвідомленню органічної єдності людини та природи, цілісності фізичної картини світу, практичного використання відповідних законів і закономірностей, виявленню ставлення до ролі фізичних знань у житті людини, суспільному розвитку, техніці, становленню сучасних технологій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/>
2. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи [бібліотека з освітньої політики] / Н.М. Бібік, Л. С. Ващенко, О.І. Локшина, О.В. Овчарук, Л.І. Паращенко, О.І. Пометун, О.Я. Савченко та ін.; під заг.ред. О.В. Овчарук. – К.: «К.І.С.», 2004. – 112 с.
3. Компетентнісний підхід в освіті: теоретичні засади і практика реалізації: матеріали методол. семінару 3 квіт. 2014 р., м.Київ: Ч.2 / Нац. акад. пед. наук України– К.: Ін-т обдарованої дитини НАПН України, 2014 – 292 с.
4. Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів: Фізика. 7–9 класи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> .
5. Шут М.І. Актуальні проблеми модернізації базової фізичної освіти [Текст] / М.І. Шут, М.Т. Мартинюк, Л.Ю. Благодаренко // Педагогічна і психологічна наука в Україні : зб. наук. праць : в 5 т. – Т.3 : Загальна середня освіта. – К. : Педагогічна думка, 2012. – С. 149–160

ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА STEM-ОСВІТА

Кух Аркадій Миколайович

*доктор педагогічних наук,
Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка
kukh@i.ua*

Кух Оксана Михайлівна

*асистент кафедри інформатики
Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка
otk16@i.ua*

Сьогодення розвитку суспільства вимагає від кожного фахівця володіння цифровою компетентністю (ЦК). Основи ЦК виявляються у розумінні суті цифрової технології у підтримці комунікації, творчості та креативності, усвідомленні їх можливостей, обмежень, наслідків та ризиків, розумінні загальних принципів, механізмів та логіки цифрових технологій, знанні основ функціонування та використання різних пристроїв, програм та мереж. Важлива роль при формуванні ЦК відводиться критичному мисленню в підході до достовірності, надійності та впливу інформації та даних, що є доступними цифровими засобами та усвідомленні юридичних та етичних принципів, що пов'язані з використанням цифрових технологій. При формуванні ЦК перевага віддається використанню цифрових технологій для підтримки активного громадянства та соціальної інтеграції, співпраці з іншими, творчості для досягнення особистих, соціальних чи комерційних цілей, які сьогодні закладаються у систему STEM-освіти.

Основними ознаками сформованості ЦК є вміння зберігати дані, доступатись, фільтрувати, відбирати і здійснювати пошук, копіювати інформацію, розпізнавати її достовірність, класифікувати її; оновлювати та поширювати цифровий контент; використовувати інформацію, змінювати дані, креативно реагувати на контент, варіювати та захищати дані, безпечно використовувати технології, критично оцінювати їх вплив, створювати новий контент, використовувати цифрову ідентичність та персоніфікувати свою

присутність в соціальних мережах та суспільстві, а також ефективно працювати з програмами, пристроями, штучним інтелектом та роботами.

Робота з цифровими технологіями та вмістом вимагає рефлексивного та критичного, і водночас допитливого, відкритого та перспективного ставлення до їх розвитку. Вона також вимагає етичного, безпечного та відповідального підходу до використання цих інструментів.

На рівні мети – формування компетентностей – перевага надається констатації фактів з відповідними посиланнями, генералізація ідей, програмування розв’язків та рішень, оцінка інформації, перебудова оформлення (редизайн). Для цього вимагається оволодіти комбінуванням, прийняттям відповідних рішень, методами просування контенту або програмного продукту, чи і визначається самовираження; систематизація є основою досягання мети, і в кінцевому випадку, трактується як вчинок; відстоювання своєї позиції досягається у дискусії, при цьому забезпечується обмін думками і аргументуванням позиції (ранжування).

Освоєння інноваційних технологій передбачає їх дослідження, що створює передумови для здійснення контролю діяльності через формування точності у виконанні операцій та здійснення обчислень. Разом з автоматизацією це стає основою для організації діяльності, сприянню впровадженню технологій, залучення нових партнерів, виділяються оригінальні ідеї і способи їх втілення. Важливим етапом є концептуалізація – узгодження внутрішніх мотивів із зовнішніми нормами і вимогами.

В процесі дослідження технологій здобуті навички присвоюються, привласнюються — натуралізуються, — а способи вирішення проблем набувають ознак цінностей, які узгоджуються із світоглядними чинниками — інтерналізуються. Описуючи ЦК в ознаках професійних вимог визначаємо здатність до лідерства, здійснення інноваційної діяльності, інтегрованого використання засобів цифрових технологій для розв’язання професійних задач, здійснення експертизи даних і результатів діяльності та натуралізації — удосконалення власних умінь використання цифрових технологій в повсякденному та громадському житті.

Таким чином, приходимо до трьох задач і основних компонентів цифрової

компетентності: формування цифрової обізнаності, розвиток цифрової грамотності і вирішенні проблем та розв'язання професійних задач за допомогою цифрових технологій, що складають, між тим і задачі STEM-освіти.

Пропонована структура цифрової компетентності легко вписується і узгоджується з технологією уточнення компетентностей[2], яка може слугувати базисом для інтеграції в системі STEM-освіти. При цьому формується ієрархічна система компетентностей, що пов'язує особистісні якості, розв'язує практичні завдання оволодіння суспільним досвідом та забезпечує освоєння наукових знань, а ЦК набуває ознак метакомпетентності, під якою розуміють як «здатність формувати у нові навички і компетенції, що є чинником, який сприяє формуванню професійних компетенцій»[1]. З точки зору системного підходу метакомпетенція є складовою частиною концептуальних компетенцій пов'язаних з індивідуальною ефективністю, в якій присутні соціальні (поведінка і мотиви), когнітивні (знання і розуміння), функціональні (уміння і навички). Разом з тим, метакомпетенції є надсистемними, надпредметними і можуть позиціонуватися як компетенції вищого (творчого, інноваційного) рівня.

Таким чином, на основі аналізу структури ЦК та існуючих підходів до визначення сутності «метакомпетенції» приходимо до висновку, що цифрову компетентність можна трактувати, як компетентність, що стоїть вище по відношенню до інших компетентностей, на основі якої можливе здобуття та розвиток нових здібностей та якостей особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ключові компетентності для навчання впродовж життя 2018 - Цифрова компетентність - Режим доступу: <http://dystosvita.blogspot.com/2018/01/2018.html>
2. Кух А. М. Технологія уточнення компетентностей і професійно-методична підготовка учителя фізики / А. М. Кух, О. М. Кух // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка. Серія : Педагогічна. - 2017. - Вип. 23. - С. 166-170. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkp_ped_2017_23_52

ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА ТА ЇЇ РОЗВИТОК У СТУДЕНТІВ

Кух Оксана Михайлівна

*асистент кафедри інформатики,
Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка
otk16@i.ua*

Кух Аркадій Миколайович

*доктор педагогічних наук, професор
Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка
kukh@i.ua*

Інформаційна культура (ІК) – «одна із складових загальної культури людини; сукупність інформаційного світогляду та системи знань та вмінь, що забезпечують цілеспрямовану самостійну діяльність за оптимальним задоволенням індивідуальних інформаційних потреб з використанням як традиційних, так і нових інформаційних технологій»[1]. Інформаційна культура є продуктом різноманітних творчих здібностей людини і проявляється в наступних аспектах: в конкретних навичках з використання цифрових засобів (від арифмометра до персонального комп'ютера і комп'ютерних мереж); у здібностях використовувати в своїй діяльності сучасну комп'ютерну інформаційну технологію, що має чисельні програмні продукти; в умінні видобувати інформацію з різних джерел, як з періодичної преси, так і з електронних комунікацій, подавати її в зрозумілому наочному вигляді і вміти ефективно її використовувати; в оволодінні основами аналітичної обробки інформації; в умінні опрацьовувати різноманітні дані; в знаннях особливостей інформаційних потоків у своїй галузі діяльності; в використанні правових актів, які забезпечують інформаційні процеси; у володінні основами ергономічної та інформаційної безпеки.

Становлення інформаційної культури людини здійснюється в його повсякденній діяльності під впливом засвоєння побутових знань і умінь, інформації засобів масової комунікації в ході самоосвіти. Процес можна структурувати, організувати і, очевидно, посилювати при цілеспрямованому розвитку інформаційної культури особистості

системами навчання і виховання. Досвід показує, що цьому сприяє реалізація комп'ютерних технологій навчання, що використовуються в рамках наступних методів: інформаційний метод, який передбачає здійснення пізнавальної діяльності учня шляхом використання баз даних і знань, гіпертекстів; метод комп'ютерного моделювання, що розвиває пізнавальну діяльність, засновану на використанні математичних і логіко-лінгвістичних моделей; метод автоматизованого навчання і контролю знань, розвиває пізнавальну діяльність на основі використання автоматизованих навчальних систем, систем тестування і мультимедіа; ігрові методи передбачають пізнавальну діяльність на основі застосування комп'ютерних ділових ігор, експертних систем.

Дослідження рівня сформованості рівня ІК проводилося методом анкетування на контингенті студентів фізико-математичного факультету (спеціальностей «Фізика», «Математика», «Комп'ютерні науки») при вивченні дисципліни за вибором студента «Інформаційна культура діяльності сучасного фахівця». Вибірка склала 48 студентів. За результатами анкетування, можна назвати необхідні умови успішного впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в професійній діяльності: 26% респондентів відчувають труднощі в оволодінні ІКТ, 22% відзначають недостатність нових зразків комп'ютерного обладнання, 18 % вказує на недостатню інформованість викладача (діаграма 1). Більшість студентів (73%), вважають за краще використовувати інтернет для пошуку необхідної інформації, ніж інші джерела інформації. При цьому 15% запитують про відсутню інформацію в соціальних мережах (діаграма 2). Більшість опитаних (65%) вважають за краще хоч іноді перевіряти достовірність одержуваної ними інформації і лише 23 % регулярно це роблять. Студенти в більшості (35 %) легко знаходять інформацію за контекстом в інтернет, проте із зростанням його складності відчувають труднощі у відшуканні інформації (53%). Більша частина опитаних намагається регулювати, інформацію, яку вони одержують, відсіваючи непотрібне (61%). Великий відсоток студентів віддають перевагу запам'ятовуванню (23 %). 59% студентів вважають, що реклама не завжди корисна.

При зіткненні з великою кількістю "штампованих" фраз в тексті, багато опитаних реагують негативно (41 %). В умовах інформаційної війни більшість вважає, що необхідно

підвищувати рівень інформаційної компетентності самостійно (72 %). Проте, більшість студентів не прагнуть підвищувати свій рівень інформаційної культури (57%). Багато опитаних вважає, що фахівець повинен отримувати знання у своїй галузі шляхом читання електронних книг за своєю спеціальністю (61%).

Діаграма 1.

Діаграма 2.

В результаті проведеного дослідження було виявлено, що рівень інформаційної культури групи досить посередній (52 %), багато студентів навіть після ознайомлення з курсом «Інформаційна культура» не володіють ні з методами інформаційної культури, ні навіть з правилами використання інтернету. Так само студенти вважають, що інформаційна культура не стосується їх спеціалізації, а є лише супутньою дисципліною (53 %). Вважаємо, що тільки інтенсивна робота з вивчення методів інформаційної культури сприятиме підвищенню інформаційної компетентності студентів.

ЛІТЕРАТУРА

Кух О. М. Розвиток інформаційної культури майбутніх фахівців фізико-математичного профілю / О. М. Кух, А. М. Кух // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки. - 2015. - Вип. 127. - С. 99-101. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2015_127_26

Кух О. М. Інформаційно-освітнє середовище в системі методичної підготовки майбутнього вчителя фізики [Електронний ресурс] / О. М. Кух, А. М. Кух // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка. Серія : Педагогічна. - 2016. - Вип. 22. - С. 140-143. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znprk_ped_2016_22_46

СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К ОЦЕНКЕ КАЧЕСТВА СРЕДЫ УЧРЕЖДЕНИЙ ДОШКОЛЬНОГО
ОБРАЗОВАНИЯ

Леганькова Ольга Викторовна

*кандидат психологических наук, доцент,
Белорусский государственный педагогический
университет имени Максима Танка*

Финькевич Людмила Владимировна

*кандидат психологических наук, доцент,
Белорусский государственный педагогический
университет имени Максима Танка
leganykova@gmail.com*

Важным показателем развития системы является разработка и постоянное совершенствование стандартизированного инструментария оценки качества. За рубежом с целью оценки качества образования чаще всего применяются инструменты оценки образовательных результатов и образовательной среды. Наиболее распространенным в международной практике дошкольного образования являются шкалы оценки образовательной среды.

О.А. Шиян [1] выделяет следующие общие характеристики разных шкал оценивания условий развития ребёнка: 1. Предлагают наблюдения за ребёнком или интеракциями взрослого с ребёнком. 2. Предполагают специальную подготовку профессионала использующего шкалу. 3. Включают подробное описание индикаторов, позволяющих надёжно описывать ситуацию и давать ей количественную оценку. 4. Допускают возможность использования для внутренней оценки и формирующего оценивания в программах по развитию ситуации в дошкольном образовательном учреждении.

В нашей практике проведена апробация наиболее известного и стандартизированного в разных странах диагностического инструмента – «Шкалы для комплексной оценки качества образования в дошкольных образовательных учреждениях» – ECERS-R (Early Childhood Environment rating Scale Revised), которая предназначена для

проведения сравнительных исследований и использования в разных социокультурных пространствах.

Структура шкал предполагает наличие общей оценки, которая складывается из показателей семи областей [2]. Основными направлениями оценки являются: создание условий для эмоционального благополучия ребёнка, возможности для проявления активности детей, стимулирование развития речи, мышления, баланс между действиями инициированными взрослыми и детьми и т.д.

Цель реализованного эмпирического исследования заключалась в изучении качества образовательной среды учреждений дошкольного образования г. Минска (n=10) и анализе перспективных направлений её совершенствования. Средством выступила шкала для комплексной оценки качества образования в дошкольных образовательных учреждениях – ECERS-R.

Важно отметить, что средний показатель качества образовательной среды в целом по выборке оказался выше среднего (4,02 балла, при максимальном – 7), что в целом соответствует имеющимся результатам апробации шкалы ECERS-R [3]. Присутствует вариативность средних показателей по отдельным подшкалам: пространство и его обустройство – 3,79; уход за детьми – 4,18; речь и мышление – 4,35; детская активность – 2,77; взаимодействие – 5,18; структурирование программы – 3,59; родители и персонал – 5,08.

К числу благополучных аспектов среды в целом по выборке можно отнести параметры подшкал: «Взаимодействие» и «Родители и персонал». Диапазон оценок по отдельным индикаторам показывает достаточно высокий уровень (условия для родителей, взаимодействие и сотрудничество персонала, возможности для профессионального роста). Вместе с тем, выявлены аспекты, требующие внимания и развития. Это отдельные параметры подшкалы «Детская активность». Низкие оценки преимущественно соответствуют индикаторам «песок и вода», «искусство», «музыка и движение», «природа и наука».

Кратко представим анализ оценок параметров каждой из подшкал.

«Предметно-пространственная среда». Наиболее высокий результат показали

індикатори «Мебель для ежедневного ухода, игр и учения» и «Обустройство пространства для игр». Количество мебели соответствует списочному составу и гигиеническим нормам. Педагоги групп уделяют достаточно много внимания игровой среде и стараются наполнить имеющееся пространство разнообразными игровыми атрибутами. Остальные показатели имеют преимущественно средний уровень выраженности. В отдельных учреждениях, расположенных в густонаселённых микрорайонах, неблагоприятным оказался индикатор «Внутреннее помещение» – ввиду переполненности групп.

«Присмотр и уход за детьми». Наиболее позитивно представленными оказались индикаторы «Встреча и прощание» и «Безопасность». Во всех садах родители приводят ребёнка непосредственно в группу. Педагоги приветствуют их, обмениваются информацией об организации образовательного процесса и ухода за детьми. Педагоги групп уделяют достаточно много внимания взаимодействию с родителями, привлечению их к образовательному процессу. В течение дня дети находятся под присмотром, по крайней мере, одного из педагогов или помощника воспитателя. Серьёзных угроз безопасности не наблюдалось ни в группе, ни на улице. К числу неблагоприятных индикаторов следует отнести «Пользование туалетом» и «Гигиена». Низкие оценки обусловлены отсутствием отдельных раковин для мытья рук перед приёмом пищи и тем, что нет условий для обработки сидений унитазов после каждого использования. Решение проблемы видится актуальным и возможным при замене устаревшего сантехнического оборудования современным.

«Речь и мышление». Преимущественно показатели индикаторов имеют средний уровень выраженности. Необходимо обратить внимание на недостаточность книг в отдельных учреждениях и непредставленность всех категорий книг в книжных уголках, в частности, редко встречаются книги категорий природа/наука, фантастика. Преимущественно педагоги ориентированы на чтение в неформальной обстановке, но не всегда обладают временем свободным от ухода и организованного образовательного процесса.

«Детская активность». Высокий результат показал индикатор «Ролевые игры». Как

правило, в групі передбачено спеціально організоване простір і атрибути для 4-5 ролевих ігор. Однак можна відзначити їх певне однорідність, слабку гендерну диференціацію аксесуарів і обмеженість в оновленні. На вулиці ігрові атрибути для ролевих ігор не використовуються, крім іграшок принесених дітьми з дому.

«Взаємодія». Найкращий результат показав індикатор «Взаємодія дітей між собою». В цілому, взаємодії дітей зі сверстниками мають позитивний характер, діти переміщуються вільно, в процесі нерегламентованої діяльності об'єднуються в групи за інтересами. Негативних проявів у взаємодіях майже немає. Решта показників мають переважно середній рівень вираженості і залежать від рівня досвідченості педагога і заповненості груп.

«Структурування програми». Найвищий результат показав індикатор «Розпорядок дня». Розпорядок дня затверджується керівником закладу, присутній в групі і відповідає реальній організації її діяльності. Певне змінювання розпорядку може бути пов'язано з погодними умовами і організацією індивідуальної і підгрупової роботи з дітьми. Низький показник індикатора «Групові заняття» пов'язаний з особливістю пріоритетних форм організації діяльності в закладах дошкільної освіти в республіці.

«Родители і персонал». Високий результат показав індикатор «Взаємодія і співпраця персоналу». Педагоги розумно розподіляють обов'язки, в процесі чергування обмінюються актуальною інформацією, здійснюють планування діяльності. Низьким по виборці виглядає індикатор «Умови для задоволення особистих потреб персоналу». Це обумовлено особливостями організації умов праці в республіці: відсутність запланованого перериву в роботі педагога.

Таким чином, основним найбільш перспективним напрямком удосконалення освітнього середовища в досліджуваних закладах освіти можна вважати створення умов для забезпечення дитячої активності. Характеристики середовища, що відповідають несприятливим показникам, можуть бути суттєво покращені при ознайомленні з результатами дослідження і обговоренні значимості

данных индикаторов с администрацией и педагогами учреждений. Немаловажно, что это не потребует значительных материальных ресурсов: наличие символов и надписей на контейнерах с играми и другими материалами, предоставление большего разнообразия в материалах для искусства, поощрения самовыражения разными его средствами, использование музыки в процессе повседневной деятельности и разных видов активности (а не только на музыкальных занятиях), предоставление в группе хотя бы минимальных условий для игр с песком/ водой или их заменителями, составление с детьми коллекций из доступных природных материалов, закрепление в оформлении группы гендерного и культурного разнообразия и т.д. Также показатели среды можно было бы существенно улучшить при предоставлении возможности более активного использования каждой из групп общих ресурсов-территорий учреждения дошкольного образования (спортивный зал, площадка для развития крупной моторики на улице, холлы и т.д.).

Качественное соответствие индикаторам, связанным с характеристиками пользования туалетом и гигиеной, во многом зависит от наполненности группы, соответственно и их совершенствование во многом связано с решением данного вопроса по региону. Часть показателей могут быть изменены только при условии внесения изменений в существующие на данный момент законодательные документы (пространство и его обустройство, структурирование программы) и требуют более тщательной оценки целесообразности данных действий в контексте сложившейся культурной и законодательной практики.

ЛИТЕРАТУРА

1. Шиян О. А. Новые представления о качестве дошкольного образования и механизмы его поддержки: международный контекст. Современное дошкольное образование. Теория и практика. 2013. №5. С.68-78.
2. Хармс Т., Клиффорд Р.М., Крайер Д. Шкалы для комплексной оценки качества образования в дошкольных образовательных организациях. ECERS-R: переработанное издание. М.: Национальное образование, 2016. 136 с.
3. Детские сады: сильные и слабые стороны дошкольного образования. РИА новости. Социальный навигатор. 15.12.2016. https://ria.ru/sn_edu/20161215/1483710426.html.

РОЗВИТОК ГІРСЬКОЛИЖНОГО ТУРИЗМУ НА ПРИКАРПАТТІ

Лукаш Ірина Сергіївна

здобувач освіти,

Національний педагогічний університет

імені М.П. Драгоманова

irina.pshychka1999@ukr.net

Дудка Тетяна Юріївна

доктор педагогічних наук, професор,

Національний педагогічний університет

імені М.П. Драгоманова

t.yu.dudka@npu.edu.ua

Розвиток України з часу незалежності є багатовекторним, проте сьогодні варто відмітити активний сплеск інтересу до розвитку туристичної сфери надання послуг, котра є однією із найперспективніших галузей економіки. І це не дивно, адже територія нашої держави це гармонійне поєднання унікальних природних багатств та потужного ресурсного потенціалу – лікувальних грязей, природних термальних вод, хвойних лісів та безкрайніх полонин.

Варто також зазначити, що розвиток сучасного туризму багато в чому залежить від розробки і впровадження інноваційних технологій, котрі налаштовані на вдосконалення обслуговування клієнтів і розширення сервісних туристичних можливостей.

Встановлення норм і правил всередині гірськолижних дестинацій та вирішення можливих конфліктних ситуацій може відбуватись як за участю органів державної влади, так і без їх втручання, за допомогою спеціальних інституційних структур – переважно громадських організацій, яким делегуються певні повноваження та права суб'єктів.

Комплексна реалізація названих пріоритетів забезпечує розвиток гірськолижного туризму в цілому, проте значення кожного з них для конкретної

території та їх конфігурація в ієрархії стратегічних і операційних цілей може сильно відрізнятись.

Саме тому, перспективними напрямками у розвитку гірськолижного туризму на Прикарпатті можуть бути наступні: створення умов для повноцінного задоволення потреби людей у відпочинку, що передбачає максимальне використання туристично-рекреаційних ресурсів.

Для цього необхідно сформувавши концепцію туризму, що представлятиме собою комплекс методичного забезпечення щодо вдосконалення управління сферою гірськолижного туризму та покрокової інструкції його здійснення.

Визнання державою гірськолижного туризму одним з пріоритетних напрямків туризму та забезпечити створення бізнесу, який буде враховувати інтереси місцевих жителів, піклуватися про навколишнє середовище, культурно-історичну спадщину.

Розробити спільний пошук шляхів для забезпечення довгострокового економічного зростання і процвітання туристського сектора, сталого розвитку гірських територій.

Наступним кроком може бути формування структурованого переліку програмних заходів щодо розвитку гірськолижного туризму та активне просування і популяризацію гірськолижного туристичного продукту на міжнародному ринку, можливе залучення інвесторської допомоги.

Для залучення додаткових іноземних коштів потрібно здійснювати підготовку і створення базового пакету інформаційно-реklamних матеріалів про потенційні можливості гірськолижного туризму на Прикарпатті. Брати активну організацій у проведенні міжнародних туристичних виставок з гірськолижного туризму [29, с. 29].

Проводити рекламні кампанії в пресі з метою формування позитивного іміджу гірськолижного туризму Прикарпаття та ознайомлення потенційних туристів з можливостями їхнього відпочинку.

Розроблення регіональної програми розвитку та підтримки гірськолижного

туризму Прикарпаття, що буде базуватися на аналізі попиту та пропозиції на туристські послуги регіону.

Крім того, потрібно правильно вибрати стратегію управління і розвитку гірськолижних курортів та забезпечити на цій основі найбільш повне задоволення потреби населення в туристичних послугах і раціональне використання існуючих природно-рекреаційних ресурсів

Проаналізувавши питання розвитку гірськолижного туризму на Прикарпатті можна зробити такі висновки, що привабливість гірськолижного туризму обумовлена тим, що це єдиний масовий вид спорту і відпочинку в зимовий час. До того ж зимовий гірський пейзаж відрізняється високою естетичністю, також як і сам спуск по трасі яскраво екіпірованих лижників. На Прикарпатті можна виокремити наступні найбільші та найпопулярніші гірськолижні курорти такі як Ворохта, Яблуниця, Верховина, Шешори, Косів, Тюдів та інші.

Перспективними напрямками у розвитку гірськолижного туризму на Прикарпатті можуть бути наступні: створення умов для повноцінного задоволення потреби людей у відпочинку, що передбачає максимальне використання туристично-рекреаційних ресурсів. Створення концепції туризму, що представлятиме собою комплекс методичного забезпечення щодо вдосконалення управління сферою гірськолижного туризму та покрокової інструкції його здійснення.

Визнання державою гірськолижного туризму одним з пріоритетних напрямків туризму та забезпечити створення бізнесу, який буде враховувати інтереси місцевих жителів, піклуватися про навколишнє середовище, культурно-історичну спадщину.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ У РОЗРІЗІ ОПТИМІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ СУЧАСНОЇ ТРУДОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Маркусь Ірина Сергіївна

*старший викладач кафедри теорії і методики технологічної освіти,
креслення та комп'ютерної графіки,
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова
i.s.markus@npu.edu.ua*

Необхідність реконструкції сучасної освітньої парадигми змушує переосмислити основні соціокультурні пріоритети, які є вихідною точкою для подальшого ефективного галузевого реформування. У такому дослідницькому ключі й досліджувана проблема дуальної освіти сьогодні набуває особливої актуальності, зокрема враховуючи її потенційну зорієнтованість на задоволення кадрово-прогностичних та кваліфікаційно-професійних запитів вітчизняного соціуму.

Дефінітивний аналіз титульної проблематики засвідчив, що ключовою квінтесенцією дуальної освіти є те, що вона поєднала у собі теоретичний і практичний різновиди освітньої підготовки суб'єктів пізнання до подальшої професійної діяльності. Враховуючи наявні конкурентоспроможні сторони дуальної освіти, вона ще й досі не посіла належного місця у роботі низки освітніх центрів нашої держави. Окрім цього, в Україні на сьогодні не завершено розроблення цілісної теоретичної моделі суб'єкт-суб'єктної взаємодії в рамках такої дуальної освіти. Окреслена фактажність вчергове засвідчує про актуальність досліджуваної тематики та потребує глибинного розкриття у межах наявного джерелознавчого фактажу.

З педагогічної точки зору, серцевинним елементом дуальної освіти є її множинна особистісна центрованість на успішність освоєння майбутніми фахівцями професійно значущих компетенцій. Рівень сформованості останніх дозволяє у повній

мірі оцінити рівень готовності майбутнього випускника до виконання соціально-значущих функцій та реалізації перспективних професійних проєктів. Педагогічний «каркас» досліджуваної системи освіти уможлиблює оптимальність розкриття рівня якості трудової підготовки суб'єктів пізнання вимогам наявних професійних стандартам. Відповідний показник соціально-економічної адаптованості теоретичної і практичної різновидів зазначеної підготовки у межах такої освітньої системи уможлиблює поетапність входження суб'єкта пізнання у незвичні умови трудової діяльності, паралельно виробляючи відповідний рівень стресостійкості.

Вихідними показниками якості дуальної освіти є її соціокультурна привабливість виходячи із наступної факторної «укомплектованості»:

- ✓ віддзеркалення у змістовому наповненні наявних навчальних планів освітніх програм вимог стейкхолдерів, що уможлиблює наближення навчальної складової до нагальних виробничих потреб;
- ✓ набуття професійних навичок і формування компетенцій відбувається умовах прямого професійного впливу зі стійким залученням ефективних технологій управління, що дозволяє підвищити рівень продуктивності праці та конкурентоспроможності потенційного випускника у недалекому майбутньому;
- ✓ «проходження» трудової підготовки у межах визначеної освітньої програми уможлиблює засвоєння суб'єктом пізнання норм корпоративної культури, професійну значущість якої сьогодні неможливо переоцінити;
- ✓ ідентифікація серед представників студентського контингенту найбільш здібних уможлиблює скорочення часових витрат на пошук необхідного кадрового резерву;

- ✓ налагодження тісного внутрішньогалузевого співробітництва у рамках досліджуваної освітньої системи актуалізує можливість предметного підвищення кваліфікації наявного професорсько-викладацького складу.

Завдяки такому факторному симбіозу уможливлено мінімізацію прогалін між теоретичним навчанням і трудовою підготовкою, від якої залежить успішність подальшого професійного становлення та загальнодержавного добробуту.

На основі викладеного можемо зробити висновок, що наявність соціально-економічних диспропорцій на загальносвітовому рівні актуалізувала необхідність відрефлексування найбільш дієвих освітніх систем, здатних забезпечити українське суспільство достойною кадровою зміною. Нагальність таких завдань набуло загальнодержавного звучання та все більшою мірою проблематизувало питання якісної фахової підготовки суб'єктів пізнання. У такому дослідницькому ключі й поняття «якісна фахова підготовка» поєднує у собі уміння оптимально адаптуватися до наявних практичних реалій професійного буття, що повною мірою здатний забезпечити ресурсний потенціал дуальної освіти.

Отже, дуальна освіта є перспективним та інноваційним джерелом трудової підготовки, що засвідчено багаторівневістю співпраці освітньої та виробничої галузей у напрямку підготовки конкурентоспроможних фахівців. На сьогодні дуальна освіта вважається однією із найбільш перспективних у світі і потребує належного теоретичного висвітлення та практичного залучення до обігу наявної фахової підготовки.

ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ЛІКАРЯ

Мельниченко Марина Георгіївна

*доктор медичних наук, професор,
Одеський національний медичний університет
marina_gm@i.ua*

Ситнікова Варвара Олександрівна

*доктор медичних наук, професор,
Одеський національний медичний університет
patanonmedu@ukr.net*

Елій Лариса Борисовна

*кандидат медичних наук
Одеський національний медичний університет
larisa.elij@gmail.com*

Вища медична освіта заснована на трьох академічних китах, що включає поєднання фундаментальних знань з клінічною практикою та науковими дослідженнями. Тільки таке сполучення дозволяє створити передумови для підготовки якісно нового фахівця медицини. Це можливо лише за умови впровадження практико-орієнтованого навчання при підготовці майбутнього лікаря. Тому пріоритетним є формування професійних компетенцій у лікарів-інтернів шляхом виконання реальних практичних завдань [1, 2].

Для здійснення такої моделі навчання на прикладі підготовки лікарів -інтернів за фахом «Дитяча хірургія» організація навчального процесу повинна передбачити не тільки інтерактивні методи безпосереднього навчання, а і вирішення низки питань щодо виховання особливого спеціаліста, якій, за висловом видатного дитячого хірурга С.Я. Долецького, "... діючи як хірург, думає як педіатр і прагне математично розрахувати різноманітні фактори і проаналізувати їх, як це роблять представники точних наук..." [3]. Але становлення справжнього лікаря як особистості неможливо без безпосереднього спілкування високо професійного лікаря-

викладача з лікарем-інтерном. Саме така взаємодія вчителя і учня забезпечить практико-орієнтоване навчання для виховання професіонала-медика. Жодна електронна програма, яка сьогодні використовується для дистанційного навчання, не замінить можливості навчання мистецтву лікування біля ліжка хворого, передачі безцінного досвіду професіонала майбутньому лікарю.

Важливою особливістю педіатричної хірургії як спеціальності є пріоритет принципів ощадливого ставлення до тканин дитини, що знаходить своє втілення і в діагностиці, і в лікуванні багатьох хірургічних захворювань, віддаючи перевагу малотравмуючим втручанням. Мистецтво дитячого хірурга потребує не тільки бездоганних теоретичних знань, а і особливих людських якостей за своєю суттю – бути дійсно добрим, дуже уважним і мати велике терпіння. Лікар як професіонал повинен володіти певними особистісними якостями, без яких неможливе успішне виконання професійних обов'язків.

Адже людяність не передається по інтернету.

Потрібен той самий пастир, лікар-педагог, який проведе по самій головній дорозі пізнання і відкриє у своїх учнів цю саму людяність, ті якості лікаря, без яких не може бути професіонала. Та особистість, яка допоможе розвинути інтелектуальну самостійність, навчити роботі в команді, терпимості до іншої точки зору, співчуття до чужого болю, правильне ставлення до великої професії лікаря і сформувані професійні та життєві навички. І в цьому допомагає знання історії медицини і життя наших великих попередників. Ще К.Д. Ушинський говорив: «Ніякі статuti і програми, ніякий штучний організм закладу, як би хитро він не був придуманий, не зможе замінити особистість в справі виховання».

Сам лікар-педагог як особистість повинен мати глибоке знання дисципліни, бажання навчити і вміння зацікавити інтернів, відповідальне виконувати свої обов'язки, бути ввічливим і тактичним. Зрозуміло, що наочним і живим прикладом гуманного ставлення до хворої і здорової людини, до свого лікарського обов'язку

зобов'язаний служити для інтернів викладач. Гіппократ вказував, що лікарям слід «Тримати себе чисто, мати гарний одяг і натиратися духмяними мазями, бо все це звичайно приємно для хворих... Нехай він також буде до вподоби людиною прекрасним і добрим і, як такий, значним і людинолюбним ... Він повинен бути справедливим при будь-яких обставин... а у лікаря з хворими – чимало відносин: адже вони доручають себе в розпорядження лікарів... Отже, ось цими-то чеснотами душі і тіла він повинен відрізнятись» [4]. Не можна забувати, що хворі хочуть бачити лікаря ідеальним фахівцем, але якщо вони виявляють недоліки в його зовнішньому вигляді, то відносять їх до його професійної діяльності.

Ф. П. Гааз говорить про себе: «... Я став лікарем тому, що я християнин, і я дотримуюся завжди спонукань серця, велінням любові... Любов лікаря до ближнього – це перш за все любов до страждуючого, нещасного, тяжко хворого ближнього. Хто більш потребує нашої любові? Адже здоровим, благополучним людям – я і таких, зрозуміло, люблю, і таким, якщо потрібно, допомагаю – наша любов як ласощі після ситного обіду. А безпорадним біднякам наша любов – хліб насущний для голодних. І часто єдиний порятунок від страждань, від смерті... » [5].

Доктор Вересаєв В.В. пише: «Він може володіти величезним розпізнавальним талантом, вміти вловлювати найтонші деталі дії своїх призначень, – і все це залишиться безплідним, якщо у нього немає можливості підкорювати і підпорядковувати собі душу хворого» [6].

В.А. Бушмелев категорично ставився до професіональних якостей лікаря: «Воістину лікарем може бути тільки людина пройнятий альтруїзмом, бо альтруїзм – це є готовність безкорисливо діяти на користь іншим, не зважаючи зі своїми особистими інтересами ... Кожен лікар повинен любити людей і володіти високорозвиненим почуттям милосердя..» [7].

У педіатричній хірургії є свої особливості філософії спілкування і с хворою дитиною, і с батьками хворої дитини, які під час звернення до лікаря не в змозі

адекватно оцінювати все, що відбувається з їхньою дитиною. Відомий дитячий хірург С. Я. Долецький писав: «Нам, дитячим хірургам, важливо вміти відчувати все те, що відчуває маленький пацієнт, відірваний від звичної обстановки, від батьків. Напевно, найсильніше почуття страху. А для цього треба уявити собі, що ось так, відірваний від тебе, серед чужих людей лежить твоя дитина, перелякана, хвора, самотня. Тоді з'явиться турбота, увага, рівний і спокійний тон, а головне, привітна посмішка і ласкаве слово – аргументи вагоміші, ніж принесений в кишені льодяник. Втім, і він іноді корисний... Серед принципів лікування в дитячій хірургії особливо виділяються два. Перший – необхідність зрозуміти характер дитини... Знання характеру допоможе не тільки спілкуванню і контакту з дитиною, а й впливу на нього в скрутні хвилини... Другий принцип – ніколи не обманювати довіру дитини» [3].

Електронне сьогодення ніколи не замінить мистецтво спілкування в медицині так само як і практико-орієнтоване навчання у становленні майбутнього лікаря. Можна передивитися багато мультіпрезентацій і відео фільмів, знятих під час хірургічних втручань, але навчитися тримати скальпель, дотримуватися послідовності своїх дій, приймати швидкі рішення і передбачати ситуації під час операцій можливо тільки при очній присутності в операційній під наглядом лікаря-педагога.

Таким чином, формування професійно необхідної особистості майбутнього лікаря не може виникнути спонтанно. Без особистої мотивації і наміри молодого фахівця виростити в собі професіональні якості, вкорінені глибоко на рівні психічних установок, свідомості і підсвідомості, почуттів і інтелектуального знання – неможливо. Для допомоги молодому інтерну зрозуміти і усвідомити сутність і зміст професійно значущих особистісних якостей лікаря і повинен бути лікар-педагог як особистість для створення умов практично-орієнтованого навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мельниченко М.Г. Викладання «Дитячої хірургії» в Одеському Національному медичному університеті / М.Г. Мельниченко, О.О. Лосев // Медична освіта – 2011. – № 3. – С. 102-104.
2. Ситникова В.А. Особенности применения новых учебных технологий / В.А. Ситникова, В.С. Ситников. // Матеріали ХІХ міжнародної науково-методичної конференції «Управління якістю підготовки фахівців» – Одеса, 2014. – Ч.1. – С. 203-204.
3. Долецкий С. Я. Мысли в пути / С.Я. Долецкий. – М.: Сов. Россия, 1977. – 703 с.
4. Гиппократ. Сочинения: в 3 т. / Гиппократ. – М.: Государственное издательство биологической и медицинской литературы, 1936. – Т. 1. – 738 с.
5. Копелев Л.З. Святой доктор Федор Петрович Гааз / Л.З. Копелев. – СПб.: ПетроРИФ, 1993. – 191 с.
6. Вересаев В. В. Записки врача / В.В. Вересаев / Повести и рассказы. – Кишинёв, 1982.
7. Бушмелев В. А. Думы о врачевании и хирургической клинике, или Введение в профессию / В. А. Бушмелев. – Ижевск: ИГМА, 2012. – 76 с.

**УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО ТА
СВІТОГЛЯДНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ**

Мендерецький Вадим Владиславович
*доктор педагогічних наук, професор,
Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка
mwadim@ukr.net*

Атаманчук Петро Сергійович
*доктор педагогічних наук, професор,
Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка
ataman08@ukr.net*

Панчук Олег Петрович
*кандидат педагогічних наук, доцент,
Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка
panchuk.op@gmail.com*

Інтеграція України в загальноєвропейський освітній простір усе більш явно ставить у центр вітчизняної системи освіти пріоритети особистості. Складність і неоднозначність змін, що відбуваються в нашому суспільстві, ставлять педагога перед необхідністю ціннісного самовизначення, вимагають від нього реалізації демократичних і гуманістичних принципів у педагогічній діяльності, підвищення рівня його професійної підготовки. Це вимагає переходу від типових педагогічних технологій навчання до особистісно орієнтованих [1–3]. Цю проблему досліджували відомі психологи сучасності О.Г.Асмолов, Г.О.Балл, І.Д.Бех, П.Я.Гальперін, В.В.Давидов, Г.С.Костюк, В.О.Моляко, О.М. Леонтев, А.В.Петровський, В.В.Рибалка, І.С.Якиманська та ін.

Філософсько-педагогічні аспекти особистісно-орієнтованого навчання у дидактиці фізики та педагогіці окреслювали Е.В.Бондаревська, С.У.Гончаренко,

І.А.Зязюн, Є.В.Коршак, М.Т.Мартинюк О.В.Киричук, В.Г.Кремень, О.І.Ляшенко, О.Я.Савченко, М.І.Садовий, В.В.Серіков та ін. Сьогодні існує значна кількість теоретичних концепцій такого навчання. Проте, наукова думка ще не дає однозначної й аргументованої відповіді на питання про сутність психолого-педагогічних умов, що забезпечують процес розробки і впровадження особистісно орієнтованих технологій у систему вищої педагогічної освіти.

У процесі навчально-пізнавальної діяльності студент має стати суб'єктом, потенційно готовим до самоактуалізації, самовизначення, саморозвитку і самореалізації у професійній діяльності, а ставши суб'єктом цієї діяльності, він змінює дійсність. На нашу думку, навчання має ґрунтуватися на суб'єктності людини як першооснові учіння, визнавати за нею права на самовизначення і самореалізацію в навчально-пізнавальній діяльності через оволодіння її способами. Таке твердження вимагає кардинальної зміни мети й ціннісних орієнтацій навчального процесу, оновлення змістового компонента і його гуманітаризації, перебудови технології, зміни методики діяльності педагога та розширення в ній технології співробітництва, коригування характеру навчально-пізнавальної діяльності студента, як суб'єкта навчального процесу.

Все це кардинально змінює функції навчального процесу, основними серед яких стають розвивальна і функція самовдосконалення, а не навчальна і виховна, як у традиційній системі. А це вимагає суттєвої корекції змісту освіти та шляхів і методів її реалізації. Змістовий компонент навчального процесу має охоплювати, з одного боку, все те, що потрібно для формування і розвитку особистості, а з іншого — для формування особистості професіонала.

Під час конструювання і реалізації навчального процесу враховується суб'єктний досвід кожної людини, його соціалізація в умовах освітньо-виховних систем, оскільки в межах особистісного підходу суттєво змінюються орієнтири, за якими відбувається життя людини та її взаємодія з соціальним середовищем і

професійними подіями. Саме діяльність стає засобом розвитку людини, а якщо вона не забезпечує цього розвитку, не задовольняє потреб людини, вона повинна прагнути її змінити [2–3]. Цього можна досягти шляхом упровадження в навчальний процес нових педагогічних технологій, в основі яких – розуміння, активний діалог, самоуправління, взаєморозуміння, що передбачають суб'єкт-суб'єктні взаємини між педагогами та студентами.

Необхідність розробки особистісно орієнтованої технології вивчення фізики пов'язана зі значимістю цієї дисципліни для формування світогляду людей, знання основ якої потрібні широкому колу випускників у майбутній практичній і професійній діяльності і здатність забезпечити формування багатомірного комплексу психологічних якостей особистості. Навчання фізиці супроводжується різними труднощами, подолання яких можливе при наявності в молодих людей стійкого інтересу до пізнання як цієї дисципліни, так і до відповідної наукової галузі, до застосування отриманих знань в практичній діяльності, до розуміння наукової картини світу.

Удосконалення фундаментальної професійної підготовки, зокрема учителів фізики, повинно більшою мірою базуватися на суб'єкт-суб'єктній основі [8; 9]. При цьому має бути підсилена і чітко визначена роль самого студента в навчальному процесі. Головний спосіб реалізації особистісного підходу в навчанні – зробити навчання сферою самоствердження особистості. Педагогічні зусилля будуть успішними лише за умови активізації власних сил особистості викладача і студента. Особистісно орієнтоване навчання реалізується через діяльність, що має не лише зовнішні загальні атрибути, а і своїм внутрішнім змістом передбачає співробітництво, саморозвиток суб'єктів навчального процесу виявлення їхніх особистісних функцій.

Технологізація особистісно орієнтованого освітнього процесу передбачає спеціальне конструювання навчального дидактичного матеріалу, методичних

рекомендацій для його використання, форм контролю за особистісним розвитком в ході навчально-пізнавальної діяльності. Тільки при реалізації принципу суб'єктності освіти можна говорити про особистісно орієнтовані технології. Діяльнісний підхід до навчання в системі фундаментальної професійної підготовки майбутнього учителя фізики виступає в двоєдиній ролі: не лише як взаємодія викладача і студента, але і як предмет вивчення засобів професійної діяльності майбутнього учителя-предметника.

Реалізація особистісно орієнтованого процесу виконання експериментальних завдань може забезпечувати розвиток і саморозвиток особистості людини як суб'єкта пізнавальної діяльності, що разом і є основною умовою гуманізації будь-якої роботи. За теперішнього стану речей варто від авторитарних, пояснювально-ілюстративних технологій навчання все більш рішуче переходити на технології дослідництва, пошуку, творчого навчання, коли на перший план виходить учень, як суб'єкт-діяч, а не суб'єкт-виконавець, має бути присутня зорієнтованість на власний досвід, на пошукову і творчу активність, а цього можна досягти через належну фахову підготовку майбутнього учителя.

В такому ракурсі методична складова професійної підготовки майбутнього учителя має розгортатися через поєднання цільових орієнтацій змісту самого курсу навчальної дисципліни та змісту методики її викладання. Окреслення кінцевої мети діяльності студента в процесі навчання можливе лише за умови комплексного аналізу вимог освітньо-професійної програми фахової підготовки та вимог навчальної програми дисципліни. Вивчаючи конструкцію, призначення і правила експлуатації приладів, ресурсне оснащення кабінету чи лабораторії, студент вчиться користуватися ним і давати оцінку його педагогічним і технічним якостям, складає установки за схемами й описами, які вміщені в методичних посібниках. А також він опановує методику і техніку виконання різних видів навчального експерименту з дотриманням основних дидактичних вимог до них, навчається чітко демонструвати

і правильно пояснювати передбачені навчальними програмами досліди, здобуває навички в дотриманні правил безпеки роботи під час проведення усіх видів експерименту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Атаманчук П.С. Дидактичні основи формування фізико-технологічних компетентностей учнів: монографія / П.С. Атаманчук, О.П. Панчук. – Кам'янець-Подільський : К-ПНУ, 2011. – 252 с.
2. Атаманчук П. С. Теоретичні і практичні основи управління процесами компетентнісного становлення майбутнього учителя фізико-технологічного профілю / Збірник наукових праць КПНУ імені Івана Огієнка. Серія педагогічна. – Кам'янець-Подільський: КПНУ імені Івана Огієнка, 2016. – Вип. 22: Дидактичні механізми дієвого формування компетентнісних якостей майбутніх фахівців фізико-технологічних спеціальностей. – С. 7–15.
3. Методика і техніка навчального фізичного експерименту в старшій школі: підручник для студентів вищих навчальних закладів (гриф МОН України) / [П.С.Атаманчук, О.І.Ляшенко, В.В.Мендерецький, О.М.Ніколаєв]. – К.-П.: КПНУ ім. І. Огієнка, 2011. 412 с.

СТВОРЕННЯ І ОЦІНЮВАННЯ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ В *GOOGLE* ФОРМАХ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Мірошник Ірина Леонідівна

*здобувач освіти,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова
miroshnyk1997@gmail.com*

Кириленко Олена Іванівна

*кандидат педагогічних наук,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова
etfa@ukr.net*

Із розвитком інформаційно-комунікаційних технологій з'являються нові можливості їх використання в навчальному процесі, що зрозуміло, має свої переваги та недоліки. Основною перевагою у використанні онлайн-середовищ для перевірки знань студентів є їх доступність. Найпопулярнішим таким середовищем вважається Google Forms. Також активно використовують наступні платформи: Quizlet, Classmarker, Power Point, Easy Test Marker, MyTestX, Kahoot! та багато інших.

Тестування є найпопулярнішим видом контролю, визнаним в Європі. А також він є найзручнішим в умовах карантину. За допомогою такого виду оцінювання можна проводити різноманітні форми контролю студентів та учнів, такі як семінари, колоквіуми та контрольний зріз знань, обмежуючи при цьому час на його проходження. Це надасть впевненості керівнику групи у самостійних відповідях студентів.

Створення тестів в Google Forms є дуже зручним на відміну від таких програм як Power Point та MyTestX, в останньому необхідно користуватися деякими навичками програмування. В середовищах Quizlet, Classmarker, Easy Test Marker, Kahoot! необхідно витратити час на знайомство з інтерфейсом, в деяких на налаштування мови, тому в цій роботі було обрано Google Forms саме через

простоту його інтерфейсу, доступність та інші численні переваги, які будуть наведені нижче.

Google Forms – онлайн-середовище, яке можна використовувати для здійснення контролю студентів та учнів, планування заходів, анкетування студентів, збору та узагальнення отриманої інформації (рис.1).

Рис. 1. Логотип Google Forms

Цей сервіс має наступні переваги:

- Середовище є безкоштовним, єдине, що для його використання необхідно використовувати електронну пошту. Після цього Google Forms автоматично прив'язується до облікового запису.
- Інструмент є мобільним, оскільки доступний не тільки на комп'ютері, але і на мобільному пристрої, що є значною перевагою. Оскільки з сервісом можна працювати в будь-яких умовах (за наявності інтернет-підключення).
- Оскільки це онлайн-інструмент, то зберігання інформації здійснюється автоматично, що зручно під час роботи з великим обсягом інформації. Також це дозволяє працювати з великою кількістю студентів, не обмежуючись однією групою, як під час семінарського заняття в університеті.
- Простий та зрозумілий інтерфейс, можливість його зміни відповідно до вподобань кожного студента або викладача.
- В Google Forms можна створювати завдання різного типу, в яких можна вставити малюнок, схему або відео-файли для кращої візуалізації. що можна використовувати для контролю знань студентів.

- Добре влаштована система перевірки відповідей, які можна представити у вигляді статистики, наприклад для окремих тем або груп, таким чином визначивши якій темі або розділу під час роботи із студентами слід приділити більше уваги. Також можна налаштувати автоматичне оцінювання або застосувати свою систему.

Всі ці переваги і зумовили вибір Google Forms як інструменту для оцінювання теоретичних знань студентів з теми «Фізика КП».

Google Forms – інструмент для створення різнопланового контролю для студентів. Він дозволяє створювати різноманітні завдання, такі як: з однією або деякою кількістю правильних відповідей, на встановлення відповідності та з можливістю самостійної відповіді на питання, у вигляді речення або невеликого абзацу. Також тут можна додавати готові завдання, зображення та відео файли. Для кожного варіант відповіді можна налаштувати відповідні дії: перехід до наступного питання, перейти до розділу або відправити форму.

Вхід. Для того, щоб розпочати роботу в Google Forms необхідно перейти за посиланням [www.google.com > forms](http://www.google.com/forms) і здійснити вхід через свій обліковий запис, попередньо ввівши електронну адресу та пароль

Створення завдань. Для того щоб створити тестове завдання вводимо питання, варіанти відповідей та обираємо пункт «Один із списку» (рис.2).

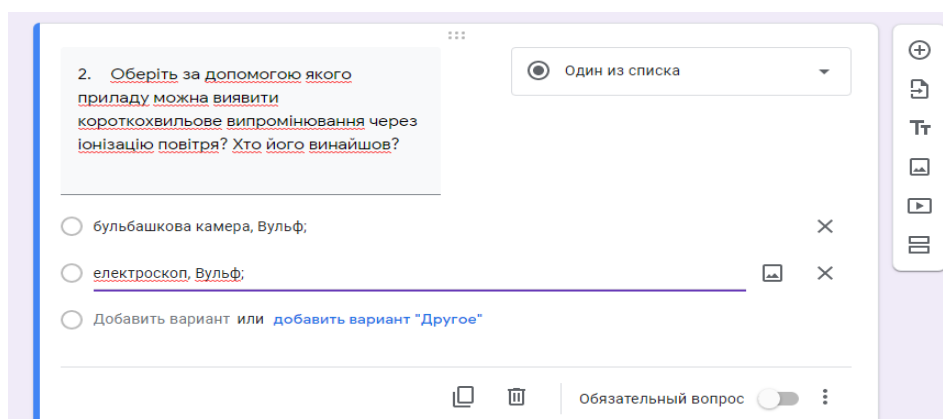

Рис.2. Створення тестового завдання з курсу «Фізика космічних променів»

Для створення завдання на відповідність обираємо пункт «Сітка прапорців»

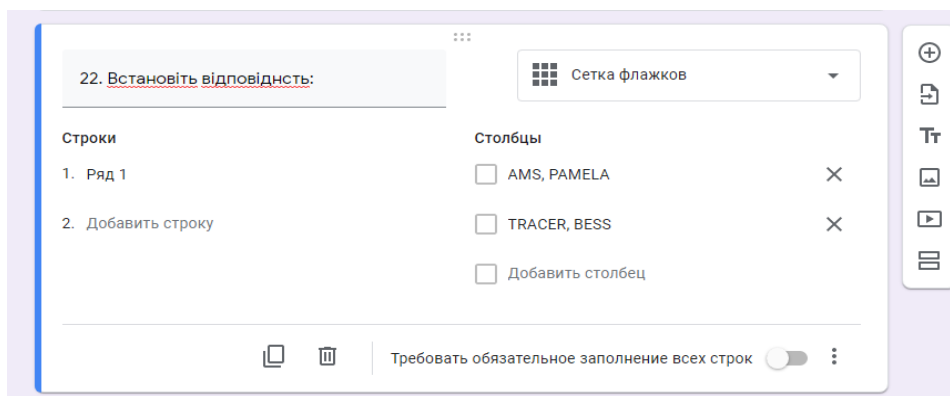

Рис.14. Створення завдань на встановлення відповідності

Відповіді. В Google Forms є функція налаштування правильних відповідей. Для цього треба обрати пункт «Налаштування» і відкрити вкладку «Тести» (рис.16):

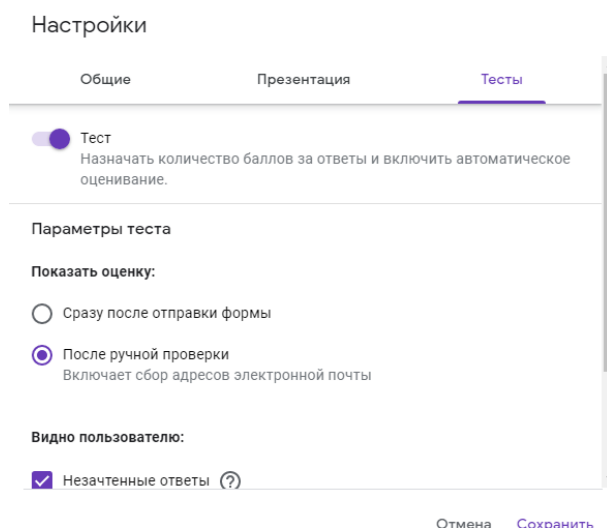

Рис.16. Налаштування тесту

Тут можна налаштувати і інші параметри тесту, такі як:

- показувати правильні відповіді та оцінку;
- вмикати автоматичне оцінювання;
- налаштувати можливість не змінювати відповіді після відправлення форми.

Після цього отримуємо форму, в якій можна обрати одну або декілька відповідей, а також налаштувати бали за правильну відповідь

Перевірка результатів оцінювання. Окрім автоматичної перевірки результатів, можна це робити вручну. Також можна налаштувати сповіщення на електронну адресу про нові відповіді.

Тестування в Google Forms можна проходити не тільки на комп'ютері, але і на будь-якому пристрої з доступом до Інтернет-мережі. Це дозволяє студентам виконувати завдання в буд-який вільний час.

Отже, тепер можна перевіряти терміни здачі робіт, оцінювати та переглядати питання, з якими у студентів виникали складнощі. Також, порівнюючи результати різних груп можна виділити питання, яким необхідно приділити більше уваги при вивченні теми.

ЛІТЕРАТУРА

1. "About Fusion Tables". Fusion Tables Help. Google. Retrieved January 14, 2017 .
2. "Google Docs Support". Google. Google. Retrieved 5 September 2018 .

**ВИКОРИСТАННЯ МОБІЛЬНИХ ЗАСТОСУНКІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ЗОРЯНОГО НЕБА НА
УРОКАХ АСТРОНОМІЇ**

Мойсеєнко Наталія Анатоліївна

*здобувач освіти,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова*

Черня Ярослава Андріївна

*здобувач освіти,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова*

Кириленко Олена Іванівна

*кандидат педагогічних наук,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова
etfa@ukr.net*

Астрономія – одна з найдавніших та досить цікавих наук, яка досліджує природу, походження та еволюцію як окремих небесних тіл, так і Всесвіту в цілому.

Актуальним у наш час лишаються проблеми відкриття нових об'єктів Сонячної системи, дослідження різноманітних процесів та явищ, які відбуваються на Сонці, оскільки від цих знань залежить наше з вами існування на планеті Земля. Тому ми вважаємо, що вивчення астрономії є досить важливим, оскільки вона допомагає пояснити процеси, що відбуваються у навколишньому світі, співіснувати з ним у гармонії, а також досліджувати те, що на перший погляд здається недоступним та недосяжним.

На даний час астрономія, як навчальний предмет, викладається в школі в 11 класі за рівнем стандарту 1 год на тиждень [1]. Відповідно до чинної програми МОН сузір'я вивчаються в темі 1: «Небесна сфера. Рух світил на небесній сфері». Дана тема

вивчається досить поглиблено, оскільки після вивчення даної теми учні повинні: знати головні означення теми, називати кількість сузір'їв за сучасним поділом на небі, показувати на рухомій карті зоряного неба характерні сузір'я та найяскравіші їх зорі (Сиріус, Арктур, Вега тощо), спостерігати зміну вигляду зоряного неба впродовж року та вміти користуватись рухомою картою зоряного неба. Також відповідно до цього має бути проведено практичну роботу на тему: «Робота з рухомою картою зоряного неба. Визначення положення світил на небесній сфері з допомоги карти зоряного неба (зоряного глобуса)».

Відповідно до програми є чинні підручники з астрономії 2019 року:

- 1) автори: В. Сиротюк, Ю. Мірошніченко [2];
- 2) автор М. Пришляк [3].

Обидва підручники є досить змістовними, виклад матеріалу – послідовний та є все необхідне для раціонального опанування теми.

Сучасний учень – це мобільна дитина, яка краще справляється з гаджетами від будь-кого, тому задача сучасного вчителя бути мобільним та йти в ногу із часом. Оскільки на даний момент у країні склалась така ситуація, що діти мають навчатись дистанційно вдома, тому потрібно зробити це навчання ефективним. Для цього радимо використовувати Інтернет ресурси та додатки, які покращать вивчення астрономії та заохотять учнів до її вивчення.

На даний момент існують досить багато різних програм і застосунків як для Android так і для iOS, які ми можемо завантажити безкоштовно з Play Маркету чи з App Store. Розглянемо деякі з них.

Star Chart - це не тільки зоряний атлас в кишені, а й інтерактивна розвага — програма дозволяє зрозуміти, що саме ви бачите в даний момент на зоряному небі. Досить всього лише навести камеру телефону на сузір'я і програма покаже як воно називається, назви зір.

Stellarium – безкоштовна програма, за допомогою якої можна розглядати небо

в реальному часі, збільшуючи його масштаб.

Проте ми хочемо порадити такий застосунок, який на нашу думку, буде найзручнішим для учнів. Це *Star Walk 2*. За допомогою цього застосунку учні мають змогу, навівши телефон на певну ділянку неба (навіть вдень), побачити сузір'я, які там знаходяться. Крім того маємо змогу споглядати не лише конфігурацію сузір'їв, але й їх міфічне зображення. Тобто досить встановити застосунок, запустити його, у верхньому лівому куточку натиснути на компас і ви зможете, пересуваючи телефон у різні боки, бачити які сузір'я знаходяться навколо вас (рис. 1).

Рис. 1. Стартовий екран застосунку Star Walk 2

На рис. 2 можна побачити сузір'я Рака і поруч з ним Місяць.

Рис. 2. Сузір'я Рака і Місяць

Цей застосунок ви можете безкоштовно завантажити за допомогою Play Маркету або App Store, ввівши в пошук його назву або скористатися даним посиланням:

<https://play.google.com/store/apps/details?id=com.vitotechnology.StarWalk2Free>

Отже, як висновок можна сказати, що використання таких застосунків під час вивчення теми «Сузір'я», допоможе доступно пояснити учням положення зір та сузір'їв, зацікавити дітей, показати, що їх гаджети підходять не лише для ігор і соціальних мереж, а й допоможуть їм під час навчання, зокрема на уроках астрономії. Тим паче, під час карантину інтернет-ресурси і, зокрема, застосунок Star Walk 2 стануть гарними союзниками під час самостійного вивчення навчального матеріалу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Навчальна програма з астрономії (рівень стандарту, профільний рівень) для 10-11 класів загальноосвітніх шкіл, затверджена Наказом Міністерства освіти і науки № 1407 від 23 жовтня 2017 року.
2. Сиротюк В.Д. Астрономія: (рівень стандарту, за навчальною програмою авторського колективу під керівництвом Яцківа Я. С.): підруч. для 11 кл. закл. загал. серед. освіти / Володимир Сиротюк, Юрій Мирошніченко.- Київ: Генеза, 2019. 160 с.
3. Пришляк М.П. Астрономія: (рівень стандарту, за навчальною програмою авторського колективу під керівництвом Яцківа Я. С.): підруч. для 11 кл. закл. загал. серед. освіти / Микола Пришляк. – Харків: Вид-во «Ранок», 2019. – 144 с. : іл.
4. Анастасія Наливайко «6 безкоштовних мобільних застосунків для захопливих STEM-проектів» [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://osvitoria.media/ru/experience/6-bezkoshtovnyh-mobilnyh-dodatkov-dlya-zahoplyvyh-pryrodnychyh-stem-proektiv/>

**ФОРМУВАННЯ МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ В
ПОЗАУРОЧНІЙ РОБОТІ**

Новікова Анна Олександрівна
вчитель математики,

*Комунальний заклад «Навчально-виховне об'єднання I-III ступенів
«Науковий ліцей Міської ради міста Кропивницького Кіровоградської області»
chinchoy.anna@gmail.com*

Чінчой Олександр Олександрович

*кандидат педагогічних наук, доцент,
Центральноукраїнський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка
chinchoy@ukr.net*

Реформування освіти, розробка нових освітніх стандартів, перегляд навчальних програм, оновлення підручників – все це здійснюється з метою якісної підготовки учнів до застосування набутих знань та вмінь у життєвих ситуаціях. Саме тому важливим завданням математичної освіти у школі є формування в учнів компетентностей, які будуть дієвими у суспільному житті та майбутній професійній діяльності.

Вдало організована і методично спланована позаурочна робота розширює і поглиблює знання учнів. Тому актуальними стають наступні завдання позаурочної роботи з формування математичної компетентності: інтегрувати особистісні якості школярів із змістовою і процесуальною основами навчання; формувати здатність особи співпрацювати в групі, зважати на інтереси інших; розвивати уявлення про математику як частину загальнолюдської культури; формувати уміння орієнтуватись в інформаційному просторі, оперувати інформацією; вільно використовувати інформаційно-комунікаційні технології.

Основними формами позаурочної роботи з математики є: математичний гурток,

факультатив, математичні конференції, вікторини, конкурси, ігри, КВК, олімпіади, математичні бої, квести та ін.

Математичний гурток є однією з найбільш дієвих форм позаурочної роботи. При його організації необхідно в першу чергу зацікавити учнів, продемонструвати їм, що робота гуртка не дублює уроки, сформулювати цілі заняття і розкрити характер роботи.

Головною метою *факультативних занять* з математики є поглиблення і розширення знань учнів, розвиток інтересу до предмету, розвиток математичних здібностей, прищеплення учням уміння самостійної роботи, виховання і розвиток ініціативи та творчості.

Факультативні заняття з математики проводяться за такими основними напрямками:

– вивчення матеріалів, що є додатковими розділами курсу математики (дозволяє поглибити і розширити вивчення програмного матеріалу, розкрити застосування математики на практиці, ознайомити учнів із сучасними математичними ідеями);

– вивчення спеціальних внутрішньопредметних і міжпредметних курсів (розв’язання нестандартних математичних задач, творчі індивідуальні роботи учнів за обраними темами).

Для таких форм позаурочної роботи як математичний гурток і факультатив подання кінцевого результату роботи учня, з конкретної теми, може бути у формі навчального проєкту.

Навчальний проєкт – це дидактичний засіб, що забезпечує залучення учнів до практичної та дослідницької діяльності на основі поетапного планування. Працюючи над проєктом учень інтегрує знання, які він отримав в межах предмету з міжпредметними знаннями та власним досвідом.

Навчальні проєкти мають наочний, практичний характер і дозволяють

організувати самостійну роботу та забезпечувати продуктивну діяльність учнів.

Метод проєктів дозволяє досягнути цілої низки навчальних цілей:

- розвивати мислення, уяву, пам'ять, увагу та мовлення учня;
- формувати позитивну мотивацію до навчальної діяльності;
- розвивати саморегуляцію та самоконтроль;
- розвивати комунікативні здібності;
- демонструвати зв'язок теорії з практикою.

Уміння, які формуються в учнів під час проєктної діяльності: здійснювати математичне моделювання; співпрацювати у команді; здійснювати пошук даних; оцінювати результат; презентувати отриманий результат; виконувати обов'язки менеджера (планувати діяльність, приймати рішення, розподіляти обов'язки).

Типи навчальних проєктів, що можуть бути використаними під час позаурочної роботи на уроках математики: за змістом (монопредметний, міжпредметний, надпредметний); за тривалістю (короткостроковий, середньостроковий, довгостроковий); за типом діяльності (дослідницько-пошуковий, інформаційний, рольовий, творчий, прикладний), за формою проведення (урок-проєкт, екскурсія, виставка, фестиваль, відеопроєкт); за масштабом суб'єкта, який бере участь у проєктній діяльності (індивідуальний, парний, колективний, корпоративний).

Прикладами створених учнями, під нашим керівництвом, проєктів є: «Застосування математичного моделювання в агрономії», «Математичне моделювання дорожнього руху», «Виконання ремонтних робіт технічних агрегатів з пасовою передачею» та ін. [3, 4].

Отже, позаурочні заняття дають можливість продемонструвати досягнення і значення математики як науки, сприяти розвитку творчих здібностей учнів та глибшому засвоєнню навчального матеріалу. Використання проєктів у позаурочній роботі забезпечить: цілісність навчального процесу та єдність різностороннього

розвитку, навчання і виховання учнів; розвиток творчих здібностей; формування пізнавальних мотивів навчальної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-n/stru>
2. Краснов Ю. Э. Современные дискуссии по проблеме «Метод проектов» (реферативный обзор источников, включая рассмотрение концепции Дж. Равена о развитии компетентностей высшего уровня посредством проектного обучения) / Ю. Э. Краснов // Метод проекта : Научно-методический сборник. Серия «Современные технологии университетского образования». Мн. : РИВШ БГУ, 2003. № 2. С. 197–221 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://charko.narod.ru/tekst/met_pr/metod_of_projects.pdf. (17.02.06).
3. Новікова А. О. Навчальний проект як засіб формування в учнів основної школи умінь математичного моделювання. *Математика в рідній школі*. 2018. №11. С. 44 – 47.
4. Новікова А. О. , Чінчой О. О. Використання науково-технічного потенціалу агропромислових виставок для реалізації методів математичного моделювання в курсах алгебри і фізики загальноосвітньої школи // Наукові записки: [збірник наукових статей] / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова; упор. Л. Л. Макаренко.– Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. Випуск СХХХІ (141). (Серія педагогічні науки). С 154–161.
5. Юсупов Х. С. Методическая подготовка студентов педвуза к проведению внеурочной работы по математике в школе : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Душанбе, 2009. 150 с.

СУЧАСНИЙ СТАН ФІЗИЧНОГО ЗДОРОВ'Я ВЧИТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Овечкін Денис Вячеславович
*кандидат медичних наук, доцент,
Сумський державний університет,
d.ovechkin@med.sumdu.edu.ua*

Бабич Вероніка Андріївна
*здобувач освіти,
Сумський державний університет,
magictime.jkrowling@gmail.com*

Професійна педагогічна діяльність є одним із стресогенних видів психологічної активності й розглядається як професія з великою присутністю ризиків професійного здоров'я. Дані останніх досліджень із цієї проблеми фіксують вкрай низькі показники професійного здоров'я вчителя, зокрема: 60% учителів постійно відчувають психологічний дискомфорт під час виконання професійної діяльності; 85% знаходяться в стані хронічного професійного стресу; для 85 % жінок-педагогів їхня діяльність стає фактором, який негативно впливає на сімейні стосунки [1]. Водночас, понад 80% усіх проблем здоров'я вчителів є наслідками психоемоційних відхилень таких як синдром емоційного вигорання, професійні кризи розвитку, професійні деструкції та деформації.

Сучасні дослідження дозволяють з позицій доказової медицини розглядати стрес як незалежний фактор ризику серцево-судинних захворювань [2]. У міжнародному дослідженні INTERHEART було продемонстровано провідне місце стресу і депресії серед найбільш значущих факторів ризику інфаркту міокарда [3]. Однією з найбільш добре вивчених і значущих різновидів хронічного психоемоційного стресу є стрес, пов'язаний з роботою. Робота, що ставить високі психологічні вимоги, є предиктором подальшого розвитку ішемічної хвороби серця

(IXC) [4], причому незалежно від усіх відомих факторів ризику - MONICA II, 2006. До теперішнього часу проведено ряд досліджень, які підтвердили зв'язок високих психоментальних навантажень на робочому місці і частоти артеріальної гіпертонії [5].

Метою цього дослідження було вивчення стану здоров'я вчителів закладів загальної середньої освіти.

Завданням дослідження було дослідити структуру захворювань серед вчителів закладів загальної середньої освіти; проаналізувати вплив педагогічного навантаження (величини ставки) та стажу роботи на частоту знаходження на «Д» обліку, наявність захворювань серцево-судинної системи та їх клінічних симптомів.

Матеріали та методи дослідження: для виконання поставлених завдань було опитано 50 вчителів середніх та старших класів ССШ №10 та ССШ №29 у м. Суми у грудні 2018 року. Розподіл досліджуваних за стажем роботи: до 5 років – 11 вчителів; 6-10 років – 5; 11-16 років – 4; 17-20 років – 9; 21-30 років – 12; більше 30 – 9. Розподіл досліджуваних за величиною ставки: 0,75 – 1 вчитель; 1,0 – 30; 1,25 – 12; 1,35 – 2; 1,5 – 4; 2,0 – 1.

Критерієм включення в дослідження була добровільна згода на участь. Критерієм виключення – відмова від участі в дослідженні.

Опитування проводили за допомогою розробленої нами анкети, куди респонденти вносили дані про свій вік, наявність захворювань, стаж та педагогічне навантаження, а також наявність клінічних симптомів (головний біль, періодичне запаморочення, прискорене серцебиття, одишка, набряки, спрага, похолодання кінцівок, відчуття жару, приливи, почервоніння шкіри обличчя, дзвін у вухах, мерехтіння мушок перед очима, біль в грудній клітині).

Статистичний аналіз проводили за допомогою програми «IBM SPSS Statistics 20» (США). Частотний аналіз проводили за допомогою таблиць спряженості. Для вимірювання статистичних взаємозв'язків і перевірки гіпотез застосовували

коефіцієнти кореляції Пірсона та Спірмена, χ^2 -квадрат. При перевірці статистичних гіпотез нульову гіпотезу відкидали при рівні статистичної значущості (p) нижче 0,05.

Результати дослідження. 13 вчителів (26%) мали хвороби серцево-судинної системи (ССС), серед яких зустрічались артеріальна гіпертонія, ішемічна хвороба, аритмія, вегето-судинна дистонія, пролапс мітрального клапану. Це вчителі зі стажем від 1 до 41 років, при чому 8 з них стоять на «Д» обліку та лише 5 з них на обліку у кардіолога. Найпоширенішою хворобою серця є артеріальна гіпертонія (10%), також поширені вегето-судинна дистонія (8%) та ішемічна хвороба серця (6%). Також були присутні аритмія та пролапс мітрального клапану.

З'ясовано, що існує слабкий прямий кореляційний зв'язок між стажем та знаходженням на «Д» обліку ($r_s=0,3$; $p=0,027$), тобто вчителі, що мали більший стаж достовірно частіше знаходилися на «Д» обліку.

Спираючись на результати критеріїв χ^2 було виявлено, що на «Д» обліку частіше стоять вчителі, у яких більша ставка. Вірогідно збільшення професійного навантаження збільшує ризик розвитку хронічних захворювань і, як наслідок, ризик знаходження на «Д» обліку. Слабкий прямий кореляційний зв'язок ($r=0,35$, $p=0,013$) між стажем та наявністю захворювання ССС свідчить про те, що зі збільшенням кількості років праці в школі вірогідність наявності захворювань ССС достовірно збільшується

Висновки:

1. Найпоширенішими хворобами обстежених вчителів були хвороби серцево-судинної системи – 26%, серед яких переважали артеріальна гіпертонія та вегето-судинна дистонія (у 10% та 8% всіх респондентів відповідно).
2. Виявлено слабкий прямий кореляційний зв'язок між стажем роботи та знаходженням на «Д» обліку ($r_s=0,3$; $p=0,027$), а також слабкий прямий кореляційний зв'язок ($r=0,35$, $p=0,013$) між стажем та наявністю захворювання ССС. При чому, кореляційний зв'язок категорії віку сильніший за категорію стажу.

Величина ставки на знаходження на «Д» обліку та наявність захворювання ССС не впливала.

3. Доведений слабкий прямий кореляційний зв'язок між ставкою та частотою виникнення періодичного запаморочення ($r=0,318$; $p=0,036$).

ЛІТЕРАТУРА

1. Физиологические и социально-педагогические проблемы адаптации и здоровья / [Е. М. Казин, Н. А. Литвинова, А. И. Федоров и др.]. // Вестник Кемеровского государственного университета. – 2013. – С. 6–12.
2. Anxiety and coronary heart disease a synthesis of epidemiological, psychological, and experimental evidence. / [L. Kubansky, I. Kawachi, I. Weiss та ін.]. // Ann Behav Med. – 1998. – №20. – С. 47–58.
3. On behalf of the INTERHEART Study Investigators. Effect of potentially modifiable risk factors associated with myocardial inaction in 52 countries (the INTERHEART Study) / [S. Yusuf, S. Hawken, S. Ounpu та ін.]. // Lancet. – 2004. – С. 937–952.
4. Kuper H. Job strain, job demands, decision latitude, and risk of coronary heart disease within the Whitehall II study. / H. Kuper, M. Marmot. // J Epidemiol Community Health. – 2003. – №57. – С. 147–153.
5. Breitmeier K. STARLET — Project Stress-associated hypertension: Long term evaluation, objective and design / K. Breitmeier, A. Kulchewski, S. Lüders. // Dtsch Med Wschr. – 2000. – №3. – С. 125–151.

**ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЯК СУБ'ЄКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ У ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ В УКРАЇНІ**

Полякова Ольга Михайлівна
*кандидат педагогічних наук, доцент,
Сумський державний педагогічний університет
ім. А. С. Макаренка
poljakovaolja@gmail.com*

Завдання попередження торгівлі людьми в Україні, як складової профілактичної роботи відповідного напрямку, задекларовано у відповідних державницьких документах міжнародного та вітчизняного рівня [2; 3; 7] та підкріплено висновками низки наукових досліджень [1; 4; 9]. Водночас, статистичні дані свідчать про те, що означене завдання не втрачає своєї нагальності [10]. Це зумовлює потребу щодо: 1) інтенсифікації відповідної роботи; 2) пошуку нових засобів здійснення попередження торгівлі людьми в Україні, з урахуванням провідних особливостей цільової аудиторії та вимог сучасності.

З огляду на суттєву обмеженість матеріальних ресурсів держави, що виділені задля забезпечення протидії торгівлі людьми в Україні (85,5 млн. грн. протягом 2016-2020рр.), нестачу фахово підготовлених спеціалістів державних служб, а також низькі темпи розробки і впровадження профілактичних технологій через механізми бюрократизації, високим потенціалом щодо оптимізації діяльності в окресленому напрямі є громадські організації[7].

Суб'єктами Національного механізму взаємодії у сфері протидії торгівлі людьми, відповідно до ст. 5 ЗУ «Про протидію торгівлі людьми» [2], громадські організації не визначаються, але за ними визнається право здійснення заходів, спрямованих на попередження протидії торгівлі людьми.

З урахуванням положення про багатомірність сучасної людини і, відповідно, сучасної системи освіти [6], саме інтерактивні освітні технології використовуються

низкою громадських організацій в Україні для попередження торгівлі людьми.

У найзагальнішому розумінні сутності інтерактивних освітніх технологій доцільно виокремити такі їх складові:

- спільність діяльності (обмін інформацією, моделювання ситуацій, оцінка та взаємооцінка, співпраця і партнерство);
- динамічна зміна способів діяльності (дискусія, гра, моделювання, змагання тощо);
- вектор логіки освітнього процесу «від аналізу та взаємозбагачення практичного досвіду до усвідомлення закономірностей»;
- безоціночна процесуальна взаємодія учасників(-ць) у відповідності до вимог технології ненасильницького спілкування [8].

Серед найбільш поширених інтерактивних технологій попередження торгівлі людьми, впроваджених наразі в Україні ресурсами громадських організацій є:

1. Настільна гра «Рожеві окуляри» (2010р.). Була розроблена Українським фондом «Благополуччя дітей» у якості додаткового ресурсу в межах впровадження програми виховних заходів «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція» для учнів(-иць) 7 – 11 класів з питань попередження торгівлі людьми [5]. Ця гра спрямована на виконання завдань підвищення рівня знань, уявлень та розуміння проблем, пов'язаних із торгівлею людьми, ризикованою стосовно потрапляння до тенет торгівлі людьми поведінкою; обговорення важливих та суперечливих питань щодо можливих ризиків потрапляння у ситуації торгівлі людьми, особистої відповідальності; ознайомлення із законами України щодо попередження торгівлі людьми та захисту прав постраждалих від торгівлі людьми; отримання інформації про організації, що працюють у сфері профілактики торгівлі людьми, надають допомогу постраждалим внаслідок торгівлі людьми, їхнім родичам та близьким; налагодження скооперованої праці малих груп. Гра складається з карток-запитань та карток-відповідей, які об'єднані у чотири кола: 1) термінологія та причини поширення торгівлі людьми; 2) шляхи потрапляння людей у ситуацію торгівлі людьми; 3) основні права людини та правила уникнення ситуацій,

пов'язаних із торгівлею людьми; 4) поради щодо безпечного виїзду за кордон, інформація про джерела консультування та психологічної підтримки. Особливістю цієї гри є спільна робота та обговорення в малих групах під проводом ведучого(-ї) з відповідною підготовкою.

2. Настільна гра «Галопом по Європах» (2010р.) спрямована на ту саму вікову категорію (12-17 років) і теж розроблена Українським фондом «Благополуччя дітей» у рамках того ж партнерського проекту з Представництвом Міжнародної організації з міграції в Україні. Має на меті навчити дітей планувати своє життя, управляючи власними життєвими планами, аналізуючи потенційні ризики та наслідки необачних вчинків. Розрахована на учнів(-ениць) 7-11 класів. Гра пропонує відвідати певні країни світу, для чого слід досягти фінансової та соціальної стабільності, накопичивши необхідні документи і ресурси. Як і у попередній грі, особлива роль відводиться ведучому(-ій) з відповідними вимогами: обізнаність щодо протидії торгівлі людьми та взаємодія на засадах ненасильницького спілкування [11].

3. Інтерактивна виставка «Знайди свій безпечний маршрут» розроблена для підлітків і молоді та впроваджується в Україні поетапно (з 2014 року) двома ГО: «Українська мережа освіти дорослих і розвитку інновацій», «Альянс за громадянські права» за підтримки Федерального міністерства закордонних справ Німеччини. Методологія цієї виставки сполучає такі форми роботи, як: вікторина, квест, моделювання, обговорення. Робота груп (до 15 осіб), під супроводом фасилітаторів(-ок), триває по 15 хвилин на кожній з 4 станцій: «Торгівля людьми: запитання-відповіді», «Твоє життя – твій вибір», «Поруч з тобою», «Як не стати живим товаром». Кожна станція представляє собою окремий стенд-банер з комплектом знімних елементів [12]. Виставка забезпечена інструментом моніторингу зворотнього зв'язку.

4. Настільна гра «Ліза та її друзі подорожують світом» (2019 р.) розроблена відповідно до Програми МОМ з протидії торгівлі людьми та наразі розповсюджена по усіх місцевих бібліотеках обласних центрів України. Методика гри є аналогічною до гри «Галопом по Європах», проте, з урахуванням нижнього вікового порогу гравців у 8

років, трохи «спрощена» за кількістю завдань (з метою економії часу) та більш стилізована під гру-квест (поетапні завдання для здобуття підсумкової перемоги) з атрибутами комп'ютерної гри (здобування суперсил). Гра також торкається питання толерантності, командної роботи та розвитку лідерських навичок в учасників та учасниць команди [13].

Представлений вище досвід громадських організацій щодо впровадження інтерактивних технологій у попередження торгівлі людьми в Україні є цінним методичним ресурсом, задля активізації використання якого вкрай необхідним є налагодження більш тісної співпраці між органами державної і місцевої влади та громадськими організаціями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Данильчук Л. О. Теорія і методика соціальної профілактики торгівлі людьми засобами інформаційно-комунікаційних технологій : дис... (доктора пед. наук) 13.00.05 / Лариса Олексіївна Данильчук. – Тернопіль, 2018. – 544 с.
2. Закон України «Про протидію торгівлі людьми» від 20 вересня 2011 року № 3739-VI. – [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3739-17>
3. Конвенція Ради Європи «Про протидію торгівлі людьми». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.coe.int/T/E/human_rights/trafficking/
4. Лесько Н. В. Адміністративно-правове забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері захисту дітей від насильства та інших протиправних дій : дис. ... доктора юрид. наук: 12.00.07 / Наталія Володимирівна Лесько. – Львів, 2019. – 489 с.
5. Настільна гра «Рожеві окуляри». – [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://childfund.org.ua/publikatsii/gra-rozhevi-okuliari>
6. Огнев'юк В. О. Багатомірна людина. Епоха трансформацій. Освіта / В. О. Огнев'юк // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2013. – Вип. 1-2. – С. 6-11. – [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/NPO_2013_1-2_3

7. Постанова КМУ №111 від 24.02.2016р. «Про затвердження Державної соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2020 року». – [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/111-2016-%D0%BF>
8. Полякова О. М. Методика викладання соціально-педагогічних дисциплін : [навч.-метод. посібник] / О. М. Полякова, А. А. Сбруєва, О. А. Луценко та ін. ; за заг. ред. О. М. Полякової. – Суми : Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2013. – 188 с.
9. Турок В. В. Соціально-економічні наслідки та механізми протидії торгівлі людьми : автореф. дис.. к. е. н.: 08.00.07 / Василь Васильович Турок . – Київ, 2016. – 24 с.
10. У 2019 році поліцейські викрили вісім ОЗГ, які займалися торгівлею людьми. – [Електронний ресурс]. Режим доступу : https://mvs.gov.ua/ua/news/28166_U_2019_roci_policeyski_vikrili_visim_OZG_yaki_zaymal_isya_torgivleyu_lyudmi__Artem_Krishchenko.htm
11. 6000 настільних ігор з питань попередження торгівлі людьми безкоштовно розповсюджено серед навчальних закладів та установ України. – [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://childfund.org.ua/novyny/6000-nastilnikh-igor-z-pitan-poperedzhennia-torgivli-liudmi-bezkoshtovno-rozpovsiudzheno-sered-navchalnikh-zakladiv-ta-ustanov-ukraiini>
12. Safe route / Маршрут Безпеки. – [Електронний ресурс]. Режим доступу : https://www.youtube.com/watch?v=s6Og0rDP8Vg&feature=youtu.be&fbclid=IwAR0jT53rxLDsdb2Zrnz5ynPaMEwCFE0A_DgHU1-Y2CeODeV6fd5DxKsfkFo
13. <https://www.facebook.com/IOMUkraine/posts/2287818727904795/> – сторінка IOMUkraine

ОСОБЛИВОСТІ ОСВІТНІХ STEM-ПРОГРАМ У США

Примак Ольга Валеріївна

*аспірант кафедри педагогіки, професійної освіти
та управління освітніми закладами*

*Житомирський державний університет імені Івана Франка
olchkaa@gmail.com*

Підготовка соціально мобільних, конкурентоспроможних фахівців, здатних навчатися протягом всього життя та освоювати нові технології передбачає впровадження в освітній процес інновацій, що пов'язані з інтеграцією знань з різних наукових сфер. Перелік актуальних, затребуваних на ринку праці професій постійно оновлюється, а отже стандарти та освітні програми підготовки фахівців мають відповідати вимогам сучасності. Прийнято вважати, що найбільш перспективні професії потребують всебічної підготовки з різних освітніх галузей, а саме природничих наук, інженерії, технологій та програмування, філології та ін., тобто міждисциплінарності, яка є основою STEM-освіти. Питання так званої "нооосвіти" давно є на часі, адже вона є пріоритетною в контексті формування інтелектуального потенціалу України.

Чимало вітчизняних дослідників (М. Бойченко, Н. Гончарова, С. Горбенко, І. Коновальчук, К. Крутій, О. Лозова, О. Патрикеева, Н. Поліхун, А. Сбруєва, І. Сліпухіна, І. Чернецький, В. Черноморець та ін..) присвятили свої праці теоретичним та технологічним засадам реалізації інновацій в освіті. Результати їх досліджень можуть бути основою для проектування програм упровадження технологій STEM-навчання в Україні.

Наразі немає єдиного визначення поняття "STEM-освіта". Різні дослідники тлумачать її по-різному, але основні засади та принципи залишаються незмінними. Згідно з поглядами О. Гриньової та І. Цунікової, STEM-освіта – це майбутній резерв для впровадження та реалізації новітніх технологій, база, на якій будується міжнародне виробництво транснаціональних компаній, які відіграють вирішальну роль у структурі світової економіки, слугують чинником інтеграційних та глобалізаційних процесів,

здійснюють глобальний трансфер нових технологій, прискорюють міжнародний рух капіталу, приводять до мобільності факторів виробництва та багато іншого [1].

Першою країною, яка активно почала пропагувати STEM-освіту й надавати їй максимальну підтримку були Сполучені Штати Америки. Більше того, американці впевнені, що всебічний розвиток особистості через нооосвіту можливий не лише в школі та закладах вищої освіти (включно до рівня PhD), але й в дошкільному дитинстві з використанням STEM-ігор. Програми STEM запроваджуються на державному рівні та відповідно фінансуються. Як свідчать статистичні дані, в багатьох американських університетах такі програми активно реалізуються, підвищуючи тим самим як якість освіти, так і прогрес економіки країни.

Як приклад, розглянемо магістерську програму в університеті Тафтса (США). Tufts University є одним з найавторитетніших закладів вищої освіти, адже там вперше почали готувати фахівців з міжнародних відносин. Як зазначено, на офіційному сайті університету, ця програма готує магістрів наук у галузі науки, техніки, інженерії та математики або магістрів наук (MS) в рамках програми STEM Education тривалістю не менше ніж 3 роки (тип програми Кампус). Згідно з освітньою програмою студенти вчаться розробляти науково-дослідні проекти прикладного спрямування, нові навчальні програми та здійснювати навчальну діяльність у формальних та неформальних наукових, технологічних, інженерно-математичних закладах освіти, у тому числі школах, науково-дослідних центрах, музеях, культурних, громадських установах та на промислових підприємствах.

Навчання на такій магістерській програмі досить дороге (52 724 USD) і на неї зараховують не більше 15 студентів на 1 рік, приймаючи лише "обдарованих" кандидатів, що мають ґрунтовні знання з математики, біології, хімії, фізики, технологій, інженерії, філології, психології, розвитку дитини, конгнітивістики (когнітивної науки) та інших суміжних галузей, які пов'язані з дослідженнями та практикою навчання з математики, природничої або інженерної освіти. Після вступу на навчання за програмою STEM кожному студенту присвоюють двох програмних радників, одного з

відділів освіти та іншого з кафедр математики, наук або інженерії. Радники програми допомагають студенту зорієнтуватися й обрати курс, тип досліджуваної галузі, стажування та науково-дослідну діяльність. Додатково студенти магістратури можуть подати заявку на продовження навчання в якості студента на здобуття наукового ступеня доктора філософії (Ph.D. students) [3].

Головним чином усі STEM програми поділяють на: короткострокові (до 24 годин); курсові – для літніх шкіл, курсів тощо (від 24 до 80 годин); середньострокові (річні, від 80 до 120 годин); довгострокові, неперервної додаткової освіти (від 300 до 600 год.) [2].

В Україні дослідженням теорії та практики такого інноваційного навчання займається ДНУ "Інститут Модернізації змісту освіти", зокрема відділ STEM-освіти. На офіційному сайті цього відділу можна ознайомитися з нормативно-правовими документами щодо впровадження STEM (<https://imzo.gov.ua/stem-osvita/normativno-pravove-zabezpechennya/nakazi-mon-ukrayini/>), заходами, конкурсами, навчально-методичними матеріалами для педагогічних працівників (<https://imzo.gov.ua/stem-osvita/navchalno-metodichniy-materiali-dlya-vchiteliv/>), анотованим STEM-каталогом (<https://imzo.gov.ua/stem-osvita/anotovanyj-kataloh/>) та глосарієм (<https://imzo.gov.ua/stem-osvita/glosariy/>). Традиційним вже стало проведення сесії Web STEM-школи, яка є унікальним інтерактивним середовищем нового формату для спільного навчання, спілкування, обміну кращим вітчизняним та зарубіжним досвідом, знайомства з новаторами сучасної освіти. Ця школа об'єднує освітян, науковців, громадських активістів та бізнесу. Таким чином вона повторює американську філософію "навчання протягом життя задля успішного розвитку нових поколінь". Рекомендованими мережевими ресурсами для підтримки інноваційно-експериментальної діяльності освітян є Віртуальний STEM-центр Малої академії наук України, Інститут обдарованої дитини НАПН України та Web-STEM-школа. Враховуючи те, що реально розроблених й апробованих вітчизняних STEM-програм ще немає, перспективним є запозичення інноваційного зарубіжного досвіду щодо їх впровадження на всіх рівнях освіти.

Аналізуючи досвід США, можна побачити, що навчальні STEM-програми не лише зосереджені на певному комплексі навчальних предметів, а й відповідають чітким критеріям результативності. Мета таких інноваційних програм – не лише навчити студентів критично мислити через практикування, а й бути готовим розробляти щось нове та навчити це робити інших студентів в розрізі STEM. Особливість STEM-освіти полягає не в підготовці вузькоспеціалізованого вченого, а спеціаліста, який опанував десятки наукових галузей, випробовуючи знання в експериментально-дослідницькій діяльності в спеціально-обладнаних лабораторіях та на практиці. Такі програми характеризуються актуальністю, інноваційністю змісту, зрозумілістю процесу реалізації, наявністю надійного інструментарію для моніторингу досягнення результатів навчання. Для впровадження таких програм є апробовані технології, які дозволяють закладам освіти успішно їх освоювати.

Таким чином можна стверджувати, що в Україні є перспективи й необхідність для впровадження програм STEM-освіти. Враховуючи досвід США, одним з актуальних завдань є підготовка STEM-педагогів, освоєння ними відповідних методик і технологій.

ЛІТЕРАТУРА

1. О. Гриньова, І. Цунікова Трансформація інформаційно-освітнього середовища в контексті впровадження STEM-навчання / Наукові записки МАН Укр. Вип. 10. С. 197-207.
2. Програми STEM. Інститут модернізації змісту освіти. Режим доступу: <https://imzo.gov.ua/stem-osvita/programi-stem/>.
3. Rising Above the Gathering Storm. URL: <https://www.nap.edu/catalog/11463/rising-above-the-gathering-storm-energizing-and-employing-america-for>.
4. MSc in Science, Technology, Engineering, and Math (STEM) Education. URL: [https://www.masterstudies.com/MSc-in-Science-Technology-Engineering-and-Math-\(STEM\)-Education/USA/Tufts-University-Graduate-School-of-Arts-and-Sciences/](https://www.masterstudies.com/MSc-in-Science-Technology-Engineering-and-Math-(STEM)-Education/USA/Tufts-University-Graduate-School-of-Arts-and-Sciences/).
5. Gonzales H. B. Science, technology, engineering, and mathematics (STEM) education: A primer: CRS Report for Congress. 2012.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ КУРСУ «ІНФОРМАЦІЙНА ТА МЕДІАОСВІТИ» У
СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ ЗВО»

Прокопів Любов Миколаївна
*кандидат педагогічних наук, доцент,
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя
Стефаніка»
liubov.prokopiv@pnu.edu.ua*

На сучасному етапі розвитку вищої освіти актуалізується потреба у новітніх підходах до навчання і викладання у ЗВО. Сьогоднішня життєва ситуація довела потребу впровадження в освітній процес нових навчальних курсів, зокрема «Інформаційна та медіаосвіта». Саме через використання такого курсу майбутні викладачі можуть зрозуміти переваги інформації та медіа у сучасному світі.

Даний курс дає можливість оволодіти і вміло оперувати медіакомунікаціями. Підтвердженням цього є думки ЮНЕСКО, що інформаційна і медіаосвіта є надає можливість кожній особистості ... «на свободу самовираження і права на інформацію та інструмент підтримки демократії» [2].

Необхідним аспектом впровадження викладання курсу «Інформаційна та медіаосвіта» для магістрів ОПП «Освітні, педагогічні науки» є розробка освітніх матеріалів, підготовка викладацького складу, здатного оцінити роль інформаційної та медіаосвіти у сучасному світі, особливості її впровадження в освітній процес ЗВО. Усвідомленню потреби впровадження такого курсу в освітній процес має «Концепція впровадження медіаосвіти в Україні» [1].

На сьогодні є чимало дотичних зарубіжних (К. БезелгетЛ. Мастермана Е. Харт, О. Федоров та ін.) та і українських (В. Іванов, К. Левківський, Л. Найдьоновв, Г. Онкович, Б. Потятинник та ін.) досліджень, де аналізується інформаційна та медіаосвіта

Водночас недостатньо висвітленим є питання введення навчальних курсів з інформаційної та медіаосвіти у сучасний процес ЗВО.

Метою публікації є продемонструвати особливості впровадження навчального курсу «Інформаційна та медіаосвіта» в освітній процес ЗВО на прикладі освітньо-професійної програми «Освітні, педагогічні науки».

Сьогоднішній стан розвитку освітнього процесу є стартом для практичного впровадження такого навчального курсу. Саме тому необхідно, щоб він не закріпився на освітній програмі як вибіркового, а мав наскрізну лінію..

Важливе місце тут належить умінню викладача контактувати зі студентом, вести з ним діалог, розвивати критичне мислення. вчити комунікувати, доводити свою думку.

Основною метою курсу «Інформаційна та медіаосвіта» є створення умов та підготовки молоді до життя в інформаційному соціумі. Наведемо приклади формування медіакомпетентності на заняттях. Важливим є виробити уміння реально оцінити певну ситуацію. Для цього соціум має створити основи розуміння тих чи інших подій.

Виконуючи творче завдання на практичних заняттях, студенти вчаться робити правильний підбір публікацій, використовуючи ті чи інші ЗМІ. Зокрема, при вивченні матеріалу з проблем розвитку освіти, студенти аналізують по-перше, сайт Міністерства науки і освіти України. По-друге, наукові публікації з даної проблематики, по-третє, сайт університету, де навчаються, по-четверте публікації викладачів кафедри, а також аналізують інформаційні платформи сучасності.

Дані матеріали вони схематично опрацьовують у відповідності до трьох аспектів:

- вивчення проблеми у минулому
- сучасні аспекти даного питання
- перспективні напрямки

Об'єднуючись у групи, студенти опрацьовують проблемні ситуації. Згодом результати роботи презентуються на практичному занятті.

Наприклад, 1-ша група: аналізує та рекламує певний сайт. Схема роботи груп подана у табл.1.

Таблиця 1

Схема аналізу сайту у відповідності до правил медвіаосвіти

Авторство	Хто автор сайту, соціальної мережі	1 група
Ціль:	Яка мету створення сайту? На яку цільову аудиторію розрахований?	
Економіка	Яка приблизна вартість, хто оплатив	
Сфера впливу	Хто отримує користь від сайту? Кому він може нашкодити? Що ця інформація дає мені?	
Значення	Яке значення має сайт для аудиторії, цільова аудиторія?	
Факти	Мені це відомо, для мене це неочікуване, суперечить моїм знанням та уявленням	2 група
Методи дослідження	Які методи дослідження використано, Чому саме їх,	
Реакція	Якими можуть бути дії у відповідь на вивчену інформацію	
Контекст	Коли це зроблено? Як можна поширити інформацію	3 група
Надійність	Це думка, підтверджена подія чи щось інше? Чи сайту можна довіряти? Що у цьому переконує? Які джерела інформації, думок, припущень?	
Методи досліджень	Які методи дослідження і чому саме їх використано?	
Інтерпретації	Як люди розрізняють і усвідомлюють цю інформацію? Яка власна інтерпретація цього? Що я дізнаюся для себе з даної проблеми?	

Як видно з таблиці кожна з груп має своє завдання виконання і презентація якого приводить до вироблення правильної думки.

Як відомо, на сьогодні надзвичайно великим є вплив соціальних мереж на повсякденне життя інтернет-користувачів. Тому на занятті на тему «Особливості впливу соціальних мереж» ефективним буде вивчення соціальних мереж. Така робота сприяє умінню сприймати оточуючий світ.

Серед основних індикаторів користування соціальними мережами є опитування:

1. Які і соціальні мережі Ви відвідуєте?

2. З якою метою?

3. Що берете для себе з мереж?

Результати опитування показали, що найбільш поширеною (65% опитаних респондентів віком від 17 до 23 років) є мережа Інстаграм, 30% респондентів підтримали Фейсбук, решту 5 відсотків, не користуються соціальними мережами. Отже, для того для того, щоб через дані мережі формувались певні розуміння, потрібне чітке володіння компетентностями інформаційної та медіаосвіти.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Сучасний світ знаходиться під впливом інформації, яка надходить як із сайтів, соціальних мереж, засобів масової інформації тощо. Тому необхідним для навчального курсу «Інформаційна та медіапедагогіка» є медіаграмотність, розуміння її сутності та аналіз інформації. Все це сприятиме правильній орієнтації студентів в інформаційному просторі, формуванню власної аргументованої думки і позиції.

Подальшого вивчення потребує вивчення питань дистанційного навчання, передбачених освітньо-професійними програмами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція)/ за ред. Л. А. Найдьонові, М. М. Слюсаревського. Київ, 2016. 16 с. URL: <http://mediaosvita.org.ua/book/kontseptsiya-vprovadzheniya-mediaosvity/>

2. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник для роботи педагогічних коледжів / Ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; За наук.ред. В. В. Різуна. Київ: Центр Вільної Преси, 2014. 431 с.

3. Шейбе, С., Рогоу, Ф. Медіаграмотність: підручник для вчителя / перекл. з англ. С. Дбюма; за загал. ред. В. Ф. Іванова, О. В. Волошенюк. Київ: Центр вільної преси, Академія української преси, 2014. 319 с.

**СИТУАЦІЙНІ ЗАДАЧІ ЯК МЕТОД ПІСЛЯДИПЛОМНОГО
НАВЧАННЯ В ІНТЕРНАТУРІ ПО МЕДИЦИНІ**

Рибальченко Василь Федорович

*доктор медичних наук, професор,
Національна медична академія післядипломної освіти
імені П. Л. Шупика МОЗ України,
pedsurgery_ua@ukr.net*

Видиборець Станіслав Володимирович

*доктор медичних наук, професор,
Національна медична академія післядипломної освіти
імені П. Л. Шупика МОЗ України,
vydyborets57@gmail.com,*

Невірковець Анатолій Антонович,

*кандидат медичних наук, доцент
Національна медична академія післядипломної освіти
імені П. Л. Шупика МОЗ України,
ksene86@gmail.com.*

В Законі України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» представлена етапна підготовка та підвищення кваліфікації медичних працівників. В 2008 році наказом МОЗ України № 522/51 була затверджена Концепція розвитку вищої медичної освіти. Основний наголос у формуванні кадрового потенціалу зроблено на впровадження ефективної системи підготовки та підвищення кваліфікації фахівців сфери охорони здоров'я України. Важливою складовою покращення рівня медичних послуг в галузі медицини є система післядипломної підготовки лікарів, яка дозволяє досягти поглибленого вдосконалення набутого раніше, а також набуті нові практичні навички та додаткові вміння відповідних напрямків в медицині. Викладач клінічних дисциплін з вузьких спеціальностей:

дитячої хірургії, неврології та гематології та інших, має у своєму розпорядженні широкий вибір методів та підходів, які забезпечують різноманітність подачі нового клінічного матеріалу і гарантують слухачам цікавість і зрозумілість обговорюваної проблеми. Ситуаційні задачі це метод навчання, який залучає слухача (лікаря-інтерна) до активної роботи над розв'язанням проблеми.

Ситуаційні задачі це метод навчання, який засновано на використанні клінічних ситуацій, пов'язаних з певною темою або проблемою в медицині. Поміж тим на сьогодні в педагогічній літературі існує термін «case study» – кейс-метод або ситуаційний аналіз – опис реальної клінічної ситуації, що потребує обговорення думок лікарів-інтернів які пропонують своє рішення проблеми. Зазвичай приклади ситуаційних задач підбрає викладач відповідно до теми, і як правило з власного клінічного досвіду, чи історій хвороб. Доцільно намагатися, щоб ситуаційні задачі відповідали наступним вимогам: були актуальними і реальними; враховували інтереси та спеціалізацію лікарів-інтернів; були вміло викладені, а також передбачали узагальнення фактів та формулювання висновків, а не лише суму фактів; передбачали обов'язкове вирішення проблеми – проблема не повинна бути легкою і повинна передбачати багато клінічних варіантів рішень. В подальшому після обговорення конкретного випадку лікарям-інтернам надається можливість поділитися своїми думками та провести аналіз вирішення проблеми як діагностики так і методів лікування. В кінці розгляду ситуаційної задачі, підсумки проводить викладач, який дає чіткі інструкції з врахуванням клінічних протоколів, що до обсягу обстеження та лікувальних заходів конкретної недуги у конкретного пацієнта, що наведено в завданні.

На сьогодні клінічні ситуаційні задачі в медицині, як метод навчання, має низку переваг перед іншими методиками учбового процесу. Найважливіші з них наступні: вивчення клінічних випадків із практики робить теоретичне навчання більш осмисленим та наближеним до реального життя; обговорення конкретних клінічних

ситуацій дозволяє викладачу зробити висновок щодо базових знань лікаря-інтерна; розв'язання ситуаційної задачі залучає лікарів до активної роботи та пропонуються цікаві альтернативні підходи до вирішення піднятої проблеми. На завершення викладач може моделювати ситуації, що дозволяють зосередити увагу на найактуальніших проблемах вузько-спеціалізованих розділів медицини. Поміж тим розбір ситуаційної задачі можливо проводити не тільки в групі лікарів-інтернів, а й індивідуально.

Власний досвід вказує на вимоги з метою успішного розв'язання наданої ситуаційної клінічної задачі це: необхідно викласти мету даної ситуаційної задачі; звернути увагу на складних та суперечливих моментах піднятої в задачі проблеми; ставити учасникам дискусії лікарям-інтернам запитання для більш активного їх залучення у процес обговорення конкретної клінічної ситуації.

Доцільно констатувати, що період навчання в інтернатурі, це є післядипломна вузькоспеціалізована підготовка, але в подальшому ця освіта має назву безперервного професійного розвитку та характеризується самоосвітою, а не підготовкою під керівництвом будь-кого.

Таким чином, опитування лікаря-інтерна у формі ситуаційної задачі є одним із традиційних методів навчання на клінічних кафедрах. Крім основної мети надання слухачу знань з предмета, що вивчається, при обговоренні ситуаційної задачі викладач отримує інформацію про особистість лікаря, його мову, поведінку, можливості спілкування тощо. Ситуаційні завдання, що обговорюються в групі лікарів-інтернів, дозволяють провести порівняння рівнів базової підготовки та надати інформацію відносно питань для корегування навчального процесу.

На завершення доцільно констатувати, що безперервний професійний розвиток продовжується протягом всього професійного життя і роботи лікаря і є передумовою забезпечення якості надання допомоги дітям та дорослим. Девіз Світової федерації медичної освіти є такий «Освіту не можна вважати підготовкою

до життя, адже освіта – це і є життя».

ЛІТЕРАТУРА

1. Банчук М.В., Волосовець О.П., Фещенко І.І., Бойчук Т.М., Булах І.Є. Безперервний професійний розвиток лікарів та провізорів як елемент національної безпеки. Проблеми безперервного професійного розвитку лікарів і провізорів. Збірник праць. Київ – 2007. – С. 6-11.
2. Вдовиченко Ю.П., Вернер О.М., Головань Д.Л. Дискусійні питання безперервного професійного розвитку. Проблеми безперервного професійного розвитку лікарів і провізорів. Збірник праць. Київ – 2007. – С. 27-29.
3. Вороненко Ю.В., Мінцер О.П. Фактори реформування системи післядипломної медичної освіти. Проблеми безперервного професійного розвитку лікарів і провізорів. Збірник праць. – Київ – 2007. – С. 10-14.
4. Рибальченко В.Ф. Безперервне удосконалення лікаря дитячого хірурга. Хірургія дитячого віку № 3 (32) 2011. - С. 92-93.
5. Dillon J.T. Using Discussion in Classroom. – Open University Press, Philadelphia, – 1994. – 149 p.

ВИЩА ОСВІТА ЯК ВІДПОВІДЬ НА ВИКЛИКИ СТАНОВЛЕННЯ ДЕМОКРАТИЧНОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Рябека Євгенія Олександрівна
*пошукувач наукового ступеня,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова*

Варто зауважити, що у концептуальному плані основні параметри та сутність європейської демократії сформувалися під впливом філософських, політичних та правових доктрин, а також соціальних перетворень у різноманітних державах світу.

Ключовим викликом на шляху становлення демократії в Україні є ціннісна розділеність за досить суперечливими напрямками. Поступово набирає сили аксіологічна орієнтація на цінності європейські, демократичні, гуманістично-правові, але потужним залишається світоглядно-ментальний масив, сформований в імперські і радянські часи. В структуру останнього гармонійно вписані патерналізм, етатизм, прагнення до корупційного збагачення, меншовартість, прагнення до того, щоб бути таким, як всі.

Як слушно ставить питання Т. Мадрига: «Декларуючи євроінтеграційні прагнення, Україна, так чи інакше, рухається у напрямі утвердження гуманістично-демократичних цінностей. Однак, як вказують дослідники, «особливість ціннісної ідентифікації сучасної України полягає в тому, що вона у культурному та цивілізаційному плані є і євразійською, і європейською державою, а зовнішньополітичні орієнтири на європейський простір тривалий час пригнічувались набутими завдяки комуністичному режимові рисами «євразійськості». Тому ціннісна система включає в себе, з одного боку елементи патерналістських, етатистських, егалітаристських цінностей комуністичного минулого, а з іншого – демократичних, орієнтованих на індивідуалізм, інноваційність, конкурентоспроможність, самостійність в мисленні, виборі та діяльності, прагнення успіху і достатку тощо. Одночасно недостатньо сформовані, а в частини населення

загалом відсутні такі цінності як згода, толерантність, громадянськість, які в транзитологічних теоріях виступають необхідною структурною передумовою консолідації демократії» [1, с. 100].

Ми бачимо, що в аксіологічному полі українського суспільства, по суті, поєднуються непоєднані ціннісні імперативи та орієнтири. Така хаотизована світоглядно-аксіологічна система є суттєвою перепорою на шляху розвитку справжньої демократії європейського типу. Як зауважує Н. Лютко: «Конгломеративна, неструктурована та неієрархізована система (скоріше сукупність) українських цінностей, що містить взаємовиключні елементи (індивідуалізм-колективізм, патерналізм – індивідуальна автономія, ринок-егалітаризм і т.і.) є значною перешкодою формування ціннісного консенсусу і системи суспільних цінностей, прийнятної для більшості населення. Такими безумовними цінностями, які структурують інші цінності, політичний простір і принципи політичних відносин, вчені називають свободу та людину як найвищу цінність» [2, с. 156].

Саме з огляду на останнє твердження, можна розвивати певну оптимістичну модель аксіологічних трансформацій в українському суспільстві, адже національні традиції, культурний менталітет, побутова та громадська поведінка українців завжди були зорієнтовані на аксіологічний пріоритет свободоловства та людиноцентризму. Без цих традиційних ціннісних основ важко взагалі було б сподіватися на наполегливий рух України в сторону Європи від придушуючого спадку тоталітаризму.

Розуміючи ряд проблем та перепон на шляху становлення в Україні дійсно демократично-правової держави, варто також звернутися і до факторів, що сприяють розвитку демократичної аксіології в нашій країні. Зокрема, позитивний вплив може реально здійснити і вже здійснює вища освіта.

Особливе значення має політико-правове просвітництво серед студентів, адже наступні покоління українців мають все більше ідентифікувати себе в якості європейського народу, а не пострадянського соціуму. Єдність ідентичності, з нашої точки зору, має будуватися не на відстоюванні чи запереченні цінностей колишнього

тоталітарного суспільства, а на прищепленні нових аксіологічних орієнтирів, що мають в більшості своїй співпадати з цінностями та принципами європейської демократії, права, людиноцентризму.

Г. Яворська так характеризує кризу ідентичностей: «Європейська ідентичність в Україні не просто формується паралельно з національною ідентичністю, але виступає як важливий складник останньої. Процес засвоєння нових політичних та культурних реалій, відбувається шляхом накладання – а в деяких випадках, зіткнення – запозичених понять з існуючими українськими концептами. Виявляється, що на голому місці будувати нові – запозичені – концептуальні схеми не легше, як свідчить приклад поступового засвоєння таких понять, як європейські цінності. Однак у нових країнах-членах ЄС подібні процеси також відбувалися нелегко, їм також знадобився час, щоб відчутти себе справжніми європейцями» [3, с. 276].

Приєднуємось до позиції В.Андрущенка: «Демократія, таким чином, є не просто організаційно-інституційною формою народовладдя, але й ціннісно-смісловим підґрунтям гуманізації індивідуальної та міжособистісної життєдіяльності кожного громадянина. У зв'язку з цим, демократію необхідно розглядати не лише в аспекті побудови цивілізованих владно-політичних відносин в нашому національному суспільстві, але й з огляду на формування гуманістичних основ суспільної свідомості та особистісного стилю громадянського мислення» [4, с. 248].

В умовах коли освітній ландшафт стає глобалізованим [5], основними особливостями становлення й розвитку вищої освіти у Європі можна вважати її стадіальність та ціннісну амбівалентність. Розтягнута у часі на десятиліття реформа вищої освіти наклалась на наявність національної специфіки у переході до демократії та у політико-правових процедурах демократичних країн Європейського континенту. Тому вища освіта в процесі розповсюдження демократичної форми правління у розвивається вкрай нерівномірно. Разом з тим, в наш час, ці аспекти кардинально не впливають на сутність та основні параметри європейської демократії, носії якої намагаються відтворювати певні цінності, норми, процедури та принципи

народовладдя через університет як соціальний інститут.

Можемо зробити висновок, що процес перетворення на європейців на феноменологічному і аксіологічному рівні є достатньо складний і може потребувати зусиль декількох поколінь. Особливого значення набуває вища освіта як фундаментальна цінність європейського континенту. З нашої точки зору, тільки через освіту національно-ідентифікаційні орієнтири постають як дієвий засіб виживання майбутньої України. Як суверенний народ, незалежна держава, потужний і творчий соціум ми зможемо реалізуватися виключно в єдиній сім'ї європейських країн, а для цього маємо розвивати національну вищу освіту, критично залучаючи окремі елементи європейського досвіду.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мадрига Т.Б. Європейські цінності та ціннісні орієнтації українського суспільства: проблеми співвідношення / Т.Б. Мадрига // Думка. Прикарпатський вісник НТШ. – 2015. – № 3 (31). – С. 96 – 103.
2. Лютко Н.В. Політична реклама та ціннісні орієнтації суспільства в контексті електорального вибору громадян / Н.В. Лютко // Нова парадигма. Філософія. Політологія. Соціологія. – К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2010. – Випуск 94. – С. 155-163.
3. Яворська Г.М. До проблеми формування європейської ідентичності в Україні / Г.М. Яворська // Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України. – К., 2008. – Випуск 42 (підсерія «Курасівські читання»). – С. 269 – 277.
4. Андрущенко В. Демократія як принцип життєоблаштування та підготовки людини до життя засобами освіти / В. Андрущенко // Політологічний вісник. Зб-к наук. праць. — К. : ВАДІКС, 2014. — Вип. 73. — С. 245–252.
5. Терепищій С. Причини та витоки глобалізації освітнього ландшафту / С.Терепищій // Вища освіта України. – 2016. – №. 1. – С. 22-29.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ЗВО

Салига Наталія Миколаївна

*кандидат педагогічних наук, доцент,
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»*

Реформування системи вищої освіти та інтеграція в європейське співтовариство передбачають орієнтацію на людину, її розвиток та самореалізацію. У цьому контексті особливого значення набуває підвищення фахового рівня та професіоналізму випускників закладів вищої освіти (ЗВО), готових до реалізації постійно зростаючих завдань навчання та виховання молодого покоління, здатного адаптуватися до соціальних змін.

Тобто актуальність даної проблеми зумовлена потребою суспільства в сучасному фахівцеві, який володіє професійним самовизначенням, а також недостатньою розробкою механізмів оптимального впливу на професійно-особистісне становлення у процесі фахової підготовки.

Проблема професійного самовизначення особистості завжди перебувала у полі зору вчених, проте досі залишається актуальною, так як передбачає набуття особистістю майбутнього викладача ЗВО не лише фахових знань, але й актуалізації власних ресурсів.

Серед нових аспектів проблем професійного самовизначення молоді можна виділити наступні: ускладнення вибору професії в умовах ринкової економіки; поява платних навчальних закладів; нові вимоги до професійних знань, умінь; особистих та професійних якостей; труднощі в працевлаштуванні і оплаті праці, особливо молодих фахівців; можливість значних доходів у людей, що не мають належної освіти, кваліфікації; поява ряду нових спеціальностей, пов'язаних зі зміною соціально-економічної ситуації в країні та ін. У цій ситуації важливу роль відіграють освітні заклади як носії стабільних культурних цінностей, а також провідників гуманістичних ідей у

динамічному та насиченому інформацією світі.

Проблема професійного самовизначення знайшла своє відображення в роботах багатьох вчених і педагогів-практиків, таких як: М.Зубкова, О.Кокун, А.Масанов, Н.Спиця-Оріщенко та ін.).

Аналіз наукових праці вчених (К. Абульханова-Славська, О.Коропецька, Р.Мотрук) засвідчує, що не усі студенти, які поступили у ЗВО, зробили усвідомлений вибір на користь професії та майбутньої спеціальності. Цей вибір був ними зроблений під впливом різних чинників (профорієнтаційної роботи, що проводилась в основному через інтернет-мережі; викладачами ЗВО перед вступом до університету; рідних, близьких, друзів; власних переконань тощо).

Навчання у закладі вищої освіти є сенситивним періодом формування професійного самовизначення, так як на основі інтенсивної передачі соціального та професійного досвіду та формування необхідних якостей ростуть загальна зрілість і стійкість особистості майбутнього фахівця, його професійна самостійність та готовність до майбутньої практичної діяльності.

Так К. Абульханова-Славська пов'язує професійне самовизначення особистості із вибором її життєвого шляху та життєвим самовизначенням. Вчена вважає, що саме із зв'язку особистості з професією витікає її перспектива, а від характеру цього зв'язку залежить вибір професії [1, с.139].

Н.Спиця-Оріщенко вважає, що процес формування професійного самовизначення не може бути обмежений лише якимось одним етапом, він займає увесь період активної трудової діяльності людини та підготовки до неї. У процесі професійного самовизначення вчена виділяє такі стадії: формування психологічної готовності до вибору професії, здійснення цього вибору, професійне навчання, оволодіння професійною майстерністю, професійним досвідом інших людей тощо [7, 237].

У зв'язку із вищевикладеним привертають увагу висновки вченої, що ці стадії у значній мірі залежать від змісту професії, індивідуальних якостей людини та

соціально-економічних обставин. «На кожній стадії професійного самовизначення, - зазначає автор, - особистістю усвідомлюються та формулюються визначені цілі та завдання, які співвідносяться із суспільно виробленими вимогами, нормативами й реалізуються відповідно до них та власних ресурсів, інтересів, потреб, ціннісних орієнтацій тощо [7, с.238].

Аналізуючи сутнісні характеристики феномену професійного самовизначення, вчена М.Зубкова звертає увагу на те, що «у процесі професійної підготовки майбутній фахівець проходить два рівні адаптації («студент» і «професіонал»). Другий рівень досягається тільки на четвертому році навчання, коли можна говорити про формування професійної самосвідомості» [2, с.168].

Нам імponує судження О. Коропецької, що «центральним моментом професійного самовизначення є усвідомлення людиною своїх особистісних особливостей та можливостей, а також орієнтація в соціально-економічних умовах, в яких здійснюється свідомий вибір професії» [4, с. 68].

Аналіз наукових праць вчених дозволяє нам зробити висновок, що професійне самовизначення – це багаторівневий і поетапний процес, що триває впродовж усього періоду навчання, а його суттю є професійний розвиток і саморозвиток майбутнього викладача, надбання ним основ професійної майстерності та компетентності, що сприяє особистому розвитку, максимальній самореалізації та ідентифікації.

Основними напрямками у процесі формування професійного самовизначення майбутніх викладачів ЗВО є розвиток студентського самоврядування, залучення до науково-пошукової діяльності, збагачення змісту професійної підготовки спеціальними і факультативними спецкурсами з питань професійного самовизначення; індивідуальна та групова робота професорсько-викладацького складу і кураторів груп по розвитку світоглядних позицій, утвердженню професійних цінностей, розвиток соціальної та професійної активності.

Таким чином професійне самовизначення є синтезом особистого, професійного і соціального сенсу в конкретному виборі майбутнього фаху. Це один із найважливіших

чинників, що впливає на розвиток особистості та відбувається на усіх етапах життєдіяльності. Це усвідомлений і добровільний акт, адекватний особистій схильності, можливостям і здібностям майбутнього викладача ЗВО.

В умовах реформування вищої педагогічної освіти необхідно удосконалити професійну підготовку майбутніх викладачів ЗВО, оскільки основним їх завданням є створення необхідних умов для самореалізації особистості, що неможливо без професійного самовизначення, тому перспектива майбутніх наукових досліджень в цьому напрямі представляє інтерес.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абульханова-Славская К.А. Жизненные перспективы личности. Психология и образ жизни. М: Наука, 2001. С. 137-145.
2. Зубкова М.А. Професійне самовизначення майбутнього педагога. Вісник СевДТУ. Вип.96: Педагогіка: зб.наук.пр. Севастополь: Вид-во СевНТУ, 2009.с.164-170.
3. Кокун О.М. Психологія професійного становлення сучасного фахівця: Монографія. К.: ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2012. 200 с.
4. Коропецька О. М. Профорієнтація та профвідбір : [навч. посіб.]. 2-е вид., доп. і перероб. Івано-Франківськ : Місто-НВ, 2009. 348 с.
5. Масанов А. В. Психологічні бар'єри в професійному самовизначенні особистості : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктор. психол. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» . Одеса, 2010. 38 с.
6. Мотрук Р.В. Етнокультурні чинники професійного самовизначення особистості: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія. Івано-Франківськ. 2013. 232 с. URT: https://theses.oa.edu.ua/DATA/19/%D0%9C%D0%BE%D1%82%D1%80%D1%83%D0%BA_dis.pdf (дата звернення 22 травня 2020 року).
7. Спиця-Оріщенко Н.А. Професійне самовизначення учнівської молоді в умовах допрофільного навчання як психолого-педагогічна проблема. Вісник ОНУ ім. І. І. Мечникова. Психологія. 2016. Т. 21. Вип. 1 (39). С.235-242. URT: <http://journals.uran.ua/index.php/23041609/article/viewFile/134080/130453>

ОЦІНКА ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКОГО ТУРИСТИЧНОГО РЕГІОНУ

Семеніхіна Лілія Валеріївна

здобувач освіти,

Національний педагогічний університет

імені М.П. Драгоманова

irina.pshychka1999@ukr.net

Дудка Тетяна Юріївна

доктор педагогічних наук, професор,

Національний педагогічний університет

імені М.П. Драгоманова

t.yu.dudka@npu.edu.ua

Туризм має не тільки важливе соціально-культурне значення, пов'язане із задоволенням потреб людей у зустрічах і подорожах. Він є також високоприбутковою і динамічною галуззю, фактором економічного зростання окремих країн та світового господарства в цілому. Окрім впливу на економіку, туристичний бізнес впливає на соціальне і культурне середовище, екологію країни тощо. Одним із найбільш популярних туристичних напрямків на сьогодні є Європа, де особливим попитом у туристів користується Західноєвропейський туристичний регіон.

Туризм у країнах Європи залишається одним із найбільш затребуваних серед мандрівників усього світу. Саме сюди щороку відправляються мільйони людей, які, здавалося б, могли провести свою відпустку в більш екзотичних країнах, але вибирають саме цю локацію. Це пояснюється наступними причинами: унікальний клімат, розвинена транспортна інфраструктура, сучасна готельна індустрія, комфортні й більш безпечні умови проживання у країні.

Саме завдяки даним факторам кількість туристів, що розглядають для себе Європу як місце відпочинку, щорічно зростає. І в останні роки цей показник досяг

практично небувалих значень, а в майбутньому досягне найвищих показників.

До Західноєвропейського регіону належать Німеччина, Австрія, Швейцарія, Ліхтенштейн, Люксембург, Нідерланди, Бельгія та Франція. Для аналізу нами було обрано 5 найбільших західноєвропейських країн.

Дослідження показало, що у всіх країнах Західноєвропейського регіону добре розвинена інфраструктура, всі країни (окрім Бельгії) мають сприятливий для розвитку туризму клімат та різноманітний рельєф. Лише Франція та Бельгія мають повноцінний вихід до океану / моря та велику берегову лінію. При цьому серед вказаних країн Австрія та Швейцарія взагалі не мають виходу до моря та, відповідно, не розвивають купально-пляжний туризм.

Лідером за кількістю туристів та доходом від туризму є Франція. Натомість, лідером за приростом туристичного потоку порівняно з попереднім роком є Бельгія. Проте, за критеріями кількості туристів (млн. чол.) та загальної прибутковості від туризму Бельгія два роки тому була країною-аутсайдером. SWOT-аналіз туристичної дестинації Західноєвропейського туристичного регіону також показав, що цей туристичний регіон має велику кількість сильних сторін та мало слабких сторін. Основною загрозою є те, що через порівняно високі ціни туристи з небагатих країн можуть обирати більш бюджетні напрямки у Європейському регіоні (зокрема, Чехія, Словаччина, Польща, Болгарія, Румунія і т. д.).

Перспективами подальших досліджень може стати вивчення інших регіонів Європи та порівняння їх туристичного потенціалу із туристичним потенціалом Західноєвропейського регіону. Окрім того, доцільним є вивчення попиту туристичних послуг за Західноєвропейським напрямком серед українських туристів, визначити проблеми та перспективи розвитку цієї дестинації на ринку туристичних послуг України.

КАТАЛОГІЗАЦІЯ АСТРОНОМІЧНИХ СПОСТЕРЕЖЕНЬ ЗА ДОПОМОГОЮ РОЗПОДІЛЕНОЇ БАЗИ ДАНИХ

Сисуєв Віктор

*здобувач освіти,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова,
Bms-group@ukr.net*

Кириленко Олена Іванівна

*кандидат педагогічних наук,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова
etfa@ukr.net*

Дана тема актуальна для вивчення на сьогоднішній день, оскільки кількість даних астрономічних спостережень отриманих від різних типів спостережної апаратури на сьогодні перевищує 150 терафлоп. Очікуваний час на обробку вже отриманої інформації 5-7 років. Вважаю доцільним залучення додаткових обчислювальних потужностей, в тому числі використовуючи розподільні.

Прикладами вірності такої точки зору є стрімкий ріст використання розподільних обчислювань у різних сферах науки і техніки.

Проекти, які використовують розподільні обчислення:

Астрономія та астрофізика

SETI@Home — проект з обробки сигналів радіотелескопу, для пошуку радіосигналів позаземних цивілізацій;

Einstein@Home — проект з перевірки гіпотези Ейнштейна про гравітаційні хвилі за допомогою аналізу гравітаційних полів пульсарів чи нейтронних зірок;

MilkyWay@home — створення трьохмірної моделі галактики Чумацький шлях;

Cosmology@home — пошук моделі, яка найкращим чином описує наш Всесвіт, а також визначення діапазону моделей, які узгоджуються із сучасними астрономічними

та фізичними даними;

Asteroids@home — метою проекту є визначення форми і характеру обертання значної частини астероїдів.

Проект SETI. Особливу увагу хочу приділити проекту SETI@Home — проект з обробки сигналів радіотелескопу, для пошуку радіосигналів позаземних цивілізацій. Як один з підходів пошуку позаземних цивілізацій SETI-Searches використовує радіотелескопи для пошуку вузькосмугових радіосигналів з космосу. Ймовірно, позаземна цивілізація буде використовувати радіозв'язок (земні радіостанції можна зловити з найближчих зоряних систем на високочутливий радіоприймач). Якщо в радіосигналі будуть періодично-повторювані елементи, їх буде нескладно виявити, розрахувавши для запису з радіоприймача перетворення Фур'є. Ці повторювані сигнали приблизно повинні мати штучну природу і, відповідно, їх виявлення побічно підтвердить присутність позаземної технології. Сигнали, отримані радіотелескопом, переважно складаються з шуму, виробленого небесними об'єктами, радіоелектронікою, супутниками, телевізійними вежами і радарамі. Сучасні проекти з пошуку позаземних цивілізацій, такі як SETI, в радіодіапазоні використовують цифрові технології для аналізу даних. Для Radio SETI потрібна неймовірна обчислювальна потужність, тому що розрахунок перетворення Фур'є — вкрай ресурсомістка задача, і в цьому випадку вона помножена на величезну кількість інформації, що надходить з радіотелескопів.

У попередніх проектах SETI Radio Searches використовувалися спеціалізовані суперкомп'ютери, встановлені на радіотелескопах, що аналізували величезний обсяг інформації. У 1994 році Девід Геді, працюючи в програмі SERENDIP Каліфорнійського Університету в Берклі, запропонував використовувати віртуальний суперкомп'ютер, що складається з великого числа комп'ютерів, що мають доступ до Інтернету, та організував проект SETI@home для перевірки цієї ідеї. Науковий план, який розробили Девід Геді і Крейг Каснофф з Сієтлу, був представлений на п'ятій міжнародній конференції з біоастрономії у липні 1996 року.

Проект SETI@home стартував 17 травня 1999 року. Ця версія, іменована надалі SETI@HomeClassic, проіснувала до 15 грудня 2005 року. Далі проект продовжується тільки з використанням платформи BOINC. З 3 травня 2006 року використовується клієнтське програмне забезпечення SETI@homeEnhanced.

Фінансування проекту здійснюється в основному PlanetarySociety[en]— некомерційною організацією, діяльність якої присвячена дослідженню Сонячної системи й пошуку позаземного розуму. Planetary Society є основним спонсором SETI@home. Також великий вклад складають пожертвування від учасників проекту й безкоштовна передача обладнання від спонсорів. Крім того, є фінансові надходження від продажу товарів з атрибутикою проекту.

Клієнтське програмне забезпечення побудоване на базі платформи з відкритим програмним кодом (GNU General Public License), де кожен охочий учасник проекту може внести свій вклад не тільки в розрахунки, але і в розробку й тестування програмного забезпечення. Тому клієнтське забезпечення доступне для більшості популярних операційних систем і типів центральних процесорів.

Проект полягає в обробці даних радіотелескопу обсерваторії Аресібона предмет пошуку сигналів, які можна інтерпретувати як штучні. Інформація, отримана з опромінювача радіотелескопу, записується з високою щільністю на магнітну стрічку (заповнюючи приблизно одну 35-гігабайтну DLT плівку в день). При обробці дані з кожної стрічки розбиваються на 33000 блоків по 1049600 байт, що становить 1,7 с часу запису з телескопу. Потім 48 блоків конвертуються в 256 завдань на розрахунок, які розсилаються не менше ніж на 1024 комп'ютери учасників проекту. Після обробки результати передаються комп'ютером учасника проекту в Space Sciences Laboratory (SSL) Каліфорнійського університету, Берклі (США) за допомогою програмного забезпечення BOINC.

Кожен користувач персонального комп'ютера, що має доступ до Інтернету, може підключитися до проекту (такий підхід дає безпрецедентну обчислювальну потужність, зумовлену великою кількістю комп'ютерів, що беруть участь в обробці даних).

На 25 березня 2012 року, проект SETI@home є найбільш популярним на платформі BOINC — загальне число учасників проекту становить понад 1,2 млн. За обсягом обчислень у день, за станом на 25 березня 2012 року, проект займав п'яту позицію з результатом 1,6 петафлопс, поступаючись проектам Folding@home, PrimeGrid, DistRTGen і MilkyWay@home. Результати використовуються також і для дослідження інших астрономічних об'єктів. Подальше продовження й доповнення до проекту SETI@Home — проект Astro Pulse (Beta) (астрономічні дослідження).

Для Astro Pulse (Beta) існують клієнти для GNU/ Linux (в тому числі і для 64-розрядних версій) і Microsoft Windows. 27 січня 2009 року, було оголошено про створення нового відкритого проекту — seti Quest. Як очікується, в його основу ляжуть вихідні коди SETI@Home, які повинні бути передані спільноті під відкритою ліцензією в другому кварталі 2010 року.

На сьогодні проект, що працював протягом 21 років (проект пошуку позаземного життя SETI @ Home) оголосив про своє закриття в кінці березня. Для своєї роботи він використовував комп'ютери звичайних користувачів. Це зробило його найвідомішим із серії проектів SearchforExtra-TerrestrialIntelligence пошуку розумного життя на інших планетах.

Творці проекту називають причиною його заморожки критичну малу ефективність. За час його роботи було опрацьовано величезну кількість інформації, проте це не дозволило прийти до якого-небудь фінального висновку. Вчені говорять, що необхідно зосередитися на аналізі вже отриманих результатів. Університет Берклі продовжить використовувати обчислювальні потужності користувачів в рамках своєї платформи BOINC.

Спостережна астрономія — галузь астрономії, пов'язана з отриманням спостережних даних про небесні об'єкти із застосуванням телескопів та інших астрономічних приладів.

Як наука астрономія практично позбавлена можливості проведення експериментів з об'єктами Всесвіту, що дещо компенсується можливістю спостерігати

й досліджувати величезну кількість астрономічних явищ. Подібні спостереження дозволяють, наприклад, простежувати деякі закономірності властивостей, що виявляються об'єктами. Результати вивчення близьких об'єктів, які виявляють певні властивості (наприклад, змінні зорі) можна поширити на віддаленіші об'єкти з подібними властивостями: так, залежно від періоду пульсації цефеї де можна оцінювати їх світність та відстані до інших галактик.

Галілео Галілей застосовував телескоп для спостереження небесних об'єктів і записував результати спостережень. Відтоді спостережна астрономія істотно розвинулася, удосконалювалася техніка створення телескопів.

Розподілена база даних (розподілена обробка даних) — спосіб розв'язання трудомістких обчислювальних завдань з використанням двох і більше комп'ютерів, об'єднаних в мережу.

Розподілені обчислення є окремим випадком паралельних обчислень, тобто одночасного розв'язання різних частин одного обчислювального завдання декількома процесорами одного або кількох комп'ютерів. Тому необхідно, щоб завдання, що розв'язується було сегментоване — розділене на підзадачі, що можуть обчислюватися паралельно. При цьому для розподілених обчислень доводиться також враховувати можливу відмінність в обчислювальних ресурсах, які будуть доступні для розрахунку різних підзадач. Проте, не кожне завдання можна «розпаралелити» і прискорити його розв'язання за допомогою розподілених обчислень.

Щоб знизити витрати часу, пов'язані з латентністю, потрібно:

- розробляти алгоритми, що вимагають менше пересилань даних, так як це є мірою складності системи, а також групувати запити і відповіді;
- використовувати інформацію, розташовану «близько» в гіпермережі;
- кешувати, запитувати заздалегідь і дублювати інформацію (при цьому не варто забувати, що дані мають властивість застарівати);
- переміщати дані на EOM, де виконуються обчислення;
- виконувати обчислення там, де зберігаються дані.

Це вимагає вирішення виникаючих питань, пов'язаних з безпекою та використанням приватних ресурсів та сервісів.

Повніший перелік практично всіх існуючих і завершених проектів розподілених обчислень в інтернеті можна переглянути на сайті Distributed Computing. Учасники розподілених обчислень в Україні працюють як самостійно, так і в складі команд, найчисельнішою та найпотужнішою з яких є — Distributed Computing Team Ukraine. Статус команди — Національна, офіційний сайт.

Деякі проблеми, які можливо вирішити за допомогою розподільних баз даних: спостереження періодичних комет, спостереження зміни яскравості зорі таке інше. Для отримання найкращих результатів я пропоную використовувати вже існуючі технології блокчейну. Блокчейн, тобто ланцюжок блоків транзакцій (англ. Blockchain, Blockchain від block — блок, chain — ланцюг) — розподілена база даних, що зберігає впорядкований ланцюжок записів (так званих блоків), що постійно довшає. Дані захищено від підробки та спотворення. Кожен блок містить часову позначку, геш попереднього блока та дані транзакцій, подані як геш-дерево. Таку розподілену базу даних закладено в основу крипто валюти Bitcoin (вона була описана 2008 і реалізована 2009 року), де слугує бухгалтерською книгою для всіх операцій.

Переваги використання: можливість залучати для обробки інформації практично будь які сучасні електронні пристрої (комп'ютери, мобільні телефони, телевізори, таке інше). Можливість отримувати данні з фактом підтвердження. Можливість групувати отримані данні, робити певні розрахунки та твердження. Для прикладу: для знаходження періодичних комет треба лише порівняти фотографії зоряного неба зроблені через певний час. Отримані данні будуть достеменні і їх можна використовувати для подальших астрономічних спостережень.

Над створенням нових блоків одночасно працює чимало «майнерів». Новостворений блок, що відповідає певним умовам, негайно надсилається решті членів мережі і має стати наступною ланкою ланцюжка. Постійно трапляється таке, що з різних частин мережі (від різних учасників) надходять блоки, що попереднім називають той

самий блок, тобто відбувається галуження. Навмисне чи ненароком можна обмежити поширення новостворених блоків (наприклад, одне з галужень ланцюжка може деякий час розвиватися в межах локальної мережі). Тоді одночасно відбувається створення кількох гілок одного ланцюжка, що суперечать одна одній.

Коли поширення блоків поновлюється, майнери розв'язують суперечність, обираючи найдовшу гілку з найбільшим рівнем складності за єдину «достовірну». За однакової складності і довжини перевага віддається гілці, кінцевий блок якої з'явився раніше.

Розподілена база даних Blockchain — це ланцюжок блоків, що постійно зростає, зберігаючи всю історію транзакцій. Копія бази даних або її частини одночасно зберігаються на безлічі комп'ютерів та синхронізуються відповідно до формальних правил побудови ланцюжка блоків. Дані блоків не шифровані і доступні у відкритому вигляді, проте захищені від змін криптографічно через геш-ланцюжок

Зазвичай умисна зміна інформації в будь-якій копії бази або навіть в багатьох копіях не буде визнана істинною, бо не відповідатиме правилам. Деякі зміни може бути прийнято, якщо їх внести в усі копії бази (наприклад, видалення кількох останніх блоків через помилку в їхньому формуванні).

Отже, проаналізувавши сучасний стан астрономічних спостережень було виявлено недостатню кількість обчислювальних потужностей, що використовуються для обробки даних астрономічних спостережень та зроблено огляд використання подібної технології у інших областях науки та техніки. Пропоную залучити більше потужностей, використовуючи розподільні обчислення. Для отримання достеменних даних пропоную використовувати технологію блокчейн. Вважаю, що це дасть змогу по-перше прискорити обробку інформації отриманої за допомогою різних типів спостережної апаратури, по-друге скоротить кошти на обробку цієї інформації, по-третє отримати інформацію, яка достеменно підтверджена.

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ В СУЧАСНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Ситнікова Варвара Олександрівна

*доктор медичних наук, професор,
Одеський національний медичний університет
patanonmedu@ukr.net*

Ситніков Валерій Степанович

*доктор технічних наук, професор,
Одеський національний політехнічний університет
sitnikov@opu.ua*

Мельниченко Марина Георгіївна

*доктор медичних наук, професор,
Одеський національний медичний університет
marina_gm@i.ua*

Викладачі вищих навчальних закладів мають можливість впродовж деякого часу спостерігати зміни в контингенті молоді, яка навчається, в спроможності набувати знання та їх застосовувати. Суттєво зменшилась кількість студентів з сільської місцевості і відповідно переважають міські жителі. Таке становище пояснюється низьким рівнем шкільної підготовки і економічною неспроможністю батьківфінансово забезпечити контрактні умови навчання. Становище в подальшому буде погіршуватися з огляду на те, що молоді вчителі та фахівцінезацікавлені працювати в сільській місцевості за мізерну зарплату, а розшарування в економічному і соціальному плані буде поглиблюватися.

З іншого боку, сподівання на високий рівень шкільної підготовки жителів міст не завжди справдується. Звертає увагу різний рівень підготовки студентів, які вступили до вищого навчального закладу. Переважаюча частина студентів прекрасно володіє сучасною технікою, але ненавчена вчитися і набувати знання.

Застосування нових навчальних технологій неоднозначно оцінюється як з

позиції викладання, так і з позиції навчання. Гармонійне поєднання on-line технологій з класичним викладанням буде більш ґрунтовним і успішним [1].

За Парсонсом Т. сучасна освіта ґрунтується на мотиваційній лояльності і когнітивних здібностях [2]. Останні є вродженими і сприяють формуванню відповідного інтелектуального рівня. Мотиваційна лояльність визначається вихованням, соціальним оточенням і визначає наявність або відсутність орієнтації на досягнення високих результатів в здобуванні освіти. Якість шкільної освіти є підґрунтям для здобуття вищої освіти, але якісна шкільна освіта в містах також стала малодоступною для більшості учнів, не всі батьки мають змогу сплатити за освіту в гімназіях та забезпечити дитину сучасними комп'ютерними засобами. Частина учнів усвідомлюють своє виключне становище, враховуючи високий економічний статус своєї сім'ї, користуючись цим не навантажують себе навчанням. Вступаючи до вищого навчального закладу такі студенти культивують свою фінансову спроможність. Частина батьків впевнені в виключності своїх нащадків, враховуючи своє високе економічне становище намагаються вплинути на викладача, декана, а часом і вище, доказуючи своє право на високі оцінки.

Комерціалізація освіти має негативний вплив на якість підготовки фахівців. Оскільки заробітна плата професорсько-викладацького складу і допоміжного персоналу залежить від контрактних надходжень, простежується певна закономірність в оцінці знань, а саме направленість на збереження контрактних студентів. Всі персоналії, які задіяні в цьому процесі, добре усвідомлюють правила гри і як результат рівень підготовки не високий. Працевлаштування таких спеціалістів спонукає роботодавців здійснювати відбір кадрів більш ретельно. Подальша робота працівників вказує на неспроможність частини з них виконувати свої обов'язки на відповідному рівні, як наслідок довіра до вищого навчального закладу втрачається. Частина таких робітників залучають, як користувачів комп'ютерних технологій, до систематизації документації, створення електронних картотек, в лікувальних

зкладах для створення бази даних хворих тощо. Уявляємо лікаря, який більшість часу присвячує не хворому, а комп'ютеру. Тому нагальна проблема гармонізувати роботу закладів охорони здоров'я і надати можливість кожному застосовувати професійні можливості в певній мірі [3].

Застосування нових технологій є основним моментом в процесі навчання студентів в даний час. Використання мультимедійної апаратури для викладання лекцій, дистанційне викладання лекцій, дистанційне проведення майстер-класів, Інтернет технологій для проведення консультацій, інтерактивних дощок і навчальних програм, віртуальних лабораторій, безумовно, дозволило пожвавити процес навчання. В умовах карантину затребування електронних носіїв з лекціями, методичними розробками зросло. Повстало питання відповідності технічних можливостей вищих навчальних закладів до забезпечення навчального процесу.

У 80% студенти використовують планшети і ноутбуки, де міститься основний та додатковий навчальний матеріал. Необхідно прийняти цей факт і використовувати його максимально ефективно для процесу навчання. Потрібно усвідомити те, що звичні підручники коштують дуже дорого і стають, тому, дуже малоцікавими для молодіжної аудиторії. Електронні підручники повинні бути безкоштовними і загальнодоступними. Не намагаючись оскаржувати права на інтелектуальну власність необхідно підкреслити, що стосовно обов'язкової навчальної літератури все повинно бути максимально доступним і безкоштовним. Якщо говорити про переважну більшість студентів, то використання сучасної техніки змінило процес навчання, який ґрунтувався на запам'ятовуванні великих обсягів матеріалу, тому зникла мотивація до запам'ятовування. У будь-який момент пошукові системи приходять на допомогу. Якщо деякий час тому студенти технічних вузів з легкістю здійснювали математичні обчислення, не використовуючи технічні засоби, будували логічні схеми, то тепер навіть прості дії студенти не можуть виконувати без їх допомоги. Звідси знижується рівень професіоналізму і зростає

можливість помилок. Очевидно, саме тому в медицині популярність протокольного лікування зростає і стала зараз обов'язковою, нівелюючи індивідуальний підхід до лікування і профілактики захворювань [4].

Таким чином, незаперечність настання технологічного буму в освітньому процесі, не виключає необхідності пошуку мінімізації втрат класичної освіти. Використання сучасних технологій не повинно вступати в протиріччя основними принципами педагогіки і методології, а також враховувати основи вищої нервової діяльності людини. Необхідно викладачам вищих навчальних закладів, враховуючи сучасні реалії, надавати програмний матеріал у більш зжатою вигляді з використанням логічних схем, гістограм, графіків тощо для спонукання студентів до самостійного опанування матеріалом з використанням сучасних технологій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вовк І.М. Реформа вищої медичної освіти – шлях до вдосконалення ринку медичних послуг / І.М. Вовк, З.М. Прокопчук. // Тези доповідей навчально-методичної конференції «Проблеми та перспективи вищої медичної школи у розробці та реалізації національної стратегії побудови нової системи охорони здоров'я в Україні на період 2015-2025 р.р.» – Вінниця, 2015. – С. 22.
2. Парсонс Т. Вопросы социальной теории / Т. Парсонс. // Научный альманах «Философские и научные основания современной социологической теории». – 2007. – Т. I. – Вып. 1. – С. 37
3. Мельниченко М.Г. Викладання «Дитячої хірургії» в Одеському Національному медичному університеті / М.Г. Мельниченко, О.О. Лосєв // Медична освіта – 2011. – № 3. – С. 102-104.
4. Ситникова В.А. Особенности применения новых учебных технологий / В.А. Ситникова, В.С. Ситников. // Матеріали ХІХ міжнародної науково-методичної конференції «Управління якістю підготовки фахівців» – Одеса, 2014. – Ч.1. – С. 203-204.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ СПЕЦІАЛЬНОГО ФІЗИЧНОГО ПРАКТИКУМУ

Січкара Тарас Григорович

*кандидат фізико-математичних наук,
професор кафедри загальної та прикладної фізики,
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова
tsichkar@ukr.net*

Янчевський Леонід Казимирович

*академік Нью-Йоркської Академії наук, завідувач лабораторії,
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова*

Тирінова Анастасія Олександрівна

*здобувач освіти,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова*

Завданням курсу спеціального фізичного практикуму є ознайомлення студентів фізичних та технічних спеціальностей з сучасним навчально-науковим обладнанням, методами наукових досліджень та роботою в наукових творчих колективах. Студенти покликані поглибити свої знання і вдосконалити практичні уміння і навички з техніки фізичного експерименту, набути потрібної теоретичної і практичної підготовки для проведення факультативних занять у школі.

Передбачаються як власне лабораторні роботи, так і короткий вступний ознайомчий лекційний курс.

Відповідно до діючих навчальних планів студенти фізичних спеціальностей вивчають цей курс на заключному етапі навчання за вибором, коли вони прослухали курси загальної та теоретичної фізики, тобто вже мають базову теоретичну та експериментальну фахову підготовку.

При визначенні змісту курсу керувались багаторічним досвідом роботи в навчально-наукових лабораторіях, завданнями, які ставляться для підготовки

спеціалістів, магістрів та аспірантів за спеціальністю 01.04.14. Теплофізика. Молекулярна фізика та 01.04.19. Фізика полімерів, наявністю в лабораторії сучасного серійного та оригінального, розробленого і створеного авторами, навчально-наукового обладнання.

В програмі акцентується увага на розгляді питань сучасної фізики, матеріалознавства, що носять дослідницький характер. Пропонується ряд експериментальних завдань дослідження залежності структурно-механічних, теплофізичних, діелектричних властивостей речовин від часу в зовнішніх теплових, силових та електричних полях, комплексу релаксаційних характеристик твердих тіл, зокрема нанокомпозитів і низькорозмірних полімерних систем методами механічної, структурної, діелектричної релаксації. Розроблені авторами методи релаксаційної спектрометрії дозволили поставити ряд лабораторних завдань з дослідження молекулярної та надмолекулярної структури матеріалів. Запропонований універсальний експрес – метод дослідження кінетичних явищ з акустичних вимірювань дає можливість: прослідкувати за кінетикою протікання процесів молекулярної та надмолекулярної перебудови речовин в залежності від часу і температури, познайомитись із стадійністю протікання цих процесів; досліджувати кінетику тверднення будівельних розчинів, лаків, фарб; бродіння дріжджових систем; кінетику кристалізації, полімеризації, структурування води, впливу електричних, магнітних, теплових полів на життєдіяльність та інш.

Програма спеціального фізичного практикуму складається з окремих модулів. Кожен з них спрямований на поглиблене вивчення окремих розділів курсу фізики, актуальних питань сучасної фізики: механіки, молекулярної фізики і термодинаміки, електродинаміки, фізики твердого тіла. Лабораторні роботи об'єднані однією науковою ідеєю, тематикою і змістом. Вони містять: мету та завдання, перелік обладнання і матеріалів для проведення експериментальних досліджень; опис фізичних основ, принципу дії та конструктивних особливостей обладнання, що

рекомендується до використання; рекомендації щодо порядку виконання робіт, техніки проведення фізичного експерименту, обробки та оформлення результатів вимірювання. Розроблено комп'ютерної програми та методик її використання для допуску до виконання лабораторних робіт. Дається перелік контрольних запитань та питань трьохрівневого рейтингового контролю для перевірки глибини набутих знань, вказівки щодо дотримання вимог охорони праці, правил техніки безпеки та протипожежної техніки.

Згідно з сучасними моделями функціонування людської пам'яті, надходження певної інформації фіксується за рахунок синтезу нейрону в певній ділянці головного мозку людини. Якщо наступна порція спорідненої інформації надходить у логічному зв'язку із попередньою, то, відповідно, черговий нейрон синтезується тій же ділянці. Більше того, у такому випадку синтезовані нейрони утворюють просторово-голографічну систему, компактно розташовану в одній ділянці мозку. У протилежному випадку, відповідна інформація хаотично розкидана у різних ділянках. Тобто, при відсутності логічного зв'язку та логічних переходів між елементами інформації, вона стає розсіяною. Такий механізм призводить до ускладнення процесу відновлення інформації, скорочення часу її повного збереження, збільшення об'єму мозку, який задіяний для збереження тієї самої інформації. Таким чином, подання навчального матеріалу в логічному пов'язанні його елементів зменшує навантаження на мозок, полегшує його засвоєння, збільшує час його повного збереження, продовжує процес можливого відновлення, тобто використання людиною матеріалу її пам'яті.

Отже, навчальний матеріал будь-якого напрямку повинен бути спочатку максимально структурованим із виділенням логічних зв'язків та переходів між елементами матеріалу. Причому так структура повинна бути окремо виділена і висвітлена із детальним визначенням окремих елементів, тобто бути складовою будь-якого навчального матеріалу із прямим доступом і використанням в процесі

навчання людиною, що навчається.

Сучасні інформаційні технології дозволяють створити певний технологічний базис супроводу сучасних систем знань, що є основою забезпечення будь-якого навчального процесу. При цьому необхідно забезпечити вирішення завдання управління знаннями, які в своїй пізнавальній і творчій діяльності використовують суб'єкти навчальної діяльності. Тут важливе не тільки накопичення масивів інформації, скільки здатність суб'єктів навчальної до структуризації, систематизації, конструювання і засвоєння знань.

Таким чином, якість навчально-методичного матеріалу визначається, в тому числі, наявністю виділеної структури понять, що є ознакою його структурованості і тому – ознакою адекватності методики викладання психолого-фізіологічним основам механізму діяльності головного мозку.

Спираючись на вище наведене підготовлені протоколи лабораторних робіт, що містять крім іншого чітко структурований теоретичний матеріал та питання для самоперевірки різного рівня складності. Розроблено та видано навчальний посібник.

ЛІТЕРАТУРА

1. Загальна фізика. Спеціальний фізичний практикум.: навчальний посібник / Шут М.І., Левандовський В.В., Січкара Т.Г., Янчевський Л.К. – К.:НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – 189 с.
2. Фізика полімерів. Спеціальний курс. Практикум. Програми / Бордюк М.А., Колупаєв Б.С., Шевчук Т.М. – Рівне: Видавець О. Зень, 2014. – 264 с.

**ВИКОРИСТАННЯ ДОДАТКУ GOOGLECLASSROOM В ОРГАНІЗАЦІЇ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ХІРУРГІЇ**

Скиба Володимир Вікторович
*доктор медичних наук, професор,
Національний медичний університет ім. О.О. Богомольця,
кафедра хірургії, анестезіології та інтенсивної хірургії, завідувач. ПВНЗ Київський
медичний університет, кафедра хірургічних хвороб №1, завідувач,
surgery1@kmu.edu.ua*

Стадник Володимир Ярославович
*кандидат медичних наук, доцент,
ПВНЗ Київський медичний університет,
кафедра хірургічних хвороб №1, доцент,
surgery1@kmu.edu.ua*

Яцишин Ігор Вікторович
*кандидат медичних наук, доцент,
ПВНЗ Київський медичний університет,
кафедра хірургічних хвороб №1, доцент,
surgery1@kmu.edu.ua*

Забезпечення закладів охорони здоров'я України кваліфікованими кадрами є одним з важливих чинників, який впливає на якість надання медичної допомоги населенню. Зазначена проблема набирає ще більшого значення в період реформування охорони здоров'я, оскільки в цей час змінюються правові, економічні та організаційні основи системи суспільних відносин, а також формування нових стереотипів професійної і соціальної поведінки медичних працівників. Питанням підготовки медичних працівників та їх удосконаленню приділяється постійна увага

Самостійна робота студентів з дисципліни «Хірургія» - це одна з організаційних форм навчання, яка регламентується робочим навчальним планом з цієї дисципліни. Зміст цієї роботи визначається в робочій програмі з хірургії і спирається на вимоги галузевих стандартів освіти (освітньо-професійної програми та освітньо-кваліфікаційних характеристик лікаря).

Самостійна робота – це завдання, які студент виконує самостійно поза межами аудиторних занять з орієнтуванням на майбутню професію лікаря, інтегруванням з іншими профільними дисциплінами. Вона є творчою діяльністю і сприяє формуванню творчої особистості майбутнього лікаря, певних практичних навичок. Планування та керівництво самостійною роботою студентів є важливим аспектом діяльності кафедри хірургічних хвороб № 1 і проводиться відповідно до робочої навчальної програми з хірургії. Навчальний матеріал, який кафедрою винесений як самостійна робота студентів, підлягає підсумковому контролю нарівні з розділами програми з хірургії, які викладаються під час аудиторної роботи студентів (лекції та практичні заняття). В робочій програмі нами зазначений перелік питань, які винесені для самостійної роботи студентів, а також визначено форми проведення контролю за цією роботою. Для підвищення ефективності самостійної роботи студентів кафедра дотримується чіткого планування організації і контролю самостійної роботи, для чого створені необхідні умови (матеріали сайту кафедри, бібліотеки, комп'ютерного класу для роботи на платформі університету для підготовки до складання ліцензійного інтегрованого іспиту «Крок.2. Загальна лікарська підготовка».

Раніше видами самостійної роботи на кафедрі були пошук і вивчення додаткової літератури за темами, конспектування матеріалу, складання тез за окремими темами, написання рефератів. В цьому навчальному році в зв'язку з поширенням на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-Co2, кафедра почала використовувати дистанційні методи навчання з використанням додатків GoogleClassroom, GoogleHangouts та GoogleMeet. Саме використання додатку GoogleClassroom виявилися найбільш ефективним в плануванні та організації самостійної роботи студентів. На початку вивчення дисципліни кафедра створює окремий GoogleClassroom для самостійної роботи студентів, куди запрошуються всі студенти, які вивчатимуть дану дисципліну. Кожний студент має свою корпоративну адресу. В цьому GoogleClassroom створюються завдання по самостійній роботі студентів, і кожен студент в процесі навчання зобов'язаний ці завдання опрацювати та

здати. Завдяки інтеграції GoogleCalendar вGoogleClassroomвикладач може виставити дату здачі виконаних самостійних робіт. Викладач дистанційно отримує самостійну роботу студентата оцінює її. За необхідності він може запросити студента для зустрічі в GoogleMeet.

Використання GoogleClassroom виявилися високоефективними для організації самостійної роботи студентів. В основу самостійної роботи студентів в GoogleClassroom покладено прийоми створення проблемних ситуаційних завдань по темі самостійної роботи. Викладач підводить студентів до протиріччя і пропонує їм самим знайти спосіб його вирішення, дає можливість використовувати різні точки зору на поставлену ситуацію. Це спонукає студентів робити висновки з ситуації, аналізувати, узагальнювати та порівнювати факти.

Таким чином, активність і продуктивність самостійної роботи студентів обумовлюється вмільм навчанням методиці їх оволодіння знаннями з першоджерел, використанням різноманітних форм контролю за ходом і результатами цієї роботи, регулярною індивідуальною допомогою студентам, які зазнають ускладнень щодо оволодіння матеріалом, який викладають на кафедрі хірургічних хвороб № 1.

ЛІТЕРАТУРА

1. Виноходов А. А. Використання сервісів Google в навчальному процесі [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www.docme.ru/doc/1139114/vikoristannya-serv%D1%96s%D1%96v-google-v-navchal._nomu-proces%D1%96
2. Гриценко В., Юстик І. Використання сервісу GOOGLE CLASSROOM для управління освітніми процесами [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.kspu.kr.ua/ua/ntmd/konferentsiy/2015-10-06-06-17-54/sektsiia-4/3930-vykorystannya-servis-google-classroom-dlya-upravlinnya-osvitnimy-protsesamy>
3. Дистанційна освіта [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу :
<http://mon.gov.ua/activity/education/distanczijna/distantciyna.html>

ВПЛИВ МОБІЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Стецик Сергій Павлович

*кандидат педагогічних наук, доцент,
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова
s.p.stetsyk@npu.edu.ua*

Інформаційна насиченість сучасного суспільства та динаміка наукових відкриттів вимагають удосконалення та осучаснення освітньої системи. Для якісного формування компетентностей в учнів (студентів), необхідно залучати в освітній процес нові технології. Можливості цих технологій призводять до новацій в методиці навчання предметів, наприклад, доповнення реальних об'єктів навчання віртуальними, що надає можливість учням (студентам) в реальному часі отримувати інформаційну підтримку з боку вчителя (викладача).

Реформування української освіти має бути спрямоване на вирішення проблеми відірваності освітньої галузі від потреб країни. У контексті освітології виділяємо три причини реформування освіти: загальна (глобальна); соціально-економічні трансформації; наміри країни щодо приєднання до європейського інтегрованого економічного й освітнього простору.

Суттєвим аспектом глобальної причини реформування освіти є поява інформаційно-комунікаційних технологій, до яких відносяться мобільні технології. Саме вони радикально змінили освітнє середовище, а засоби міжособистісної комунікації сприяли формуванню якісно нового молодого покоління інформаційного суспільства, поглибили розрив поколінь і наступність традицій. Саме інформатизація суспільства висунула принцип неперервності освіти на позиції пріоритетного принципу сучасної освіти, а медіапростору надала статус впливового не тільки на формування й розвиток людини, а й на суспільну свідомість та суспільну

організованість [2].

За результатами дослідження компанії TNS Infatest на замовлення Google в Україні за останні роки кількість користувачів смартфонів збільшилася в три рази (до 34%) [4]. У 2012 році ці показники досягали 7%. Щодня зі смартфонів 76% українських користувачів входить в мережу Інтернет, тоді як 53% використовують для цього комп'ютер і ще 71% - планшети. При цьому 14% українців відвідують інтернет-сторінки частіше зі смартфонів, ніж з комп'ютерів, і ще 18% - тільки з мобільних телефонів. Користуються усіма видами пристроїв 9% українців. Такі дані свідчать про зростання ролі мобільних пристроїв і мобільних технологій в житті українців.

Рис. 1. Застосування цифрових технологій студентами педагогічних спеціальностей

На рис. 1. подано результати опитування студентів 3 курсу педагогічних спеціальностей Київського університету імені Бориса Грінченка, Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (кількість респондентів 112 осіб). На запитання: «Якими програмами та сервісами Ви користуєтеся в мобільних пристроях? 1. Браузер. 2. Поштовий клієнт. 3. Клієнт миттєвих повідомлень (Viber, Hangoust, Telegram та ін.) 4. Календар (органайзер). 5. Програми хмарних сервісів (Dropbox, Google Drive та ін.). 6. Додатки для спілкування в соціальних мережах

(Facebook, Twitter та ін.). 7. Програми для читання електронних книг (FBReader, CoolReader, EbookDroid, Play Книги та інші). 8. Офісні програми (аналоги Word, Excel). 9. Словники та перекладачі (зокрема онлайн-перекладачі). 10. Ігри».

З проведеного опитування видно, що респонденти на мобільних пристроях найчастіше використовують офісні програми, словники та перекладачі, месенджери та браузері і календар. Значно рідше респонденти використовують програми для читання електронних книг, ігри та програми хмарних сервісів (dropbox, google drive тощо). Такий інтерес студентів до використання цифрових технологій дає підстави вважати їх перспективними у освітній діяльності, зокрема як такі, що суттєво впливають на реформування освіти.

Принципи побудови освітнього процесу Нової української школи передбачають внесення змін у нього, які зміщують роль учителя як носія знань з предмета на учителя, який створює оптимальні умови для учнів, що допомагають їм набувати ключових компетентностей, мотивувати до дій, спрямованих на створення нових знань.

Учитель на сучасному уроці за допомогою використання презентацій, інфографіки, он-лайн дошки, доповненої реальності, он-лайн тестів, відео тощо може: мотивувати учнів, використовуючи презентації (Google Презентації, Prezi, Libre Office Impress, Power Point та інші), відеопрограми (Biteable, Powtoon тощо); при вивченні нового матеріалу доповнювати реальність (Classroom, WallaMe), використовує фізичні симуляції (Go-Lab), он-лайн дошки (Padlet; MindMaps: bubbl.us), використовує інфографіку (easel.ly); проводити формувальне оцінювання, створюючи тести (LearningApps, Kahoot, Quizlet); проводити підсумкове оцінювання засобами он-лайн тестів з використанням (Q-кодів: Plickers).

Автономія навчального закладу надає вчителю академічну свободу у виборі методів і технологій навчання, програм, підручників і навчальних посібників, побудови авторських освітніх програм. Учитель повинен не лише володіти

сучасними педагогічними технологіями, умінням управляти індивідуалізованим освітнім процесом, але й бути обізнаним з різними психологічними теоріями індивідуальної і групової роботи з учнями, мати відповідні навички впливу на дитину [2].

Отже, серед трьох причин реформування освіти в Україні, окрім соціально-економічних трансформацій і наміру приєднатися до європейського освітнього простору, у загальній (глобальній) причині виокремлюємо мобільні технології як суттєвий чинник реформування. Пандемія коронавірусної хвороби (COVID-19), спричинена SARS-CoV-2, стала не лише випробуванням для суспільства, а й виявилася індикатором важливості мобільних технологій, що дозволили в умовах карантину оперативно реалізувати навчання поза межами закладів освіти.

ЛІТЕРАТУРА

9. Дослідження компанії TNS Infatest за замовленням Google [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://cutt.ly/ХуPgD4t>
10. Ляшенко О. І. (orcid.org/0000-0001-6885-5978) (2016) *Пріоритети розвитку української школи в умовах реформування освіти*. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка. Серія: Педагогічна (22). С. 39-42. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: http://lib.iitta.gov.ua/714157/1/znprk_ped_2016_22_13.pdf
11. Сисоєва С. Освітні реформи: освітологічний контекст. Актуальні проблеми розвитку вищої освіти [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://cutt.ly/jyPgSKg>

РОЛЬ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОФЕСІЙНОМУ СТАНОВЛЕННІ
МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ЗВО

Стинська Вікторія Володимирівна
*доктор педагогічних наук, доцент,
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»
viktoriiia.stynska@pnu.edu.ua*

Економічні та соціальні реформи, які здійснюються в Україні, значною мірою змінюють характер праці спеціалістів у сфері обслуговування, що вимагає впровадження нових підходів до підготовки кадрів. Серед основних – вимоги розвитку творчого, ініціативного спеціаліста, який має організаторські навички і вміння. Неодмінною умовою виконання цієї вимоги є широке залучення студентів до науково-дослідницької роботи, безпосереднє включення їх до сфери наукового життя.

Наш науковий пошук засвідчив, що науково-дослідницька діяльність студентів є невід'ємною складовою роботи ЗВО і виступає засобом озброєння студентів методологією пошукової роботи, одним з оптимальних шляхів засвоєння науково-теоретичних знань, формування дослідницьких та рефлексивних умінь.

Науково-дослідницька діяльність студентів – це діяльність, пов'язана з пошуком відповіді на творчу, дослідницьку задачу із заздалегідь невідомим рішенням. Вона визначається рівнем сформованості дослідницьких знань, умінь, розвитком особистісних якостей, накопиченням досвіду творчої діяльності і включає у себе наступні етапи: постановку проблеми; вивчення теорії, що присвячена означеній проблематиці; добір методик дослідження і практичне оволодіння ними; пошук необхідного матеріалу, його аналіз та узагальнення; власні висновки [1, с. 189].

За міркуваннями М. Князян, науково-дослідницька діяльність студентів є одним з видів самостійно-дослідницької діяльності, у зв'язку з чим вона на змістовому, процесуальному, функціональному, рефлексивному рівнях відображає всі провідні характеристики самостійно-дослідницької діяльності [2].

Наш науковий пошук засвідчив, що система функцій науково-дослідницької діяльності студента містить два провідні блоки: блок діяльнісно-результативних функцій, що орієнтовані на нарощення певної інформації у структурі соціального досвіду та блок особистісно-результативних функцій, що спрямовані на нарощення певних новоутворень у структурі особистості [2].

Основними формами наукової роботи студентів у ЗВО сьогодні є: написання рефератів, тез, публікацій, курсових робіт; підготовка дипломних робіт; участь у роботі проблемних груп, наукових гуртків, наукових лабораторій, проблемних майстерень, клубів тощо; виступ з доповіддю на конференціях, семінарах, круглих столах; участь у конкурсах студентських наукових робіт й олімпіадах.

Слід зазначити, що такий вид науково-дослідницької діяльності студентів як курсова та дипломна робота за першим (бакалаврським) та другим (магістерським) рівнями синтезує в собі теоретичну і практичну підготовку студента за відповідною спеціальністю і є формою контролю набутих студентом у процесі навчання компетентностей, які необхідні для виконання професійних обов'язків.

Згідно з дослідженнями науковців (С.Гончаренко, В.Лазарєв, В.Шейко), метою підготовки курсової роботи є поглиблення й систематизація набутих студентом знань та їх творче застосування у процесі розв'язання певного фахового завдання. Функціями науково-дослідницької діяльності в контексті підготовки курсової роботи виступають такі, як: оволодіння тактичними та оперативними вміннями проведення самостійного дослідження, формування багатовимірності, гнучкості, системності мислення, розвиток професійних інтересів майбутнього фахівця, розширення наукової картини світу студентів.

Дипломна робота є кваліфікаційним навчально-науковим дослідженням, що має на меті розширення та інтеграцію теоретичних та практичних знань студентів у процесі розв'язання конкретних наукових завдань. Функціями цієї діяльності є розвиток науково-методологічного мислення студентів, оволодіння ними технологіями наукового пошуку, розширення спектру трансдисциплінарних знань, подальше

поглиблення фундаменталізації та, поряд з цим, звуження спеціалізації підготовки майбутнього викладача.

Дипломна робота за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти відображає ступінь теоретичних знань і практичних навичок випускника в рамках обов'язкової та вибіркової складових освітньо-професійної програми, його здатність до самостійної професійної діяльності як фахівця освітнього ступеню «бакалавр».

Специфіка магістерської науково-дослідницької діяльності полягає в тому, що її наукова значущість охоплює не лише набуття нових об'єктивно значущих знань прикладного характеру, але також розкриття та уточнення сутності ключових дефініцій дослідження, розроблення експериментальної педагогічної моделі, визначення умов та механізмів її реалізації у освітньому процесі закладів вищої освіти. Отже, дипломна робота за другим (магістерським) рівнем спрямована на вирішення конкретної наукової задачі прикладного характеру, що віддзеркалює актуальні проблеми розвитку освіти.

Таким чином, науково-дослідницька діяльність студентів на сучасному етапі розвитку системи вищої освіти є таким видом самостійно-дослідницької діяльності, що забезпечує безперервність, динамічність, автономність, гнучкість прийняття професійно важливих рішень у результаті вичерпного аналізу педагогічної проблеми на емпіричному та теоретичному рівнях. Ця діяльність забезпечує синтезованість та переносність компетентностей майбутнього викладача у широкому парадигмально-методологічному полі; озброює особистість певним духовно-ціннісним, методико-технологічним, процедурно-процесуальним «персональним ресурсом» щодо перспективної самоактуалізації у педагогічній професії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Беляєв Ю., Стеценко Н. Науково-дослідна діяльність студентів у структурі роботи університету. Педагогічний альманах. 2010. Випуск 6. С. 188–191.
2. Князян М. Система формування самостійно-дослідницької діяльності студентів : монографія. Ізмаїл : Сміл, 2006. 224 с.

**СЕРТИФІКАЦІЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЯК МЕТОД МОНІТОРИНГУ
СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ**

Стражнікова Інна Василівна
*доктор педагогічних наук, професор,
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»
inna.strazhnikova@pnu.edu.ua*

Сертифікація – це оцінювання професійних компетентностей науково-педагогічних працівників, що допомагає виявити професіоналів та агентів змін в освіті, що здійснюється шляхом незалежного тестування, самооцінювання та вивчення практичного досвіду роботи. Сертифікація відбувається виключно на добровільних засадах.

Метою підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників є професійний розвиток відповідно до державної політики у галузі освіти та забезпечення її якості. Підвищувати кваліфікацію можна як в Україні, так і за кордоном, за різними формами (інституційна – очна, заочна, дистанційна, мережева; дуальна, на робочому місці тощо), які можуть поєднуватись, та видами (семінари, практикуми, тренінги, вебінари, майстер-класи, платформи Prometheus, Corsera, участь у проектах Erasmus+ та ін.).

Науково-педагогічні працівники самостійно обирають конкретні форми, види, напрями та суб'єктів надання освітніх послуг з підвищення кваліфікації, і здійснюється згідно з планом підвищення кваліфікації закладу освіти на певний рік. Обсяг сертифікації науково-педагогічних працівників установлюється в годинах та кредитах ECTS за накопичувальною системою, але не менше 150 годин (5 кредитів ECTS).

Програма сертифікації затверджується суб'єктом підвищення кваліфікації та повинна містити інформацію про розробника, мету, напрям, зміст, обсяг, форму, можливість за результатами опанування програмою, надання подальшої підтримки чи

супроводу, додаткові послуги та перелік компетентностей, які вдосконалюватимуться. За результатами проходження стажування науково-педагогічними працівникам видається документ про підвищення кваліфікації.

Основними напрямками стажування є: розвиток професійних компетентностей, формування спільних для ключових компетентностей умінь [1], основи андрагогіки, створення безпечного освітнього середовища, особливості інклюзивного навчання, використання інформаційно-комунікативних та цифрових технологій, включаючи електронне навчання, формування професійних компетентностей галузевого спрямування, опанування новітніми виробничими технологіями, вимогами до рівня кваліфікації працівників за відповідним напрямом, розвиток управлінської компетентності тощо. Результати стажування враховуються під час проведення атестації науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти, а також обрання на посаду за конкурсом чи укладання трудового договору.

У разі стажування шляхом інформальної освіти (самоосвіти) замість документа про підвищення кваліфікації подається звіт про результати діяльності або творча робота, що оприлюднюється на веб-сайті закладу освіти або в портфоліо науково-педагогічного працівника. Клопотання про визнання даного виду роботи як стажування подається на засідання вченої ради структурного підрозділу, а відтак вченої ради закладу освіти. Водночас як підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників визнається й участь педагогічних та науково-педагогічних працівників у програмах академічної мобільності на засадах, визначених Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Положенням про порядок реалізації права на академічну мобільність» (затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2015 р. № 579) [2].

У зв'язку з тим, що основними завданнями моніторингу якості сучасної вищої освіти є: розробка комплексу показників про стан освітнього процесу, кількісні зміни, систематизація інформації про його стан і розвиток, забезпечення аналізу та прогнозування, регулярного й наочного представлення інформації про процеси, що

відбуваються у ЗВО, сертифікацію науково-педагогічних працівників, то моніторинг можна розглядати у двох напрямках – як спосіб дослідження реальності і як спосіб забезпечення сфери управління різноманітними видами діяльності через надання своєчасної та якісної інформації. Тому у процесі моніторингу якості вищої освіти виділяють такі рівні як кафедральний, факультетський (інститутський), університетський, регіональний, державний, континентальний, світовий. Практична реалізація завдань моніторингу ЗВО здійснюється на перших трьох рівнях – кафедральному, факультетському, університетському. На кафедральному рівні використовують педагогічний і професіографічний моніторинг, на факультетському – професіографічний і освітній моніторинг, на університетському рівні – освітній моніторинг.

Таким чином, внаслідок змін, що відбуваються в системі освіти, зокрема вищої, виникла потреба у запровадженні державно-громадського механізму управління її якістю, в створенні аудиторських процедур задля здійснення незалежної оцінки або освітнього аудиту, що сприятиме вдосконаленню освіти та його подальшому розвитку. Означений напрям дозволяє ЗВО продемонструвати прихильність якості освітніх послуг, підготовки фахівців, отримати незалежну оцінку якості освітніх послуг, рекомендації щодо їх вдосконалення, підвищити конкурентоспроможність, відтак завоювати й зміцнити позиції на ринку освітніх послуг, забезпечити та поліпшити шанси працевлаштування випускників, на основі цих чинників публічно заявити про високий рівень якості підготовки фахівців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про освіту». 2018. ст. 12, Ч.1.
2. Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність. *Офіційний вісник України*. 2015. № 66, ст. 2183.

ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ЕКОЛОГІЧНИХ ОРІЄНТАЦІЙ
ОСОБИСТОСТІ

Сяська Інна Олексіїна
*кандидат педагогічних наук, доцент,
Рівненський державний гуманітарний університет
syaskainna@gmail.com*

Переосмислення уявлень про механізми функціонування системи «природа – людина – суспільство» та ролі людської діяльності у цих процесах є важливою складовою еволюції сучасної цивілізації. Накопичення екологічних проблем, що зумовило напруженість не лише в економічній сфері життя суспільства, а й непрогнозовану турбулентність глобальних природних процесів, визначає необхідність перезавантаження світоглядних установок, цінностей у ставленні до природи і вимагає від освітніх систем усіх країн і рівнів переорієнтацію на навчання і виховання екологічно компетентної особистості. Особливо гостро це завдання постає перед вищою педагогічною школою, яка власне здійснює підготовку фахівців у цій сфері

Аналіз наукових напрацювань у галузі екологічної психології (С.Д. Дерябо, А.М. Львовичкіна, Б.Т. Ліхачов, О.В. Рудоміно-Дусятська, В.О. Скребець, В.О. Ясвін та ін.) вказує на те, що визначальною проблемою у становленні екологічної компетентності особистості є формування системи екологічних цінностей, які визначають вектор ціннісних орієнтацій у повсякденному житті і в екологічній діяльності. Як слушно зауважує О.В. Коберник, цінність носить об'єктивний характер, а ціннісна орієнтація – суб'єктивна. Трансформація цінностей у ціннісні орієнтації особистості здійснюється через співдіяльність емоційно-чуттєвої, раціональної і волютиної сфер особистості [2, с.29]. Отже, у кінцевому результаті поступовий перехід цінностей в особистісні ціннісні орієнтації послідовно проявляється у різних

видах діяльності: пізнавальній, навчальній, професійній.

Ставлення людини до світу природи впродовж останнього сторіччя зазнало значної еволюції від об'єктного (коли природа є об'єктом використання і експлуатації зі сторони людини задля забезпечення її потреб) до суб'єктного (усвідомлення самоцінності природних об'єктів як рівних собі, що дає змогу переносити моральні етичні норми і правила на взаємодію з ними). Цей процес триває і по нині, і ми маємо змогу прослідкувати його у діяльності екологічних рухів, громадських природоохоронних організацій у різних країнах світу, у тому числі і в Україні.

Закономірно, що у ракурсі цієї проблеми зміст освіти також потребує оновлення, передусім у напрямі суб'єктифікації об'єктів живої природи у навчальному матеріалі (коли вони розглядаються як суб'єкти спілкування і дії для людини, сприйняття природи як джерела творчого натхнення, удосконалення моральних якостей особистості). За результатами власних досліджень вважаємо, що суб'єкт-суб'єктний тип взаємодії з природою є показником рівня засвоєння особистістю екологічних цінностей та дотримання морально-етичних принципів і норм у власній поведінці та діяльності у довкіллі. Таким чином, система екологічних цінностей, актуалізована суспільством, у сукупності з індивідуальним характером ставлення особистості до природи визначають спрямованість ціннісних екологічних орієнтацій особистості. У свою чергу ціннісні орієнтації особистості виконують функцію перетворення здобутих у процесі навчання знань і вмінь про правила взаємодії з природою на особистісно значущі переконання, які регулюють дотримання цих правил діяльності у довкіллі.

Формування цілісного образу навколишнього світу є початковою ланкою для усвідомлення місця і ролі власного «Я» у довкіллі. У свою чергу суб'єктифікація особистістю природних об'єктів здійснюється у процесі їх пізнання, який викликає позитивне емоційне реагування та відчуття емпатії. Однак глибина емоційних

переживань не може повною мірою засвідчити ставлення до природи та потребує підкріплення раціональною складовою, тобто ступенем розуміння власних емоційних реакцій і самоконтролю власних вчинків у довкіллі. На наш погляд, регуляторну функцію у цьому процесі виконує накопичення екологічних знань і вмінь впродовж навчання у закладах освіти та особистого й соціального досвіду їх застосування у взаємодії з природою. Підтвердженням цієї думки є позиція І.Д. Бега, який вважає важливим фактором формування особистісних цінностей інтелектуальну діяльність людини, спрямовану на глибоке і широке відображення дійсності [1, с. 34].

Тобто в міру розширення інтелектуального компонента у пізнанні закономірностей явищ і процесів природного й соціального середовища, який у свою чергу накладаючись з емоційно-чуттєвим його сприйняттям, здійснюється регуляція поведінки й діяльності у природі, а відтак формується засвоєння морально-етичних норм та ціннісних орієнтацій у взаємодії з довкіллям. Як ми уже зазначали, саме екологічні ціннісні орієнтації є провідним чинником, який зумовлює перехід накопичених знань й інтелектуальних вмінь про довкілля й закономірності перебігу природних явищ і процесів на рівень екологічних переконань. У цьому контексті важливою є думка Г.П. Пустовіта, який зазначає, що емоційно пережиті знання з ціннісним підтекстом мають силу переконань у діяльності в довкіллі [3, с. 196 – 197].

Опираючись на наші попередні дослідження та з узагальнення викладених вище міркувань, ми визначили основні етапи формування екологічних ціннісних орієнтацій особистості:

- 1) виникнення інтересу особистості до емоційно-чуттєвого та інтелектуального пізнання світу природи;

2) чуттєве сприйняття природного середовища, його об'єктів і явищ, що забезпечує не лише здатність сприймати і розуміти чуттєво виразні елементи природи, а й здійснювати зворотню рефлексію свого місця і ролі у довкіллі;

3) емоційне реагування – здатність емоційно і діяльнісно відгукуватися на взаємодію зі світом природи, що виявляється у появі певної стурбованості, співпереживання, милосердя до природи; перенесення людських моральних і етичних норм у ставленні до неї. Формування емоцій є початковою сходинкою у задіянні внутрішніх механізмів, що спричиняють ціннісне ставлення особистості до природи;

4) підвищення рівня інтелектуального і поведінкового компонентів ставлення до природи внаслідок накопичення екологічних знань і вмінь та досвіду їх застосування у процесі здобуття загальної середньої, передвищої і вищої фахової освіти;

5) вироблення ціннісних орієнтацій стосовно природи як результату сумачії попередніх етапів, що перетинаються у часі і просторі психологічного розвитку особистості та уособлюють становлення її суб'єктного ставлення до довкілля. Цей процес, на наш погляд передбачає стійке прагнення особистості до різностороннього вивчення ґенезу екологічних проблем, критичного аналізу ймовірних наслідків антропогенної діяльності у системі «природа – людина – суспільство» для того, щоб сформувати свої погляди, судження, певний рівень морального досвіду у ставленні до довкілля, усвідомлення відповідальності за власну поведінку і діяльність у навколишньому середовищі;

6) засвоєння екологічних ціннісних орієнтацій особистістю охоплює процеси осмислення, поєднання та взаємоузгодження її суб'єктного ставлення до природи з встановленими екологічними суспільними цінностями, зумовленими зміною соціокультурної парадигми подальшого існування людської цивілізації відповідно до

усталених соціоекологічних умов і потреб виходу суспільства на модель сталого розвитку.

На думку О.В. Коберника, «Система ціннісних орієнтацій є важливим регулятором активності людини, оскільки вона дозволяє співвідносити індивідуальні потреби і мотиви з усвідомленими та прийнятими особистістю цінностями й нормами соціуму» [2, с. 30]. Отже, можемо дійти висновку, що ціннісні екологічні орієнтації є підґрунтям для застосування певних соціально-екологічних обмежень для корекції особистих потреб, що реалізуються за участю природних об'єктів і процесів чи безпосередньо у довкіллі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання: Науково-метод. Посібник / І.Д. Бех. – К.: ІЗМН, 1998. – 204 с.
2. Коберник Л.О. Родь та місце ціннісних орієнтацій у формуванні особистості / Л.О.Коберник // Наука і освіта // Науково-практичний журнал південного наукового центру АПН України. – Одеса. – 2008. - № 4-5. – С.28-33.
3. Пустовіт Г.П. Теоретико-методичні основи екологічної освіти і виховання учнів 1 – 9 класів у позашкільних навчальних закладах : монографія / Г.П. Пустовіт. – К. : Луганськ : Альма-матер, 2004. – 540 с.

**ОФІЦІЙНИЙ ВЕБ-САЙТ ФАКУЛЬТЕТУ
ЯК ЗАСІБ ПІДТРИМКИ НАУКОВОЇ РОБОТИ ВИКЛАДАЧІВ**

Требенко Оксана Олександрівна
*кандидат фізико-математичних наук, доцент,
Національний педагогічний університет
імені М.П.Драгоманова,
trebenko@npu.edu.ua*

Требенко Дмитро Якович
*кандидат фізико-математичних наук, доцент,
Національний педагогічний університет
імені М.П.Драгоманова,
d.trebenko@npu.edu.ua*

В останні десятиліття освітянська спільнота активно освоює ресурси глобальної мережі Інтернет. Тепер стало набагато простіше отримати найактуальнішу і достовірну інформацію про будь-який заклад освіти, не виходячи з дому: все, що потрібно, можна знайти на його офіційному веб-сайті.

Під *офіційним веб-сайтом* університету (факультету) ми розуміємо веб-сайт, що належить університету (факультету), призначений для всебічного і достовірного інформування (від імені керівництва) зовнішніх і внутрішніх відвідувачів про діяльність університету (факультету), а також для надання всієї необхідної для забезпечення взаємодії із університетом, його керівництвом або його підрозділами інформації.

Організація і підтримка факультетом власного веб-сайту може переслідувати декілька цілей і розв'язувати комплекс задач в залежності від категорії користувачів.

Веб-сайт факультету:

- надає доступ до інформації про факультет, його успіхи і досягнення, про послуги, що надаються;

- формує позитивний імідж факультету як «постачальника» якісних послуг і якісних фахівців (візуальне краще запам'ятовується);
- є візитною карткою для потенційних вступників, їхніх батьків, партнерів, роботодавців, громадськості;
- оперативно інформує викладачів, співробітників, студентів про новини;
- надає користувачам доступ до достовірної інформації, пов'язаної із освітнім процесом;
- допомагає реалізувати зворотній зв'язок, вивчати думку користувачів, проводити опитувачів стейкхолдерів;
- дає можливість контролю з боку стейкхолдерів, адміністрації університету і громадських організацій.

Забезпечуючи прозорість, публічність і відкритість діяльності факультету, офіційний веб-сайт є запорукою довіри до його діяльності.

Інформування за допомогою веб-сайту має, зокрема, наступні переваги:

- доступність у будь-який час і з будь-якого місця;
- оперативність подання інформації, динаміка новин;
- інтерактивність;
- мультимедійність.

Як показує практика, у університетів - лідерів за рейтингом Webometrics веб-сайти поступово стають невід'ємною частиною освітньої системи. Окрім офіційної інформації від адміністрації факультету на сторінках веб-сайту створюються розділи з навчальними виданнями викладачів, лекціями та іншими атрибутами навчальної діяльності.

Однак, окрім навчання, факультет провадить також і наукову діяльність.

Розвиток технологій в передачі і обробці інформації призвів до появи абсолютно нових можливостей організації практично всіх етапів наукової роботи, що, в свою чергу, обумовило ріст інформаційних потреб науковців. На нашу думку,

централізоване надання інформаційних послуг на базі веб-сайту факультету може сприяти підвищенню ефективності наукової роботи на факультеті.

Розглянемо можливості, які пропонує сьогодні веб-сайт фізико-математичного факультету НПУ імені М.П.Драгоманова для підтримки наукової роботи викладачів.

В структурі веб-сайту [1] виділено розділ «Наукова робота», який включає 5 підрозділів: «Наукова робота на факультеті», «Публікація наукових досліджень», «Оголошення про наукові заходи», «Нормативно-правова база», «Корисні ресурси».

Підрозділ «Наукова робота на факультеті» формує позитивний образ факультету як перспективного партнера для спільних наукових досліджень, інтелектуального і інноваційного центра. Сьогодні вага вченого, школи, його вплив на події, що відбуваються в обраній ним галузі, багато в чому визначається тим, наскільки повно, конструктивно і органічно представлено результати його досліджень в мережі Інтернет. Саме на офіційному веб-сайті ця інформація набуває строгого офіційного статусу.

В ньому вміщено інформацію про: наукові школи, наукові центри і лабораторії, наукові семінари факультету, участь в наукових проектах, наукову співпрацю, студентську наукову роботу та наукові видання факультету.

Підрозділ «Оголошення про наукові заходи» призначений для інформування про конференції різного рівня, засідання семінарів, оголошені конкурси, гранти тощо. Є можливість налаштувати корпоративну розсилку повідомлень про наукові заходи та конкурсні і грантові можливості для науковців.

Одним із важливих показників розвитку науки є кількість і якість наукових публікацій. В останні роки якість наукових публікацій прийнято оцінювати, зокрема, за тим, в якому журналі опубліковано роботу. В наш час при будь-яких оцінках того чи іншого проекту враховують рейтинг (імпаکت-фактор) журналу, в якому опубліковано результати, а також представленість його у міжнародних наукометричних базах. Тому на допомогу науково-педагогічним працівникам, а

також здобувачам освіти факультету було створено підрозділ «Публікація наукових досліджень». Інформацію в ньому наведено за 5 категоріями: «Міжнародні наукометричні бази даних», «Перелік наукових фахових видань», «Оформлення цитування та посилань», «Як зробити, щоб статтю цитували?», «Академічна доброчесність».

Категорія «Міжнародні наукометричні бази даних» вміщує описи БД Scopus і Web of Science, списки журналів за предметними областями «Mathematics», «Physics and Astronomy». Для науковців факультету за предметною областю «Education & Educational Research» відібрано журнали із вищим індексом, статті в яких близькі до тематики досліджень «Математична та фізична освіта». Також наведено список українських журналів, які індексуються у БД Scopus і Web of Science. Крім того, представлено інструктивно-методичну інформацію про те, як користуватись БД, деякі рекомендації щодо вибору журналу для публікації, вміщено посилання на матеріали, презентації тренінгів і семінарів, представлені на сайті Міністерства освіти і науки України.

Категорія «Перелік наукових фахових видань» вміщує посилання на переліки друкованих та електронних фахових видань. У категорії «Оформлення цитування і посилань» наведено вимоги до оформлення списку використаних джерел та посилання на методичні рекомендації щодо оформлення міжнародних стилів цитування.

Категорія «Академічна доброчесність» включає посилання на нормативні документи НПУ імені М.П.Драгоманова («Тимчасове положення про академічну доброчесність в НПУ імені М.П.Драгоманова» та «Порядок розгляду та рекомендації до захисту магістерських робіт на фізико-математичному факультеті НПУ імені М.П.Драгоманова»), доповіді адміністрації та науково-педагогічних працівників на засіданнях Вченої ради та семінарів факультету, посилання на ресурси, присвячені питанням академічної доброчесності, та інструментарій для перевірки наявності

текстових запозичень.

Підрозділ «Нормативно-правова база» розділу «Наукова робота» включає посилання на нормативно-правові акти, що регулюють організацію і проведення наукової і науково-технічної діяльності в Україні (Конституція, Закони, Постанови Верховної ради України, Укази Президента України, нормативно-правові документи МОН України та НАН України) та нормативно-правову базу атестації наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації.

У підрозділі «Корисні для науковця ресурси» розміщено посилання на електронні бібліотеки та інформаційні ресурси, інформаційні портали, доповіді та поради.

Як показує практика, для підвищення позицій університету в вебметричних рейтингах доцільно вести у відкритому просторі сторінки науково-педагогічних працівників, що містять списки публікацій із посиланням на журнали, зокрема і з повними текстами статей. Тому у планах адміністрації факультету створення розділу «Наукові профілі викладачів / Персоналії». Водночас, для користувачів був би цікавим розділ, в якому будуть розміщуватись відеозаписи, зроблені в ході семінарів, конференцій та інших наукових заходів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Офіційний веб-сайт Фізико-математичного факультету НПУ імені М.П.Драгоманова Режим доступу: <https://fmf.npu.edu.ua/>, вільний (дата звернення: 20.05.2020).

**ЕМОТИВНІСТЬ ЯК АНТРОПОЦЕНТРИЧНИЙ ЛІНГВАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ
СТОРИТЕЛІНГУ У ФОРМУВАННІ
ЦІННОСТЕЙ БРЕНДУ**

Ущачовська Ірина Василівна,
*викладач кафедри германської філології,
Сумський державний університет
i.uschchapovska@gf.sumdu.edu.ua*

Концепція наративності (розповіді) має велике значення у багатьох гуманітарних науках, таких, як антропологія, когнітивна психологія, педагогіка, соціологія та семіотика. Наративні підходи також знайшли своє втілення у брендингу [6, с. 90]. Однією з форм наративного мовлення є сторітелінг (*storytelling*) – форма комунікації, в якій використовується історія (розповідь) для опису подій або речей, що зробити їх більш привабливими та такими, які запам'ятовуються. Сторітелінг подібний до складання конструктора: розглядається як елемент архітекtonіки, режисури, інтерпретації засобами художнього оформлення [3, с. 8].

Сторітелінг як ключова концепція використовується в багатьох сферах людської діяльності: у навчанні дітей, у публічному мовленні, у соціальних мережах, журналістиці, мас медіа та інших. Сторітелінг поступово осмислюється на теоретичному рівні. Вже описані його види – текстовий, мультимедійний, цифровий, трансмедійний, сторітелінг прямої дії. Сторітелінг базується на концепціях наратології та семіотики, являє собою маркетинговий прийом з використання медіа-потенціалу для побудови певного іміджу бренду, пояснення цінностей і створення емоційного зв'язку зі споживачем. [6, с. 91].

Історія (розповідь) бренду (*brand story*) – це наратив, який зображує основну суть бренду і емоційно пов'язує бренд зі споживачем. Розповідь бренду має відобразитися у всіх організаційних заходах та діяльності компанії (люди, культура,

продукт, упаковка, обладнання, маркетинг, досвід споживачів та ін.). Основними функціями сторітелінгу є інформування споживачів про цінності бренду та викликання емоцій. Місія сторітелінгу – захопити увагу з першої секунди і тримати її протягом всієї розповіді, викликаючи у читача або глядача симпатію до об'єкта цієї розповіді та, через симпатію, донести до аудиторії основну думку.

Коли бренд представлений у контексті наративу, а не в традиційній торговій формі (де основна увага приділяється продажу), у розумінні споживачів він набуває нового значення. Замість того, щоб отримати статистичні дані та економічні характеристики бренду, вони мають змогу дізнатися про нього за допомогою оповідання. Лінгвальний потенціал сторітелінгу сприяє розвитку образного мислення, що полегшує уявлення споживачів про те, як бренд може вписатися в їхнє життя.

Через сторітелінг споживачам передаються цінності бренду у спосіб, що запам'ятовується. Наприклад, фінський бренд кави *Paulig* багато років транслює рекламні ролики, в яких описується якість бренду через розповіді про ремісницьку ростерію. Така реклама – це історії звичайних людей, які виробляють каву. У такий спосіб вони допомагають суспільству та роблять свій внесок у сталий розвиток країни: *100% of our coffee is roasted with self-produced solar energy and bio-gas* [8].

Сприйняття самого бренду споживачами практично повністю емоційне. Одним із джерел емоційної реакції на бренд є його розповідь – вербальна історія, яка повідомляє про те, «ким» він є. На мовному рівні емоції трансформуються в емотивність. Емоція – психологічна категорія, емотивність – мовна. Емотивне значення є, безсумнівно, найбільш антропоцентричним значенням. Здатність текстів викликати переживання змісту, робити приємність, хвилювати, впливати завжди визнавалася їхньою іманентною якістю [4, с. 109-110].

Прикладом успішного емоційного впливу сторітелінгу є *Starbucks*, який за порівняно короткий час став успішним міжнародним брендом. Емоційна

необхідність «третього простору» (“*third place*”) в житті людей – місця між домом та роботою, де можна почуватися комфортно та захищено – допомогла прискорити популярність *Starbucks*. У своїй розповіді бренд обіцяє подавати каву клієнтам у соціальному середовищі, яке надає їм почуття приналежності: *In an increasingly fractured society, our stores offer a quiet moment to gather your thoughts and center yourself. Starbucks people smile at you, serve you quickly, don't harass you. A visit to Starbucks can be a small escape during a day when so many other things are beating you down. We've become a breath of fresh air* [11].

Для споживачів найважливішою характеристикою емоцій є те, що вони підштовхують до дій. Цінність бренду для споживачів тісно пов'язана з емоційною взаємодією. Розповідь бренду може подаватися у різних форматах: у формі розваг, практичних порад або навчання. Таким чином, споживачі долучаються до історії бренду та отримують певний досвід. Така інтерактивність породжує лояльність до бренду.

Сторітелінг надає послідовний та переконливий контент для створення картини компанії. Успішні бренди диференціюють себе через оповідання [5], які дають людям мотивацію, вказують напрямок, підкріплюють впевненість в їхньому способі життя та цінностях. Компанії, які здатні створити правдиву історію, залучають нових клієнтів та зберігають лояльних клієнтів, у такий спосіб виділяючись з-поміж конкуруючих брендів. Неможливо змусити людей помітити бренди, проте, якщо зробити їх (бренди) частиною більшої історії, вони стають значущими в житті споживачів [9, с. 36].

Розповідний тип мовлення відображає динамічний розвиток подій, перехід від однієї дії чи стану до іншої дії чи стану. Така динамічність створюється різними мовними засобами – як граматичними, так і семантичними [2, с. 96]. В сторітелінгу, на відміну від дескриптивних текстів, основоположним є не наявність, а рух предмета (товару), його переміщення в просторі і часі. Спостереження й виконання

кількох функцій однією дійовою особою, властивості, що є домінантними для розповіді, виражають сутність розповіді [1, с. 85].

Бренд у своїй розповіді надає продукту культурного значення, опосередковує і сприяє споживанню, виступає у якості постійного діалогу між брендом і споживачем та диференціює поміж конкурентів [10, с. 31]. Крім того, бренди апелюють до емоційних і символічних потреб споживачів. Отже, сторітелінг має також апелювати до цих потреб.

Бренди, що використовують сторітелінг, є найбільш стійкими брендами, які створюють емоційну прихильність до себе як імперативну конкурентну перевагу серед інших брендів [7, с. 382]. Бренд-комунікація має відбуватися на основі цінностей, створювати досвід і наочно ілюструвати відмінність бренду, щоб побудувати емоційний зв'язок. Отже, основою сторітелінгу є емоції та цінності, які досягаються за допомогою лінгвістичного потенціалу мови бренду. Наратив бренду має передавати цінності бренду у зрозумілій та емоційно привабливій формі.

Таким чином, сторітелінг є емоційно навантаженими розповідями-монологами, маркетинговим прийомом використання медіа-потенціалу з метою транслявання смислів за допомогою розповіді. Основними функціями сторітелінгу є інформування споживачів про цінності бренду та викликання емоцій. Мета сторітелінгу – захопити увагу аудиторії, викликаючи симпатію до об'єкта розповіді та, використовуючи емотивний потенціал, донести до неї основну думку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ковальчук І. В. Вербальні та невербальні засоби маркування товарів у сучасному англomовному комунікативному просторі : Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук : 10.02.04 / І. В. Ковальчук. — Київ, 2015. — 236 с.

2. Нечаева О. А. Функционально-смысловые типы речи (описание, повествование, рассуждение) / О. А. Нечаева — Улан-Удэ: Бурятское книжное издательство, 1974. — 262 с.
3. Топал В. Матс Вікман: Сторітелінг – це як складання конструктора / В. Топал // Детектор медіа, 2015. — [Електронний ресурс] — Режим доступу: https://ms.detector.media/mediaprosvita/how_to/mats_vikman_storiteling_tse_yak_sk_ladannya_konstruktora
4. Чуланова Г. В. Лінгво-прагматичні особливості тексту-регулятиву в рекламному дискурсі сучасної англійської мови : Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук : 10.02.04 / Г. В. Чуланова. — Суми, 2012. — 241 с.
5. Bacon J. Brand Storytelling: Narrative Theory. / J. Bacon // Marketing week, 2013 [Electronic resource]. — Available at : <https://www.marketingweek.com/2013/07/17/brand-storytelling-narrative-theory/>
6. Handbook of brand semiotics. Edited by George Rossolatos. — Kassel: Kassel University Press GmbH, 2017. — 459 p.
7. Papadatos C. The art of storytelling: how loyalty marketers can build emotional connections to their brands / Caroline Papadatos // Journal of Consumer Marketing, 2006. — volume 23, issue 7, pp. 382-384
8. Paulig [Electronic resource]. — Available at : <http://www.paulig.com/>
9. Smith K. Brand storytelling: a framework for activation / Kelly Smith & Michael Wintrob // Design management review, 2013. — Volume 24(1), pp. 36-41
10. Smith T. Brand salience not brand science: a brand narrative approach to sustaining brand longevity / Terry Smith // The Marketing Review, 2011. — 11(1), pp. 25-40
11. Starbucks [Electronic resource]. — Available at : <https://www.starbucks.com/>

МОТИВАЦІЙНИЙ КОМПОНЕНТ ЯК СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У МЕДИЧНИХ СЕСТЕР ДО РОБОТИ В ІНКЛЮЗИВНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Федорчук Лілія Петрівна
*аспірантка другого року навчання,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова
кафедра спеціальної психології та медицини
fedor208@ukr.net*

Першочерговим завданням сучасної професійної освіти є сприяння особистісному росту майбутнього спеціаліста: його самореалізації та самоактуалізації, формуванню високої професійної компетентності, що забезпечує високу адаптивність при здійсненні майбутньої професійної діяльності. У сучасних умовах ефективність праці медичної сестри залежить насамперед від професійної майстерності та постійного поновлення теоретичних знань, розвитку практичних навичок, особливо, якщо мова йде про готовність до роботи в інклюзивному середовищі. [3, с.18]

Відомий німецький психолог К. Левин довів, що кожна людина своєрідно сприймає і оцінює ту саму ситуацію. У різних людей ці оцінки не збігаються. Крім того, та сама людина залежно від того, в якому стані вона перебуває, ситуацію може сприймати по-різному. Це особливо характерно для людей, які мають великий життєвий досвід і здатні з будь-якої ситуації почерпнути для себе багато корисного, бачити її з різних сторін, діяти в ній різними способами.

Якщо брати до уваги підготовку медичних сестер у медичних коледжах, необхідно врахувати, що переважна більшість студентів підлітки 15 – 19 років і період навчання припадає на період складного психологічного вікового процесу.

Тому навчання у медичному коледжі вимагає специфічної психологічної підтримки. Така підтримка створює умови для ефективного формування у майбутніх медичних сестер особистісного та професійного самопізнання, а також формування поведінкових стратегій різних життєвих ситуацій, необхідних для виконання майбутніх професійних обов'язків.

Теоретичний аналіз наукової психолого-педагогічної, медичної та методичної літератури дозволив зробити висновок, що до моделі формування психолого-педагогічної компетентності медичного працівника інклюзивного закладу освіти відноситься: мотиваційний компонент, особистісний компонент, емоційно-вольовий та когнітивний компоненти.

Ключовим компонентом моделі психолого-педагогічної компетентності медичних сестер інклюзивного закладу освіти вважаємо мотиваційний компонент, який включає сформованість внутрішніх мотивів до професійної діяльності, дисциплінованість, точність при виконанні соціальних вимог, зацікавленість та бажання співпрацювати з іншими людьми, самомотивацію.

Цілеспрямовані зміни мотиваційної сфери особистості виступають передумовою формування готовності до роботи в інклюзивних закладах освіти зокрема. Науковцями неодноразово наголошувалась необхідність формування позитивного ставлення до професійної діяльності. Так, український науковець Г.С. Костюк стверджував «позитивне ставлення особистості до певного виду трудової діяльності є запорукою успішності».

З метою визначення рівня розвитку мотиваційного компоненту як складової формування компетентностей у студентів медичного коледжу, нами було проведено експеримент із застосуванням методики «Діагностика реальної структури ціннісних орієнтацій» (С.С. Бубнова) [1, с. 53], та «Методика визначення спрямованості особистості на досягнення успіху/уникання невдач» (А.А. Реан) [2, с. 106].

Оцінка структури ціннісних орієнтацій проводилась згідно показників: допомога та милосердя до інших людей; соціальна активність, визнання та повага інших людей, спілкування. Результати подано на рис. 1.

Результати свідчать, що найбільш вагомими ціннісними орієнтаціями (діагностика, С.С. Бубнова) для студенти медичного коледжу є милосердя та допомога іншим людям (85%). Не менш важливим показником виявилось визнання та повага інших людей, спілкування та соціальна активність (55%).

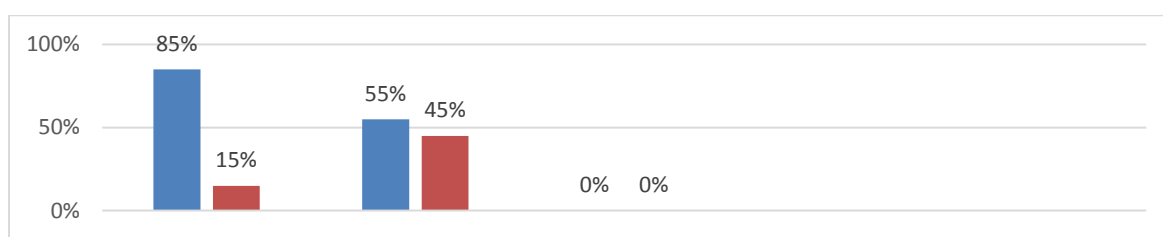

Рисунок 1. Розподіл студентів по групам в залежності від показника структури ціннісних орієнтацій

У студентів з високим рівнем просоціальних установок проявляється зріла соціальна позиція. Менш виражені установки на владу та егоїзм – є сприятливим фактором для оволодіння майбутньою професією.

У студентів з низькими просоціальними установками вищі установки на альтруїзм та свободу, але менш виражена спрямованість на діяльність, що може свідчити, що студенти даної групи не готові або не розглядають роботу в інклюзивних закладах освіти як майбутню професійну діяльність. При цьому вони не намагаються прагнути до влади та грошей, що може бути ознакою соціальної незрілості.

Оцінка показника спрямованості особистості на досягнення успіху/уникання невдач (методика А.А. Реана) проводилась згідно показників: мотивація на досягнення успіху, цілеспрямованість; відповідальність. Результати представлені на

рис. 2.

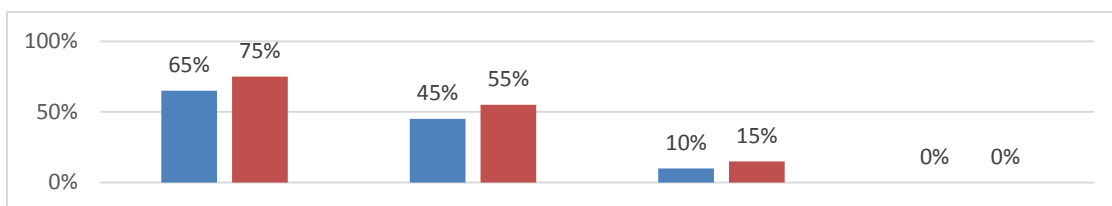

Рисунок 2. Розподіл студентів по групах в залежності від показника спрямованості особистості

Як бачимо, частина респондентів наділені низьким рівнем розвитку мотиву «прагнення до діяльності» у поєднанні з високим рівнем розвитку мотиву «уникнення невдач» (10% / 15%). Низький рівень розвитку обох мотивів характеризує людину, яка активно уникає різного роду діяльність. Даній категорії респондентів не підходить робота педагогічної та психологічної спрямованості та робота в інклюзивних закладах освіти зокрема.

Інша група респондентів наділена таким поєднанням мотивів, як високий рівень розвитку мотиву «уникнення покарання, осуду» у сукупності з високим рівнем розвитку мотиву «прагнення до діяльності» (45% / 65%). В даному випадку, індивід, що має таке поєднання мотивів, характеризується яскраво вираженим внутрішнім конфліктом між прагненням до діяльності та уникання невдач, який виникає щоразу коли доводиться виконувати якусь діяльність. Водночас, вони досить відповідально ставляться до виконання діяльності й намагаються усе робити правильно й раціонально.

У даної категорії студентів робота в закладах інклюзивної освіти може викликати ряд внутрішніх конфліктів, що безумовно може вплинути на ефективність професійної діяльності.

Інша група студентів, для яких характерний високий рівень розвитку мотиву «на досягнення успіху» та високий рівень розвитку мотиву «прагнення до

діяльності» (65% / 75%). За наявності таких мотивів, дії спрямовуються на те, щоб досягти конструктивних, вагомих й позитивних результатів своєї професійної діяльності. В основі активності особистості лежить потреба в досягненні успіху. Для них характерним є впевненість у власних силах, цілеспрямованість. Вважаємо дана група студентів найбільш оптимально відповідає майбутній професії.

Аналіз результатів дозволяє зробити висновки, що у студентів медичного коледжу найбільш виражена установка на свободу, альтруїзм, та найменше виражена установка на владу та бажання керувати, що вважаємо характерним для даної вікової групи. Також для студентів коледжу характерним є високий рівень розвитку мотивів прагнення до успіху, співпраці, прагнення до діяльності. Такі люди зазвичай впевнені у собі, цілеспрямовані, відповідальні, ініціативні, активні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бубнова С.С. Методика диагностики индивидуальной структуры ценностных ориентаций личности // Методы психологической диагностики. М.: Изд-во Институт психологии РАН, 1994 Вып. 2
2. Реан А.А. Психология и психодиагностика личности. Теория, методы исследования, практикум. – СПб.: Прайм-Еврознак, 2006. – 255с.
3. Супрун Л. М. Психологічний аналіз готовності медсестер до професійної діяльності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук / Л. М. Супрун. - Київ, 2004. - 18 с.

**ОСНОВНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН ПЕДІАТРИЧНОГО ПРОФІЛЮ**

Фофанов Олександр Дмитрович
*доктор медичних наук, професор,
Івано-Франківський національний медичний університет,
ofofanov@ifnmu.edu.ua*

Фофанов Вячеслав Олександрович
*асистент,
Івано-Франківський національний медичний університет*

Юрцева Алла Петрівна
*доктор медичних наук, професор,
Івано-Франківський національний медичний університет*

Дідух Іван Миколайович
*асистент,
Івано-Франківський національний медичний університет*

В умовах реформування медичної допомоги в Україні вимоги до підготовки майбутніх лікарів особливо підвищуються. Стандарти модернізації вищої медичної освіти в сучасних умовах базуються на компетентнісному підході, який є базовим принципом змісту підготовки фахівців магістерського рівня зі спеціальностей «Медицина» та «Педіатрія» [1, 8]. Визначення поняття «компетентність» в нашій державі закріплено на законодавчому рівні у Законі України «Про вищу освіту» [5]. Компетентнісний підхід як концепція оцінки результативності освітньої підготовки спрямований на інтеграцію національної системи освіти в світовий освітній простір шляхом удосконалення процесу навчання фахівців з медицини і передбачає підготовку висококваліфікованих лікарів, які б змогли швидко та адекватно вирішувати професійні завдання, здійснювати комунікацію і були би здатні до саморозвитку та самонавчання в умовах, що швидко змінюються. Саме у такому контексті особливого значення набуває проблема формування професійної комунікативної компетентності студентів-

медиків [2, 3].

Професійна комунікативна компетентність формується на основі базисних медичних навичок, наукового знання і морального розвитку. Її головними компонентами є здатність отримувати і використовувати знання, інтегрувати їх за допомогою клінічного мислення, а також - реалізовувати і передавати їх в процесі комунікації з пацієнтами і колегами, керуючись етичними принципами [6]. Майбутній лікар, окрім професійних знань та умінь, повинен володіти усною та писемною комунікацією, знати способи взаємодії з оточуючими, мати навички роботи в групі, вміння шукати і знаходити компроміси [4, 7]. Особливого значення комунікативна компетентність набуває в педіатричній практиці. Комунікативний потенціал лікаря-педатра, який складається з комунікативної установки і комунікативної толерантності, в основному і визначає характер спілкування між лікарем, дитиною та її батьками [2, 4]. Комунікативний потенціал лікаря залежить переважно від отриманої освіти і, в меншій мірі, від його особистісних особливостей. Проте, аналіз скарг батьків маленьких пацієнтів показав, що на їхнє незадоволення якістю медичної допомоги істотно впливає недостатній комунікативний потенціал лікаря.

Ступінь вираженості комунікативної компетентності опосередковується лікарською спеціальністю і різниться на змістовному і технічному рівні: у майбутніх лікарів зі спеціальності «Педіатрія» вона повинна бути вищою, ніж у студентів зі спеціальності «Медицина». Це пов'язано з особливостями спілкування з хворими дітьми: говорити з дитиною багато важче, ніж з дорослим; для цього треба вміти правильно сприймати зовнішні прояви внутрішнього світу дитини, враховувати можливу емоційну реакцію на звернене до неї слово. Крім того, однією з важливих особливостей професійного спілкування лікаря-педіатра при безпосередньому контакті з хворою дитиною є необхідність взаємодії з оточуючими його дорослими, частіше батьками (матір'ю, зокрема). Отже в цьому випадку система «лікар-хворий» доповнюється ще одним або двома учасниками, що значно ускладнює комунікативний процес.

Комунікативні навички та міжособистісна взаємодія пацієнта та його родичів з

лікарем набувають особливої значущості в професійній діяльності дитячого хірурга. Почуття страху перед наступною операцією, тривога, невідомість, незвичне оточення лікарні викликають стан психологічного стресу у дітей старшого віку, а переживання і тривога у матері дитини мимоволі передаються і маленьким дітям. Тому бесіди викладача з пацієнтами і їхніми батьками біля ліжка хворого також є одним з традиційних і ефективних методів засвоєння комунікативних навичок студентами.

Нами відмічена ефективність інтерактивних методів навчання у формуванні комунікативної компетентності. «Мозковий штурм» (МШ) - це метод, який дозволяє отримати від групи студентів в короткий час велику кількість варіантів відповідей. Він є інструментом формування таких компетентностей студентів, як: вміння висловлювати свою думку, вміння комунікувати, вміння приймати рішення, вміння працювати в групі, бути креативним та ін. Суть процесу полягає в тому, що групі пропонували дати пропозиції по вирішенню конкретної клінічної ситуації у дитини (наприклад, тактики лікування вродженої вади травного тракту). Протягом декількох хвилин члени групи говорять на цю тему все, що вважають за потрібне, і все це записується одним із студентів групи. Мета МШ полягає в отриманні великої кількості різноманітних пропозицій без їх обговорення. Якщо активність групи слабка, то викладач пропонує записати деякі зі своїх ідей. Після того, як всі пропозиції будуть зібрані, студенти повинні будуть висловити свої зауваження чи свою незгоду із запропонованими коментарями, або обговорити інші пропозиції. При цьому ні викладач, ні студенти групи не повинні давати негативну оцінку будь-якої ідеї, якою би некоректною вона здавалась на перший погляд.

Як ми переконались, для розвитку комунікативної компетентності у студентів доцільно застосовувати такий метод інтерактивного навчання як навчальна дискусія. Дискусійні питання, які викликають відразу декілька різних відповідей у студентів, створюють атмосферу колективного розуму. В сучасних умовах, коли студенти широко користуються інтернетом, де висловлюються різні погляди на діагностику та лікування тих чи інших захворювань, у них формується готовність слухати викладача і бажання

дізнатись про його думку щодо того чи іншого дискусійного питання.

Ми започаткували і плануємо ширше впровадження кейс-методу в навчальному процесі. Серед компетентностей, які розвиває такий метод інтерактивного навчання як кейс-метод, найважливішими є: здатність до комунікації (вміння вести дискусію, переконувати, використовувати наочний матеріал та інші медіа-засоби, кооперуватися в групі, захищати власну точку зору, переконувати опонентів); здатність до дії та надання оцінки своїм діям (оцінка поведінки людей, вміння слухати, підтримувати в дискусії чи аргументувати протилежні думки, контролювати себе тощо). При застосуванні кейс-методу реалізується засвоєння комунікативної компетентності при вивченні навчальних тем. Матеріалом для формування кейсів ми застосували складні клінічні випадки, несприятливий перебіг хвороби дитини і аналіз його причин, випадки, які вимагають прийняття рішень. Цей метод вимагає великої доаудиторної підготовки викладача для формування кейсів і дає широкий діапазон його застосування в навчальному процесі.

Для оптимізації засвоєння комунікативних навичок на старших курсах на кафедрах педіатричного профілю ми надаємо великого значення закріпленню навичок збору анамнезу, які отримані на попередніх курсах. Відомий вислів «хто добре опитує, той добре діагностує» не втратив своєї актуальності і в умовах реформування сучасної медичної освіти на тлі компетентнісного підходу для її реалізації. Разом з тим, досвід останніх років показує, що не лише студенти старших курсів, але й молоді лікарі не надають належної уваги анамнезу не лише як важливої складової діагностичного процесу, але й як засобу спілкування з пацієнтом і батьками з метою досягнення комплайєнтності.

Таким чином, впровадження засад компетентнісного підходу в поєднанні з комунікативними технологіями у навчальний процес при вивченні дисциплін зі спеціальності «Педіатрія» має позитивний вплив на мотивацію до навчання. Вважають, що ідеальний лікар - це той, який готовий до встановлення з пацієнтом терапевтичного

альянсу в процесі лікування. Впровадження комунікативної компетентності в навчальний процес сприятиме вмінню формувати такий альянс у майбутніх лікарів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білова Ю.А. Аналіз наукових підходів до класифікації ключових компетентностей // Аналіз наукових підходів до класифікації ключових компетентностей // Освітологічний дискурс.- 2014, № 4 (8). – С. 10-21.
2. Бобров А.Е. Программа обучения врачей первичной медицинской помощи коммуникативным навыкам и элементам психокоррекции / Бобров А.Е., Старостина Е.Г., Соломатин М.В. - М.: ООО «ИПУЗ». – 2009. - 48 с.
3. Васильева Л.Н. О коммуникативной компетентности будущих врачей // Медицинская психология в России. – 2013. – Т. 5, № 5. – С. 1-9.
4. Гринько Е. Н. Медицинская риторика в формировании коммуникативной компетентности врачей-педиатров. Вопросы современной педиатрии. 2017; 16 (1): 12–15. doi: 10.15690/vsp.v16i1.1688)
5. Закон України «Про вищу освіту» 01.07.2014 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http:// zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1556-18](http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1556-18).
6. Козлова Г.М. Методика викладання у вищій школі: Навчальний посібник. - Одеса: ОНЕУ, ротапринт, 2014. – 200 с.
7. Лукаш Ю.М. Основні аспекти формування професійно-комунікативної компетентності студентів-медиків у процесі вивчення соціально-гуманітарних дисциплін // Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки. 2018. № 1 (15), - С. 154-156.
8. Філоненко М.М. Методика викладання у вищій медичній школі на засадах компетентнісного підходу. Методичні рекомендації. — Київ: ЦУЛ, 2016. - 88 с.

ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЙ ПОТЕНЦИАЛ ФИЛИАЛА КАФЕДРЫ В
ПРАКТИКООРИЕНТИРОВАННОЙ ПОГОТОВКЕ СПЕЦИАЛИСТОВ ДОШКОЛЬНОГО
ОБРАЗОВАНИЯ

Финькевич Людмила Владимировна
*кандидат психологических наук, доцент,
Белорусский государственный педагогический университет
имени Максима Танка
ludfink@yandex.ru*

Павлюковец Нонна Николаевна
заведующий ГУО «Ясли-сад № 499 г. Минска»

Учебно-профессиональная деятельность является ведущей для студенческой молодёжи. В ней происходит первоначальное включение личности в систему профессионального труда, приобретает черты реалистичности первичное представление о будущей профессиональной роли и складывается профессиональная идентичность. Несомненно, полноценная профессиональная социализация предполагает обязательным условием включённость личности в реальные профессиональные отношения соответствующей профессиональной среды, где имеют место деловые, статусные, экономические, административные, оценочно-перцептивные связи. Поэтому очевидно, что в наше время система высшего педагогического образования должна обеспечивать успешную общекультурную и профессиональную социализацию личности, сформировать способность уверенного вхождения в реальную профессиональную деятельность, способность к профессиональной мобильности и карьерному росту. Данную задачу возможно решить при оптимальном варианте сочетания «знаниевой», «культурологической» и «цивилизационной» парадигм в построении образовательного пространства. Для этого необходимо прибегнуть к новым формам

организации образовательного процесса в высшей школе и использованию новых педагогических технологий, отличительной чертой которых станет активная деятельность самих обучаемых в соответствующих их специальности учреждениях. Актуально организовать вузовское обучение так, чтобы образовательный результат проявлялся в формировании у студентов в качестве смыслообразующих мотивов профессионального и личностного роста, устойчивого познавательного интереса. Для этого необходимо формировать систему жизненно важных, практически востребованных знаний, умений и практического опыта, что позволит будущим специалистам творчески адаптироваться к профессиональной жизни и достигать высоких результатов.

В данном контексте нам видится продуктивным более широкое и целенаправленное использование практической деятельности как возможности приближения студентов к реальной профессиональной среде. Традиционно эту функцию выполняют учебные практики, предусмотренные планом специальности. Однако надо признать их недостаточность в профессиональной подготовке конкурентоспособного специалиста. Всё это требует поиска и апробации других форм полноценной, соответствующей современным требованиям практикоориентированной подготовки специалистов.

Профессиональное образование всегда декларировалось как практикоориентированное, но с переходом на современные государственные образовательные стандарты этот показатель стал приоритетным. Он выступает как форма и технология профессионального обучения, позволяющая успешно реализовать эффективное развитие заявленных в стандарте компетенций. С другой стороны, это критерий оценки и показатель эффективности учебного процесса. Социальный заказ к компетенциям современного специалиста дошкольного образования определён Кодексом РБ об образовании [2]. Для его выполнения очевидна необходимость интеграции научно-методического, инновационного

потенціала вищої школи, науки і виробництва. На факультеті дошкільного освіти БГПУ формою такої інтеграції стали філіали кафедр на базі установ дошкільного освіти. Ключовою задачею створення філіала кафедри загальної і дитячої психології на базі ГУО «Ясли-сад № 499 г. Мінська» було забезпечення єдності всіх структурно-вмістових компонентів професійної підготовки; набуття студентами соціальних умінь і формування практичного досвіду для вирішення педагогічних завдань. Ми виходимо з визнання необхідності створення цілісної структури практикоорієнтованої навчальної середовища, яка забезпечує «...формування умінь і навичок, пов'язаних з аналізом ситуації на змінюючомуся ринку праці, реальним оцінюванням і вдосконаленням своїх професійних можливостей, способів самоорганізації і адекватної адаптації до змінюючоїся системи професійно-працевий діяльності» [1, с. 183]. В основу була покладена загальноприйнята в педагогіці вищої школи модель практико-орієнтованого навчання, структурними компонентами якої виступають професійний, практичний, науково-дослідницький і освітній. Вміст кожного структурного компонента розроблявся на основі аналізу результатів моніторингу задоволеності роботодавців якістю підготовки фахівців на факультеті дошкільного освіти БГПУ.

Практичний компонент моделі реалізується за допомогою організації всіх видів навчальної і виробничої практики на філіалі. При такому взаємодії педагогічні працівники філіала сприймають студентів-практикантів як потенційних колег і активно сприяють розвитку їх професійних компетенцій. Разом з керівниками установи і педагогами розробляються матеріали по методичному супроводженню студентів, проводяться спільні науково-практичні семінари. Завдяки такому підходу стало можливим вирішення питання розробки «індивідуального маршруту»

проходження практики отдельными студентами, создания и презентации ими «Портфолио профессиональных достижений», что, несомненно, способствует формированию положительной профессиональной идентичности студента, его приверженности профессии.

Реализация образовательного компонента модели предполагает формирование у студентов факультета значимых для будущей деятельности личностно-профессиональных качеств, а также знаний, педагогических умений, накопление практического опыта. Высокий научно-методический потенциал педагогов филиала кафедры позволяет организовывать на его базе проведение практических и лабораторных занятий по всем дисциплинам учебного плана.

Научно-исследовательский компонент модели реализуется в направлении организации учебной и научно-исследовательской работы студентов, магистрантов и аспирантов. База учреждения дошкольного образования активно используется в работе студенческой научно-исследовательской лаборатории. Эффективно организуется работа секций научно-практических конференций, семинары-тренинги для педагогов и родителей воспитанников по оптимизации образовательной и семейной среды для сохранения и укрепления психологического здоровья ребёнка, обучающие семинары-практикумы по психологическим основам оказания ранней помощи и педагогическому содействию детям с особенностями психофизического развития и др. Благодаря значительному образовательному потенциалу филиал кафедры активно используется как база проведения и публичной защиты эмпирических исследований, выполняемых в рамках дипломных и курсовых работ, магистерских диссертаций, учебно-исследовательских проектов.

В рамках профессионального компонента практикоориентированной модели подготовки специалистов на базе филиала кафедры организуются конкурсы профессионального мастерства, встречи с лучшими педагогами учреждения дошкольного образования, разрабатываются и продвигаются в социальном

окружении элементы имиджа учреждения, профессии. Большое значение имеет приглашение руководителей филиала кафедры – потенциальных работодателей, для работы в государственных экзаменационных комиссиях на факультете дошкольного воспитания.

Таким образом, очевидна продуктивность практикоориентированной технологии обучения посредством использования потенциала филиала кафедры, показателями которой стали профессиональный и личностный рост студентов, возрастание уровня удовлетворённости работодателей качеством подготовки специалистов.

ЛИТЕРАТУРА

1. Клименко В. А. Образование в современном обществе: проблемы и перспективы развития : монография / В. А. Клименко. – Минск: БНТУ, 2007. – 296 с.
2. Кодекс Республики Беларусь об образовании от 13.01.2011 №243-З (ред. 23.07.2019) [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://edu.gov.by/sm.aspx?guid=52533>.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА ТУРИСТИЧНІЙ КАРТІ ЄВРОПИ

Харченко Юлія

*здобувач освіти,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова*

Дудка Тетяна Юрїївна

*доктор педагогічних наук, професор,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова*

Для більшості розвинених країн світу туристична індустрія є найбільш прибутковою, такою, що динамічно розвивається, разом з тим, цей сектор є і основним джерелом отримання доходів до бюджету. Туризм безпосередньо впливає та стимулює розвиток майже всіх галузей економіки, таких як торгівля, промисловість, транспорт, будівництво, побутове обслуговування, сільське господарство, малий та середній бізнес, виступаючи каталізатором соціально-економічного розвитку країни.

Для здійснення ефективного управління процесом розвитку туризму в Україні необхідно аналізувати чинники, що впливають на рівень розвитку туристичного сектору та зумовлюють її особливості, які слід враховувати в процесі розробки та реалізації дієвих заходів щодо підвищення економічної ефективності туризму.

У вересні у Києві проходив форум «Ялтинська європейська стратегія» (YES 2019), на якій президент Володимир Зеленський окреслив перед Україною відмінні туристичні перспективи. Вони стосувалися плану «будівництва нового міста-курорту на узбережжі Чорного моря, перетворення Карпат на східноєвропейські Альпи й зведення парку розваг, аналогічного знаменитому іспанському Port

Aventura». Президент залучив до даних проєктів під свої особисті зобов'язання іноземних інвесторів. Зеленський на форумі YES сказав, що найскладніше буде повернути Крим.

Туристичний бізнес в Україні як складова національної економіки переживає в останні десятиріччя не простий період (див. табл. 1). Екстремальність даної ситуації полягає в тому, що підприємства цієї сфери на сьогодні піддаються негативному впливу комплексу непередбачуваних чинників мега-, макро- та мезосередовища.

Таблиця 1

Рейтинг туристичної конкурентоспроможності країн світу

Info	▲ Rank / 140	Country / Economy	Value (1–7 (best))	Trend	Dist. from highest
	1	Spain	5.4		
	2	France	5.4		
	3	Germany	5.4		
	4	Japan	5.4		
	5	United States	5.3		
	6	United Kingdom	5.2		
	7	Australia	5.1		
	8	Italy	5.1		
	77	Sri Lanka	3.7		
	78	Ukraine	3.7		
	79	Armenia	3.7		
	80	Kazakhstan	3.7		
	81	Namibia	3.7		
	82	Kenya	3.6		
	83	Serbia	3.6		

Джерело: <https://reports.weforum.org>

Визначення та ідентифікація характеру змін в галузі туризму країни на основі теоретико-практичних узагальнень, успішного досвіду у подальшому дозволить розвивати методологічні засади стратегічного планування розвитку суб'єктів на

макро- і мікрорівні, розробляти нормативно-правові, економічні та соціально-політичні механізми гнучкого розвитку туристичних підприємств в окремих регіонах на якісно нових засадах, що сприятиме відновленню цього перспективного сектору економіки для України.

До них слід віднести – політичні, соціальні та екологічні колапси, воєнна агресія та інтервенція окремих територій країни, невизначені темпи ліквідації наслідків карантинних зходів, нові проблеми щодо співвідношення попиту та пропозиції на ринку туристичних послуг, слабка мобільність структурних змін в секторі туризму, не готовність персоналу підприємств швидко і ефективно реагувати на зміни. Це обумовлює постійні збурювання у зовнішньому середовищі (умови турбулентності), призводить до ситуації, коли вектори розвитку окремих галузевих сегментів туристичної індустрії змінюються хаотично, слабо регульовані, а система антикризових заходів на підприємстві – малоефективна.

Для України в світлі євроінтеграційних процесів саме галузь туризму треба розглядатись як одну з найбільш перспективних і, що особливо важливо, валюто-формуєчих сфер економічної діяльності. Це потребує налагодження системи постійного моніторингу ситуації, вивчення методологічних основ і запровадження заходів щодо модернізації історико-культурного фонду, особливого фокусу на рівень освіти працівників сфери туристичних послуг, ринкових досліджень змін геопросторових векторів туристських потоків з метою швидкого реагування на потреби та задоволення відкладеного платоспроможного попиту споживачів, розроблення стратегічних заходів відновлення і розвитку підприємств туристичної діяльності після закінчення світової кризи пандемії та грамотний маркетинг свої унікальних туристичних продуктів в процесі промоції України в світових ЗМІ.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЭЛЕКТРОННЫХ СРЕДСТВ ОБУЧЕНИЯ В МУЗЫКАЛЬНОМ
ВОСПИТАНИИ ДЕТЕЙ СТАРШЕГО ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Хулуп Виктория Викторовна

Анцыпирович Ольга Николаевна

кандидат педагогических наук, доцент

Белорусский государственный педагогический

университет имени Максима Танка

antsypirovich@tut.by

Музыкальное воспитание – важная составляющая эстетического воспитания и развития личности ребенка дошкольного возраста. Расширение сферы использования электронных средств обучения в области музыкального воспитания детей дошкольного возраста позволяет повысить качество музыкального воспитания, способствует музыкальному развитию ребенка, за счет возможности задействовать разнообразие каналов получения информации, привлекательности и доступности современных технологий для детей старшего дошкольного возраста. Среди электронных средств обучения детей старшего дошкольного возраста особое место могут занимать музыкальные игры, которые удовлетворяют образовательные потребности ребенка данного возраста. Технологии дополненной реальности, scratch программирование, возможности использования которых в современной методической литературе представлены в незначительной степени и, соответственно, не получили широкого распространения в практике работы с детьми старшего дошкольного возраста.

Использование информационных мультимедийных технологий делает процесс обучения технологичнее и результативнее. Главный успех при внедрении таких технологий в работу с детьми – это интерес воспитанников, их готовность к творчеству, потребность в получении новых знаний и ощущение самостоятельности. Компьютер позволяет делать занятия не похожими друг на друга. Это чувство постоянной новизны

способствует интересу к учению. В работе с детьми старшего дошкольного возраста мы широко используем интерактивные музыкальные обучающие и развивающие программы с игровым сценарием. В качестве примера можно рассматривать программу «Scratch» «SmartNotebook» (программа для работы с интерактивной доской). Это интерактивные программы обучающего характера, которые соответствуют возможностям детей старшего дошкольного возраста. У детей есть возможность самостоятельно получать знания, закреплять их с помощью проверочных заданий, анализировать свои ошибки.

Разработанные авторские блоки музыкальных интерактивных игр, созданные в программе SmarteNotebook 10 «Путешествие в страну музыкальной грамотности», «Давайте познакомимся. Голосок и мелодия» призваны компенсировать недостаточность такого вида средств обучения в практике работы с детьми дошкольного возраста. Их содержание содействует приобщению детей старшего дошкольного возраста к музыкальной деятельности, активизируя развитие музыкальных способностей и формирование представлений о музыкальных явлениях, развитие умственной и эмоциональной сферы ребенка, воспитание интереса к музыке, расширят кругозор детей дошкольного возраста. Разработанные игры широко используются в практике работы учреждения дошкольного образования Государственное учреждение образования «Санаторный ясли-сад № 4 г. Светлогорска» с детьми старшего дошкольного возраста в ходе музыкальных занятий. Во время организации нерегламентированной деятельности воспитатели дошкольного образования используют данные игры с целью закрепления полученных представлений детей старшего дошкольного возраста. Игровой материал также предлагается законным представителям воспитанников с целью использования в условиях семейного воспитания.

Scratch позволяет разрабатывать обучающие и развивающие игры для детей дошкольного возраста, которые не умеют читать, с доступным и интуитивно понятным интерфейсом. При создании скриптов требуются минимальные знания

программирования, так как материал представлен в виде разноцветных графических блоков. В процессе изучения среды программирования нами разработана программа-игра «Волшебный мир музыки», которая также будет внедрена в работу музыкальных руководителей, воспитателей дошкольного образования, предложена законным представителям воспитанников.

Таким образом, использование компьютерных технологий способствует решению тех педагогических задач, которые часто сложно, а порой и невозможно решить традиционными способами. Поэтому создание единой современной образовательной среды в области музыкального дошкольного воспитания требует гармоничного проникновения современных информационных и компьютерных технологий в традиционную педагогическую систему. Применение компьютерных и интерактивных музыкальных игр в дошкольном образовании возможно и необходимо, оно способствует повышению интереса к обучению, его эффективности, всестороннему развитию дошкольника. Компьютерные программы развивают творческие и интеллектуальные способности детей, формируют культурно значимые умения и знания. Сегодня компьютерные технологии можно считать тем новым способом передачи знаний, который позволяет ребенку с интересом учиться, воспитывает самостоятельность и ответственность при получении новых знаний, развивает дисциплину интеллектуальной деятельности, способствует всестороннему развитию ребенка. При соблюдении требований психологической безопасности, соответствия санитарным нормам работы с персональным компьютером, соответствия возрастным задачам развития данный вид игр может стать незаменимым и эффективным средством образовательной работы с детьми старшего дошкольного возраста.

ЛИТЕРАТУРА

1.Крючков, А. В. Новые информационные технологии обучения в общем музыкальном образовании / А. В. Крючков. Могилев: МГУ им. А.А. Кулешова, 2010. 44с.

ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ МОДЕЛЕЙ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ФІЗИКИ

Цоколенко Олександр Анатолійович
*кандидат педагогічних наук, доцент,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова
tsokol1@ukr.net*

Вищим пріоритетом в освіті стає розвиток у школярів творчих здібностей, уміння нестандартно мислити і вирішувати завдання підвищеної складності, швидко засвоювати нову інформацію, її переосмислювати і застосовувати на практиці [3].

Уміння оперативно переробляти і оцінювати інформацію, що надходить призводить до зростання значущості розвитку критичного мислення учнів у загальноосвітньому закладі. Так як в процесі навчання учні повинні не тільки запам'ятовувати великі обсяги інформації, але перш за все вміти виділяти істотне в досліджуваному матеріалі, виявляти протиріччя, знаходити помилки, аналізувати причини, які породжують ці помилки, застосовувати оптимальний спосіб вирішення навчальних проблем. У зв'язку з цим актуальним є питання про формування у школярів критичного мислення.

Великим потенціалом для формування критичного мислення має процес навчання фізики, так як в ході роботи учням надаються можливості: здійснювати активну пізнавальну діяльність, яка передбачає самостійне отримання і аналіз результатів; діалогову форму організації пошукової діяльності та вирішення завдань будь-якої складності.

У процесі навчання фізики доцільно створювати ситуації, при яких розумові і логічні операції (аналіз і синтез, абстрагування і узагальнення, порівняння та аналогії, класифікації) систематично використовуються в ході навчального процесу, і стають

предметом цілеспрямованого вивчення. Перераховані методи пізнання найбільш успішно можна використовувати при створенні моделей, їх аналізі та оцінці. Для цього необхідно використовувати як натурні моделі, так і віртуальні[4].

Створення моделей фізичних процесів розвивається спільно зі збільшенням якісних методів дослідження. І в цьому випадку їх розвитку сприяє впровадження інформаційних технологій. Нові інформаційні технології передбачають широке використання комп'ютерів, що дозволяють вирішувати ряд завдань. З них можна виділити створення комп'ютерних моделей фізичних явищ, які по ряду причин неможливо показати в умовах початкового процесу.

Застосування комп'ютерних моделей для формування критичного мислення є актуальним в наступних випадках, коли:

1. Створені комп'ютерні моделі дозволяють демонструвати явища, які безпосередньо не можуть стати предметом спостереження учнів в ході уроку; безпосереднє моделювання таких процесів і явищ, викликає в учнів інтерес, і як наслідок підвищується мотивація до подальшого вивчення питання.

2. Створюються комп'ютерні моделі, з заздалегідь закладеною в ній фізичної помилкою, щоб в учнів була можливість самостійної перевірки достовірності своїх міркувань, на основі вже наявної у них інформації.

3. Застосовуються комп'ютерні моделі, у яких можливий вибір початкових параметрів і встановлення меж застосовності. Залежно від параметрів, що задаються моделі і встановлюваних меж застосування, властивості моделі змінюються. Таким чином, вчитель при демонстрації комп'ютерних моделей може формулювати учням ряд різноманітних питань, для того, щоб сформулювати у них різносторонній підхід до їх вирішення.

Розвиток критичного мислення при навчанні фізиці з використанням комп'ютерних моделей доцільно здійснювати з використанням узагальненого плану діяльності для школярів при роботі з комп'ютерними моделями[5].

Основні методи, які дозволять вчителю, використовуючи комп'ютерні моделі, сформувати критичне мислення в учнів полягають в умінні виділяти важливе в досліджуваному об'єкті, виявляти протиріччя, знаходити помилки, аналізувати причини, які породжують ці помилки, знаходити оптимальний спосіб вирішення навчальних проблем, висловлювати свою думку. Тому, при роботі з комп'ютерними моделями за запропонованим учителем планом в учнів поступово відбувається формування критичного мислення. Вони не просто спостерігають картинку на екрані, а вчаться застосовувати вміння оцінювати і аналізувати.

Основними елементами узагальненого плану діяльності школярів при роботі з комп'ютерними моделями є:

- формулювання мети (з якою метою демонструється модель);
- постановка питань для прояснення сенсу досліджуваної моделі і відповідей на ці питання;
- облік всіх істотних умов при розгляді моделі;
- знаходження логічних помилок у висловлюваннях, аналіз аргументів на точність демонстрованої моделі;
- оцінювання достовірності джерела, з якого була взята демонстрована модель;
- приведення прикладу того, де ще може бути використана комп'ютерна модель і обґрунтування застосування в цих випадках;
- обґрунтування власної думки в конструктивній взаємодії з іншими учнями (розгляд та прийняття інших точок зору).

Запропонований узагальнений план діяльності школярів дозволяє цілеспрямовано формувати критичне мислення учнів особливо на ранніх етапах. Це обумовлено тим, що в учнів ще не сформовано чітке уявлення про критичне мислення, і їм необхідно показати способи його формування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андреева В.М., Григораш В.В. Настільна книга педагога.// Х.: Основа, 2006, 352с.
2. Антощенко О. В. Використання інформаційних та комп'ютерних технологій при навчанні фізиці та астрономії. - Антрацит, Самвидав, 2012. - 27 с.
3. Монахов В.М Концепція створення та впровадження нової інформаційної технології навчання / Проектування нових інформаційних технологій навчання. - М., 1991.
4. Красильникова В.А. Інформаційні та комунікаційні технології в освіті: навчальний посібник / В.А. Красильникова. - Оренбург - ГОУ ОДУ, 2006. – 235 с.
5. Полат Е.С. Нові педагогічні та інформаційні технології в системі освіти: навчальний посібник для студ. пед. вузів і системи вдосконалення. кваліфіковану консультацію. пед. кадрів / Е. С. Полат, М. Ю. Бухаркін, М. В. Моїсеєва, А. Е. Петров; Під ред. Е. С. Полат. - М .: Видавничий центр «Академія», 2002. - 272 с.

ОСОБЛИВОСТІ НОВИХ МЕТОДІВ ПОДАННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРИ ВИВЧЕННІ ФІЗИКИ
ТВЕРДОГО ТІЛА

Челнокова Софія Миколаївна

*здобувач освіти,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова
sofiyachelnokova@gmail.com*

Кириленко Олена Іванівна

*кандидат педагогічних наук,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова
etfa@ukr.net*

Фізика твердого тіла розглядає будь-яку речовину, а також її фізичні, механічні, теплові та інші властивості з точки зору її внутрішньої будови. На сьогоднішній день неможливо уявити розвиток техніки без вивчення властивостей твердих тіл. Серед сучасних питань теорії фізики твердого тіла можна виділити такі: високотемпературна надпровідність, надтекучість, квантовий ефект Холла, застосування наноматеріалів, а також методи модифікації твердих тіл. Досягнення, які стали можливі завдяки дослідженням у сфері фізики твердого тіла, займають провідне місце у житті людей починаючи з ХХ століття і до сьогодні. Барак Обама колись наголошував «усі цивілізаційні завоювання людства зобов'язані науці» і що «наука нам потрібна як ніколи раніше». Та на сьогодні в Україні немає суспільного усвідомлення зобов'язань перед наукою. Кількість абітурієнтів на науково-природничі факультети щороку зменшується. Це може бути пов'язано з непристосованістю університетів до викладання новому поколінню. Як в економіці так і в освітній сфері потрібні щорічні нововведення задля пристосування до змін у суспільстві. За рахунок досягнень науковців у сфері структури, властивостей та дефектів твердих тіл стало можливим створення надлегких та надпровідних матеріалів, теплоізоляційних матеріалів, матеріалів з дуже низькою втратою енергії під час проходження струму тощо. Тому важливість вивчення фізики

твердого тіла не викликає сумнівів.

Проте залишаються сумніви про ефективність класичних методів подачі інформації при вивченні фізики твердого тіла. До них традиційно відносять: лекції, семінари, практичні заняття, самостійну аудиторну та позааудиторну роботу студентів, консультації, курсові роботи, магістерську роботу та всі види практик. Викладач дотримується класичної інформаційної лекції, на якій студенти отримують готову інформацію, яку необхідно запам'ятати [2]. Така організація навчального процесу не є ефективною, тому потребує оновлення. У 2014 році у Вашингтонському Університеті було проведено мета-дослідження щодо ефективності лекції. В результаті якого було доведено, що в групах, які вчилися за класичною системою, 34% студентів не склали іспит, а в групах з активним навчанням – лише 22%. На жаль, у цьому дослідженні не піднімалося питання про ефективність MOOC (Massive Online Open Courses – Масові відкриті онлайн-курси) [3].

Сучасні студенти вважають звичайними благами те, що минуле покоління вважало «технологіями майбутнього». Таких студентів, за теорією поколінь [5], називають поколінням Z – люди, що народилися після 2001 року. Тому для їхнього ефективного навчання вкрай важливо змінити підхід до вибору методів подання інформації. Сьогодні студенту зручно мати у швидкому доступі все: лекції, завдання, книги тощо. Такі вимоги диктує час. Особливо актуально постало це питання зараз, під час карантину в країні. Тому для заохочення студента до навчання корисно використовувати MOOC.

Концепція модернізації освіти акцентує увагу на необхідності формування інформаційної компетентності, як одного з основних показників якості освіти. Сьогодні маємо великі зміни в ланці загальної середньої освіти, коли майже на кожному уроці матеріал супроводжується презентацією, а відсутність хімічних реагентів або фізичних приладів компенсується інтерактивними дослідженнями в спеціальних доданках ІКТ (інформаційно-комунікаційні технології). Проте набагато гірші показники у ланці вищої освіти. В Україні перші масові відкриті онлайн-курси почали свій розвиток у 2013 році в

КНУ імені Тараса Шевченка. З того часу використання MOOC набирає обертів. Українськими платформами для створення та публікації MOOC є EdEra та Prometheus. На їх базі можливо вивчити курс який може складатися з: відео-лекцій, текстових лекцій, тестів з миттєвою перевіркою, тестів з відкритою відповіддю, посилань на корисну інформацію або інтернет-ресурси, літературу тощо. Ці платформи можна використовувати і як допоміжний ресурс вивчення курсу, і як самостійний інструмент отримання знань [3].

На виконання постанови Кабінету Міністрів України від 11.03.2020 р. № 211 «Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» зі змінами, згідно постанови Кабінету Міністрів України від 25.03.2020 р. № 239 і наказу Міністерства освіти і науки України від 16.03.2020 р. № 406, відповідно до листа Міністерства освіти і науки України від 27.03.2020 р. № 1/9-178 з метою виконання освітніх програм та забезпечення якості підготовки в університеті запроваджено карантин, освітній процес переведено на дистанційну форму [1].

У зв'язку із цим у світовій спільноті, і в українській відповідно так само, було спричинено переусвідомлення формату, переваг та недоліків дистанційної освіти. Онлайн лекції або електронні матеріали лекцій стали невід'ємною складовою роботи будь-якого викладача. В умовах світової пандемії платформи для дистанційного навчання мають неабиякий попит, і це не дивно, бо їх творці роками вдосконалювали умови саме для такої роботи. База закордонних та українських платформ для онлайн навчання має неабияке різноманіття: Coursera, EdEra, Prometheus, Google Classroom, Khan Academy, Eduget, Padlet, Udemy, Versal, Moodle, Canvas Network, iTunes U тощо. Проте варто зазначити, що не всі платформи співпрацюють з окремими викладачами. Наприклад, такі гіганти онлайн освіти як Coursera, Edera та Prometheuse не надають можливості кожному бажаному розмістити свій курс. Потрібно бути працівником університету з яким співпрацює сайт аби розмістити на ньому свій курс. Інші платформи, такі як Khan Academy, Udemy, Versal, Canvas Network мають ряд певних недоліків, таких

як: створення власного курсу з матеріалів які вже є на сайті, обмеженість часу уроку, можливість робити лише відео уроки, відсутність українського інтерфейсу тощо. Серед усіх вищезгаданих платформ виділити Padlet [4].

Описане вище допомагає зрозуміти важливість та актуальність наявності у фахівця з будь-якого предмету інформаційної компетентності. Саме тому в цій роботі ми даємо методичні вказівки для створення онлайн курсу на прикладі курсу «Елементи кристалографії». Щоб скористатися послугами сайту онлайн-освіти Padlet перейдіть на сайт: <https://uk.padlet.com/>.

Платформа Padlet надає можливість перекласти весь сайт більш ніж 35-ма мовами. Аби розпочати роботу по створенню власного курсу натисніть кнопку «Зареєструватися». Дана платформа є відкритого типу, тобто можливо зареєструватися за допомогою інших ресурсів, у даному випадку: Google, Microsoft, Apple. Або можна створити абсолютно новий акаунт без будь-якої прив'язки до інших сервісів. Padlet позиціонує себе як стіну, на якій можна розміщувати будь-які матеріали. Кмітливі викладачі вигадали як можна застосовувати це до навчання. А саме, розміщати на стіні матеріали та завдання уроку.

Аби створити свій курс натисніть кнопку «Створи Padlet». Сайт запропонує на вибір макети майбутньої стіни: стінка, холст, непереривний потік, сітка, полка, зворотні повідомлення, мапа з континентами та часова лінія. Від вибору макету буде залежати лише розміщення матеріалів на курсі. Після вибору макету сайт автоматично створює курс з рандомно обраними назвою, описом та кольорами. Все це можна змінити в налаштуваннях.

Для додавання матеріалів натисніть на кнопку «+». У вікні створення нового повідомлення є можливість додати: документ з комп'ютера, посилання у мережі Інтернет, матеріал з Google, фото з камери, відео, аудіо, screen short екрану, малюнок з вбудованої інтерактивної дошки, геопозицію та посилання на іншу свою стіну в Padlet.

Мінусом є те, що до одного повідомлення є можливість прикріпити лише один доданок. Окрім усього іншого ви можете налаштувати коментарі для повідомлень,

відкрити авторство повідомлень (буде видно хто написав повідомлення) та фільтри заміни нецензурної лексики.

Впровадження нових методів подання інформації є необхідною складовою модернізації системи освіти. За статистикою, студенти покоління Z надають перевагу неформальній освіті, тому що: можна надолужити прогалини у знаннях шкільної програми без шкоди для поточного навчального процесу; мати цілодобовий доступ до матеріалів лекцій та уроків, що дозволяє студентам зручно планувати свій день; навчатися де завгодно та коли завгодно; присутні схеми, що виділяють ключові моменти уроку; існує прозорість в оцінюванні та миттєва зворотна реакція на дії користувача [4].

Все це можливо поєднати та впровадити у навчальний процес за допомогою МООС. А, отже, зробити навчальну атмосферу максимально сприятливою, навчання – ефективним та сучасним, а студента – мотивованим.

ЛІТЕРАТУРА

1. Карантин у НПУ імені М.П. Драгоманова. URL: <https://npu.edu.ua/novyny/oholoshennia/zahalnounivesytetski/nakaz-rektora-pro-prodovzhennia-karantynnykh-zakhodiv-ta-pidhotovku-do-zavershennia-2019-2020-nr>
2. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник. Київ: Академвидав, 2006. 354 с.
3. Челнокова С.М., Кириленко О.І. Сучасне практичне використання термоелектричних явищ. *Фізика та астрономія в рідній школі*, 2019. №5. С. 40–42.
4. Челнокова С.М. Вивчення фізики твердого тіла за допомогою електронних освітніх ресурсів. *Наукова діяльність як шлях формування професійних компетентностей майбутнього фахівця*: зб. матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, 5-6 груд. 2019 р. Суми : ФОП Цьома С.П., 2019. Ч. 2. С. 161 – 162.
5. Neil Howe Millennials Rising: The Next Great Generation Knopf Doubleday Publishing Group. 2009. URL: <https://books.google.ru/books?id=vmNkJ9oYc2IC> (дата звернення: 18.05.2020).

ІМІДЖ ПСИХОЛОГА ЯК ФЕНОМЕН СОЦІАЛЬНОГО СПРИЙНЯТТЯ: МІФИ ТА РЕАЛЬНІСТЬ

Чумак Людмила Миколаївна

*завідувач лабораторією відділу інформаційно-програмного забезпечення
Інформаційно-обчислювального центру НПУ ім. М.П. Драгоманова
liudmila.chumak@gmail.com*

Сучасні реалії формують ряд критеріїв відповідності та вимог до особи як представника певної професії, тож питання іміджу набуває все більшого значення. Поняття іміджу, а не сам термін, існувало ще у стародавні часи, коли люди з'являлись перед іншими в образах, які очікували інші. В середині ХХ століття імідж розглядали як штучно сформований образ – політика, актора, товару, компанії. В перекладі з латинської «*imago*» означає «картинка», а в перекладі з англійської – «образ». В загальній психології поняття образу розглядається як суб'єктивна картина світу або його фрагментів, охоплююча сам суб'єкт, інших людей, довколишній простір та часову послідовність подій [1]. Отже, коли говоримо про імідж людини, то маємо на увазі образ, який виникає у інших. Наприклад, А.Ш. Санатулова пропонує розглядати імідж як деякий синтетичний образ, що складається у свідомості людей стосовно певної людини, організації чи соціального об'єкту, котрий містить в собі значний об'єм емоційно забарвленої інформації про об'єкт і спонукає до певної соціальної поведінки. Ф.Ф. Бодлаєв та Л.Г. Лаптев вважають, що поняття іміджу відрізняється від традиційного для психології трактування «образу» і відноситься до області соціального пізнання. На їх думку, імідж функціонує як образ-уявлення, в якому у складній взаємодії поєднуються зовнішні та внутрішні характеристики об'єкту [4]. Дослідження підтверджують, що імідж – це, перш за все, соціально-психологічний феномен. Людина є соціальною за своєю природою, а отже залежить від соціуму та його очікувань, а її поведінка визначається стереотипами – спрощеними та узагальненими уявленнями. Ці уявлення стосуються всіх складових іміджу, зокрема, зовнішнього вигляду, проявів поведінки, життєвих

цінностей, професійних компетенцій, тощо. Імідж, як певний образ, поєднує у собі три складових – формування уявлень про внутрішні якості особистості, образу життя та зовнішнього вигляду. Імідж психолога можна розглядати, як емоційно привабливий для оточуючих образ фахівця, що відповідає очікуванням конкретної людини або групи людей та є тим, що спроможний надати кваліфіковану психологічну допомогу.

Проте, у сучасному українському суспільстві імідж психолога занадто міфологізований. До психолога висуваються високі вимоги, що сприяє виникненню стереотипів щодо представників цієї професії. Образ «Ти ж Психолог» настільки гіперболізований та поширений, що можна визначити основні складові – стереотипи, які широко розповсюджені у суспільстві. Зокрема, такий психолог в уявленні суспільства:

- Допомагає безкоштовно, оскільки психолог – це покликання, а не робота.
- Готовий прийти на допомогу цілодобово, як тільки у клієнта виникає потреба у вирішенні питань чи проблем.
- Знає абсолютно все і консультує всіх, працюючи одночасно у різних напрямках.
- Психолог має справу з «ненормальними» людьми, нормальна людина до психолога не ходить, а здатна самостійно вирішувати свої питання.
- Психолог дає поради, які допоможуть швидко вирішити проблему, інакше – ну який це психолог.
- У психолога немає ніяких проблем, а інакше який він психолог.
- Кожна людина – психолог. Тільки в одних є дипломи, а в інших немає.
- Психолог бачить все наскрізь і чекає думки, можна навіть нічого не розповідати.
- Психолог наділений магічними здібностями і володіє здатністю самостійно вирішувати проблеми, без участі клієнта.
- Психолог може замінити друзів, до нього можна ходити, коли самотньо або просто хочеться поговорити.

- Хороший психолог отримав диплом і працює все життя, користуючись набутими знаннями та підходами.

- Психолог – сам собі психолог.
- Психолог – це дуже дорого.
- Оплачувати консультації психолога – даремно витратити кошти, адже психолог нічого не робить, а лише слухає.

Отже, очевидно, що саме таким постає психолог у своєму спрощеному та узагальненому вигляді. Як підкреслює М.Р. Бітянова, стереотипи виникають на основі обмеженого попереднього досвіду та через належність людини до певної групи – професій, нації, тощо [2]. Це призводить до стереотипізації соціального сприйняття, а згодом до формування хибних переконань стосовно певних людей чи явищ. Стереотипи спотворюють сприйняття об'єктивної реальності, призводять до негативного сприйняття об'єкту та виникненню упереджень.

На противагу вказаним стереотипним уявленням, існує реальне сприйняття психолога, як представника професії, де існують об'єктивні складові. Отже, психолог:

- платно надає свої послуги, виконуючи свої професійні обов'язки;
- працює за записом, в певні дні та години, розмежовуючи робочий та особистий час;
- спеціалізується на певних темах та у працює у певних підходах;
- не психіатр. Працює зі здоровими людьми, які мають певні труднощі або проблеми;
- не дає порад, а допомагає клієнту знайти рішення;
- це людина, у якої теж бувають проблеми;
- професіонал, який має певні знання та вміння, глибоко розуміє процеси та керує ними.
- працює з клієнтом, опираючись на попередній досвід клієнта, на те, про що і як клієнт розповідає;

- працює з психічною реальністю клієнта, зовнішні зміни настають в результаті глибокої внутрішньої роботи;

- не дружить зі своїми клієнтами і не порушує правила професійної етики, особисті стосунки завжди залишаються поза роботою;

- постійно продовжує своє навчання, відвідує тренінги та супервізійні сесії;

- проходить індивідуальну терапію у фахівця.

Окрім професійної складової іміджу, такого ж впливу зазнає бачення зовнішності та особистого життя. В уявленні соціуму психологи – це люди з надможливостями, які не сваряться, не сумують, не розлучаються, у них ідеальна сім'я та діти, вони прокидаються вже в діловому костюмі і готові до роботи, працюють навіть по дорозі на роботу – постійно аналізують оточуючих та їх поведінку, роздають поради та завжди висловлюють своє бачення. Психологи завжди мають ідеальний вигляд та фізичну форму, завжди середнього віку, що пояснює наявність досвіду та сучасні підходи в роботі. Насправді ж, психологи – живі люди, які живуть в такому ж світі, зіштовхуються з труднощами, вирішують проблеми, можуть мати різний настрій та вигляд. Психолог – це професія, схожа на багато інших. Так, люди, що її обирають зазвичай мають певні риси:

- любов до професії;
- емпатійність;
- усвідомленість;
- гнучкість, широту та незалежність поглядів;
- досвід особистої терапії;
- стійкість;
- відсутність оцінок;
- власна система цінностей та орієнтирів, власні чіткі границі;
- дотримується професійної етики;
- постійно розвиваються.

Окрім того, кожен психолог створює свій унікальний професійний імідж, виходячи з бачення своєї роботи, майбутніх клієнтів, напрямку в якому він працює та спеціалізації. Нам імпонує визначення В.Н. Маркіна, який визначає імідж не як маску, не спосіб прикрашання власного професійного вигляду, а вважає головним в цьому образі можливість передати інформацію про себе, свої ідеали, бачення, плани, діяльність [5]. Беручи за основу таке визначення іміджу стає зрозумілим, що не існує єдиного набору рис та характеристик, які можуть сформувати ідеальний образ психолога.

ЛІТЕРАТУРА

1. Психологический словарь. 2-е изд., перераб. и доп. / под ред. В. П. Зинченко, Б. Г. Мещерякова. М., 1996.
2. Битянова М.Р. Социальная психология: учебное пособие / М.Р. Битянова. – 2-е изд. – СПб.: Питер, 2010. – 368 с.
3. Бозаджиев В.Л. Имидж психолога. Академия Естествознания, М., 2009
4. Политическая имиджология// Под общей научной редакцией Л.Г.Лаптева, Е.А.Петровой. – М.: РИЦ АИМ, 2006. – 276 с.
5. Маркин В. М. "Я" как личностная характеристика государственного служащего // Имидж госслужбы. М., 1996. С. 122.
6. Почепцов Г.Г. Имиджология: инструментарий по управлению будущим / Г.Г. Почепцов. – 6-е изд., стер. – М. : СмартБук, 2009. – 575 с.
7. Щокін Г.В. Як читати людей за їхзовнішнім виглядом / Щокін Г.В. – К.: Україна, 1992. – 239 с.
8. Dew, S.E., Bickman, L. Client Expectancies About Therapy. Ment Health Serv Res 7, 21–33 (2005). <https://doi.org/10.1007/s11020-005-1963-5>
9. Hackman, R. When therapists also need therapists: "Suffering is not unique to one group." The Guardian (April 19, 2017) <https://www.theguardian.com/society/2017/apr/19/therapists-go-to-therapy-prince-harry-mental-health>

РОЗВИТОК ПОЗИТИВНОЇ «Я-КОНЦЕПЦІЇ»ЯК ПСИХОЛОГІЧНА УМОВА УСПІШНОЇ
ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР В СУЧАСНИХ УМОВАХ
ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ СУСПІЛЬНИХ ЗМІН

Шевченко Лариса Петрівна

аспірантка

кафедри теоретичної та консультативної психології,

Національний педагогічний університет

імені М.П. Драгоманова

lshevshenko1004@gmail.com

На сьогоднішній день, в умовах пандемії й критичної нестачі кількості медичних сестер в Україні та за кордоном, дуже актуальною є проблема успішної професійної сестринської самореалізації. В державних документах про реформування вітчизняної сфери охорони здоров'я підкреслено, що дієвою системою охорони здоров'я населення є лікувальні заклади, де якість надання допомоги залежить не лише від правильної підготовки медичного персоналу, а й їхнього ставлення до власної професійної діяльності та до себе як фахівця. Основну роботу в лікувальному процесі виконують медичні сестри, тому від їхньої професійності, їхньої професійної «Я-концепції» та здатності до успішної професійної самореалізації залежить «здоров'я» країни. З огляду на окреслене, дослідження процесів розвитку професійної «Я-концепції» та професійної самореалізації медичних сестер є важливим завданням сучасної психологічної науки і практики.

В останніх наукових роботах зарубіжних і вітчизняних психологів висвітлені такі теоретичні та емпіричні результати дослідження процесів розвитку професійної «Я-концепції» й професійної самореалізації медичних сестер, як:

- особливості впливу соціуму на професійне вигорання медичних сестер і на одужання пацієнтів, а також специфіка роботи американських госпіталів (D. Vahey, L. Aiken, D. Sloane, S. Clarke, D. Vargas, 2004);

- окремі психологічні чинники професійного вигорання медичних сестер і лікарів, а саме – якості їхнього емоційного інтелекту, застосування ними копінг-стратегій і комунікативної компетентності (І. Астремська, 2019);

- автобіографічні показники стратегій психологічного захисту медичних сестер, що мають неоднаковий стаж роботи і працюють в умовах професійної діяльності з різним рівнем емоційної напруженості – поліклінічних та інфекційних відділеннях (Ю. Михальська, 2014);

- значний вплив емпатії, як основної інтегративної професійної характеристики медичної сестри, на її професійну адаптацію (Т. Павлюк, 2007).

Теоретичний аналіз, який був проведений на основі останніх наукових робіт із проблематики розвитку «Я-концепції» та успішної професійної самореалізації медичних сестер, засвідчив, що психологи не вивчали розвиток позитивної «Я-концепції» як психологічну умову успішної професійної самореалізації медичних сестер в сучасних умовах трансформаційних суспільних змін, тому це стало метою нашого дослідження.

Для досягнення мети дослідження передусім визначимо психологічну сутність понять «Я-концепція» та позитивна «Я-концепція» особистості, професійна «Я-концепція» і позитивна професійна «Я-концепція» медичних сестер, а також професійна самореалізація й успішна професійна самореалізація медичних сестер на основі дотикових наукових психологічних робіт.

Розвиток «Я-концепції» особистості відбувається в процесі її самопізнання, самооцінювання, самоствалення і саморегуляції власної поведінки. «Я-концепція» є основним результатом розвитку самосвідомості особистості. «Я-концепція» є динамічною системою уявлень, оцінок і ставлень особистості щодо себе самої, що

визначають її поведінку. «Я-концепцію» конструюють уявлення особистості про власне «Я» (когнітивний компонент), самооцінка і самоствалення (емоційно-оцінний компонент), саморегуляція і самоконтроль (поведінковий компонент). Основними показниками позитивної «Я-концепції» виступає позитивне ставлення особистості до себе, її висока самоповага та адекватно завищена самооцінка [2].

Професійна «Я-концепція» є важливою частиною загальної «Я-концепції» особистості. Зважаючи на презентовані вище визначення і результати дослідження К. Ушакової про розвиток професійної «Я-концепції» студентів медичних коледжів [3], висвітливо власне розуміння сутності професійної «Я-концепції» і позитивної професійної «Я-концепції» медичних сестер. Професійна «Я-концепція» медичних сестер – це динамічна інтегрована система їхніх уявлень, оцінок і ставлень до себе як фахівців сфери медицини, що здійснює регуляцію і контроль поведінки у професійній діяльності. До складу професійної «Я-концепції» медичних сестер належить три компоненти: 1) когнітивний – їхні уявлення про власне «Я» як фахівця медичної сфери, що подані в образі «Я – медична сестра»; 2) емоційно-оцінний – оцінка і ставлення до себе як фахівця медичної сфери; 3) поведінковий – регуляція і контроль своєї поведінки як фахівця сфери медицини. Позитивна професійна «Я-концепція» медичних сестер, що вирізняється позитивним змістом уявлень, оцінок і ставлень щодо себе як фахівця сфери медицини.

З огляду на результати дослідження І. Сірак про готовність студентів медичних коледжів до професійної самореалізацію [1], процес самореалізації медичних сестер трактуємо, як віддзеркалення практичного втілення їхніх особистих творчих потенцій у професійній діяльності, що зумовлений уявленнями про себе як фахівця медичної сфери. Натомість важливою умовою успішної професійної самореалізації медичних сестер, яка підтверджується високим рівнем якості їхньої професійної діяльності, вважаємо позитивний зміст уявлень, оцінок і ставлень щодо себе як фахівця медичної сфери, що засвідчує позитивну професійну «Я-концепцію».

Отже, теоретично доведено, що позитивна професійна «Я-концепція» медичних сестер виступає важливою психологічною умовою їхньої успішної професійної самореалізації. Подальшого наукового вивчення потребує питання психологічних особливостей розвитку професійної «Я-концепції» медичних сестер в сучасних умовах трансформаційних суспільних змін.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сірак І. П. Формування готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. Вінниця, 2017. 296 с.
2. Співак Л.М. Діагностика і корекція «Я-концепції» молодших школярів з низьким рівнем навчальних досягнень. 2-ге вид. Київ : Каравела, 2011. 224 с.
3. Ушакова К.Ю. Психологічні чинники становлення професійної «Я-концепції» у студентів медичних коледжів : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Київ, 2018. 21 с.

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ВИКЛАДАННЯ
ШКІЛЬНОГО КУРСУ ФІЗИКИ

Шило Сергій Вікторович
*вчитель фізики та інформатики,
Бузівська загальноосвітня
школа I-III ступенів
sergshulo@gmail.com*

В зв'язку з впровадженням у навчальний процес нової школи ІКТ, сучасних електронних підручників змінилися і освітні цілі, які в значній мірі спрямовані тепер на формування і розвиток здібностей учнів до самостійного пошуку, збору, аналізу та подання інформації. Нова школа і новий навчальний процес передбачає впровадження нових форм роботи і передбачає нові ролі: вчителя як консультанта і учня як активного дослідника, який творчо і самостійно працює над вирішенням учбової задачі, широко використовує інформаційні технології для отримання знань. При цьому один із пріоритетних напрямків процесу інформатизації сучасного суспільства – інформатизація освіти, тобто, впровадження засобів нових інформаційних технологій в систему освіти. Ця тенденція відповідає нових цілям середньої освіти, які потребують оновлення методів, засобів і форм організації навчання [1]. Виділяють наступні напрямки комп'ютеризації навчання. Перший напрямок передбачає засвоєння знань, умінь і навичок, які дозволяють успішно використовувати комп'ютер при вирішенні різноманітних завдань, або, іншими словами, оволодіння комп'ютерною грамотністю, яку називають нерідко «другою грамотністю». Другий напрямок розглядає комп'ютерні технології як інструмент формування середовища для особистісного розвитку і формування універсальних навчальних дій. Третій напрям розглядає комп'ютерні технології як потужний засіб навчання, які здатні значно підвищити його ефективність [3]. При цьому самі комп'ютери і багато навчальних програми можна назвати універсальними засобами навчання. В ході вивчення шкільних дисциплін учні

знайомляться з методами наукового пізнання, вчать грамотно ставити питання і шукати на них відповіді. У вирішенні цих завдань важлива роль належить предметам природничого циклу та фізики зокрема. Застосування інформаційних технологій дозволило підійти до питання навчання з якісно нової сторони.

Використання комп'ютерних програм вирішує ряд завдань:

- робить процес навчання наочним;
- підвищує об'єктивність оцінки відповідей;
- дозволяє здійснювати індивідуальний підхід до навчання;
- скорочує час перевірки знань учнів.

При використанні комп'ютерних програм слід пам'ятати, що контакт учнів з комп'ютером повинен здійснюватися тільки під керівництвом вчителя; необхідно використовувати машини лише в тих випадках, коли вони є важливим доповненням до основного матеріалу. Кожен урок або етап навчання вимагає свого типу програмних засобів: на уроці вивчення нового матеріалу потрібна демонстрація, яка дозволить в доступній, яскравій, наочній формі довести до учнів теоретичний матеріал; на уроці закріплення доцільно використовувати контролюючі програми (тести, тренажери), де учні закріплюють отримані знання та навички з даної теми; на контрольному - узагальнюючому уроці вчитель може ретельно перевірити, наскільки кожен учень засвоїв матеріал.

В ході розробки комп'ютерного уроку слід виділити наступні етапи:

- 1) постановка завдань, яка активізує навчальну діяльність;
- 2) визначення методів роботи;
- 3) складання сценарію роботи з комп'ютером;
- 4) складання та аналіз алгоритмів (послідовності дій зі строго визначеними правилами виконання);
- 5) отримання результатів, аналіз.

Особливе значення в даному випадку мають вміння працювати з комп'ютером,

проводити лабораторні роботи за інструкціями, вміння спостерігати, фіксувати отримані результати і на їх підставі робити висновки. Тому важливо, досить чітко уявляти перед початком організації групової роботи рівень пізнавальної самостійності, як окремих учнів, так і класу в цілому, а на початкових етапах роботи з групами приділяти особливу увагу формуванню прийомів самостійної діяльності. З цією метою слід проводити більш детальний інструктаж, який розкриває послідовність дій учнів при виконанні роботи, давати додаткові консультації окремим групам, частіше здійснювати систематизацію і корекцію знань учнів при вивченні теми.

На зміну інформаційно-ілюстративного типу навчання приходить урок проблемно-пошукового типу, в структурі якого домінує самостійна пошукова діяльність учнів [2]. Структура кожного уроку має свої особливості, що виникають у зв'язку з впливом різних факторів: теми уроку, цілей і специфіки контингенту учнів, а також наявності матеріальної бази. Однак можна виділити загальну структуру уроку, при якій використовуються нові інформаційно-комунікативні технології для організації дослідницької діяльності учнів:

- актуалізація знань і умінь;
- мотивація навчання;
- постановка пізнавального завдання або проблеми;
- дослідницька, самостійна діяльність учнів;
- обговорення результатів роботи;
- висновки;
- підведення підсумків уроку.

Така структура уроку не є абсолютно новою, вона використовувалася вчителями-новаторами і раніше, проте, в даному випадку вона чітко відповідає поставленим цілям, оскільки виділені такі етапи, як постановка пізнавального завдання, дослідницька діяльність, обговорення результатів роботи. При конструюванні уроку можна виділити наступні етапи:

1. Постановка мети - на даному етапі визначається дидактична мета з орієнтацією на досягнення наступних результатів: формування, закріплення, узагальнення або поглиблення знань; формування умінь; контроль засвоєння.

2. Поетапне планування уроку. Для кожного з етапів визначається: мета; тривалість етапу; форма організації діяльності учнів; функції вчителя і основні види його діяльності; форма проміжного контролю, на підставі чого заповнюється технологічна карта уроку.

Необхідно врахувати, що кожен етап уроку з використанням ІКТ, це є завершений блок. На початку кожного етапу повинен бути присутнім організаційний момент, який необхідно чітко виділяти, інакше ефективність етапу знижується.

3. Етап педагогічної реалізації. На уроці з використанням інформаційних технологій, учитель головним чином забезпечує індивідуальний контроль за учнями. Традиційно важливими на етапі педагогічної реалізації залишаються оцінка поточних результатів і корекція навчання, спрямована на досягнення поставлених цілей.

За допомогою комп'ютера можна змодельовати багато складних природничих процесів і закономірностей, допомогти в проведенні контролю знань учнів, організації самостійних робіт, поясненні і закріпленні нового матеріалу. Реалізація навчальних, розвиваючих і виховних функцій уроку можлива при застосуванні презентацій, створених учителем, і через самостійну роботу учнів по виконанню презентацій в програмі Power Point. Вдало вписуються презентації в лекційно-семінарську систему навчання. При підготовці слайд-фільмів використовуються електронні підручники, інформація мережі Інтернет, а також створюються матеріали в програмі Power Point. На слайдах розміщується необхідна інформація згідно з послідовністю вивчення матеріалу на уроці. При поданні матеріалу в графіках, картинках, таблицях, тезах, віртуальних моделях включаються механізми не тільки звукової, але і зорової та асоціативної пам'яті. Крім лекційних уроків, використання комп'ютера ефективно при закріпленні знань.

Електронні підручники допомагають вирішити наступні дидактичні завдання:

засвоїти базові знання з предмета, систематизувати засвоєні знання, сформувати навички самостійної роботи з навчальним матеріалом з використанням комп'ютера, сформувати навички самоконтролю, сформувати мотивацію до навчання в цілому і до фізики зокрема, надати навчально-методичну допомогу учням в самостійній роботі над навчальним матеріалом, підготувати учня до іспиту в найкоротші терміни, попутно сформувавши у нього масу корисних загальнонавчальних навичок. Завдяки мультимедіа-технології навчальний матеріал може бути представлений яскраво і захоплююче у вигляді різноманітних носіїв інформації: ілюстрацій, відеофрагментів, комп'ютерної анімації, слайдів, текстів, супроводжуваних словами диктора і музикою, що сприяє мотивації навчальної діяльності школярів. Інша важлива функція мультимедіа-підручника – організація самостійної навчальної діяльності школярів. Учні мають можливість самостійно здобувати знання, перевіряти свої досягнення за допомогою практичних робіт і тестових завдань, вести облік результатів. Мультимедіа-технології дозволяють вибудовувати матеріал у вигляді послідовного викладу з можливістю нелінійного переміщення між частинами курсу. Завдяки цьому школярі можуть вивчати матеріал в індивідуальному темпі засвоєння. Таким чином, завдяки різноманітності виконуваних мультимедіа-підручниками функцій, в практиці школи їх можна застосовувати за кількома напрямками.

ЛІТЕРАТУРА

1. Полат Е.С., Бухаркін М.Ю., Моїсеєва М.В., Петров А.Є. Нові педагогічні та інформаційні технології в системі освіти. - М.: Видавничий центр «Академія», 2005. - 271 с.
2. Полат Е.С., Моїсеєва М.В., Петров, А.Е. та ін. Педагогічні технології дистанційного навчання. - М.: Видавничий центр «Академія», 2008. -400 с.
3. Роберт І.В. Теоретичні основи розвитку інформатизації освіти в сучасних умовах інформаційного суспільства масової глобальної комунікації / І. В. Роберт // Інформатика й освіту. - 2008.

ЄВРОПЕЙСЬКІ МЕДІАОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ: НАУКА І ПРАКТИКА

Шкуренко Олександра Вікторівна
*кандидат педагогічних наук,
старший викладач,
Київський університет
імені Бориса Грінченка;
aleksandritta7@gmail.com*

Одним із основних завдань вищої школи є інформатизація освітнього процесу, що охоплює створення та розвиток комп'ютерно-орієнтованого навчального середовища. В умовах реформування освіти наголошується на ефективності застосування медіаосвітніх технологій в освітньому процесі у закладах вищої освіти [3, 147].

Історію медіаосвіти в різних країнах світу досліджували К. Біницька, А. Новикова, О. Худолеєва, І. Челишева та ін. Проблеми медіаосвіти були присвячені дослідження О. Баранова, І. Вайсфельдера, С. Гуділіна, Л. Зазнобіної, І. Левшина, Г. Онкович, С. Пензіна, Г. Полічко, Ю. Усова, А. Федорова та ін. Проблеми теорії і практики медіаосвіти відображено в дослідженнях Н. Духаніна, І. Жилавської. Ю. Козаков розглянув педагогічні умови застосування медіаосвіти у процесі професійної підготовки майбутніх учителів [2].

Визначення «медіаосвіта» було дане ЮНЕСКО ще в 1973 році, його зміст продовжує конкретизуватися. «Медіаосвіта – частина основного права кожного громадянина будь-якої країни на волю самовираження й одержання інформації, що сприяє підтримці демократії. визнаючи відмінності в підходах до означення дефініції медіаосвіти та її розвитку в різних країнах світу, рекомендується, щоб вона була введена скрізь, де можливо в межах національних навчальних планів, так само як в рамках додаткової, неформальної освіти та самоосвіти впродовж усього життя людини» [4].

Медіатехнології – це сукупність способів, що передбачають проектування, організацію та проведення занять із забезпеченням багатоканальності сприйняття відомостей суб'єктами навчання в інтерактивному режимі завдяки використанню мультимедійних комп'ютерних апаратно-програмних і мультимедійних навчальних програмних засобів [2, 7].

Розглянемо впровадження та використання медіаграмотності у медіаосвіті в європейських країнах.

У Великобританії медіаграмотність є окремим курсом, що відноситься до гуманітарного циклу. У Швеції медіаосвіта є обов'язковою з 1980 року, а в Данії – з 1979-го. Взавши до уваги досвід прогресивних демократичних країн, можна побачити багато прикладів інтегрування медіаосвіти в навчальний процес. Ця тенденція продиктована тим, що на державному рівні освітяни усвідомлюють важливість вироблення в людей інформаційної «імунної системи». Наступним прикладом є важлива резолюція Європейського парламенту з медіаграмотності в світі цифрових технологій, яку він ухвалив у 2008 році. В ній наголошено, що медіаграмотність – це базовий елемент політики у сфері споживання інформації, й вона має охоплювати всі категорії людей впродовж усього їхнього життя для того, щоб допомогти їм практично та творчо використовувати медіа. Щодо медіаосвіти, то вона має стати компонентом формальної освіти, доступної всім учням, обов'язковою частиною навчальної програми на кожному ступені навчання в школі. Європарламент рекомендував Єврокомісії внести у програму навчання вчителів обов'язкові модулі з медіаосвіти.

В Україні прийнято «Концепцію впровадження медіаосвіти в Україні», що базується на вивченні стану медіакультури населення України та міжнародному досвіді організації медіаосвіти. Основні положення Концепції відповідають завданням, сформульованим у Паризькій програмі-рекомендаціях з медіаосвіти ЮНЕСКО (від 22 червня 2007 р.), резолюції Європарламенту щодо медіаграмотності

у світі цифрової інформації (від 16 грудня 2008 р.), Феській декларації ЮНЕСКО з медіаінформаційної грамотності (від 17 червня 2011 р.) та Паризькій декларації ЮНЕСКО з медіаінформаційної грамотності в цифрову епоху (від 28 травня 2014 р.) [1].

Медіа-інформаційні технології, проектна діяльність, дистанційні форми навчання і одержання знань, електронне мистецтво широко застосовуються сучасними вчителями в освітніх установах початкової школи.

Медіаосвітні технології відповідають принципам особистісного підходу. Їх застосування підвищує ефективність подання нового матеріалу, розвиває розумові та творчі здібності. Медіатехнології – це потужна мотивація майбутніх вчителів до навчання. Медіаосвітні технології є засобом формування критичного мислення та розвитку творчих здібностей, засобом стимулювання бажання самоосвіти, самопідготовки, постійного прагнення до знань. Використання різних засобів інформації у навчально-виховному процесі, а саме писемних, друкованих, електричних, телевізійних, цифрових і є медіаосвітні технології [3].

Пропонуємо розглянути основні цифрові інструменти, створені європейськими спеціалістами, які ефективно застосовувати в освітньому процесі та в науці.

Одним із цікавих цифрових інструментів є багатофункціональна платформа thinglink.com, розробником якої є фінсько-американська компанія. Ця платформа отримала у 2018 році премію ЮНЕСКО з питань освіти в галузі освіти. Призначена для створення інфографіки та візуалізації освітнього контенту.

Генератори хмари слів такі як [Word It Out](http://WordItOut.com) (компанія Enideo, Великобританія); answergarden.ch (автори розробники – Сандер Хюбертс, Річард ван Тол, Нідерланди).

Пропонуємо онлайн-сервіси розроблені спеціально для створення інтелект-карт: [Mind42](http://Mind42.com) (Австрія); [Flinga](http://Flinga.com) (Фінляндія) – середовище для мозкового штурму ([Flinga Wall](http://Flinga.com/Wall)) та спільна дошка ([Flinga Whiteboard](http://Flinga.com/Whiteboard)).

1. Найпоширеніші цифрові інструменти для створення інтерактивних завдань та онлайн тестів є learningapps.org (створений у рамках науково-дослідного проекту Університету освіти вчителів Берна (Майкл Хільшер, Вернер Хартманн) у співпраці з Університетом Йоганнеса Гутенберга Майнц (Франц Ротлауф) та Університетом прикладних наук Зіттау / Герліц (Крістіан Вагенкнехт), Німеччина+Швейцарія); Kahoot (розробники Йохан Бранд, Джейм Брукер та Мортен Версвік, Норвегія)

Отже, використання сучасних медіаосвітніх технологій навчання розширює можливості викладання, робить освітній процес продуктивним та креативним. Комп'ютеризоване навчання, мультимедійні навчальні посібники застосовуються для активізації навчання, діалогу, дискусії, конференції, ділових ігор, тренінгових технологій, інтегрованих бінарних занять, самостійної роботи студентів тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.telekritika.ua/material/koncepciya-vprovadzheniya-mediaosviti-v-ukrayini>
2. Маклюэн М. Понимание медиа: внешние расширения человека Understanding Media: The Extensions of Man- М.: Кучково поле, 2007. – 464 с.
3. Онкович Г. В. Медіапедагогіка. Медіаосвіта. Медіа дидактика / Г. В. Онкович // Вища освіта України. – 2007. – № 2. – С. 63-69.
4. UNESCO. Recommendations Addressed to the United Nations Educational Scientific and Cultural Organization In Education for the Media and the Digital Age. Vienna : UNESCO, 1999. P. 273-274.

ОСНОВНІ ПЕРЕВАГИ ХМАРНОГО СЕРЕДОВИЩА GOOGLE DRIVE В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Ющенко Альона,
*кандидат педагогічних наук,
старший викладач,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова
mikar@i.ua*

Сьогоднішні реалії життя показали, що інтернет-технології займають важливе місце у всіх областях діяльності людини, особливо в освіті та самоосвіті особистості.

Характеристика сучасного апаратного забезпечення змінюється і удосконалюється практично щодня. Нові вимоги потребують постійних технічних змін та оновлень програмного забезпечення, що є неможливим для більшості закладів освіти і несе за собою чималі матеріальні витрати.

З досвіду розвинених зарубіжних країн можна відмітити, що відмінним рішенням вищеописаної проблеми є впровадження в освітній процес «хмарних технологій». Адже, нині, сучасна освіта - це мобільна освіта. Педагоги, учні, керівники системи освіти, батьки повинні мати постійний доступ до освітніх ресурсів і сервісів, як в закладі освіти, так вдома, і в дорозі. Найзручнішими хмарними сервісами для освітнього процесу є Google Apps for Education (G Suite for Education) [1].

G Suite for Education – це набір стандартних хмарних (тобто розміщених на серверах компанії Google) додатків для планування спільної діяльності, колективної роботи і спілкування, публікації матеріалів, хостингу відеоматеріалів та багатьох інших інструментів. Доступний в домені .edu.

Використання сервісів Google в освітній галузі надає ряд переваг:

- безкоштовність (доступні всі базові можливості, відсутність обмежень на період використання);
- один акаунт на всі сервіси (реєстрація необхідна на самому початку, нові сервіси можна підключати за необхідністю, наявність та налаштування персонального організатора всіх сервісів);
- знайомий інтуїтивно зрозумілий інтерфейс (відповідає стандартним офісним програмам, має україномовну версію);
- хмарне зберігання інформації (можливість втрати даних виключена, спрощений доступ за прямими посиланнями, можливість редагування та доступу з будь-якого комп'ютера, що має підключення до мережі інтернет);
- мінімальні вимоги для доступу (відсутність необхідності встановлення додаткових програм, підтримка різними браузерами, доступ з портативних пристроїв (смартфонів, планшетів));
- сумісне створення документів (об'єднання людей, що працюють над спільним документом, оперативна узгодженість документів, інтерактивність, відображення змін в реальному часі);
- історія всіх змін (ведення статистики змін, можливість відновлення документу попередньої редакції);
- розмежування прав на доступ (різні права на доступ (редагування, перегляд, коментування), можливість вбудовування у вигляді посилань);
- підтримка та розвиток (оновлення інтерфейсу та можливостей, інтеграція з сучасними технологіями Веб 2.0 тощо);
- спільнота користувачів (обмін думками та можливостями, ефективні приклади та досвід, широка аудиторія для тестування інструментів) [2].

Служби G Suite for Education допомогли в корені змінити систему навчання в багатьох закладах освіти по всьому світу. У наш час продукти Google стали для

закладів освіти тією технологічною базою, що допомогла підняти ефективність спільної роботи викладачів та студентів на новий рівень [4].

G Suite for Education містить такі основні сервіси:

- Gmail – повнофункціональний поштовий клієнт, що дозволяє обмінюватись миттєвими повідомленнями, користуватись голосовим та відеочатом, має мобільний доступ, а також захист від вірусів та спаму. Основною особливістю даного поштового сервісу є потужний алгоритм пошуку по поштовій кореспонденції.

- Google Calendar (Календар) – це, перш за все, веб-інструмент управління та планування. Створення календаря студентських та педагогічних заходів, календарне планування роботи над будь-яким проектом, спільне використання календарів для створення та перегляду розкладу занять і консультацій – ось декілька прикладів використання можливостей сервісу Google Calendar в освітньому процесі.

- Google Cloud Search (Хмарний пошук) – веб-сервіс, що дозволяє користувачам шукати та опрацьовувати матеріали у основних сервісах G Suite, та пропонує корисну інформацію та інструкції.

- Google Drive (Диск) – хмарне середовище з набором веб-інструментів для зберігання та передачі файлів різних форматів, а також для перегляду відео.

- Google Docs (Документи) – веб-сервіс, що дозволяє створювати, редагувати, експортувати текстові документи, а також надавати колективного доступу до роботи з ними.

- Google Sheets (Таблиці) – веб-сервіс, що дозволяє створювати, редагувати та експортувати електронні таблиці, а також надавати колективного доступу до роботи з ними.

- Google Slides (Презентації) – веб-сервіс, за допомогою якого користувач може створювати, редагувати, експортувати презентації в режимі онлайн, а також надавати колективного доступу до роботи з ними.

- Google Forms (Форми) – інструмент, за допомогою якого можна легко і швидко складати тести будь-якої складності, здійснювати опитування, робити анкети, а також збирати іншу інформацію.

- Google Sites (Сайти) – веб-сервіс, що дозволяє користувачам створювати сайти в домені G Suite Basic або на зовнішніх ресурсах. Користувач може створити сайт за допомогою веб-інструменту, а потім надати доступ до нього групі інших користувачів або ж зробити його вільно доступним. Власник сайту сам вирішує, хто має право відвідувати сайт та редагувати його контент.

- Google Hangouts, Google Talk, Hangouts Meet – веб-сервіси, за допомогою яких користувачі можуть спілкуватися один з одним в режимі реального часу. Google Hangouts та Google Talk дозволяють обмінюватися текстовими повідомленнями, здійснювати дзвінки та проводити відеозустрічі з одним чи декількома користувачами. За допомогою Hangouts Meet можна проводити відеозустрічі з великою кількістю учасників.

- Google Keep – веб-сервіс, що дозволяє користувачам створювати та редагувати замітки, списки та малюнки, а також надавати до них доступ та можливість колективної роботи над ними.

- Google Сейф – веб-сервіс для пошуку та експорту вмісту Google Диска та Gmail. За допомогою Google Сейфа користувачі можуть архівувати дані, створювати правила зберігання та видалення повідомлень з певним вмістом в Gmail, а також шукати контент у всьому домені.

Безпосередньо в освітньому процесі сервіси, які надає компанія Google, можна використовувати для інтерактивного спілкування (електронна пошта, онлайн-спільноти, колективні сховища знань), спільного використання онлайн-додатків (календар, веб-конференції, спільна робота з документами) [5]. Представлені сервісами Google онлайн та офлайн матеріали дають змогу

користувачу перевіряти правильність виконаних вправ, не покидаючи простору; застосовувати найрізноманітніші наукові, енциклопедичні та довідникові видання; опрацьовувати навчальний матеріал у відповідному темпі та режимі [3].

ЛІТЕРАТУРА

1. Використання пакету Google Apps for Education (G Suite for Education) в роботі навчального закладу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://googleappsvbalabino.blogspot.com>

2. Дронь В. В. Google-сервіси в навчальній діяльності викладачів: методичні рекомендації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osnova.com.ua/news/720-GOOGLEсервіси_в_навчальній_діяльності_викладачів

3. Живіцька С. Ю. Формування пізнавальної самостійності учнів засобами сервісів Google у процесі вивчення іноземної мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://timso.koippo.kr.ua/hmura11/formuvannya-piznavalnoji-samostijnosti-uchniv-zasobamy-servisiv-google-u-protsesi-vyvchennya-inozemnoji-movy/>

4. Прохорова О. В. Хмарні технології в науково-дослідній діяльності магістрів педагогічних університетів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pptp_2013_4_20

5. Хмарні технології в освіті: Microsoft, Google, IBM [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oin.in.ua/osvitni-hmarymicrosoft-google-ibm-suchasni-instrumenty-formuvannya-osvitnoho-seredovyschanavchalno-doslidnytskoji-diyalnosti-ditej/>

Відповідальний редактор – *доктор педагогічних наук, професор*
Дудка Тетяна Юріївна

